

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

76

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέ το Θερινό

ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΗ

ΕΝΑΣ πολίτης, σ' όλα τα καθεστώτα είναι ελεύθερος ως ένα σημείο. Να εξασκεί όποιο επάγγελμα θέλει, να εργάζεται όταν θέλει, να παντρεύεται όποια θέλει — αρκεί να τον θέλει κι' εκείνη — κι' αντιστρόφως προκειμένου περί των δύο φύλων. Είναι ελεύθερος να περπατάει σ' όποιο δρόμο θέλει, δεν έχει όμως το δικαίωμα να σπάξει και τα τζάμια που θρίσκει δεξιά κι' αριστερά του, γιατί τότε επεμβαίνει ο Νόμος που προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών. Οι νόμοι προβλέπουν για όλα. Έγκλήματα, πλημμελήματα, πταίσματα, μεγάλες και μικρές παραβάσεις, κι' επισύρουν την ανάλογα προβλεπόμενη ποινή — ίδια για όλους τους παραβάτες. 'Η έννομος τάξη δεν προβλέπει εξαιρέσεις πολιτών. Όλα τα σχετικά έχχειρίδια γράφουν πως όλοι οι πολίτες, πλούσιοι και φτωχοί, είναι ίσοι απέναντι του νόμου. 'Επρεπε και σ' κάποιον απέναντι να είναι ίσοι και είναι — δόξα τῷ Θεῷ — απέναντι στο νόμο.

Όλοι οι πολίτες έχουν τα ίδια δικαιώματα και δεν υπάρχουν ξεχωριστοί νόμοι για τους μὲν και ξεχωριστοί νόμοι για τους δέ. 'Αλλά, όλα αυτά θεσπίστηκαν και γράφτηκαν βέβαια. Τα γραμμένα είναι πολλά και ώραία και άμεμπτα και συνιστούν το ιδεώδες μιάς ευνομούμενης πολιτείας. 'Αλλά, χρησιμοποιήσαμε πιά πάνω κι' ένα «άλλω». 'Εχω συλλέξει μερικές εκφράσεις που δώσω τυχαία άκουσα και που όλοι μας ασφαλώς άκούσαμε και άκούμε και που δείχνουν πως ο νόμος και τα ήθικώς καθιερωμένα δεν είναι χωρίς ελαστικότητα, έτσι που πολλές φορές να μοιάζουν με τρύπινο δίχτυ. «Εσύ να πηγαίνεις με το Εὐαγγέλιο κι' όσο θα ιδείς χαίρι και προκοπή να μου τρυπήσεις άμένα τη μύτη». Και φυσικά με βάση το Εὐαγγέλιο έχει γίνει κι' ο νόμος. Και ακολουθώντας το γράμμα του νόμου, περνάς στο περιθώριο και ζεις φυσικά βασανισμένος και περιφρονημένος σαν παράνομος. Μέσα σ' ένα διάστημα λίγων ημερών άκουσα τὰ ἐξῆς σὲ διάφορες περιπτώσεις. «Τὸ παιδί μου — ἔλεγε μιά μητέρα που τὸ παιδί της εἶχε μείνει μετεξέταστέο — δὲν ἔγραψε τίποτα. Εὐτυχῶς που βρέθηκε ἕνας φίλος καὶ ἤξερε τὸν καθηγητή. Σωθήκαμε. 'Αλλοιῶς θὰ τὴν ἔχανε τὴν τάξη του». Φυσικά, τὸ ἄλλο παιδί που δὲν εἶχε κανένα νὰ γνωρίζει τὸν καθηγητή, θάμεινε σὴν ἴδια τάξη.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Μὰ νύχτα ταξιδεύω μ' ένα πειρατικό αυτοκίνητο. 'Ο άστυφύλακας τὸ σταματάει. «Τὰ στοιχεῖά σου». «Μὰ κύριε άστυφύλακα...», ἀνένδοτος ὁ κύριος άστυφύλαξ. 'Ο σωφὲρ κατεβαίνει, κάτι τοῦ λέει στ' αὐτή, ἡ παράβαση τελείωσε. Κάποιον γνωστό του ἐπικαλέσθηκε ὁ σωφὲρ, ὅπως μάς ἐξηγήσε: «'Οταν ἔχεις μπάρμπα σὴν κορώνη...». Φυσικά ὁ ἄλλος σωφὲρ ποὺ θὰ ἀκολουθῆσε πίσω ἀπὸ μὰς θὰ ὑπέστη τίς συνέπειες τοῦ νόμου. Δυὸ ἄνθρωποι συναντιῶνται σὸ δρόμο. «Μήπως ξέρεις κανέναν ἐφοριακὸ σὴν τάδε 'Εφορία;». «Καὶ βέβαια, ἔχω τὸν τάδε». «'Αμάν, μ' ἔσωσες ἀδερφέ μου». Καὶ φυσικά δὲν εἶναι ἴδια τὰ πράγματα γιὰ όλους. 'Αλλοὶ χάνονται κι' ἄλλοι σώζονται σ' αὐτὸ τὸν πλανήτη κι' ἄς πᾶει νὰ λέει ὁ νόμος.

Κάποιοι ἔχει κανει αἴτηση σὲ κάποιο ὑπουργεῖο. Περνοῦν οἱ μέρες, περνοῦν οἱ ἐβδομάδες, περνοῦν οἱ μῆνες. Καὶ ὁ ἄλλος τοῦ λέει: «'Αν δὲν ἔχεις μέσο μὴν περιμένεις εὐνοϊκὴ ἀπάντηση». 'Ισως οὔτε καὶ ἀπάντηση καμμιά φορὰ. Θὰ εἶχε ἐνδιαφέρον μιά στατιστικὴ ἀπὸ προσφυγῆς δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ ὑπαλλήλων 'Οργανισμῶν Δημοσίου, Δ.Καίου σὸ Συμβούλιο 'Επικρατείας. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν τὰ μέσα ἀφήνουν πίσω βαθμολογικά τοὺς συναδέλφους ποὺ δὲν ἔχουν τὰ μέσα. Καμμιά φορὰ οἱ τελευταῖοι ἐπαναστατοῦν, τσονται τὸν τῆς δεκαρίτες τοὺς καὶ προσφεύγουν νὰ βροῦν τὸ δίκιο τους. Καὶ τὰ πιά στοιχειώδη δικαιώματα ἀκόμη, «κόποις» ἢ καλύτερα «μέσοις» κτάνουν. 'Οσοὶ ἔχουν τὰ κομπιά τὰ καταφέρνουν μιά χαρά. 'Οσοὶ δὲν ἔχουν, τρώνε ὅλη τους τὴ ζωὴ σὲ ἀναζήτηση κομπιῶν.

Κομπιῶν παντοῦ. Οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες βρίσκονται σὴν ἀποκλειστικὴ ἐκμετάλλευση τῶν κομματικῶν πολιτικῶν πρὸς τήρηση τῆς πολιτικῆς πελατείας τους. Κι' ὅλα αὐτὰ εἶναι καθεστῶς πιά, μοῖρα, πράγματα ἐκ τῶν «οὐκ ἄνευ». Δὲν ξέρω ἂν ὁ λαὸς εἶπε τὴν παρακάτω παροιμία ἐννοώντας τὴν ἀμεμπτή παρουσία τῆς πολιτείας ἢ προστάτιδος τῶν δικαιωμάτων του: — 'Τὶ νὰ δώσω.. δὲν ἔχω ἄλλο ἀπὸ τὸ μουλάρι, καὶ τὸ τάξω, εἶπε, κάνοντας νὰ γελάσει ἀπὸ τὸν πόνο του. Τέλος ἀφοῦ κάπως ἀνάλαβε καὶ κίνησε νὰ φεύγει ἀπ' τὸ μοναστήρι, ἔδεσε τὸ μουλάρι ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας, χάρισμα σὴν Προυσιώτισσα, μὰ δὲν κρατήθηκε νὰ πῆ καὶ τὸ σατυρικό του λόγο σὴν Παναγιά: — Ποῦ νὰ τῶσερα γώ, πὺς ἦδελες μουλάρια τάματα γιὰ νὰ μὲ γειάνεις τόσους μῆνες!.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

'Η κυρία εἶναι ἀρετὰ παχειὰ κι' ἀποφασίζει νὰ λάβει δραστὶκά μέτρα. Καταφεύγει σὲ εἰδικὴ κλινικὴ κι' ἐπειτα ἀπὸ ἕνα μῆνα ἔχει μείνει ἡ μισή. 'Ο σύζυγος, ποὺ τὴν ἐπισκέπτεται μὲν ἐνθουσιασμένος κι' ἐπιστρέφοντας σπῆτι λέει στὰ παιδιά του:

— Λοιπὸν; Θὰ θέλατε μιά μαμὰ λεπτὴ καὶ ὥραία σὰν χοριτσάκι;

— Ναί.. ναί.. φωνάζουν χαρούμενα τὰ παιδιά.

Μονάχα ὁ πενταετής Τωτὸς μὲνι σκεπτικῶς:

— Τὶ συμβαίνει Τωτό; τὸν ρωτᾷ ὁ πατέρας. Δὲν θέλεις ἐσὺ μιά λεπτὴ μαμὰ;

— Πῶς.. τὴν θέλω. 'Αλλὰ τὴ μαμὰ ποὺ ἔχουμε τί θὰ τὴν κάνουμε;

★

Στὸ ὑποδηματοπωλεῖο.

Πρώτη κυρία (προτείνοντας τὸ πόδι της).

— Αὐτὸ τὸ γοβάκι μὲ σφίγγει λίγο..

'Ο ὑπάλληλος:

— Μὴν ἀνησυχεῖτε διόλου, κυρία. Μὲ τὸ βάδισμα ἀνοίγει πάντα τὸ δέμα.

Δεύτερη κυρία (κάνοντας μερικὰ βήματα):

— Αὐτὸ τὸ παπούτσι μοῦ φαίνεται μεγάλο...

'Ο ὑπάλληλος:

— Μείνετε ἤσυχη κυρία. Τὸ δέμα, ὅταν μάλιστα βραχεῖ λίγο, πάντοτε στενεύει.

Τρίτη κυρία:

— Μωρό! Αὐτὸ τὸ παπούτσι μοῦ ἔρχεται γάντι.

'Ο ὑπάλληλος:

— Καὶ νὰ εἶσθε σίγουρη κυρία, ὅτι οὔτε θ' ἀνοίξει, οὔτε θὰ στενεύει!

★

Μιά καλιὰ πρωταγωνίστρια ἐξιστοροῦσὲ κάποια ἡμέρα σὸν ἀλησμόνητο Τίμο Μωραϊτίνη, τὰ παθήματα τῆς ὑπηρετίας της. Τὴν εἶχε φέρει μικρὴ ἀπ' τὸ χωριὸ της, ἀλλὰ πολὺ γρήγορα γνωρίστηκε μὲ κάποιον καὶ συνεδέθη ἐρωτικῶς μαζί του. Τελικὰ, ἐκεῖνος τὴν ἐγκατέλειψε μὲ δυὸ παιδάκια.

Καὶ σὲ ἐπίλογο πρόσθεσε.

— Μωρὰ παρθένος, Τίμο μου!

'Ο Μωραϊτίνης διεφάνησε:

— 'Οχι μωρὰ παρθένωση.

— 'Αλλά;

— Παρθένος μὲ.. μωρά!

★

Στὸ Μοναστήρι τοῦ Προσού, σὸ κρεβάτι κοιτάμενος ἀπ' τὴν ἀρρώστεια του ὁ Καραϊσκάκης, κατὰ τὸ 1823, παρακινήθηκε ἀπὸ κάποιον, ὥς καλὸγερο, νὰ τάξει σὴν Παναγιά τὴν Προυσιώτισσα γιὰ νὰ βρεῖ τὴν ὕγεια του.

— Τὶ νὰ δώσω.. δὲν ἔχω ἄλλο ἀπὸ τὸ μουλάρι, καὶ τὸ τάξω, εἶπε, κάνοντας νὰ γελάσει ἀπὸ τὸν πόνο του.

Τέλος ἀφοῦ κάπως ἀνάλαβε καὶ κίνησε νὰ φεύγει ἀπ' τὸ μοναστήρι, ἔδεσε τὸ μουλάρι ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας, χάρισμα σὴν Προυσιώτισσα, μὰ δὲν κρατήθηκε νὰ πῆ καὶ τὸ σατυρικό του λόγο σὴν Παναγιά:

— Ποῦ νὰ τῶσερα γώ, πὺς ἦδελες μουλάρια τάματα γιὰ νὰ μὲ γειάνεις τόσους μῆνες!.

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 76

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Επιμελητής θλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 63β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

7-14 Νοεμβρίου 1960

Η ΨΥΧΗ του κόσμου, που είναι ήχος και φως, με τον θάνατο του Μητροπούλου, ένωσ από τὰ πιά γνήσια παιδιά του 'Απόλλωνος, ράγισε ξαφνικά από σπαρακτικό λυγμό: Στὴ Σκάλα τοῦ Μιλάνου, μέσα σὸ 'Αδυτο τῆς Μουσικῆς, ἐνῶ ἀνάσθηνε τοὺς ἤχους, ξαναπλάθοντας τοὺς ἀνέρους ἐκείνους κόσμους ποὺ συναδεφώνουν τὴν ἀνθρωπότητα, μιλώντας ὁ Μητρόπουλος τὴν αὐθεντικὴ γλώσσα κάθε ἀνθρώπου σὲ κάθε γωνιά τῆς Γῆς — ψυχὴ καὶ νοῦς, ἐκστασιασμός καὶ ἐμπνευση — ὕψωνοντας πάνω ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα μίσθ τὴν εὐλογία τῆς ἁρμονίας — τρόπαιο καὶ σημαία ἐνός καλύτερου κόσμου — ἔπεσε ξέπνοος ἀνάμεσα σὲ μουσικὰ ὄργανα, γιὰ ν' ἀκούσει σὰν ἀποχαιρετισμὸ τὸν βαθύτατο λυγμὸ τῆς τελευταίας τους νότας.

★

ΕΙΧΕ, ἀληθινὰ, δεχθεῖ ὁ Μητρόπουλος τὸ φίλημα τῶν Θεῶν: Τὸ γνήσιο, τὸ πηγαῖο τάλαντο ποὺ κοχλακίζει σὰ βρυσσομένα, χωρὶς νὰ στερεῖται ποτέ. Κι' ἔζησε, εὐλογημένος ἀπὸ τὴς Μοῖρες, ἀνεβάζοντας μαζί του τὴν 'Ελλάδα, νὰ στέκεται ἡ πατρίδα του περήφανη καὶ νὰ τὸν θωρεῖ πάνω ἀπὸ τὴς μυριάδες τῶν θρησκευομένων ἀκραστῶν. Κι' ἐκεῖ ψηλά, ὅταν σήμανε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, δέχτηκε τὸ ὕστερο χᾶδι τῆς εὐθανασίας. 'Ετσι ὁρθιος, μὲ τὴ μπαγκέττα σὸ χέρι, αἰώνιος ἀρχιμουσικός, συνεχίζει τὴν ὑπέροχη διακονία του, μέσα σὴν μνήμη καὶ τὴ λατρεία τῶν ἀνθρώπων. 'Η Μουσικὴ κι' ἡ 'Ελλάδα τὸν συντροφεύουν

Ο ΚΑΘΕ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΝΑ ΦΕΡΕΙ ΣΤΟΝ
«ΚΟΣΜΟ» ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

'Ο «ΚΟΣΜΟΣ» γιὰ ν' ἀνταποκριθεῖ σὴ γενικώτερη πολιτιστικὴ του ἀποστολὴ καὶ νὰ βελτιώσῃ ἀκόμη περισσότερο τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐκδόσεώς του, καλεῖ τὸ σύνολο τοῦ ἀναγνωστικοῦ του κοινοῦ σὲ μιά συντονισμένη σταυροφορία γιὰ τὴν αὔξηση τῆς κυκλοφορίας καὶ τὴν ἐπέκταση τῆς ἐπιδράσεώς του.

Ἀπὸ σὰς ἐξαρτᾶται ὁ διπλασιασμὸς
τῆς κυκλοφορίας τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ»

Διεύρυνση τῆς κυκλοφορίας τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ» εἶναι εὐκολο νὰ πραγματοποιηθεῖ, ἂν ὁ κάθε ἀναγνώστης μὲς φέρει — θετικὰ καὶ σίγουρα — καὶ δεῦτερον ἀναγνώστη, ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν φίλων καὶ τῶν γνωστῶν του.

Ἀπὸ σὰς ἐξαρτᾶται ὁ διπλασιασμὸς
τῆς κυκλοφορίας τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ»

καὶ σκύβουν μπρὸς σὴν τέφρα του μὲ συντριβὴ καὶ περηφάνεια.

★

ΣΤΗ Νῆσο τῶν Σκύλων, με τὴ δίκη τῶν χρεσινῶν κυριάρχων τῆς Τουρκίας, θημελιώνεται ἡ πῶς ἀτιμωτικὴ ἱστορικὴ μαρτυρία ἐναντίον τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, ἐναντίον κάθε τυραννικοῦ καθεστώτος. Τὰ σιχαμερὰ σκάνδαλα ποὺ ἀποκαλύπτονται, τὰ ἀκατονόμαστα ἐγκλήματα καὶ οἱ φόνοι, με ἐπιστέγασμα τὴν ὀργάνωση, ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἡγέτες τῆς Τουρκίας, τῶν θανάτων τῆς δὴς Σεπτεμβρίου ἐναντίον τοῦ ἐκεί 'Ελληνισμοῦ, ὁ ἀηδιαστικός αὐτὸς θόρβος ποὺ ξεχύνεται ἀπὸ τὴν τρομερὴ αὐτὴ, ἐξίλαστήρια δίκη, θὰ μπορούσε, ἔστω καὶ τώρα, νὰ χρησιμεύσει σὲ κάτι, ἂν τυχὸν ἔφθανε σὴν ὁσφρηση τῶν ἰσχυρῶν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου, ποὺ στήριξαν γιὰ χρόνια ὀλοκληρὰ τὸν ἐπιβίωση τῆς Δημοκρατίας στοὺς ἀνθρώπους ρύπους τῆς Ἀγκύρας. Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι οἱ ἀπαίσιιοι αὐτοὶ τραγλοῦτες τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ ἐκβιασμοῦ μὰς ἔχουν νικήσει σὸν χειρισμὸ τῆς ἱερωτέρας ὑποθέσεως τοῦ 'Ελληνισμοῦ.

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

'Ενας ἀπὸ τοὺς πιά χαρακτηριστικούς ζωγραφικὸς πίνακες τοῦ Λωτρέκ, «'Η χορεύτρια τοῦ Κάν — Κάν». Οἱ ἀναγνώστες τῆς θαυμάσιας βιογραφίας τοῦ Λωτρέκ «Μουλὲν Ροῦξ», γνωρίζουν τὴ σημαντικὴ ἐπίδραση ποὺ ἄσκησε σὴ ζωὴ καὶ τὴν τέχνη τοῦ Λωτρέκ ὁ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΠΕΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

Β.ΒΛ.ΣΟΦΙΚΗΣ ΑΡΧΕΛΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 49.73.062

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45573

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ Τεύχος

Επικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Νόμος καὶ τάξη	Σελ. 2
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Μιά γενναία προσπάθεια ποὺ πρέπει νὰ ἐνισχυθεῖ	» 4
ΕΙΔΙΚΟΥ: Λατινικὴ Ἀμερικὴ	» 5
★ Ρῶσοι ἢ Ἀμερικανοί;	» 26

Επιστὴμη καὶ Τεχνικὴ

★ Ἀνθρώπινα πειραματόζωα	» 11
★ Ἡ δυσάρεστη ἀναπνοή	» 16
Α. Μ. ΤΡΑΒΕΡΣΟ: Τὸ θαῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ κλίματος	» 22
ΛΙΒΙΟ ΠΕΣΣΕ: Ἡ καρδιά	» 24
Λ. ΧΑΪΝΟ: Ἀρχιτέκτονες τοῦ παραδείσου	» 40

Ἱστορία καὶ Τέχνη

Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ: Ἡρώδες τοῦ Εἰκαστένα	» 14
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Ὁ Νηπφός καὶ ὁ «Ροβινσάνας»	» 34

Διάφορα ἄρθρα

★ Κώδικες	» 19
★ Ἡ ἐφημερίδα καὶ οἱ σύζυγοι	» 23
★ Οἱ βρυκόλακες	» 29
★ Παγκόσμια ὥρα	» 47

Μυθιοτόρημα καὶ Διήγημα

ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ: Ἐχετε μήπως ὅτι ἐπιθυμεῖτε;	» 17
ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΟΦ: Ἐγὼ τὸ Ρομπότ	» 31
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλὲν Ροῦξ	» 37
ΑΔ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ: Ὑπὸ τὴν βασιλικὴν δρὺν	» 43
ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ: Ὁ διάσημος βάρσχος (διήγημα)	» 45

ΜΙΑ ΓΕΝΝΑΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΘΕΙ

ΕΙΝΑΙ μερικά γεγονότα πολλές φορές που μοιάζουν απίθανα, ενώ είναι φυσικά, ανθρώπινα επιβεβλημένα. Μας τραβούν την προσοχή, μας συγκινούν, σαν ένα είδος νησίδων ομορφιάς, μέσα στη Σαχάρα της ανθρώπινης ιδιοτέλειας και συναλλαγής. Ήφερε παγκόσμιο ρίγος πριν από λίγα χρόνια η περίπτωση ενός καπετάνιου, που ενώ το πλοίο του βυθιζόταν έξιμετε τελευταίος στο καταστρώμα, όσο που βεδαιώθηκε πώς κι' ό τελευταίος του ναυκλήρου κατώρρωσε να τ'ό έγκραταλείψει και νά σωθεί. Τό καράβι βυθιζόταν, τά νερά τού είχαν σκεπάσει τά πόδια, όταν μέ πολλή δυσκολία μπόρεσε τελευταίος να σωθεί κι' ατύτος, αντίμετωπίζοντας άταραχος τόν Άνταναντικό. πού άπειλούσε να τόν καταπιεί.

Όταν έφτασε στη Νέα Υόρκη, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι κατέβηκαν στην αποβάθρα να τον υποδεχθούν. Τόσες πολλές χιλιάδες άνθρωποι — έγραφαν τότε οι εφημερίδες — δὲν συγκεντρώθηκαν ποτέ στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, να υποδεχθούν κανέναν από τους πολιτικούς τους ηγέτες. Το πλήθος αισθάνθηκε υποχρεωμένο ν' αποδώσει τιμές σ' έναν άνθρωπο, σάμπως ή Γῆ να ήταν έρημη από ανθρώπους και ξαφνικά
ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡ
 ανώτερα και σπάνια πλάσματα.

ἀνώτερα καὶ σπάνια πλάσματα.
Μικρότερες σχετικές εἰδήσεις διαβάζουμε συχνὰ στὶς ἐφημερίδες καὶ παρ' ὅλο πού δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ πράξεις πού θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν μικρές, μὰς κάνουν ξεχωριστὴ ἐντύπωση. Κινδυνεύει κάποιος νὰ πνιγεί, ἕνας ἄλλος πέφτει στὴ θάλασσα χωρὶς νὰ λογαριάσει τὸ μοναδικό του κόστος καὶ τὸν σώζει. "Ἐνα λαμόψωχο κορίτσι στὴ Μιτληνὴ βρῖσκει ἕνα χρηματόδεμα καί, χωρὶς νὰ μπεῖ στὸ δίλημα, μὰ κανενὸς πειρασμοῦ, πηγαίνει ἀμέσως καὶ τὸ παραδίδει. "Αναφέρω τὶς δύο περιπτώσεις, γιατί οἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν πὼς οἱ πράξεις αὐτὲς πρέπει νὰ βραβευθοῦν ἀπὸ τὴν "Ακαδημία. Εἶναι, δηλαδή, τόσο σπάνιες οἱ πράξεις τοῦ στοιχειώδους ἀνθρωπίνου καθήκοντος πού πρέπει νὰ γίνονται ἀντικείμενα βραβεύσεως, γιατί δείχνουν πὼς ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς ζωῆς δὲν ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Γῆς. Παλεύει σκληρὰ, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίσθηκε. Ὁ κόσμος περνάει ἠθικὴ κρίση.

ΟΛΑ αυτά τὰ σκέφθηκα διαβάζοντας τὴν ἑκκλήση τῶν ἐκδοτῶν τοῦ περιοδικοῦ «Κόσμος, Ἐπιστήμη καὶ Ζωή» πρὸς τοὺς ἀναγνώστες του. Ὅχι, γιατί εἶναι μὰ προσπάθεια πού θά ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχει ξεχωρίσει καὶ νὰ τὴν ἔχει βραβεύσει ἡ Ἀκαδημία, ἂν αὐτὸ εἶναι στὴν πραγματικότητα τὸ ἀνώτερο πνευματικὸ μας ἴδρυμα, ἀλλὰ γιατί μέσα στὶς σελίδες του φέρνει τὸ μήνυμα ἐνὸς καινούργιου, σύγχρονου κόσμου. Ἀνῆκε στὶς προσπάθειες πού φέρνουν τὴν ἐπιβράβεισιν τους μέσα τους καὶ πού ἀπευθύνονται στὸ Ἀνώτερο Πνευματικὸ Ἰδρυμα πού, γιὰ τὴν ὥρα, τὸ ἐκπροσωπεῖ ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση, ἡ ἀνθρώπινη καρδιά, τὸ καθαρό ἀνθρώπινο πνεῦμα.

«Ἡ ζωὴ μοιάζει σήμερα μὲ μία σύρραξη. Οἱ ἠθικὲς ἐννοιες ἐκφράζονται πλέον ὄχι ἀπὸ πράξεις, ἀλλὰ ἀπὸ κενεὲς λέξεις καὶ γιὰ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ πεί κανεὶς πῶς αὐτὸ εἶναι ἓνα πεδίο ἀρετῆς. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα ο «Κόσμος» ἔχει ἓναν ἀποστολικὸν χαρακτήρα. Τὸ γνωρίζουν αὐτὸ οἱ φανατικὸι ἀναγνώστες του καὶ πολὺ περισσότερο τὸ γνωρίζουν οἱ ἐκδότες του, ποὺ μπορούσαν, ἂν κινούνταν ἀπὸ χαμηλὰ ἐλατήρια, νὰ δημιουργήσουν μιὰν ἐπικερδέστατη ἐπιχείρηση, ἐκδίδοντας ἓνα λαϊκὸ περιοδικὸ σὰν τὰ ἄλλα, τὰ πολλὰ, ποὺ διαφθεύρουν καὶ δηλητηριάζουν καὶ ἀμείβονται πλουσιοπάροχα γι' αὐτό. Μπορούσαν μιά καὶ διαθέτουν ἰδιόκτες τυπογραφικὲς ἐγκαταστάσεις καὶ ἂν ἀνοίγεις γράφοντα εὐκόλα καὶ τὰ ἐκμαυλιστικὰ μέσα ἀφθονοῦν. Δὲν βέλησαν, ὅμως, ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴ συνείδησή τους. Βρίσκουν μεγαλύτερη τὴ χαρὰ ποὺ τοὺς δίνει ἡ ἐπικοινωνία τους μὲ δέκα ἀληθινὸς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν περίστασι ποὺ χωρὶς κανένα κόπο μπορούν νὰ τοὺς χάρισουν οἱ ἑκατό.

Ο ΛΑ τὰ πεδία τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἕναν ἐξυγαντικό πόλεμο. Ἰδιαίτερα τὸ πεδίο ποὺ πρωτοπορεῖ ἡ ἐκπολιτιστικὴ προσπάθεια τοῦ «Κόσμου» μας. Κάτω ἀπὸ τὸν βορβαρισμὸ τῶν λεγομένων «λαϊκῶν» ἐντύπων, δύσκολα ἀντέχουν οἱ νέοι ποὺ ἀποτελοῦν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους μας. Ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ μέλλοντος θὰ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ, λοιπὸν, ἡ ἀσύδοτη χρυσόπλημῦρα, ποὺ περιορίζει τὴν ἀποστολὴ τῆς στῆν ἀναμόχλευση τῶν χαμηλῶν ἐνστικτῶν, δημιουργώντας μιὰν ἀτμόσφαιρα ὅπου μέσα στὸν καθαρὸν αὐτὸν ἑλληνικὸ ὄριζοντα, τὸν προσωρισμένο γιὰ ἀνατασείς καὶ ἐπιδιώξεις ὑψηλότερες. Διαβάζοντας, λοιπὸν, τὴν ἑκκλήση πρὸς τοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ σκέφθηκα ν' ἀφιερῶ τὶς στῆλες μου αὐτὲς σὲ μιὰν «υπερέκκληση» γιὰ τὴν τελειοποίησιν τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ὄργανου, ποὺ εἶδε τὸ φῶς στὸν τόπο μας. Καὶ τὸ κάνω αὐτό, γιατί περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον γνωρίζω πῶς ὁ τόπος αὐτὸς ἔχει ἀπεριόριστες δυνατότητες. Γιὰτὶ πιστεῶ τους ἀνθρώπους τοῦ καὶ στὶς μυστικὲς παρακαταθῆκες τους.

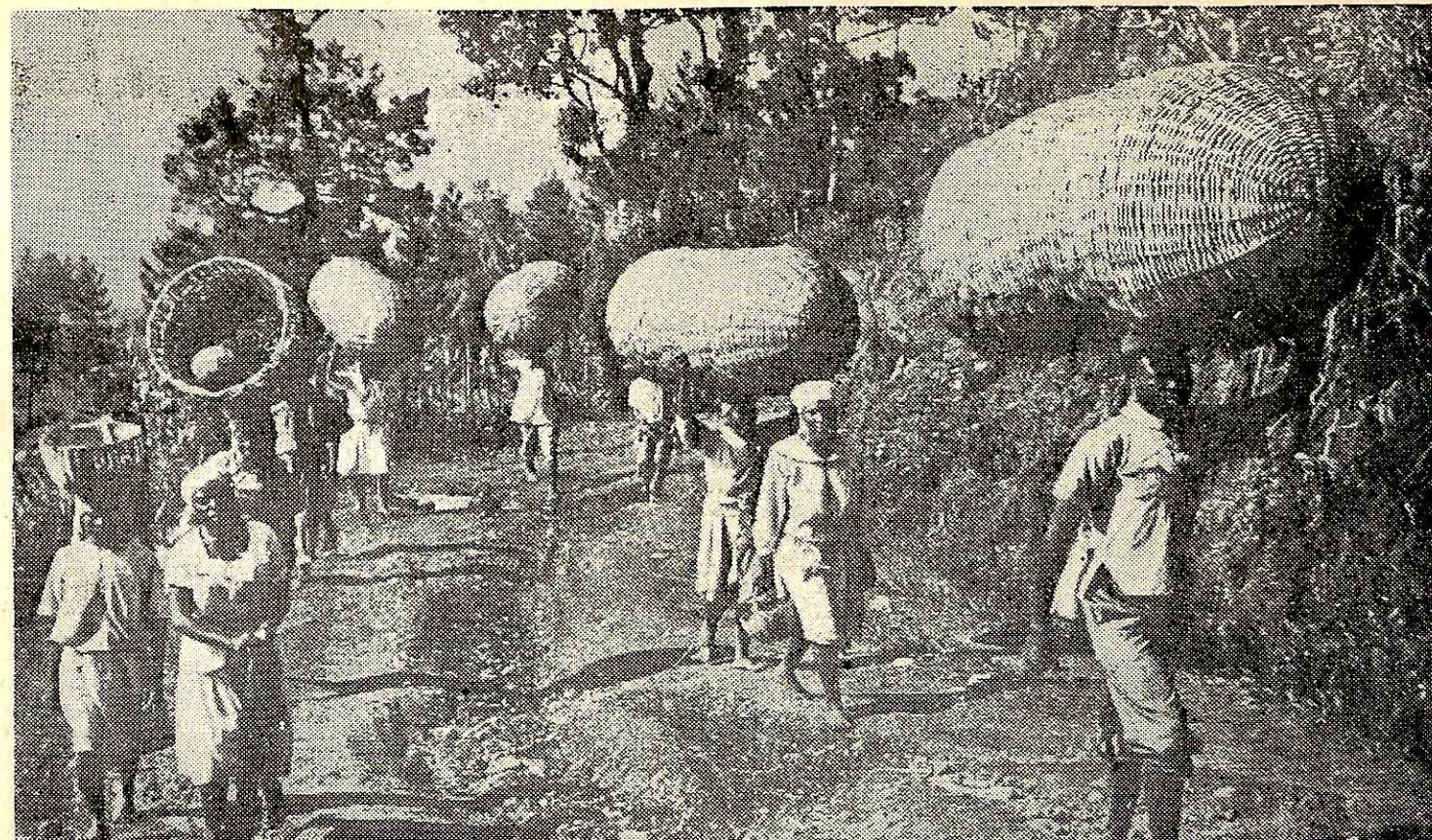
Τὸ ὥραϊο πρόσωπο ποὺ κλείνει στὸ βάθος του. "Ε-
να πρόσωπο ποὺ γυρεύει τὴ συμπαράσταση τῶν πνευ-
ματικῶν του ἡγετῶν, ἔτοιμο νὰ θαυματουργήσει σὲ κάθε στι-
γμῇ. "Εχει ἴσως μὴν ἀδυναμία. Εἶναι «εὐκολοπίστευτος» γι'
αὐτὸ καὶ εἶναι πάντα «προδομένος», ὅπως λέει ὁ Σολωμός.
Κατορθώνει ὅμως σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις νὰ μὴ χάνει τὴ
βαθύτερη, στερὴν ἰδιοσυνοστασίαν του οὕτε καὶ μέσα στὴ σήψη.
Νὰ μὴν καίγεται ἡ βαθύτερη ρίζα του ἀπὸ κοκμιά φωτιά. Τὸ
σύμβολο τοῦ Φοίνικα ποὺ ἀναγεννᾶται εἶναι πανάρχαιο. "Αλ-
λὰ καὶ αἰώνιο.

ΓΙΑ την ανάγνωση αυτού του Φοίνικα ήρθε να συμβάλει ο «Κόσμος». Σε μιάν εποχή που ο εύκολος πολιτικαντισμός μπορεί να οδηγήσει σε παντός είδους έκμεταλλεύσεις των κακώς κείμενων πραγμάτων, που άνθρωποι με κοινωνική και πολιτική θέση δεν χάνουν τις ευκαιρίες για μία οικονομική άναρριχηση σε βάρος των συνανθρώπων τους, οι εκδόσεις του «Κόσμου» βάζουν στην πάντα αυτές τους τις δυνατότητες και προκειμένου να διαλέξουν στους δυο δρόμους, που άνοιγαντα μπροστά τους, διαλέγουν τον πιο δύσκολο, ζητώντας τη συμπαράσταση των ολίγων, με απώτερο σκοπό την ολοκλήρωση ενός πολιτιστικού έργου.

Ζούμε σὲ μίᾳ προνομιοῦχο ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνη ἐποχῇ. Ἀποκτήσαμε πολλὰ τεχνικὰ μέσα, πήγαμε πολὺ μακριὰ, τὰ πράγματα δείχνουν πῶς θὰ πάμε ἀκόμη μακρύτερα. Ὡστόσο, τὸ οὐσιαστικὸς μας πολιτισμὸς, εἶναι ἕνας πολιτισμὸς καθυστερημένος. Ἡ σταυροφορία αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ θὰ πρέπει ν' ἀποτελέσει τὴν πρώτην μέριμνα καθὲς συνειδητοῦ ἀνθρώπου, καθυστερεῖ ἐπικίνδυνα. Ὅργαν αὐτῆς τῆς σταυροφορίας ποῦ πρέπει νὰ ἐξαπλωθεῖ πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ πλανῆτῃ μας ἀποτελεῖ ὁ «Κόσμος», ἓνα ὄργανον ποῦ δὲν δεῖχεται συμβιβασμοὺς καὶ δὲν καταδέχεται ὑποχωρήσεις. Ποῦ ἀπευθύνεται στοὺς ἀναγκῶστες του, στοὺς ἐκλεκτοὺς δηλαδὴ ἐκείνους ἀνθρώπους ποὺ ἀποτελοῦν μιὰν «ἐν διασπορᾷ» πολιτισμένη κοινωνίαν, σ' αὐτοὺς ποὺ ὀνειρεύονται ἕναν καλύτερον κόσμον καὶ νιώθουν πόνο γι' αὐτό.

Τίποτε, δυστυχώς, για την ώρα δεν δείχνει πώς η χώρα μας έχει να περιμένει κανενός είδους βοήθεια προς αυτή την κατεύθυνση, ωργανωμένη και υπεύθυνη βοήθεια ένοση. Μένουν μόνο οι έθελοντές — τέτοιοι έθελοντές είναι και οι έκδοτες του «Κόσμου» — να ταράζουν τα λιμανισμένα νερά με τον τίμιο και πατριωτικό άγώνα τους, με το σεβασμό τους προς αυτή τη γη που ματώθηκε και ξαναματώθηκε, που έλαίμασε και

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 50

Οι ιθαγενείς της Λατινικής 'Αμερικής — όπως αυτοί στη Βραζιλία — ζουν εξαθλιωμένοι και μόλις κατορθώνουν να συντηρούνται με την επίπονη εργασία τους, προ πάντων στην ύπαιθρο.

Η Λατινική 'Αμερική

ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΥ ΞΥΠΝΑΕΙ ΤΩΡΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΘΕΙΑ ΝΑΡΚΗ ΤΗΣ

Ἀνάλυση τοῦ ΕΙΔΙΚΟΥ

Ἦσαν ἐπὶ αἰῶνες ἀποικία:
τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων,
τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτο-
γάλων. Μὲ τὸν Οὐάσιγ-
κτον, τὸν Τζέφφερσον καὶ,
ἔπειτα μὲ τὸν Μπολιβάρ,
ἄρχισε νὰ κατακτᾷ τὴν
ἐθνικὴ τῆς ἀνεξαρτησία.
Ἐκτὸς ὁμῶς ἀπὸ τὴν Ἡν.
Πολιτεῖαν καὶ τὸν Καναδᾶ,
ὅλες οἱ χῶρες τοῦ δυτικοῦ
ἡμισφαιρίου, αὐτὲς ποὺ ἄ-
ποτελοῦν τὴ Λατινικὴ Ἀ-
μερικὴ δὲν κατῴρθωσαν ν'
ἀξιοποιήσουν τὴν ἐθνικὴν
τοὺς ἐλευθερίαν, γιὰτὶ ὑπο-
δουλώθηκαν στὸ ξένο κε-
φάλαιο καὶ στὴ ντόπια πο-
λιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ δι-
κτατορία. Παρὰ τὸν ἀμύθη-
το πλοῦτο τοῦ ἐδάφους
τοὺς, ἔμειναν καθυστερη-
μένες. Καὶ μόνο τώρα, ἡ
Λατινικὴ Ἀμερικὴ ἀρχισε
νὰ ξυπνάει.

Η ΚΟΥΒΑ έχει στρέψει το παγκόσμιο ενδιαφέρον στη Λατινική 'Αμερική, την απέραντη αυτή περιοχή του δυτικού ημισφαίριου, που εκτείνεται από τα νοτία σύνορα των 'Ην. Πολιτειών ως τη νοτιώτατη άκρη της Ν. 'Αμερικής, καθώς και στα άρχιπελάγη της Καραϊβικής Θάλασσας που αποτελείται από είκοσι κράτη (και μερικές αποικίες) και κατοικείται από 200.000.000 κατοίκους. Ένα από τα κράτη της Λατινικής 'Αμερικής, η Βραζιλία, έχει έκταση μεγαλύτερη από τις 'Ην. Πολιτείες και περιλαμβάνει την περισσότερο ανεξερεύνητη περιοχή της Γής: το Μάτο Γκρόσο, την περιφημη Πράσινη Κόλαση του 'Αμαζονίου. Ένα άλλο, η Βενεζουέλα, είναι η δεύτερη πετρελαιοπαραγωγός χώρα του κόσμου. Σε μιάν άλλη, στον Παναμά, υπόκειται η μεγαλύτερη διώρυγα που άνοιχθηκε ως τώρα. Στο Περού ζουν ακόμα, στις πλαγιές των Άνδεων, απόγονοι των 'Ινκας. Παντού, εκτός από τη Βραζιλία — όπου μιλούν την πορτογαλική — και την Αϊτή (τη μαύρη δημοκρατία όπου μιλούν τη γαλλική) έπικρατεί η ισπανική γλώσσα, που είχε επιβληθεί όταν δόλόκληρη η Λατινική 'Αμερική ή-

ταν ἀποικία τῶν Ἰσπανῶν, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ἐξέγερσιν τοῦ Μπολιβάρ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀνάμικτος· ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν κατακτητῶν καὶ ἀποικων ἀπόγονοι τῶν ἰθαγενῶν Ἑυρυβροδέρων, μιγάδες — κράμα τῶν δύο — καὶ μετανάστες, πρὸ πάντων Ἰταλοὶ, Γερμανοὶ καὶ Γαλλανέοι. Ὁ πιὸ ἐξωφρενικὸς πλοῦτος γειτονεῖ μετ' ἀπερίγραπτη ἀθλιότητα· στὸ Ρίο Ἰανέιρο, πολυτελὴ μέγαρα καὶ οἰκτρὰς τρώγλῃς βρίσκονται στυγροὶ ἴδιους κεντρικὰς δρόμους. Ὁ ἀναφαριθνητὸς ἑξακολουθεῖ ἀκόμα νὰ ἀποτελεῖ τὸν κανόνα. Σύγχρονες βιομηχανίαι ἀνοῦσι πλῆθὺς σὲ πρωτόγονα ἐπαγγέλματα καὶ σὲ υπανάπτυκτὴν οἰκονομίαν. Οἱ ἀντιθέσεις εἶναι πολλὰς καὶ χτυπητὰς. Καὶ ἡ Λατινικὴ Ἀμερική, ποῦ ἦταν ὡς χθὲς ἡ περιχρὴ τοῦ ξένου κεφαλαίου καὶ τῶν στρατιωτικῶν δικτατοριῶν — συμμάχων πάντοτε — ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀνασταράζεται ἀπὸ τὰς ἀντιθέσεις τῆς καὶ νὰ πηγαίνει σὲ μιὰ κοσμογονικὴν πραγματικὰν περίοδον.

Ἡ πολλαπλῇ σκλαβιά

ΟΛΟΙ μιλοῦν σήμερα γιὰ τὴν Κού-
βα καὶ γιὰ τὸν Κάστρο. Ἡ ἐπα-
νάστασις — ἡ μόνη λαϊκὴ καὶ ὄχι

Τὰ ἀπίστευτα σκάνδαλα καὶ ἡ ἀνηθικότης τῶν δικτατορικῶν καθεστώτων πού καταπιέζουν τοὺς λαοὺς τῆς Νοτίου Ἀμερικής

στρατιωτική στη Λατινική Ἀμερική, ὅπου ἐπὶ δεκαετίες μιὰ στρατιωτική κλίκα ἀνέτρεπε τὴν προηγούμενη καὶ ὅπου οἱ στρατιωτικὲς «χούντες» κυβερνοῦσαν χωρὶς ποτὲ νὰ ἔχει γνώμη ὁ λαός — πού ἔδωξε τὸν Μπαττίστα καὶ κατέ-

ΓΙΑΝΙΟ ΚΟΥΑΝΤΡΟΣ

Ο νέος Πρόεδρος τῆς Βραζιλίας. Εἶναι, μαζί με τὸν Κάστρο, ὁ πῶς δημοφιλὴς λαϊκὸς ἡγέτης στὴ Λατινική Ἀμερική.

λυσε τὸ τυραννικὸ καὶ διεφθαρμένο καθεστώς του — ὑπῆρξε σταθμὸς στὴ μεταπολεμικὴ ἱστορία τῆς Λατινικῆς Ἀμερικής. Πρὶν ἀπὸ τὸν Μπαττίστα εἶχαν ἀνατραπῇ κι' ἄλλοι δικτάτορες — ὅπως ὁ Χιμένθ στὴ Βενεζουέλα, ὁ Περόν στὴν Ἀργεντινὴ καὶ ἄλλοι — ἀλλὰ πάντοτε με στρατιωτικὰ πραξικοπήματα. Ὁ λαὸς ἔμενε ἀμέτοχος, γιατί ὁ στρατὸς δὲν τὸν ἀφῆνε ν' ἀναμιχθεῖ στὴν πολιτική. Ἡ πρώτη «λαϊκὴ» ἐπανάσταση ἦταν τῆς Κούβας. Καὶ ὁ ἀντίκτυπός της στὶς λατινοαμερικανικὲς χώρες ἀποτελεῖ σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα φαινόμενα στὴ διεθνή πολιτικὴ ζωή.

Τὸ μεγάλο, τὸ βαθύτερο δῶμα τῆς Λατινικῆς Ἀμερικής ἦταν — καὶ εἶναι ἀκόμα — ἡ οἰκονομικὴ ἐξασθένιση τοῦ ὅγκου τοῦ πληθυσμοῦ της. Ἡ φτώχεια, ἡ ἐκμετάλλευση, ὁ ἀναλφαριθμητισμός, ὁ φόβος, ἡ πολιτικὴ καταπίεση, ἡ κρατικὴ αὐθαιρέσια, ἡ παντοδυναμία τῶν

στρατιωτικῶν καὶ τῶν συμμάχων τους, τῶν ξένων ἐταίριων καὶ τῶν ντόπιων μεγαλοεπιχειρηματιῶν καὶ μεγαλοαγοκτημόνων, κρατοῦσαν 200.000.000 ἀνθρώπους σὲ κατάσταση πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς σκλαβιάς. Ἀκόμα καὶ σήμερα, ὁ Τρουχίλιο στὴ Δομινικανὴ Δημοκρατία, ὁ Σομόζα στὴ Νικαράγουα, ὁ Στραϊσενερ στὴν Παραγουάη εἶναι δικτάτορες με ἀπόλυτὴ ἐξουσία, ἐπάνω στὴ ζωὴ καὶ τὴν περιουσία τῶν ὑπηκόων τους. Σὲ πολλὲς ἄλλες λατινοαμερικανικὲς δημοκρατίες, πού ἔχουν καταλύσει τὴ δικτατορία καὶ ἔχουν ἀποκαταστήσει τυπικὰ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, ὁ στρατὸς — δηλαδὴ μιὰ κλίκα ἀξιωματικῶν — ἐξακολουθεῖ νὰ κρατᾷ, στὰ παρασκήνια, τὴν πραγματικὴ ἐξουσία, ὅπως στὴν Ἀργεντινὴ, στὴ Γουατεμάλα, στὴ Βενεζουέλα. Ἡ δημοκρατικὴ παράδοση δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον στὴν μικρὴ Οὐρουγουά καὶ — ἀπὸ λίγα χρόνια — στὴν Κόστα Ρίκα καὶ στὸ Μεξικό. Παντοῦ ἄλλου οἱ πολιτικὲς ἐλευθερίες ἦσαν ἀγνωστες καὶ μόλις τώρα ἀρχίζουν νὰ κατακτοῦν, με σκληροὺς ἀγῶνες, τὰ δικαιώματά τους.

Τὸ δῶμα τῶν λαῶν

ΚΑΙ ὅμως ἡ Λατινικὴ Ἀμερική θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ὁ ἐπίγειος παράδεισος, ἂν οἱ λαοὶ της ἦσαν κύριοι τοῦ ἀμύθητου πλοῦτος της. Τὰ πετρέλαια θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν τὴν εὐημερία στὸν πληθυσμὸ τῆς Βενεζουέλας, ἡ γεωργία κι' ἡ κτηνοτροφία θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν πλούσιους ὅλους τοὺς Ἀργεντινοὺς ἀγρότες, τὰ ὄρυκτά καὶ τὰ μέταλλα θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν τεράστια ἀνάπτυξη στὴν οἰκονομία τῆς Βολιβίας, τῆς Κολομβίας, τοῦ Περού καὶ τῆς Χιλῆς, τὰ φρούτα θὰ μπορούσαν νὰ λύσουν τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα στὴ Γουατεμάλα, στὴν Ὀνδούρα, στὴ Νικαράγουα. Οἱ πόροι ὑπάρχουν — ἀφθονώτατοι — ἀλλὰ τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο μένει ἀπίστευτα χαμηλὸ καὶ δεκάδες ἑκατομμύρια ἄνθρωποι κυριολεκτικὰ πεινοῦν, γιατί ὁ μόνος τους ἀμείβεται με ἐξευτελιστικὰ ἡμερομίσθια. Ἡ ἀμερικανικὴ ἐταιρεία «Γιουνάιτετ Φρούτ» εἶναι ὁ ἀνεξέλεγκτος οἰκονομικὸς δικτάτορας σ' ὅλες τὶς χώρες τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικής. Ἀμερικανικὲς καὶ ἀγγλικὲς ἐταιρίες ἐκμεταλλεύονται τὸν ὀρυκτὸ πλοῦτο σ' ὅλη τὴ Νότιο Ἀμερική καὶ κερδίζουν κάθε χρόνο ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δολάρια. Οἱ ντόπιοι — ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίες πού συνεργάζονται

με τὸ ξένο κεφάλαιο — δὲν ἔχουν σχεδὸν δικαιώματα. Καὶ οἱ στρατιωτικὲς κλίκες ἔχουν συνηθίσει νὰ ἔχουν τὰ πάντα στὴ διάθεσή τους, νὰ ζοῦν με ἐπιδεικτικὴ χλιδὴ, νὰ μὴ δίνουν λόγο σὲ κανένα καὶ νὰ δαπανοῦν ὅπως θέλουν τὸν προϋπολογισμό. Στὴ Δομινικανὴ Δημοκρατία ἡ οἰκογένεια Τρουχίλιο καὶ στὴ Νικαράγουα ἡ οἰκογένεια Σομόζα διαχειρίζονται ἀνεξέλεγκτα τὰ δημόσια ἔσοδα καὶ τὰ μέλη τους εἶναι πολυεκατομμυριοῦχοι. Ὁ Μπαττίστα, ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὴν Κούβα, εἶχε διαθέσεις σὲ ἀμερικανικὲς Τράπεζες πού ὑπολογίζονται σὲ ἑκατομμύρια δολάρια. Ὁ Περόν ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ σὰν πρίγκιπας τόσα χρόνια μετὰ τὴν ἀνατροπὴ του. Ἡ Ἀργεντινὴ ἔχει ἑκατον-

Ὁ Πρόεδρος Μπετανκούρ τῆς Βενεζουέλας. Ὁ δικτάτορας Τρουχίλιο ὠργάνωσε τὴ δολοφονία του, ἀλλ' ἀπέτυχε. Ὁ Μπετανκούρ, πού ἀνέτρεψε τὸ δικτάτορα Χιμένθ καὶ ἀποκατέστησε τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς, ἦταν καὶ εἶναι θανάσιμος κίνδυνος γιὰ τὸν Τρουχίλιο.

τάδες στρατηγούς καὶ ναυάρχους — περισσότερους παρὰ οἱ Ἕν. Πολιτεῖες. Στρατηγοὶ εἶναι οἱ πρόεδροι στὶς περισσότερες λατινοαμερικανικὲς δημοκρατίες. Καὶ οἱ λαοὶ μένουν ὑπανάπτυκτοι κι' ἐξασθλιωμένοι.

ΗΤΑΝ, λοιπόν, φυσικὸ νὰ ἔχει τόση ἀπῆλψη ἡ ἐπανάσταση τῆς Κούβας, με τὸ λαϊκὸ χαρακτήρα της καὶ τὶς οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς με-

Οἱ γυναῖκες τῆς Κούβας μετέχουν κι' αὐτές — ὅπως οἱ Γαλ λίδες τοῦ 1789 — στὴν Ἐπανάσταση καὶ εἶναι ἔτοιμες νὰ τὴν υπερασπίσουν.

ταρρυθμίσεις της. Οἱ λατινοαμερικανικοὶ λαοὶ εἶδαν ποιά ἀλλαγὴ θὰ μπορούσαν νὰ λαχταρήσουν κι' αὐτοὶ — μιὰν ἀλλαγὴ πού νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σκλαβιά. Γι' αὐτὸ εἶναι παντοῦ, σ' ὅλες τὶς λατινοαμερικανικὲς χώρες, τόσο ζωηρὸ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ ὅ,τι γίνεται στὴν Κούβα. Γιατὶ αὐτὸ πού γίνεται ἐκεῖ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη πραγματικὴ ἐπανάσταση σ' ὅλοκληρὴ τὴν ἀπέραντη περιοχὴ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικής: εἶναι, ὡς ἓνα σημεῖο, τὸ 1789 τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου, πού βρισκόταν ἀκόμα — ὅπως ἡ Εὐρώπη τοῦ 18ου αἰῶνα — στὴν περίοδο τῆς ἀπολυταρχίας, τῆς φεουδαρχίας καὶ τοῦ σκοταδισμοῦ. Καὶ ὅπως τὸ 1789 ἡλέκτρισε ὅλοκληρὴ τὴν Εὐρώπη καὶ ἔλαβε ἀπότομα τὴν πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ μορφή της, ἔτσι ἡ Κούβα σήμερα, με τὴ ριζοσπαστικὴ ἐπανάστασή της, ἔχει ἡλεκτρίσει ὅλοκληρὴ τὴ Λατινικὴ Ἀμερική καὶ δίνει τὸ σύνθημα γιὰ μιὰ βαθύτατὴ ἀλλαγὴ.

Ἔτσι ἡ ἐπανάσταση τῆς Κούβας ξεπερνᾷ τὰ ὅρια τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ, πού ὡς χρὲς ἦταν οὐσιαστικὰ ἀμερικανικὴ ἀποικία καὶ ὁ κόσμος τὴν ἤξερε μόνον ἀπὸ τὴ ζάχαρη, ἀπὸ τὰ ποῦρα κι' ἀπὸ τὴ νυκτερινὴ ζωὴ τῶν ξένων τουριστῶν στὴν Ἀβάνα. Ἡ Κούβα ἔχει γίνῃ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα θέματα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ἐπανάστασή της ἔχει πάρει οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ περιεχόμενο, πρὸ πάντων με τὶς ἐθνικοποιήσεις τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων — πού ἀπομυζοῦσαν

τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία της — καὶ με τὰ κοινωνικὰ μέτρα γιὰ τὶς μεγάλες λαϊκὲς τάξεις. Εἶναι ἀνακρίβεια νὰ λέγεται ὅτι ἡ ἐπανάσταση τοῦ Κάστρο ἔχει κομμουνιστικὸ περιεχόμενο. Ἐχει ἀπλῶς λαϊκὸ. Ἄν ὁ Κάστρο ἀναγκάζεται νὰ στηρίζεται στὴ Μόσχα, τὸ κάνει γιὰ νὰ μπορεῖ ν' ἀντιστέκεται στὴν ἀμερικανικὴ πίεση — ὅπως ἔκαναν στὴν ἀρχὴ καὶ γιὰ ἓνα διάστημα ὁ Νάσερ καὶ ὁ Κασέμ. Ἡ συνεργασία αὐτὴ εἶναι παροδικὸ φαινόμενο πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη. Γι' αὐτὸ ἡ σημασία της εἶναι δευτερεύουσα.

Πρωταρχικὴ σημασία ἔχει ἡ ἐπίδραση τῆς κουβανικῆς ἐπανάστασης στὶς ἄλλες λατινοαμερικανικὲς χώρες. Ἡ ἀναταραχὴ πού ἀρχισε νὰ σημειώνεται σ' αὐτές, δείχνει πόσο μεγάλη εἶναι αὐτὴ ἡ ἐπίδραση. Στὸ Ἐλ Σαλβαδόρ ὁ λαὸς κι' ὁ στρατὸς ἀνέτρεξαν τὸ καθεστὸς τοῦ προέδρου Λεμούς καὶ ἔφεραν στὴν ἐξουσία κυβέρνηση φιλικὴ πρὸς τὸν Κάστρο. Στὴ Βενεζουέλα τὸ κυριώτερο δημοκρατικὸ κόμμα πιέζει τὸν πρόεδρο Μπετανκούρ νὰ βοηθήσει τὸν Κάστρο. Στὴ Βραζιλία ἔχει ἐκλεγεί με θριαμβευτικὴ πλειοψηφία νέος πρόεδρος ὁ κ. Κουάντρος, πού διακηρύσσει ὅτι εἶναι θαυμαστής τοῦ Κάστρο! καὶ ἡ Βραζιλία εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ πλουσιώτερη λατινοαμερικανικὴ δημοκρατία με 60.000.000 κατοίκους. Στὴν Κόστα Ρίκα, στὸ Μεξικό, στὸν Παναμᾶ, στὴ Βολιβία, στὴν Κολομβία, στὴν Ἀργεντινὴ, στὸ Περού, στὴ Χιλή, στὴν Οὐρουγουά εἶναι καθημερινὲς οἱ διαδη-

λώσεις τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν ἐργατῶν, πού ζητοῦν νὰ ὑποστηριχθεῖ ὁ Κάστρο — διαδηλώσεις πού ἐνισχύονται ἀπὸ τὰ δημοκρατικὰ κόμματα. Παντοῦ ἐκδηλώνεται ἡ τάση νὰ χειραφετηθοῦν οἱ λατινοαμερικανικὲς χώρες, ἀποτινάσσοντας τὸν ξένο οἰκονομικὸ ζυγό.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Κουάντρος

ΗΤΑΣΗ αὐτὴ εἶναι τόσο ἐκδηλη, ὥστε ἔχει ἀρχίσει νὰ ἐπιφέρει σοβαρὰ τὴν προσοχὴ τῆς Οὐάσιγκτον. Ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἔχει καταρτίσει ἓνα σχέδιο γιὰ οἰκονομικὴ βοήθεια στὶς λατινοαμερικανικὲς χώρες ὥστε νὰ διευκολύνει τὴν οἰκονομικὴ τους ἀνάπτυξη, ἀλλὰ τὸ ποσὸν πού προβλέπει αὐτὸ τὸ σχέδιο εἶναι ἀκόμα ἀνεπαρκές. Ὁ κ. Κέννεντυ ἔχει τόνισι ἐστὺς προεκλογικοὺς λόγους του ὅτι ἡ βοήθεια αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ, γιατί μόνον ἔτσι θὰ ἀποτραποῦν ἐπικίνδυνες ἐξελίξεις στὴ Λατινικὴ Ἀμερική, ὅπου οἱ λαϊκὲς μάζες, με τὰ δλέμματα κορφωμένα στὴν Κούβα, γίνονται κάθε μέρα περισσότερο ἐπαναστατικὲς καὶ εἶναι ἔτοιμες νὰ τὰ παύσουν ὅλα γιὰ ὅλα. Ὁ κ. Κέννεντυ κατηγορεῖ, μάλιστα, τὴν Οὐάσιγκτον ὅτι εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν τροπὴ πού πήραν τὰ πράγματα στὴν Κούβα καὶ ὑπόσχεται νὰ ἀσκήσει ἐντελὲς ἄλλη πολιτικὴ στὸ Δυτικὸ Ἡμισφαίριο, ὥστε νὰ βοηθήσει τίς ὑπανάπτυκτες περιοχές του ν' ἀναπτυχθοῦν καὶ ν' ἀποτρέψει ἐπὶ κοινωνικὲς ἀναστατώσεις. Ὁ κ. Κέν-

νευτ τονίζει ότι η στενή συνεργασία της Ουάσιγκτον με όλους τους Νοτιοαμερικανούς δικτάτορες — Χιμένεθ, Μπαττίστα, Τρουχίλιο, Σομόζα, Στραϊσνερ, Λεμούς κ.ά. — είναι μια από τις κύριες αιτίες που εξηγούν τη συμπαθεία των νοτιοαμερικανικών λαών στον Κάστρο.

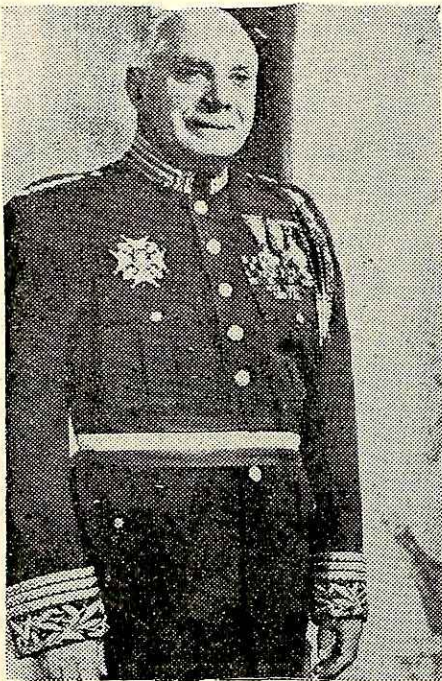
Αν ό κ. Κένεντυ πραγματοποιήσει τις προεκλογικές υποσχέσεις του, η Λατινική Αμερική μπορεί να ελπίζει σε καλύτερο μέλλον. Έχει όλους τους πόρους και όλα τα στοιχεία για να ευημερήσει. Ο νέος πρόεδρος της Βραζιλίας κ. Κουάντρος — που θ' αναλάβει τα καθήκοντά του τον Ιανουάριο — έχει δείξει τι μπορεί να κάνει ένας άνθρωπος που ενδιαφέρεται για την ευημερία του λαού. Στα τέσσερα χρόνια που ήταν κυβερνήτης της Πολιτείας του Σάν Πάολο έκανε πραγματικά θαύματα. Αξιοποίησε τον τεράστιο πλούτο της Πολιτείας αυτής, ανέβασε αισθητά το βιοτικό επίπεδο, ισοσκέλισε τον προϋπολογισμό, ανέπτυξε νέες βιομηχανίες, έδωσε καινούργια ώθηση στη γεωργία, ικανοποίησε τις ανάγκες των λαϊκών μαζών. Και όλα αυτά τα έπεται γιατί δεν ήταν όργανο του ξένου κεφαλαίου, γιατί δεν άφησε να παρασυρθεί από τη ντόπια φεουδαρχία, ενδιαφέρθηκε για την καλύτερευση της ζωής του λαού. Και η έπιτυχία του ήταν τέτοια, ώστε ο άνθρωπος αυτός — μόλις 43 χρόνων σήμερα — ο γνωστός πριν από τέσσερα χρόνια, σάρωσε τους αντιπάλους του στις προεδρικές εκλογές, νίκησε με συντριπτική πλειοψηφία και αναγνωρίζεται σήμερα, μαζί με τον Κάστρο, ο δημοφιλέστερος λαϊκός ηγέτης στη Λατινική Αμερική.

Το ξύπνημα από το λήθαργο

Το Δυτικό Ήμισφαίριο έχει αρχίσει ν' απαλλάσσεται σιγά - σιγά από τους δικτάτορες και να γνωρίζει τις στοιχειώδεις τουλάχιστον δημοκρατικές ελευθερίες. Είναι ένα τεράστιο θήμα. Μια κοσμογονία συντελείται τώρα στην άπέραντη αυτή περιοχή — μια κοσμογονία που μπορεί να την κάνει πραγματικό παράδεισο, αν η εξέλιξη της δεν ανακοπεί. Μια κοινή συνείδηση ένώνει τώρα, για πρώτη φορά, τους λατινοαμερικανικούς λαούς: η συνείδηση ότι είναι μια οικογένεια και ότι ο ξένος οικονομικός ζυγός — με τις πολιτικές συνέπειές του — ήταν η αιτία της κακοδιαμονίας τους. Η συνείδηση αυτή έμπόδισε τις Ήν. Πηλίτες να επέμβουν στρατιωτικά στην Κούβα, γιατί διεπίστωσαν ότι μια τέτοια επέμβαση θα ξεσήκωνε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική εναντίον τους. Πέρασε η εποχή που οι Αμερικανοί πεζοναύτες ρύθμιζαν την κατάσταση στις λατινοαμερικανικές χώρες και προστατεύαν τους δικτάτορες. Τώρα η Ουάσιγκτον αναγκάστηκε, κάτω από την ισχυρότατη πίεση της λατινοαμερικανικής κοινής γνώμης, να καταδικάσει τον Τρουχίλιο και να διακόψει — έστω τυπικά — τις διπλωματικές σχέσεις μαζί του. Η ίδια πίεση την υποχρεώνει να αναγνωρίσει το καθεστώς που άνετρεψε το στρατηγό Λεμούς στο Έλ Σολαδάρ. Και όμως ο Τρουχίλιο και ο

Λεμούς ήταν πιστοί φίλοι της, που είχαν υποτάξει τις χώρες τους στα αμερικανικά οικονομικά συμφέροντα, που ήταν και δικά τους.

Τα πράγματα αρχίζουν ν' αλλάζουν. Το αντιαποικιακό ρεύμα που σάρωσε την αποικιοκρατία στην Ασία και την Αφρική, σαρώνει τώρα και την οικονομική μορφή της αποικιοκρατίας στο

Ο «αρχιστράτηγος» Τρουχίλιο, ο δικτάτορας της Δομινικανής Δημοκρατίας, που την κυβερνά και την νέμεται σαν κτήμα του μαζί με την οικογένειά του. «Όλα τα μέλη της — και είναι δεκάδες — είναι ύπουργοί, στρατηγοί, διοικητές Τραπεζών, πρεσβευτές, άνωτάτοι αξιωματικοί. Για τον Τρουχίλιο, ο μεγάλος έχθρος είναι ο Κάστρο και οι ιδέες του.

Δυτικό Ήμισφαίριο. Το μεγάλο έθνικό απελευθερωτικό κίνημα του Μπολιβάρ ολοκληρώνεται τώρα, έπειτα από έναν και περισσότερο αιώνα. Σ' ολόκληρη τη Λατινική Αμερική οι λαϊκές μάζες — οι φτωχότερες και πιο εξεθλωμένες του πολιτισμένου κόσμου — έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν τη δύναμή τους και ξεκινούν άκατάσχετα για την πορεία προς ένα καλύτερο μέλλον. Θέλουν να γίνουν άνθρωποι — να πάψουν να είναι δοῦλοι. Βλέπουν τους Κουβανούς που έγιναν κύριοι στον τόπο τους, που έθνικοποίησαν τις ξένες επιχειρήσεις, που μοίρασαν τη γη, που αγωνίζονται για την οικονομική και την κοινωνική δικαιοσύνη — άσχετα αν κάθε τέτοιος αγώνας είναι ιστορικά μοιραίο να κάνει και λάθη και να έχει τις υπερβολές του — και εκπαιδεύονται για τον δικό τους αγώνα. Η Λατινική Αμερική ξύπνησε από το λήθαργό της. Οι εξέλιξεις που θα ακολουθήσουν σ' αυτή, θα είναι ένα από τα άποφασιστικά ιστορικά φαινόμενα στα προσεχή έτη. Ο δημοκρατικός πολιτισμός γίνεται τώρα το ιδανικό που κινεί στην πορεία της την πλουσιότερη ίσως, αλλά και την πιο καθυστερημένη ως σήμερα, περιοχή της Γης.

ΕΙΔΙΚΟΣ

ΤΟ ΟΙΚΟΤΡΟΝ

«Ενας αυτόματος ρυθμιστής του «κλίματος» για την ανάπτυξη των φυτών

ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟ από το «Φυτοτρόν», τη συσκευή που επιτρέπει στους βοτανολόγους να μελετούν την ανάπτυξη των φυτών σε φυσικό περιβάλλον σταθερής θερμοκρασίας, το «Οικοτρόν» (ECOTRON), που κατασκευάστηκε πρόσφατα από το Ίνστιτούτο Βοτανικής του πανεπιστημίου του Μονπελιέ και στοίχισε 600.000 φράγκα, θα επιτρέψει την παρατήρηση των αντιδράσεων των φυτών σε διάφορα τεχνητά «κλίματα».

Σ' ένα καινούργιο κτίριο του Βοτανικού Κήπου του Μονπελιέ, ένας άνθρωπος θα χειρίζεται τους πολύπλοκους πίνακες έλέγχου και θα ρυθμίζει κατά βούληση τις ατμοσφαιρικές συνθήκες του εργαστηρίου «Οικοτρόν». Θα μπορεί να δημιουργήσει για τα φυτά π. χ. ένα κλίμα βορειοαφρικανικό, μεσοανατολικό ή σαχαριανό: φώς, θερμοκρασία, υγρασία, περιεκτικότητα σε διοξείδιο του άνθρακος, ήλιοφάνεια — όλα θα ρυθμίζονται με το πάτημα των κατάλληλων κουμπιών. Συγχρόνως, οι αντιδράσεις των φυτών θα περιγράφονται, θα φωτογραφίζονται και θα καταμετρούνται αυτόματα. Λεπτότατες λειτουργίες, όπως η φωτοσύνθεση και η αναπνοή των φυτών, θα μπορούν έτσι να μελετηθούν επιστημονικά, εν σχέσει με τις αλλοιώσεις του φυσικού περιβάλλοντος. Σε μια ειδική αίθουσα, οι επιδράσεις της ραδιενέργειας (σε μικρές προκαθορισμένες δόσεις) θα αναλύονται μεθοδικά χάρη στα κατάλληλα αυτόματα όργανα.

Οι έρευνες αυτές, εκτός από το καθαρά επιστημονικό τους ενδιαφέρον, έχουν και τεράστια πρακτική σημασία.

Η μελέτη των αντιδράσεων του φυτού στο τεχνητό περιβάλλον του «Οικοτρόν» θα επιτρέψει, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό, με μεγάλη ακρίβεια, της ποσότητας του νερού που χρειάζεται και της συχνότητας του ποτίσματος. Οι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη της γεωργίας στις χώρες της Μέσης Ανατολής ενδιαφέρονται ιδιαίτερα γι' αυτές τις έρευνες.

Το Οικοτρόν είναι δημιούργημα της οικολογίας, της επιστήμης που μελετάει τις σχέσεις και τις αντιδράσεις των ζωντανών πλασμάτων στο φυσικό τους περιβάλλον. Και η οικολογία αναπτύχθηκε κυρίως χάρη στις έρευνες των Γάλλων επιστημόνων.

Ο έκδοτικός και τυπογραφικός οργανισμός που εκδίδει τον «ΚΟΣΜΟ» με την προσωπική επίβλεψη και ευθύνη του κ. Λουκή Ακριτά, εξαγγέλλει:

Μια νέα μηνιαία έκδοση για κάθε σύγχρονο άνθρωπο για κάθε ελληνική βιβλιοθήκη

ΚΑΘΕ ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ:

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

★ Με αυτότελη συγγράμματα των διασημότερων συγγραφέων του κόσμου (Γάλλων, Αμερικανών, Ρώσων, Γερμανών, Ιταλών, Ελλήνων κτλ.) για ένα από τα μεγάλα θέματα της επιστήμης, της ιστορίας, της τέχνης και του πολιτισμού.
★ Αυτότελη και έγκυρα βιβλία, που θα μας βοηθούν να εξηγήσουμε τα προβλήματά μας και να γνωρίσουμε

την κοσμογονική εποχή μας.
★ Καλοτυπωμένα και εύκολοδιάβαστα, μικρού σχήματος, βιβλία, με εικονογράφηση, χάρτες, πίνακες και σχεδιαγράμματα.
★ Καί, πρό παντός, φθηνότατα βιβλία των 130—150 σελίδων, σε ακριβό χαρτί, με έγχρωμο εξώφυλλο, στην άπίστευτα χαμηλή τιμή των 10 δραχμών το καθένα.

Καλοτυπωμένα, χρήσιμα και φθηνά βιβλία για όλους

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

★ Θα θέσει τις βάσεις για τη δημιουργία μιας ελληνικής εγκυκλοπαιδικής βιβλιοθήκης, που θα συμπληρώσει κατά τρόπον υπεύθυνο τις γνώσεις κάθε μορφωμένου ανθρώπου.
★ Ανάλογες εκδόσεις, με αφάνταστη ποικιλία θεμάτων, σημείωσαν σ' όλες τις προηγμένες χώρες, τα τελευταία

15 χρόνια, καταπληκτική έκδοτική έπιτυχία, ακριβώς γιατί ικανοποιούν βασική ανάγκη της σημερινής εποχής: Την ανάγκη μιας έγκυρης και ολοκληρωμένης ενημέρωσης του Σύγχρονου Ανθρώπου για τα θαυμαστά επιτεύγματα της εποχής του Ατόμου και του Διαστήματος.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Μερικοί από τους τίτλους των βιβλίων που θα περιληφθούν στη «Σύγχρονη Έγκυκλοπαίδεια»:

- 1) Ανθρώπινες Φυλές
- 2) Αστρονομία χωρίς τηλεσκόπιο
- 3) Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος
- 4) Ψυχανάλυση
- 5) Η πορεία της ζωής
- 6) Η εμφάνιση του ανθρώπου
- 7) Έλληνική Μυθολογία
- 8) Κληρονομικότητα
- 9) Το άνωμαλο παιδί
- 10) Ψυχολογία των Λαών

- 11) Προϊστορική Ζωή
- 12) Μακροβιότητα
- 13) Ιστορία της Κοινωνιολογίας
- 14) Η κρίσιμη ηλικία
- 15) Η Γένεση της ανθρωπότητας
- 16) Φιλοσοφία του Δικαίου
- 17) Ο Χρυσός Αιών
- 18) Κόσμος των Μελισσών
- 19) Σεξουαλική Ζωή
- 20) Η Μαγεία
- 21) Ιστορία της Ζωγραφικής
- 22) Ο Κινηματογράφος

Με 10 Δρχ. κάθε μήνα θα έχετε στη βιβλιοθήκη σας ένα πραγματικό ΔΙΑΜΑΝΤΙ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Μια νέα, ειδική έκδοση κάθε πρώτη του μηνός με 130-150 σελίδες, Δρχ. 10, του περιοδικού «ΚΟΣΜΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ»

Έκδότης - Διευθυντής: ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Τὸ χρονομετρικὸ σύστημα ποὺ χρησιμοποιοῦμε σήμερα ὑπῆρξε συνέπεια τῆς ἀναπτύξεως τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν. Οἱ συγκοινωνιακὲς ἀνάγκες ὠδήγησαν στὴν υἱοθέτηση τοῦ συστήματος τῶν μεσημβρινῶν, μὲ βάση τὸν μεσημβρινὸ τοῦ Γκρήνουιτς... Ἀλλ' ὑπάρχει ἓνα σημεῖο τῆς Γῆς, ὅπου ἡ μέρα ἔχει 48 ὥρες!

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΩΡΑ

ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΜΕ τοὺς παλμούς τῆς καρδιάς, τὶς κινήσεις τοῦ ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης, τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα, τὶς παλλοῦρες, τὶς ἐποχές, τὰ νιάτα καὶ τὰ γηρατιά, οἱ ἄνθρωποι ἀποκοτῶν συνείδηση τῆς ροῆς τοῦ χρόνου. Ἡλιακὰ ρολόγια, κλεψύδρες, ἀμμοδόχοι καὶ ἄλλες συσκευές γιὰ τὴ μέτρηση τοῦ χρόνου, ἦταν σε χρῆση ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια, οἱ ἄνθρωποι ὅμως δὲν ἐνωιοῦσαν τὴν ἀνάγκη τοῦ καθορισμοῦ ἐνὸς «παγκόσμιου» χρονομετρικοῦ συστήματος.

Τὸ χρονομετρικὸ σύστημα ποὺ χρησιμοποιοῦμε σήμερα ὑπῆρξε συνέπεια τῆς ἀναπτύξεως τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς. Στὴν Εὐρώπη, τὰ τραῖνα τῆς Ἀγγλίας ξεκινούσαν μὲ ὥρα Γκρήνουιτς, τὰ γαλλικὰ τραῖνα μὲ τὴν ὥρα τοῦ Παρισιοῦ, τὰ γερμανικὰ μὲ τὴν ὥρα τοῦ Βερολίνου. Ἀλλ' οἱ διαφορὲς ἐπαρχίες τῆς ἴδιας χώρας διατηροῦσαν ἢ καὶ μὴ μὴ τὴ δική τῆς «τοπική» ὥρα. Ἐπὶ πολλὰ χρόνια τὸ σύστημα αὐτὸ λειτούργησε ἀρόσκοπα.

Ἀλλ' ὅπως ἦταν φυσικὸ, τὰ ἀμερικανικὰ τραῖνα ποὺ κάλυπταν τεράστιες ἀποστάσεις, ἀπὸ τὴν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὡς τὴν ἀκτὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἦταν ἀδύνατον νὰ κινούνται μὲ ὥρα Οὐάσιγκτον» ποὺ συχνὰ διέφερε κατὰ πολλὰ ὥρες ἀπὸ τὴν «τοπική» ὥρα τῶν περιοχῶν ποὺ ἐξυπηρετοῦσαν οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμές.

Τὸ ζήτημα τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ χρονομετρικοῦ συστήματος συζητήθηκε σὲ διάφορες διεθνεῖς διασκέψεις ἀπὸ τὸ 1870 — 1880. Αὐτὲς οἱ διασκέψεις καθώρισαν τελικὰ τὸ σύστημα ποὺ υἱοθετήθηκε πρῶτα ἀπὸ τὶς σιδηροδρομικὲς ἐταιρίες τῆς Ἀμερικῆς, καί, τὸ 1883 — 84, σχεδὸν ἀπ' ὅλες τὶς πολιτισμένες χώρες τοῦ κόσμου.

★

Τὸ σύστημα, ὅπως ὅλες οἱ καλὲς ιδέες, ἦταν βασικὰ πολὺ ἀπλό: Ἐγγιναν δεκτοὶ 24 σταθεροὶ μεσημβρινοὶ γιὰ ὅλη τὴ Γῆ. Κάθε μεσημβρινὸς ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἄλλο 15 μοῖρες. Μεσημβρινὸς εἶναι ἡ φανταστικὴ γραμμὴ ποὺ περικυκλίζει τὴ Γῆ περνώντας ἀπὸ τοὺς δυὸ πόλους. Ὡς πρὸς μεσημβρινὸς καθωρίσθηκε συμβατικὰ ἡ γραμμὴ ποὺ περνάει ἀπὸ τὸ Γκρήνουιτς, ἀνατολικά τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἀσημαντὸ αὐτὸ χωρὶ διαλέχθηκε γιατί ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ περὶφημου Βασιλικοῦ

πορετικὲς ὥρες, 4—8 ὥρες πίσω ἀπὸ τὴν ὥρα Γκρήνουιτς.

Ἔτσι, ἀπὸ πρακτικὴ ἀποψη, τὸ Γκρήνουιτς εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἀρχίζει ἡ σύγχρονη ὥρα. Μόνο ποὺ τὸ Βασιλικὸ Ἀστεροσκοπεῖο δὲ βρίσκεται πιά στὸ Γκρήνουιτς, ἀλλ' ἔχει μετακομίσει στὸ Χάρμον-σουν, πολλὰ χιλιόμετρα νοτιώτερα. Ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου, πάντως, γίνεται μὲ βάση τὸν μεσημβρινὸ ποὺ περνάει ἀπὸ τὸ Γκρήνουιτς.

Μέχρι στιγμῆς ἀσχοληθήκαμε μ' αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε «ἡλιακὴ μέρα» μὲ βάση τοὺς συμβατικὸς μεσημβρινούς. Ἡ μέτρηση τοῦ χρόνου μ' αὐτὸ τὸ σύστημα θὰ ἦταν ἀπολύτως ἀκριβὴς ἂν ὁ ἥλιος καὶ ἡ Γῆ ἦταν σφαιρικά σώματα μὲ ἀπολύτως σταθερὲς κινήσεις. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσο ἀπλά. Ἡ Γῆ εἶναι «ελαστικὴ», ὁ ἔξοκός της ἔχει μὴ κλίση 23,5 μοιρῶν. Ἡ τροχιά της γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο δὲν εἶναι κυκλικὴ ἀλλὰ ἐλλειπτικὴ. Ἐπὶ τὶς συνθήκες αὐτές, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μετρήσουμε μὲ ἀκρίβεια τὸ χρόνο;

Ἡ αἰσθησιμὴ τοῦ ροῆς τοῦ χρόνου συνδέεται πάντα μὲ κάποια κίνηση, εἴτε πρόκειται γιὰ τὸν ἥλιο στὸν οὐρανὸ, εἴτε γιὰ τοὺς δείκτες τοῦ ρολοιοῦ μας. Ἀλλ' ἡ κίνηση προϋποθέτει χώρο, καὶ ἔτσι εἶναι φανερό πῶς ὁ χρόνος καὶ ὁ χρόνος συνδέονται στενά. Ὡστόσο, οἱ φυσικοὶ καὶ οἱ μεταφυσικοὶ ὅλου τοῦ κόσμου δὲν ἔχουν ἀκόμα συμφωνήσει σ' ἓναν ὁρισμὸ τοῦ χρόνου.

Στὸ ἐπιστημονικὸ ἐπίπεδο, ὅλες οἱ μετρήσεις τοῦ χρόνου ἐξαπλώνονται ἀπὸ τὴν κίνηση τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν κίνηση τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον. Μὲ τὴν πρώτη κίνηση καθορίζουμε τὴ διαδοχὴ τῶν ἡμερῶν, μὲ τὴ δεύτερη τὴ διαδοχὴ τῶν ἐτῶν. Ἔτσι, βλέπουμε πῶς ἡ μέτρηση τοῦ χρόνου ἀποτελεῖ σημαντικὸ μέρος τῆς πρακτικῆς ἀστρονομίας.

Γιὰ νὰ καθορίσουμε τὴν ὥρα πρέπει πρῶτα νὰ καθορίσουμε τὸ χρονικὸ σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὑποτίθεται πῶς ἀρχίζει ἡ μέρα. Στὴν κοινωνικὴ ζωὴ, ἡ καινούργια μέρα ἀρχίζει τὰ μεσάνυχτα, ἀλλ' ἡ φυσικὴ μέρα ἀρχίζει τὸ μεσημέρι, δηλαδή τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ ἥλιος περνάει ἀπὸ τὸ μεσημβρινό.

★

ΑΛΛΑ τὰ χρονικὰ διαστήματα ἀνάμεσα στὰ διαδοχικὰ μεσημέρια κατὰ τὴ διάρκεια ἑνὸς ἔτους δὲν εἶναι πάντα ἴσα, γιατί οἱ κινήσεις τῆς Γῆς στὸ διάστημα δὲν εἶναι ἐντελῶς ὁμαλές. Τὰ καθημερινὰ λάθη στὸν ὑπολογισμὸ τοῦ χρόνου συσσωρεύονται καὶ ἓνα ρολοὶ ποὺ θὰ εἶχε ρυθμισθεῖ σύμφωνα μὲ τὶς κινήσεις τῆς Γῆς θὰ κατέληγε νὰ πηγαίνει μπροστὰ ἢ πίσω κατὰ πολλὰ ὥρες. Ἄν, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸν ἥλιο, μετρήσουμε τὸ χρόνο σύμφωνα μὲ τὶς φαινόμενικες κινήσεις τῶν ἀστεριῶν, δὲ θὰ παρουσιασθῶν αὐτὲς οἱ ἀνωμαλίες. Ὁ ἀστρονομικὸς χρόνος» ποὺ χρησιμοποιεῖται σήμερα στὴν ἀστρονομία, εἶναι ὁ μόνος ἀκριβὴς χρόνος.

Γιατὶ συμβαίνει αὐτό; Σχετικὰ μὲ τὴ Γῆ, τ' ἀστέρια βρίσκονται ἀπέριος πρὸ μακρὰ ἀπ' τὸν ἥλιο. Ἔτσι, ἔστω καὶ ἂν ἡ Γῆ κινηθεῖ ἐπὶ ἑξῆς μῆνες στὴν τροχιά της γιὰ νὰ διανύσει μὴν ἀπόσταση 200 ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων, ἡ φαινόμενη θέσι τῶν ἀστρῶν μεταβάλλεται ἐλάχιστα καί, στοὺς ὑπολογισμούς μας, μπορούμε νὰ τὰ θεωρήσουμε σταθερά.

DAVID GUNSTON

Ἀνθρώπινο Πειραματόζωο

ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ

Ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος δὲν γίνεται χωρὶς θυσίες καὶ χωρὶς θύματα. Ὁ Γαλιλαῖος καταδιώχθηκε γιὰ τὶς ιδέες του, ὁ Ζολιό-Κιουρί πέθανε ἀπὸ τὶς συνέπειες τῶν ἐρευνῶν του, πᾶμπολλοι ἄλλοι ἐπιστήμονες πλήρωσαν μὲ τὴ ζωὴ ἢ τοὺς τὶς ἐρευνες ἢ τὶς ἀνακαλύψεις τους. Ἰσως νὰ εἶναι φυσικὸ οἱ μεγάλοι ἐπιστήμονες νὰ προσφέρουν τὸν ἑαυτὸ τους θυσία στὴν πρόοδο καὶ νὰ μὴ λογαριάζουν τὸ θάνατο. Εἶναι, ὁμως, σπάνιο νὸ δείχνουν τὴν ἴδια αὐτοθυσία καὶ ἄσχημοι ἄνθρωποι, ποὺ συχνὰ δὲν ἔχουν καὶ σχέση μὲ τὴν ἐπιστήμη. Ὡστόσο ὑπάρχουν παραδειγματα καὶ τέτοιες αὐτοθυσίες ποὺ μαρτυροῦν ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα δὲν ἔχει ἀκόμα διαφθαρεῖ ἀνέκκλητα ἀπὸ τὸν κυνισμό, τὸν ὕλισμό καὶ τὴ βαν υσότητα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ περίπτωση τῶν 171 καταδίκων μιᾶς φυλακῆς τοῦ Ὁχάϊο, ἐνὸς κληρικῶν καὶ ἐνὸς σπουδαστῆ, ποὺ πρόσφεραν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν θάνατο, γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴν ἐπιστήμη στὸν ἀγῶνα τῆς κατὰ τοῦ καρκίνου, εἶναι ἀπὸ τὶς πράξεις ποὺ τιμοῦν τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Ο ἈΝΘΡΩΠΟΣ εἶναι ὁ τελευταῖος κρῖκος ποὺ λείπει ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα τῶν ἐρευνῶν γιὰ τὰ αἷτια τοῦ καρκίνου καὶ νὰ τὶς δυνατότητες νὰ νικηθεῖ ἡ φοβερὴ αὐτὴ ἀρρώστια. Εἶναι, πραγματικὰ, πολὺ δύσκολο νὰ βρεθοῦν ἐθελοντὲς πρόθυμοι νὰ γεμίσουν τὸ κενὸ ποὺ χωρίζει τὸ ἐργαστήρι ἀπὸ τὴν κλινικὴ. Καί γι' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸ γεγονός — τόσο γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ σημασία του, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην πλευρὰ του, ποὺ εἶναι ἀξιοθαύμαστο παράδειγμα αὐθυσίας — ἡ προσφορά ἀρκέτων Ἀμερικανῶν καταδίκων νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὰν πειραματόζωα. Ἡ εἰδηση αὐτὴ εἶχε τηλεγραφηθεῖ πρὶν τέσσερα χρόνια: τὸ 171 κατῷκοι ποὺ κρατοῦνται στὶς φυλακὲς Κολόμβος τοῦ Ὁχάϊο, δέχθηκαν νὰ υποβληθοῦν σὲ πειράματα ποὺ ἀποβλέπουν στὴν καταπολέμηση τοῦ καρκίνου. Ἐκτοτε ἡ εἰδηση αὐτὴ δὲν εἶχε συνέχεια. Τώρα, ὅμως, οἱ ἀμερικανικὲς πληροφορίες δημοσιεύουν ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὰ πειράματα αὐτά.

Θυσία χωρὶς ἀνταμοιβή

Ο 171 κατῷκοι παραδόθηκαν σὲ εἰδικὸς ἐπιστήμονες καὶ δέχθηκαν, ἀφοῦ τοὺς ἐξηγήθηκε περὶ τίνος ἐπρόκειτο, νὰ τοὺς γίνουν στὸ χέρι ἐνέσεις μὲ ζωντανὰ καρκινικὰ κύτταρα. Γιατὶ τὸ ἔκαναν αὐτοί; Τὶ περιμένουν σὲ ἀνταμοιβή; ν' ἀποφυλακισθοῦν πρὶν ἐκτίσουν τὴν ποινὰ τους — κανένας τοὺς δὲν εἶναι καταδικασμένος σὲ θάνατο — ἢ ὀρισμένα εἰδικὰ προνόμια; Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ ὁ ἀρχιδιοσκώφου-κας τῆς φυλακῆς κ. Ράλφ Ἀλβινς, ἀπαντᾷ ἀρνητικὰ. Λέει:

— Δὲν προσφέραμε καμμιά προνομιακὴ μεταχείριση σ' αὐτοὺς τοὺς καταδίκους. Ἀντίθετα, τοὺς εἶπαμε ὅτι θὰ ἔπρεπε ν' ἀρνηθοῦν νὰ μεταφερθοῦν σὲ καταυλισμὸ πρενομιούχων ἂν τοὺς τὸ πρότειναν. Κι' αὐτὸ γιὰ ὅλη τὴν περίοδο ποὺ θὰ διαρκέσουν τὰ πειράματα.

Ἄν ὑπάρχει κάποιος κοινὸς παρνομαστής στὰ κίνητρα ποὺ ἐμπρωσαν τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς σὲ μὴ τόσο μεγάλῃ θυσίᾳ, αὐτὸν φαίνεται νὰ τὸν ἀνεκάλυψε ὁ ἀρχιδιοσκώφου-κας Ἀλβινς ποὺ λέει:

ΜΙΛΑΝΟ: Ὁ διαπρεπὴς Ἰταλὸς καθηγητὴς Ἀνατομίας καὶ Παθολογικῆς Ἰστολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μιλάνου, Ὁράσιο Καρέρε, πέθανε, ἀφοῦ πειραματίσθηκε στὸν ἑαυτὸ του μ' ἓνα νέο φάρμακο ποὺ εἶχε ἐπινοήσει, μὲ δόση τῆς διταμίνης «Β». Ὁ Ἰταλὸς ἐπιστήμονας ποὺ ἦταν ἡλικίας 47 χρόνων καὶ ἀφῆνε χήρα καὶ δυὸ ἀνῆλπα παιδιά, εἶχε ἐκτελέσει κατὰ τὸ παρελθὸν πολλὰ ἐπιστημονικὰ πειράματα στὸν ἑαυτὸ του. Τὸ τελευταῖο, ὅμως, ποὺ ὑπῆρξε μοιραῖο, εἶχε γίνει ἐνδοφλεβίως.

— Δὲν εἶχαν τίποτε νὰ κερδίσουν μὲ τὴν προσφορά τους, ἐκτὸς ἀπὸ μὴν εὐκαιρία ν' ἀποδείξουν στὸν ἑαυτὸ τους ὅτι ἦσαν ἄξιοι νὰ ἀνακτήσουν τὴ θέση τοὺς στὴν κοινωνία. Καί εἰμαι εὐτυχῆς ποὺ διαπιστώνω ὅτι οἱ κατῷκοι μιᾶς φυλακῆς εἶναι ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ δείχνουν καμμιά φορά γενναιοδωρία στὰ αἰσθήματά τους, ἄνθρωποι ποὺ, ὅταν βροῦν εὐκαιρία γιὰ μὴ ὡραία πράξη, δὲν τὴν ἀποφεύγουν, δείχνοντας ἔτσι ἀνιδιοτέλεια καὶ αὐτοθυσία.

Οἱ 171 αὐτοὶ κατῷκοι ποὺ ἔχουν ἤδη ἐξέλθει γιὰ τὰ ἐγκλήματά τους, εἶναι τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα πειραματόζωα ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὶς ἐρευνες γιὰ τὸν καρκίνου. Ἰσως μὴ μὲρα ἡ ἱστορία νὰ τοὺς ἀναφέρει μ' εὐγνωμοσύνη καὶ σεβασμό.

Ὑπόκειται φυσικὴ ἀνταμοιβή;

ΤΑ πειράματα μὲ τοὺς 171 κατῷκους ἀρχισαν τὸν Ἰούνιο τοῦ 1956 καὶ κλιμακώθηκαν σὲ ἑπτὰ φάσεις ὡς τὸν περασμένο Μάιο. Καί τώρα μελετοῦνται τὰ ἀποτελέσματά τους.

Κατὰ τὴν Ἀμερικανικὴ Ἀντικαρκινική Ἑταιρία, ἓνας ἄνθρωπος στοὺς τέσσερις παθαίνει καρκίνου. Τὸ ἐρώτημα ποὺ ἀπασχολεῖ τοὺς καρκινολόγους εἶναι, λοιπόν, τοῦτο: γιατί τρία πρόσωπα ἀντιστέκονται σ' αὐτὴ τὴν ἀρρώστια καὶ δὲν τὴν παθαίνουν; Ὑπάρχει κανένας παράγοντας φυσικῆς ἀνταμοιβῆς; Ἄν ὑπάρχει, εἶναι δυνατό νὰ καθορισθεῖ ἡ φύση του, ν' ἀπομονωθεῖ καὶ νὰ χορηγηθεῖ στὰ άτομα ποὺ δὲν ἀντιστέκονται στὸν καρκίνου;

Οἱ ἐρευνητὲς τοῦ Ἰνστιτούτου Σλὼν-Κέττερικ τῆς Νέας Ὑόρκης, ποὺ εἶχαν ἀναλάβει νὰ κάνουν τὰ πειράματα, ἦσαν οἱ γιατροὶ Τόστερ Μ. Σάουθαμ καὶ Ἀλίκη Μούρ. Τοὺς βοηθοῦσαν ὁ γιατρός Τσαρλς Α. Ντὼν, διευθυντὴς τοῦ κέντρου ἱατρικῶν ἐρευνῶν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ὁχάϊο καὶ ὁ γιατρός Ρίτσαρντ Μπρεντς, γιατρός τῆς φυλακῆς τῶν 171 καταδίκων.

Ἐπειτα ἀπὸ μὴν σειρά ἀπὸ ἐξετάσεις, οἱ γιατροὶ διάλεξαν 130 ἀπὸ τοὺς 171 κατῷκους. Ὁ γιατρός Σάουθαμ ὁμολόγησε κατόπιν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν

— Όλοι ήξεραν ότι θα αντιμετώπιζαν τρομερό κίνδυνο. Έμείς, οι γιατροί, είμαστε βέβαιοι ότι τα καρκινικά κύτταρα δεν θα πολλαπλασιάζονταν. Όσο

— Είναι φανερό ότι τα υγιή άτομα διαθέτουν έναντι των «καρκινικών» κυττάρων με τα όποια έμβολιάσθηκαν, ένα είδος αυτοάμυνας που φαίνεται να λείπει από τα πρόσωπα που έχουν ήδη

A black and white photograph of a family of four. A woman on the left is smiling and holding a baby. A man on the right is smiling and looking at the baby. A young child is standing behind the woman, also smiling. The background is a plain wall with a small decorative object hanging on it.

“Ο σπουδαστής Ρόμπερτ Μανκόφφ (δε ξιά), με τη γυναίκα του και τὰ παιδιά του σήμερα. Έχει προσφέρει δυο πλευρά του στὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιστήμης κατὰ τῆς λευκαϊμίας.

Μόνο τέσσερις από τους 130 που δια-
λέχθηκαν άλλαξαν γνώμη. Οι υπόλοιποι
126 υποβλήθηκαν με θαυμαστή γενναιό-
τητα σ' όλη τη σειρά των πειραμάτων
από τον Ιούλιο του 1956 ως τον πε-
ρασμένο Μάιο.

Στο 'Αντικαρκινικό Κέντρο της Νέας Υόρκης, 17 πρόσωπα που είχαν καρκίνο, υποβλήθηκαν επίσης στο ίδιο πείραμα. Οι μέρες τους ήσαν μετρημένες — το ήξεραν — αλλά και πάλι χρειάζονταν αρκετό θάρρος για να εκθέσουν και άλλο μέλος του σώματός τους στην

ΣΤΙΣ επόμενες φάσεις των πειραμάτων και των έρευνών έγινε μια καινούργια ένωση σε αρκετούς εθελοντές: σε μερικούς με το ίδιο είδος καρκινικών κυττάρων και σε άλλους με διαφορετικού τύπου καρκινικών κυττάρων. Όλοι οι έθελοντές απέρριψαν τα ξένα αυτά σώματα πιο γρήγορα

‘Ο γιατρός Σάουθαμ είδε στο έμβολιο των ζωντανών ετών κερκινικών κυττάρων τὴν παράγοντα ἀρρώστιας. Αἷμα, παρμένο ἀπὸ υγιεῖς ἐθελοντὲς κι’ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν ἤδη προσβληθεῖ ἀπὸ καρκίνον, στάλθηκε στὸ γιατρό Λούις Πίλμερ ποὺ πανεπιστημίου Οὐότερς Ριζέρβ. ‘Ο γιατρός αὐτός — ποὺ πέθανε τὸ 1957 — ἀνεκάλυψε στὸ αἷμα μιὰν οὐσία ποὺ τὴν νόνοικνε «προτερδίν». Θὰ ἦτον δυνατό ἡ οὐσία αὕτῃ νὰ παίζει σημαντικὸ ρόλο στὸ φυσικὸ μας σύστημα ἄμυνας ἐναντίν των κακῶν ὄγκων.

Κατά την εξέταση των δειγμάτων αίματος, που είχαν όλα τον 15ο αριθμό, ο γιατρός Πίλλεμερ βρήκε ύψηλη ποσότητα «ερρεδίνης» στο αίμα όλων των έξι ασθενών. «Αντίθετα δεν βρήκε καθόλου — ή ελάχιστη — στο αίμα που είχε παρήξει από τους καρκινοπαθείς. Ώρισμένοι επιστήμονες άμφισβητούν τη θεωρία του 5ου Στάουμπα, πατηνώντας ότι ένα ένζυμοϊκά χαμηλό επίπεδο «προγεδίνης» σταύς καρκινοπαθείς μπορεί να καταλογισθεί στον καρκίνο, γιατί ό όγκος κατατρέπει αυτή την ουσία.

Οἱ ἐπίμηνες ἑασεις τῶν πειραμάτων
καὶ τῶν ἐρωτῶν ἦσαν σχετικές μετὰ
μεβόδους ἀνσίσης πού θά μπορούσε νά
πραγματοποιηθεῖ με ἐμβόλιο. κεκρύν
καρκινικῶν κυττάρων. Ἔτσι, κύτταρα
πού πάρθηκαν τὸ ἴδιο πρῶτὸ ἀπὸ καρ-
κινωγισθεῖς, «σκοτώθηκαν» με διάφορα
μέσα καὶ στάλθηκαν ἀμέσως με ἀερο-
πλάνο γ.ἂν νὰ ἐμβολιαστοῦν στὰ ἀνθρώ-
πινα πειραματόζωα μέσα στὴν ἐπόμε-
νη τέσσερις ὥς ἑξή ἡμέρες. Καὶ τὸ πεί-
ραμα ἔγινε μέσα στὴν προβλεπόμενη
πρόσθεση.

Τὰ καρκινικά αἰτὰ κύτταρα — τὰ νεκρά — εἶχαν ἐνδογενετικὴ ἐνεργεία στὴν ἀνάπτυξή τοῦ ἐμβολισμένου καρκίνου. Ἀπέμεινε γὰρ βιολογικῶς ποῖα ἐπίδραση ποὺ εἶχε ἡ θεωρεῖται αὐτὴ σ' ἓνα καρκίνου ποὺ εἶχε δημιουργηθεῖ μόνος του. Γιὰ τὰ ἐξημετισθεῖ ἄσκετα ἀκριβῆς ἰδέα, ἐπρεπε τὰ συνεχισθῶν, ἐπὶ 25 χρόνια τοῦλάχιστον, πολυπληθὴ πειράματα σὲ χιλιά ἱγίη ὄντομα. Ἀντιλαμβάνεται ἔτσι: κατ'ἑξῆς πόσο χρόνο καὶ πόση ὑπόμονη ἀπαιτεῖν οἱ ἐρευνες γιὰ τὸν καρκίνον.

Ὁ εἰσεπωτάτης Ἔντοῦν Μόλι ὑπέ-
φερε ἀπὸ προχωρημένο κερκίνου στὸ πα-
χὺ ἔντερο. Δὲν εἶχε χρει. σθεῖ ἐγγείρησι
γιὰ νὰ ἀνακουφισθεῖ· ἔνα καινούργιο
φόρμακον τὸν εἶχε σηκώσει ἀπὸ τὸ κρε-
βάτι — γιὰ λίγον κορὸ τοῦλάχιστον.
Ἐπὶ ἓνα ὀλόκληρον χρόνον ἦσαν ἱκανοὶ
ἐκπληρώσει τὰ καθήκοντά του στὴν ἐκ-
κίρῳα. Καὶ τότε ἔξελίχθησε σὺδδωρητη

‘Ο γιατρός Μπρούκς (άριστερά) συνομιλεί με μερικούς από τους κατάδικους της φυλακής Κολόμβος του Όχάιο, που προσφέρθηκαν να χρησιμοποιηθούν σαν πειραματόζωα στις έρευνες έναντιον του καρκίνου.

την επιθυμία να χειρουργηθεί «για να
 ιδεί αν υπήρχε ακόμα ο καρκίνος και
 πώς είχε επενεργήσει το καινούργιο
 φάρμακο». Ο γιατρός Άντονι Κουρρέρι
 δέχθηκε να πραγματοποιήσει την επι-
 θυμία του Μολί, γιατί κι' αυτός ήθελε
 να διαπιστώσει τα αποτελέσματα του
 «βαμματουργού» αυτού φαρμάκου.

«Είται ο γιατρός Κουρρέρι, διευθυντής της υπηρεσίας καρκινικών έρευνών στο νοσοκομείο του πανεπιστημίου του Ουϊσκόνσιν, εξέτασε το ιστορικό του άρρώστου μαζί με το γιατρό Χαϊντελμπέργκερ, διάσκημο έπιστήμονα, και το γιατρό Άνσφλντ. Οί τρείς αυτοί έρευνήτες ανέλαβαν να έγχειρήσουν τον Μολί. Σήμερα ο δρ. Κουρρέρι λέει ότι είναι ένθουσιασμένοι που δέχθηκε την προσφορά του Μολί, γιατί ή έγχείρηση έπέτρεπε να διαπιστωθούν τὰ αποτελέσματα του φαρμάκου σε καρκινοπαθή όργανισμό. Τό φάρμακο απέδειχεν, άλλωστε, εξέαιρετο σε αρκετούς καρκινοπαθείς, που ανέκτησαν βάρος και ανέλαβαν άρκετα γιά άρκετό χρονικό διάστημα. Μερικοί, μάλιστα, γιαιτρεύθηκαν. Διαπιστώθηκε σ' αυτούς μία άργή υποχώρηση τοί όγκου, χωρίς όμως να καταστεί δυνατό να βεβαιωθεί άπόλυτα ότι τὰ καρκινικά κύτταρα είχαν καταστραφεί από αυτό τό φάρμακο.

Ἡ θεραπευτική ἀγωγή συνεχίσθηκε μετὰ τὴν ἐγχείρησιν γιὰ τὰ κατὰπολη-
θούν τὰ καρκινικά κύτταρα ποῦ ἦσαν
ἀκόμα σὲ δράση, γιατί — πρέπει ν' ἀνα-
γνωρισθῇ — ὁ κακοήθης ὄγκος ἐξακο-
λύθηκε νὰ ὑπάρχει, ἀφοῦ κανένα φάρ-
μακο ἐν καταστάσει ἀκόμῃ νὰ γιατρέ-
ψῃ ἐντέλεις καὶ ὀριστικὰ τὸν καρκίνο.

Ο γιατρός Κουρρέρι έκανε την ακόλουθη διαπίστωση:

— Στὸν αἰδεσιμώτατο Μολὶ τὰ καρ-

κινικά κύτταρα είχαν άπλωθεί από το παχύν έντερο στο πάγκρεας και στο συκώτι. Με την επένδυεια του φαρμάκου οι περισσότεροι ίστοι είχαν έπουλωθεί, αλλά έδω κι' εκεί δέσμες από μικρούς καρκινικούς όγκους πρόβαλλαν κατά μήκος τών έσωτερικών κυλών. Ήταν για μας ή όπτική επιβεβαίωση ότι το φάρμακο είχε καταστρέψει τα περισσότερα άρρωστα κύτταρα. Τα κλασικά συμπτώματα είχαν εξαφανισθεί. Τα αίτια αυτά άποτελέσματα είχαν προέλθει από το νέο παρασκεύασμα, προϊόν κι' αυτό ένος φαρμάκου που είχε άνακαλυφθεί το 1947 και παρέρχεται για τόν άγώνα ενάντιόν της λευχαιμίας.

Μόλις το 1958, έπειτα από χρόνια έρευνών, οι επιστήμονες του πανπιστημίου του Μάντισον κατόρθωσαν να παρασκευάσουν τη ζωή αρρώστων που έπασχαν από καρκίνο στο παχύ έντερο και στο στήθος. Ένα χρόνο αργότερα — το 1959 — το καινούριο φάρμακο πρόσ-

— Διαβάσατε, βέβαια, τὴν τελευταία ποιητικὴ συλλογὴ μου «Μυστικά». Ποιὰ εἶναι ἡ γνώμη σας;

— Η γνώμη μου, αγαπητέ μου, απαντά ο κριτικός, είναι ότι αυτά τα... μυστικά, έπρεπε να τα κρατήσετε για τον εαυτό σας!

φερε στους γιατρούς ένα άκρως όπλο
γιά τήν καταπολέμηση του φοβερού κα-
κού. "Ακολουθήσαν και άλλα φάρμακα.
"Όλα δημιουργούν τήν έλπίδα ότι ή έπι-
στήμη βρίσκειται επί τέλους στο σωστό
δρόμο στόν σκληρό αγώνα που κάνει,
είκοσι χρόνια τώρα, κατά τής πιο φρι-
κής πληγής του αιώνα μας.

ΝΑ τώρα και μια άλλη ιστορία ι-
κανή να ενισχύσει την πίστη μας
στην ανθρωπότητα, προ πάντων
στην εποχή αυτή του κυνικού υλισμού.
'Η ιστορία χρονολογείται από τον 'Ο-
κτώβριο του 1957. 'Ενας σπουδαστής
του κολλεγίου του Λόγκ *Αϊλαντ, ο Ρό-
μπερτ Μανκόφφ είχε άκουσε να γίνεται
λόγος για ένα παιδικό 4 χρόνων που
λεγόταν Στήβ. Ήπερε από λευκαυμά-
κι θα έκανε έγχειρηση. Οί γιατροί εί-
χαν απευθυνεί έκκληση στο κοινό, ζη-
τώντας κάποιον αρκετά γενναίο, ώστε
να προσφέρει όδωρ δυό πλευρά του. Χω-
ρίς να διστάσει, ο Μανκόφφ πρόσφε-
ρετά δικά του. 'Αλλοίμονο! 'Η έγχειρηση
άπέτυχε κι' ο μικρός Στήβ πέθανε σε
λίγο. Βαθύτατα λυπημένος και απόρη-
τος, ο Μανκόφφ δέν μετάνιωσε ώστόσο
για τη θυσία του. 'Αντίθετα είναι ευτυ-
χής που μπόρεσε να συμβάλει σε μία
πολυμνηρό απόπειρα πύ, μαζί με άλλες,
γεννά έλπίδες για προσεχή νίκη.

Σε τέτοιους ανθρώπους, όπως οι κα-
ταδικοί της φυλακής Κολόμβος του 'Ο-
χάι, όπως ο αιδεσιμώτατος "Εντούι
Μολι και ο νεαρός σπουδαστής Ρόμπερτ
Μανκόφφ, οι επιστήμονες πρέπει να υ-
πολογίζουν αν θέλουν να σώσουν έγ-
καιρα εκαταμύριάτα ανθρώπινες ζωές.

Ἡρωΐδες τοῦ Εἰκοσιένα

Τοῦ κ. ΚΩΙΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

Ποιά νὰ πρωτοῦμνήσει κανεὶς ἀπὸ τίς περιφημες Σουλιώτισσες; Μὲ ποιά λόγια νὰ περιγροῦει κανεὶς τὴ λεβεντογενιά τῶν ἡρωίδων οὐτῶν, ποὺ μοιάζουνε μὲ μυθικά ὄντα: Ξεχωριστὰ ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἔμειναν φημισμένες, σὰν τὴ Μόσχω Τζαβέλλα, ἦσαν κι' ἄλλες ἡρωίδες ποὺ μένουν δυστυχῶς ἄγνωστες.

ΟΤΑΝ ἡ γυναίκα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ἔμαθε τὸν ξαφνικὸ θάνατο τοῦ συζύγου της, εἶχε στὴν ἀγκαλιά της τὸ γιό τοῦ Δημήτρη, ἔντεκα μὲν χρόνων καὶ τὸν κενεῖζε. Βαρειὰ πληγωμένη ἀπὸ τὸν ἀδόκητο χαμό τοῦ, ἄρχισε νὰ κλαίει, μοιρολογώντας τὸν ἡρωισμό καὶ τὴ λεβεντιά του. Ἀλλὰ τ' ἀγόρι τοῦ, Δημήτρη, ψύχραιμος τὴν ἀγκάλιασε καὶ, φιλώντας τὴν, εἶπε μὲ παρτιζάνικὴ περηφάνεια:

— Ὁ πατέρας σκοτώθηκε γιὰ τὴν πατρίδα κι' ἡ ψυχὴ του θ' ἀνέβει στὸν παρόδεισο. Μὴν κλαῖς λοιπόν! Κι' ἄφρσε με νὰ πάω σὸ θείο νὰ πολεμήσω μαζί του. Νὰ μοῦ δώσεις ἓνα ἄλογο καὶ τ' ἄρματα τοῦ πατέρα μου, γιὰ νὰ πάρω πίσω τὸ πατρικὸ μου αἷμα.

Ἡ μάνα τοῦ τὸν φίλησε, τοῦ ἔδωσε τὴν εὐχὴ της καὶ τὸν συντρόφειε σὲ Μεσολόγγι, ὅπου μὲ τὸ θείο του στρατηγὸ Κώστα Μπότσαρη ἔδειξε πὼς ἦταν ἀντάξιο παιδί τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

Ὁ Δημήτρης Μπότσαρης ἀργότερα στάλθηκε σὲ Μόναχο τῆς Γερμανίας μ' ἔξοδα τοῦ διασώσαντος φιλέλληνο βασιλέως Λουδοβίκου, πατέρα τοῦ μετέπειτα βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Ὁθωνος. Ἀφοῦ σπούδασε στὴ στρατιωτικὴ σχολὴ τοῦ Μονάχου, γύρισε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ὁ Ὁθων τὸν πῆρε ὑπασιμιστὴ καὶ ὁποιοῦ τῶν στρατιωτικῶν. Ὅταν δὲ ἐκθρονίστηκε ὁ Ὁθων, ὁ Δημήτρης Μπότσαρης παρέμεινε πιστὸς σὲ βασιλιά καὶ τὸν ἀκολούθησε στὴν ἐξορία του σὲ Μόναχο.

Ἡ μάνα τοῦ, Χρυσούλα Μπότσαρη, κατέβηκε στὴ ἀγγλοκρατομένη Ζάκυνθο, ὅπου τὴν περιποιήθηκαν, μαζί μὲ τὰ δύο κορίτσια τοῦ, ὁ ποιητὴς Σολωμός.

Ἡ Μόσχω Τζαβέλλα

ΟΙ λιγώτερο γενναῖα ἦσαν ἡ περὶφημη Μόσχω Τζαβέλλα. Μικροπαντρεύτηκε μὲ τὸν Λάμπρο Τζαβέλλα, τὸν ἡρωϊκὸν στρατηγὸ τῆς φυλῆς τῶν Τζαβελλαίων σὲ μυθικὸν Σούλι. Μολονότι νεώτατη, κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθεῖ μὲ τὸν ἀδάμαστο χαρακτῆρα καὶ τὴν ψυχικὴ ὀντοχὴ της. Μᾶλλον μετριοῦ ἀναστήματος, μελαχροινή, εἶχε δύο μάτια ποὺ ἔχουναν φλόγες. Ὁ λόγος της ἦταν νόμος γιὰ τοὺς Σουλιώτες. Δάδωνε τὴν πρωτοκαθεδρία σὰ συμβουλίαν καὶ οἱ γνῶμες της ἀκούγονταν μὲ προσοχὴ ἀκόμη καὶ στοὺς γέροντες καπετανεῖους.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισή της, ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε παρουσιάζεται τῆς 20 Ἰουλίου 1803.

Σ γνωστὸ, ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἤξερε ὅτι, ἂν δὲν κατώρθωνε νὰ πάρει μὲ τὸ μέρος τοῦ ἡ νὰ ὑποταχθεῖ στοὺς

ἐδῶ νὰ στήσεις τὸ θρόνο, νὰ γίνεις καὶ (Σουλτάνος).

ΜΑ Λίγο ἔζησε ὁ Λάμπρος Τζαβέλλας γιὰ νὰ χαρεῖ τὴ νίκη. Οἱ κόποι κι' οἱ λαβωματιῖς ἐξάντλησαν τὸν ὁργανισμό του. Σὰν πέθανε, οἱ Σουλιώτες τὸν ἐντυσαν μὲ τὴ Σουλιώτικη ἐνδυμασία καὶ πάνω ἀπ' αὐτὴ ἔβαλαν τ' ἄρματα του. Κι' ἀφοῦ τὸν ἔθαψαν, μαζεύτηκαν σὲ τὰφο τοῦ καὶ ἀνακηρύξαν καπετάνιο τοὺς τὸ γιό του Φῶτο, σὲ τὸν ὁποῖο ὁ πατέρας του, πρὶν ξεψυχίσει, τοῦ ἔδωσε τὸ γιαντάκι, τὸ ματωμένο ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Κιάφας.

Η ΜΟΣΧΩ Τζαβέλλα δὲν ἔλαβε μέρος σὲ τὸν πόλεμο τῆς 20 Ἰουλίου. Πᾶλιν ἀργότερα ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μαζί μὲ τὸ γιό της τὸν Φῶτο, ἔως τὸ 1803, ὅταν ὁ τύραννος συγκέντρωσε μεγάλη δύναμη στρατοῦ καὶ οἱ Σουλιώτες ἔπειτα ἀπὸ γενναῖα ἀντίσταση ἀναγκάστηκαν νὰ συνθηκολογήσουν μὲ τὸν Ἀλῆ πασᾶ, φύγαν ἀπὸ τὴν πατρίδα τὴν καὶ πῆγαν στὴν Κέρκυρα, ποὺ ἦταν τότε στὴν ἀγγλικὴ διοίκηση.

Ἐκτοτε γιὰ τὴ Μόσχω δὲν ἔχουμε πληροφορίες καὶ δὲν ξέρουμε πόσο ἔζησε στὴν ἐξορία καὶ ποῦ θάφτηκε. Ξέρουμε μονάχα ὅτι ἀκολούθησε τὸ γιό της Φῶτο, στὴν Κέρκυρα. Ὁ Γάλλος ἱστορικὸς Μπλανκάρ, γράφει γι' αὐτὴ τὰ ἑξῆς:

«Ποῦ ὑψηλότερο παράδειγμα πατριωτισμοῦ ποτε νὰ δεῖξει ἡ ἱστορία ἀπὸ τὴ Μόσχω Τζαβέλλα, ποὺ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γυναικῶν τοῦ Σουλίου κρατοῦσε μὲ τὸ ξίφος καὶ τὸ σπαθὶ καὶ μὲ τ' ἄλλο τὴν ποδιά της, γεμάτη φουσκία, καὶ τὸ καρυφίλι κρεμασμένο σὲ τὸν ὄμο!» Κι' ἄλλο δημοτικὸ τραγούδι τελειώνει μὲ τ' ἀκόλουθα:

«Σὰν τοὺς λαγοὺς ἐφύγαν καὶ πίσω (δὲν κιντίζον). Καὶ δὲν ἦταν μονάχα ἡ Μόσχω. Ἐν' ἀπειρες οἱ Σουλιώτισσες, ποὺ δοξάστηκαν γιὰ τὸν ἡρωισμό των, ὅπως θὰ ἐκθέσουμε παρακάτω.

Μιά ἀδίκημένη Σουλιώτισσα

ΕΝΩ ἡ Μόσχω Τζαβέλλα, πολὺ δίκαια, ἀπόκτησε παγκόσμια φήμη, ἔχει παραμεριστεῖ μὲ τὴν ἐπίσημη Σουλιώτισσα λεβεντογενναῖα, ἡ Χαῖδω Σέξου, γιὰ τὴν ὁποία κανεὶς ἱστορικὸς δὲν μίλησε καὶ θὰ λησμονοῦνταν, ἂν δὲν μιλοῦσαν γι' αὐτὴν ἓνα ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ποὺ λέει:

Μιά παπαδιά ἐφώνησε ἀπὸ τὸν Ἀρα- (βίκο).

«Ποῦ εἶστε τοῦ Λάμπρου τὰ παιδιὰ, (ποῦ εἶστε οἱ Μποτσαραῖοι; Πολλὴ μαυρίλα πλάκωσε, (πεζούρα καὶ καθάλλα. Δὲν εἶναι δύο, δὲν εἶναι τρεῖς καὶ (πέντε, εἶναι χιλιάδες δεκαοκτὼ, εἶν' εἴκοσι (χιλιάδες).

Ἄς ἔρχονται οἱ παλιότεροι, τίποτε (δὲν μᾶς κάνουν, ἂς ἔλθουν πόλεμο νὰ ἰδοῦν καὶ Σου- (λιωτῶν τουφέκι, νὰ μάθουν Λάμπρου τὸ σπαθί, τοῦ (Μπότσαρη τουφέκι, τ' ἄρματα τῆς Σουλιώτισσας, τῆς ἑα- (κουσμένης Χαῖδως».

Γι' αὐτὴ τὴν «ἐξακουσμένη Χαῖδω» θὰ μαζέψουμε μερικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα.

ΗΤΑΝ πανώρια λυγερή. Φοροῦσε τὸ γραφικὸ φόρεμα τῆς Σουλιώτισσας. Τὴ θάνασαν ὅλοι γιὰ τὴν ὁμορφιά της καὶ λεβεντιά της κι' ὅλοι τὴν ἐσέβονταν, γυναῖκες καὶ ἄντρες.

Καὶ ὁ Γερμανὸς περιηγητὴς Ι. Μπαρτὸλδη, ποὺ περιώδευσεν τὸ 1803 στὴν Ἑλλάδα καὶ γνώρισε τὴ Χαῖδω στὴν Κέρκυρα, γράφει γι' αὐτὴ τὰ ἑξῆς.

Καμμιά δὲν δειχτήκε τόσο γενναῖα κατὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο ὅσο ἡ Χαῖδω. Συχνὰ ξεχώριζε κατὰ τίς μάχες, πολεμώντας μαζί μὲ τοὺς ἄντρες καὶ τίς γυναῖκες καὶ μάλιστα πηγαίνοντας μπροστὰ στὶς ἐπιθέσεις. Τὸ δῆμα της δὲν ἦταν λιγώτερο σταθερὸ ἀπὸ τοὺς ἄντρες καὶ ἡ σφαῖρα της δὲν ἦταν λιγώτερο ἐπιτυχής. Στὰ δάκτυλά της εἶχε τρία τοῦρκικα δακτυλίδια, ποὺ τὰ πῆρε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ εἶχε σκοτώσει ἐκείνη. Τὴν εἶδα ἀργότερα στὴν Κέρκυρα μαζί μ' ἄλλες συμπατριώτισσες τῆς ἐξόριστῆ καὶ τὴν παρακάλεσα νὰ μᾶς δώσει δείγματα σκοπευτικῆς ἱκανότητος. Ἐσχόπευε πράγματι θαυμάσια.

Η ΧΑΪΔΩ πρωτοπαρουσιάστηκε στὴ δράσῃ τοῦ Σουλίου στῆς 20 Ἰουλίου 1792, μαζί μὲ τὴν ἡρωίδα Μόσχω Τζαβέλλα. Ἀπὸ τότε ὅλη τὴ ζωὴ της πέρασε στὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ πανταχοῦ ἦταν παρούσα, ὅπου χρειάζονταν στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερίαν. Κι' ὅταν ἀποσύρθηκε ἡ Μόσχω ἀπὸ τὴ μάχη, ἡ Χαῖδω ἐπῆρε τὴ θέση της, πολεμώντας μαζί μὲ τοὺς ἄντρες καπετανεῖους.

Τὴ γενναῖα καρδιά της ἐμυράζετο ἡ Χαῖδω μὲ τὴν πατρίδα Σούλι καὶ τὸ Φῶτο Τζαβέλλα, ποὺ πολεμοῦσαν μαζί.

Ὅταν τὸ 1800 ὁ Ἀλῆς ἐπιχείρησε μὴ ἀπὸ τίς ἀπειρες ἐκστρατεῖες κατὰ τοῦ ἡρωικοῦ Σουλίου, ὁ Φῶτος Τζαβέλλας μπαίνει ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Σουλιωτῶν, μαζί μὲ τὴ Χαῖδω καὶ τίς ἄλλες Σουλιώτισσες, καὶ τὴ νύκτα τῆς 11 Ἰουνίου συντρίβουν τὰ ἐχθρικά στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ.

Ο ΓΑΛΛΟΣ ἱστορικὸς τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως Πονκεβίλ, ποὺ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν πρόξενος τῆς Γαλλίας στὰ Γιάννινα, γράφει ὅτι «ὅταν ὁ ἱερομόναχος Σαμουὴλ ποὺ εἶχε κηρύξει πολέμῳ κατὰ τὸν Κούγκι, κατέλαβε ὅτι δὲν μπορούσαν νὰ κρατηθοῦν μπροστὰ στὸ χεῖμαρο τῶν βαρβάρων, μαχόμενος ἡρωϊκὰ, ὑποχώρησε ἔως τὸ μέρος ποὺ βρισκόταν ἡ πυριτιδαποθήκη καὶ μὲ ἐνθενη ἐμπνευση προτρέπει τοὺς Σουλιώτες νὰ ριχτοῦν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ὅταν κάθε ἐλπίδα ἐξέλειπε καὶ οἱ Τουρκαλβανοὶ πλησίασαν σὲ Κούγκι, πῆρε φωτιά στὴ πυριτιδαποθήκη καὶ μαζί μὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀνατινάχτηκε σὲν ἀέρα. Ἦταν ἡ 17 Δεκεμβρίου 1803.

Ο μεγαλόθυμος αὐτὸς δὲν ὠφέλησε καθόλου, γιὰ τὸ ἀπαίσιος Ἀλῆ πασᾶς τοὺς σκοτωμένους Τουρκαλβανούς ἀναπλήρωσε μὲ νέους ἐχθροὺς καὶ νέες πάλι μάχες ἐξακολούθησαν. Οἱ Σουλιώτες ἀπελπίστηκαν ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν ἀγῶνα καὶ ἀποφάσισαν νὰ συνθηκολογήσουν μὲ τὸν Ἀλῆ πασᾶ καὶ δέχτηκαν νὰ φύγουν ἐξόριστοι ἀπὸ τὸ Σούλι.

Ὁ Φῶτος Τζαβέλλας καὶ ἡ ἀφωσιωμένη Χαῖδω ἔφυγαν γιὰ τὴν Κέρκυρα, ὅπου ζοῦσαν ἡσυχί, ἔως ὅτου μιά μέρα τὸ 1811, ἐνῶ καθόταν ὁ Φῶτος σ' ἓνα καφενεῖο, τὸν πλησίασε ἓνας γνωστός του.

Δ. Τσόκου: ὁ ἐπαίτης καὶ τὸ φτωχόπαιδο.

ὁ προδότης Τσάμης Νταζένης, καὶ τοῦ πρόσφερε καπνὸ γιὰ τὸ τομποῦκι του. Μόλις τὸν κάπνισε, αἰσθάνθηκε πόνους στὸ στομάχι καὶ πέθανε φαρμακωμένος. Σὲ λίγο καιρὸ πέθανε ἀπὸ τὴ λύπη της καὶ ἡ Χαῖδω. Κι' εἶσι τὰ κόκκαλα τῶν δύο ἀδελφοποιτῶν θάφτηκαν σὲ φιλόξενο ἔδαφος τῆς Κέρκυρας.

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ ὀνόματα ποὺ δοξάστηκαν ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ ἐνέπνευσαν ποιητὲς καὶ ζωγράφους εἶναι ὁ «Χορὸς τοῦ Ζαλόγγου», τοποθεσία στὴν ἐπαρχία Παρναμυθίας, ποὺ βρίσκεται πάνω σὲ βουνὸ ἄγριο κι' ἀπᾶτητο. Γόρω, δλοῦδε, βράχοι καὶ γκρεμοὶ, μὲ χαώδη χάσματα.

Ο Ἀλῆ πασᾶς, μετὰ τὴν συνθήκη ποὺ ὑποχρεώθηκαν νὰ φύγουν οἱ Σουλιώτες ἀπὸ τὸν τόπο τους, παραβαίνοντας τὴ συμφωνία του, διάταξε τοὺς Τουρκαλβανούς νὰ τοὺς καταδιώξουν σὲ δρόμο τῆς ἐξορίας καὶ νὰ τοὺς ἐξοντώσουν, ὥστε ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς Σουλιώτες, ποὺ τόσο τοὺς μισοῦσε κι' ἐφοβόταν. Τὰ ἄγρια ῥάματα τῆς θηριωδίας τοῦ χωρίστηκαν σὲ δύο συνοδείες.

Καὶ ἡ πρώτη, μὲ τὸ Φῶτη Τζαβέλλα καὶ τὴ Χαῖδω, κατώρθωσε νὰ φτάσει στὴν Πάργα ὅπου πέρασαν στὴν Κέρκυρα. Ἡ δεύτερη ὅμως συντροφία ἦταν ἀτυχὴ. Ἀποτελεῖτο μᾶλλον ἀπὸ γυναῖκες ποὺ τὸν περισσότερων οἱ ἄντρες εἶχαν σκοτωθεῖ, πολεμώντας στὴν Κιάφα καὶ στὸ Κούγκι. Ἐπειτα ἀπὸ κόπους καὶ βάσανα, οἱ Σουλιώτισσες κατώρθωσαν νὰ φτάσουν σὲ Ζάλογγο καί, γιὰ νὰ ναι ἀσφαλέστερες, κατέφυγαν σὲ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

ΤΙΣ 16 Δεκεμβρίου 1803 οἱ Τουρκαλβανοὶ περικύκλωσαν τίς Σουλιώτισσες, ποὺ δὲν εἶχαν καμμιά ἐλπίδα νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη τανάλια, ποὺ σημάτιζαν οἱ μπράβοι τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Καὶ ὅμως δὲν δέλιασαν καὶ δὲν ἀποφάσισαν νὰ παραδοθῶν. Προτίμησαν νὰ πεθάνουν ὅλες παρὰ νὰ πέσουν στὰ χεῖρα τῶν βαρβάρων.

Ἀλλὰ δὲν μπορούσαν νὰ κρατήσουν πολὺ καιρὸ τὸν ἀγῶνα. Δὲν εἶχαν πιά πολεμοφόδια καὶ τρόφιμα. Ἀποφάσισαν λοιπὸν ν' ἀποπειραθῶν μιά τολμηρὴ ἔξοδο. Ἐβάλαν σὲ μέσο οἱ ἄντρες τὰ γυ-

καικόπαιδα και τις άντρογυναικες και μ' επί κεφαλής τὸ γενναίο Κίτσο Τζαβέλλα προχώρησαν πάνω στους Τουρκάλδανους.

Ήταν ἡ 17 Δεκεμβρίου 1803 και πα- χὺ χιόνι σκέπαζε γύρω τὰ πάντα. Κυ- πώντας με τὰ τουφέκια και τὰ σπαθιά τοὺς ἐχθρούς, ἔπειτα ἀπὸ υπεράνθρωπο ἀγώνα κατώρθωσαν 160 ἀπ' αὐτοὺς νὰ σωθοῦν και νὰ καταφύγουν στὸ θρεινὸ χωριὸ Βουλγαρέλι. Ὅλοι οἱ ἄλλοι σκο- τώθηκαν.

Ε ΉΝΤΑ γυναῖκες, ἄλλες κορίτσια κι' ἄλλες μητέρες, με τὰ παιδιά των στὴν ἀγκαλιά, ἀπομονώθηκαν και δὲν μπορούσαν πιά νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν τανάλια πὸν τοὺς περιέβαλε. Οἱ Σουλιώ- τισσες, δλέποντας πὸς δὲν ὑπῆρχε ἐλπίδα σωτηρίας, τράβηξαν στὴν κορφή τοῦ γκρε- μοῦ κι' ἐκρίζαν κοτρόνια στοὺς ἐχθρούς. Ἀλλὰ τίς βασάνισε τὸ κρύο και ἡ πείνα και τὸ χιόνι ἐξακολουθοῦσε νὰ στρώνει λευκὸ σάβανο τριγύρω.

Βοήθεια ἀπὸ τοὺς δικούς των δὲν μπο- ροῦσαν νὰ περιμένουν. Μιά στιγμὴ ἀκό- μη και τοὺς περίμενε ἡ σκλαβιά και ἡ ἀ- τίμωση. Τὴν τραγικὴ αὐτὴ στιγμὴ, χωρίς να πὸνν λέξη, πιδάνονται οἱ γενναίες Σου- λιώτισσες ἀπὸ τὰ χέρια, προχωροῦν κι' ἀρ- χίζουν τὸ μακάβριο χορὸ, πέφτοντας ἀ- τὼ στὸ γκρεμὸ. Σὰν ἔφτασε ἡ πρώτη Σουλιώτισσα στὴν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ, φίλει τὴ διαπλάνη της και ἀπολύεται στὸ κενό, ἀρπαγμένη ἀπὸ τὴν ἄβυσσο πὸν ἔχασκε μεροστὰ της. Καὶ τὴν πρώτη ἀκο- λευθῶ ἡ δευτέρη Σουλιώτισσα, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀποχωρίζοντας ἀπὸ τὴ συντρο- φιά της, γιὰ νὰ παραδοθεῖ στὸ θάνατο. Κι' ἐξακολουθεῖ ὁ χορὸς, ἔως ὅτου και ἡ τελευταία Σουλιώτισσα ἔπεσε στὸ βάραθρο. Ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς Διονύσιος Σολωμὸς ἔ- ψαλλε «Στὸ θάνατο τοῦ λόρδου Μπάυρον» με τοὺς ἀκόλουθους στίχους τὸ μεγαλοῦ- γημα τοῦ Ζαλόγγου:

Ταῖς ἐμάζωξε στὸ μέρος
τοῦ Ζαλόγγου τ' ἀκρινὸ
τῆς ἐλευθερίας δ' ἔρως
τοῖς ταῖς ἔμπνευσε χορὸ.

Τέτοιο πῆδημα δὲν εἶδαν
οὔτε γάμοι οὔτε χαρὲς
κι' ἄλλες μέσα του ἐπῆδαν
ἀδωότερες ζωές.

Τὰ φορέματα ἐσφυρίζαν
και τὰ ἔπλεκα μαλλιά
κάθε γάμο πὸν γυρίζαν
κι' ἀπὸ πάνω ἔλειπε μιά,

δίχως γόγγυσμα και ἀντάρα.
παρὰ ἐκείνη μοναχὰ
ἔδου ἐκάναν με τὴν κόρα
με τὰ στήθη τὰ χερμένα.

Λέγεται ὅτι ἀπὸ τὸ Χορὸ τοῦ Ζαλόγ- γου σώθηκαν μονάχα δυὸ κορίτσια ἀπὸ τὸ Σούλι, ἓνα πέντε χρόνων, πὸν ἔζησε και παντρεύτηκε στὴ Καμάρινα με τὸν Κ. Καρὰ, κι' ἓνα ἄλλο κορίτσι, ὀκτὼ χρόνων, πὸν δὲν διασώθηκε τ' ὄνομά της. Ὅλες οἱ ἄλλες — ἐξῆντα κατὰ τοὺς μὲν, ἑκατὸ κατ' ἄλλους — ἔθηκαν ἐνδοξο τάφο στὶς ἄγριες χαράδρες τοῦ Ζαλόγγου πὸν ἀποθανάτισαν τὸ ὄνομα τὼν γενναίων Σουλιωτισσῶν.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΤΛΑΣ

Η ΔΥΣΑΡΕΣΤΗ ΑΝΑΠΝΟΗ

Υπάρχουν σήμερα τὰ κατάλληλα μέσα γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ἐνοχλητικῆς αὐτῆς ἀναπνοῆς.

Α Ἦλθε τις ἀνθρώπινες ἀνα- πνοῆς, ἡ δυσσομία τῆς ἀνα- πνοῆς εἶναι ἀναμφισβήτητη ἡ πὸν ἐνοχλητικὴ γιὰ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ. Μποροῦμε ν' ἀνεχθοῦμε ἓναν ἄνθρωπο κουτσό, στραβό, κουφό, ἀλλὰ με ὅλη τὴν καλὴ θέληση τοῦ κόσμου εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑποφέρου- με μιὰ δύσομο ἀναπνοή. Καὶ ὅ- μως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἡ ἀ- πεβλήθουμε στὸν κόπο ν' ἀναζητή- σουμε τὰ αἷτια τῆς δυσάρεστης αὐ- τῆς καταστάσεως, ὅλες οἱ περιπτώ- σεις δυσσομίας μποροῦν νὰ θερα- पेवθοῦν.

Ἡ σύγχρονη ἐπιστὴμη διαθέτει ἀποτελεσματικὰ ὅλα: Μιὰ μέρα τοῦ 1943, ὁ Ἀμερικανὸς βιολόγος Γουέσκωτ, θέλοντας ν' ἀποδείξει στοὺς φοιτητές του ὅτι ἡ χλωρο- φύλλη δὲν εἶναι τοξικὴ, κατάρπει μιὰ μικρὴ ποσότητα αὐτῆς τῆς οὐσί- ας. Τὴν ἴδια στιγμὴ ἐκείνη τὴ μέ- ρα εἶχε φάει σπαράγγια και παρα- τήρησε ὅτι τὰ σῶρα του δὲν εἶχαν τὴ χαρακτηριστικὴ μυρουδιά πὸν προκαλοῦν συνήθως τὰ σπαράγγια. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὴ τὴν τυχαία ἀνα- κάλυψη, οἱ ὀδοντόπαστες, οἱ τοι- χῆς και οἱ καραμέλες τῆς χλωροφύλ- λης διαδόθηκαν σ' ὅλο τὸν κόσμο. Εἴδουμε πὸς ἡ χρωστικὴ αὐτὴ οὐσία τῶν φυτῶν διευκολύνει τὴν ἀπορρό- φηση δξυγόνου. Οἱ χημικοὶ παρατη- ρησαν πὸς οἱ ὀργανικὲς οὐσίες πὸν ἔχουν δυσάρεστη ὀσμὴ χάνουν αὐ- τὴ τὴν ιδιότητα μόλις δξυγονωθοῦν. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ χλωροφύλλη εἶ- ναι πολὺτιμη γιὰ τὸν καθαρισμὸ τῆς ἀναπνοῆς, ἰδίως ὅταν οἱ δυσσο- μία δρεῖλεται σὲ πεπτικὲς ἀνωμα- λίες, σὲ κατάχρηση τοῦ τσιγάρου κι' ὅτι ἄλλα παροδικὰ αἷτια. Ἐπί- σης ἀποτελεσματικὲς εἶναι οἱ πλύ- σεις τοῦ στομάτου με δξυζενέ, πὸν συνιστοῦν κάποτε οἱ ὀδοντίατροι.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ πλένουμε τὰ δόντια μας γιὰ νὰ διατηρήσουμε τὴν ὑγεία τοῦ στομάτου. Ἐπὶ ἐ- βδομάδες ἡ μῆνες ἓνα ἄρρωστο δόν- τι μπορεῖ ν' ἀποτελεῖ ἐστία μόλυν- σεως προτοῦ ἐκδηλωθεῖ κανένας πό- νος. Ἐπίσης, οἱ τεχνητὲς ὀδοντο- στοιχίες, ὅταν δὲν ἔχουν καλὴ ἐ- φαρμογή, συγκρατοῦν ὑπολείμματα τροφῶν και προκαλοῦν δυσσομία, ἰδιαίτερα σὲ ὅσους τρώνε πολὺ ψω- μὶ γιὰ τὴν ἀμυλώδη ἀποτελοῦν ἰδεῶ- δες περιβάλλον γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν μικροβίων. Ἡ οὐλίτιδα και πυόρροια προκαλοῦν κι' αὐτὲς δυ- σομία.

ΛΑΡΥΓΓΑΣ και ἡ ρινικὴ κοιλότητα κρύβουν στὶς πτυ- χές τους μόνιμες ἐστίες μο- λύνσεως πὸν κάποτε ἀναδίδουν δυ- σάρεστες ὀσμές. Ἐνας ἐξασχημέ- νος γιαιτρός μπορεῖ νὰ διαγνώσει τὸ συνάχι, τὴ γρίπη, τὸν πονό- λαιμο στὰ παιδιά, προτοῦ ἐμφα-

νισθοῦν τὰ κλασικὰ συμπτώματα, γιὰ τὴν περιπτώσεις αὐτὲς ἡ ἀναπνοὴ γίνεται δύσομη. Τὸ ἴ- διο φαινόμενο μπορεῖ νὰ ἐκδηλω- θεῖ και στοὺς μεγάλους. Συνήθως ἡ δυσσομία συνοδεύει τις χρόνιες παθήσεις: βρογχίτιδα, ἰγμορίτιδα, κίμυγδαλίτιδα, πολύποδες... Ἡ θεραπεία αὐτῶν τῶν ἀσθενειῶν ἐξ- ουδετερώνει τὴ δυσσομία.

Οἱ πεπτικὲς ἀνωμαλίες εἶναι πολὺ συνηθισμένη αἷτια τῆς δυ- σομίας. Τὰ ἐντερικὰ παρὰσιτα, ἰ- δίως, εἶναι πολὺ ἐκτεταμένα. Ὅσο γιὰ τὸ σνκώτι, ὅλοι οἱ γιαιτροὶ συμφωνοῦν ὅτι προκαλεῖ δυσσομία στὴν ἀναπνοή, ἡ ὁποία ὅμως θερα- पेवεται εὐκόλα με τὰ συνηθισμέ- να φάρμακα κατὰ τῶν ἡπατικών διαταραχῶν. Ὡστόσο, ὁ κύριος ὑ- πεύθυνος γιὰ τὴ δυσσομία εἶναι τὸ στομάχι.

ΤΣΙΠΕΨΙΑ, ξυνίλες, φουσκά- ματα στὸ στομάχι, τ' ἀποδι- δουμε συνήθως στὴν ὑπερβολὴ κὴ ἔκκριση πεπτικῶν ὕδρων.

Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀνωμα- λία αὐτὴ εἶναι πολὺ πὸν σπάνια ἀπὸ τὴν ἀνεπάρεκτα τῶν ἐκκρίσε- ων, πὸν προκαλεῖ πάντοτε δυσσο- μία. Στὴν περίπτωσή αὐτὴ πρέπει ν' ἀποφενῶμε τὸ παχὺ γάλα και τὰ ἀεριοῦχα ποτὰ και νὰ πίνουμε ἄ- φθονο χυμὸ λεμονιοῦ. Σὲ ὀρισμέ- νες περιπτώσεις ὁ γιαιτρός μπορεῖ νὰ χορηγήσει χλωροϋρικό δξέ. Τέ- λος, ἐπιβάλλεται μιὰ γενικὴ «δία- τα ἀναπαύσεως» γιὰ τὸ σύνολο τοῦ πεπτικοῦ συστήματος: κρέας τῆς σφάρας, βραστὰ χορταρικά, κομπό- στες, καθόλου ψωμὶ και οἶνοπνευ- ματώδη.

Ὡρισμένα φάρμακα πὸν χρησι- μοποιούμε, προκαλοῦν δυσσομία στὴν ἀναπνοή. Οἱ οὐσίες αὐτῆς περ- νάνε στὸ αἷμα και διοχετεύονται στὸ σάλιο, πὸν παίρνει δυσάρεστη ὀσμὴ, ἡ ἀναδίδονται ἀπὸ τοὺς πνεύμονες, ὅπως συμβαίνει π. χ. με τὴν καμφορά, τὸ κρεώσαντο και μερικὰ ὑπνωτικά.

Γιὰ τοὺς γιαιτροὺς ἡ ὀσμὴ τῆς ἀναπνοῆς ἀποτελεῖ κάποτε πολὺ- τιμο στοιχεῖο τῆς διαγνώσεως. Στὰ παιδιά π. χ. ἡ ἀναπνοὴ πὸν μυ- ρρίζει μῆλο, δείχνει ἀνωμαλίες στὴ σύνδεση τοῦ αἵματος. Στὰς ἐνη- λίκους ἡ μυρουδιά αὐτὴ σημαίνει διαβήτη. Ἐτσι, ἀν ἀντιληφθοῦμε ξαφνικὰ μιὰ ἀδικαιολόγητη δυ- σομία στὴν ἀναπνοή πὸν παρατεῖ- νεται ἐπὶ πολλὰς μέρες, εἶναι κα- λύτερα νὰ συμβουλευθούμε τὸ γιαι- τρὸ. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε ὅτι σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις, εὐτυχῶς σπάνιες, ἡ δυσσομία εἶναι ἰδ πρῶτο σύμπτωμα πολὺ σοβαρῶν παθῆσεων τοῦ λάρυγγα τῶν πνευμόνων και τοῦ οἰσοφάγου.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἡ γοητευτικὴ και νεορὰ κυρία Ἐλσα Τζέφρις συνάντη- σε τυχαία στὸ Βαγκόν- Λι τοῦ Σεμπλὸν Ἐξπρές Παρίσι Ἰσταμποῦλ τὸν κ. Πύρκερ Παῖην. Καὶ οἱ ἀνησυχίες ἀπὸ κείνα τὰ ἴχνη τῆς ἐπιστολῆς πὸν ἀνακάλυψε στὸ μπλὸκ τοῦ συζύγου της, τὴ βοήθησαν νὰ γνωρισθεῖ μαζί του. Τὶ νὰ σήμινε ὅραγε κείνο τὸ «... ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὴ Βενετία θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ὥρα...»;

ΕΧΕΤΕ ΜΗΠΩΣ Ο,ΤΙ ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ;

Διήγημα τῆς ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

Α ἮΟ δῶ, μαντάμ... Μιὰ ψηλὴ γυναῖκα με γούνινη ξα- κέτα ἀκολούθησε τὸν σωφὲρ της, πὸν φροντίζε συγχρόνως γιὰ τις ἀπο- σκευές, στὴν πλατφόρμα τῆς Γκὰρ ντὲ Λυὸν.

Φοροῦσε ἓνα ἱππὸς γούνινο καπέλλο, πολὺ κυμῶ, πὸν τῆς ἐκρυβε σχεδὸν τὸ μισὸ προφίλ — τὸ ἄλλο μισὸ πὸν διακρι- νόταν καθαρὰ, ἦταν πολὺ χαριτωμένο στ' ἀλήθεια. Πολλὰ ἀνδρικά βλέμματα σταματοῦσαν με θαυμασμὸ ἐπάνω της, καθὼς περνοῦσε τὴν πλατφόρμα — προσέβλεπε τις ταμπέλλες πὸν ἔγραφαν: Παρίσι — Ἀθήνα, Παρίσι — Βουκου- ρέστι... και, ξαφνικὰ, ὁ σωφὲρ πὸν εἶ- χε προηγηθεῖ, σταμάτησε μεροστὰ στὴν τελευταία ταμπέλλα ἐνὸς μεγάλου τραί- νου: Παρίσι — Ἰνσταμποῦλ.

— Περῶστε, μαντάμ... Ὁ ἐλεγκτὴς τοῦ Βαγκόν-Λι περίμε- νε στὶς σκάλες:

— Καλησπέρα σας, μαντάμ. εἶπε μ' ἓνα εἶδος θαυμασμοῦ ἀνέκμητο με κάποια δουλοπρέπεια κατὰξόντας τὴ γούνινη ξα- κέτα και τὸ καπέλλο της. Νούμερο ἐξῆ.. εἶπε σταθερά... Ἀπὸ δῶ.

Καθὼς διέσχισε τὸ διάδρομο, ἀκολου- θώντας τὸν ἐλεγκτὴ, ἔπεσε σχεδὸν ἐπῶ- νο σ' ἓναν πολὺ καλοντυμένο κύριο, πὸν ἔβγαλε ἀπ' τὸ διαπλάνο με τὸ δικὸ της διαμέρισμα. Τὰ βλέμματά του διασταυ- ρωθῆκαν γιὰ ἓνα λεπτό.

— Περῶστε, κυρία, ὁρίστε. τῆς εἶδεξε τὸ διαμέρισμα τῆς και σήκωσε τὰ πα- ράθυρα, κάνοντας νόημα σ' ἓναν κατώ- τερο ὑπάλληλο νὰ μεταφέρει τις ἀποσκευ- ἐς τῆς κυρίας.

Τὸ βαγόνι ἦταν ξεστῶ, ὅμως ἐκείνη δὲν ἔβγαζε τὴ ξακέτα της. Κυττάζου- ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο ἀφηρημένα — ἄν-θρωποι βιαστικοί, ἐφημερίδοπῶλες, ὑπαί- θριοι μικροπωλητές, κόσμος πὸν περνοῦσε μπροστὶ ἀπ' τὰ μάτια της και συχνὰ τὴν κύτταξε, χωρίς ποτὲ ἐκείνη νὰ σταματή- σει τὸ βλέμμα της σ' ἓνον ἀπ' αὐτοὺς. Τὸ πηδωπό της εἶχε μιὰ λύπη και μιὰν ἀγωνία περίεργη.

— Ἄν εἶχε τὴν καλωσύνη ἡ κυρία νὰ μοῦ δώσει τὸ διαβατήριό της, ἀκου- σε τὴ φωνὴ τοῦ ἐλεγκτῆ.

Δὲν ἔδωσε προσοχή. Ὁ ἐλεγκτὴς ἐπα- νέλαβε τὰ λόγια του — γύρισε τὸ κε- φάλι της σὲ κείνον με φανερὴ ἐκπληξη:

— Παρακαλῶ; ῥώτησε.

— Τὸ διαβατήριό σας, κυρία.

— Ἄνοιξε τὴν τσάντα της και τοῦ τῶδα- σε. Ἐκεῖνος τὸ πῆρε και εἶπε:

— Θὰ φροντίσω γιὰ ὅλα, κυρία, μεί- νετε ἥσυχη. Θὰ εἶμαι μαζί σας ὡς τὴν Ἰνσταμποῦλ...

Ἡ Ἐλσα Τζέφρις τοῦ ἔβαλε ἓνα χαρτονόμισμα στὸ χέρι και κείνος με μιὰ δουλοπρέπεια γεμάτη προθυμία τῶρα, τὴ ρώτησε πότε θῆθελε νὰ τῆς φτιάξουν τὸ κρεβάτι της γιὰ ἕπνο, και ποιάν ὅ- ρα θὰ ἐπιθυμοῦσε τὸ φαγητὸ της. Ἀ- φοῦ τὰ πληροφόρησε ὅλα αὐτὰ, ἔφυ- γε διακριτικὰ κι' ἀμέσως ὕστερα, πέ- ρασε ὁ ἄνθρωπος τοῦ ρεστωράν και, χτυπώντας ἓνα μικρὸ κουδουνάκι, ἔλεγε τραγουδιτὰ:

— Πρῶτο γεῦμα, πρῶτο γεῦμα...

Ἡ Ἐλσα Τζέφρις σηκώθηκε, ἔβγαλε τὴ βαρεία γούνινη ξακέτα της και κυτ- τάζοντας τὸν ἑαυτὸ της στὸν καθρέφτη ἔφιαξε λίγο τὰ μαλλιά της προτοῦ νὰ βγεῖ ἔξω, παίρνοντας μαζί της μιὰ με- γάλη τσάντα, σίγουρα με τὰ κοσμήματά της. Γιὰ νὰποφύγει τὸν ἐλεγκτὴ πὸν ἔα- ναπερνοῦσε τῶρα τὸ διάδρομο, μπῆκε με τὴν πλάτη στὸ διαπλάνο τῆς διαμέ- ρισμα πὸν ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦταν ἄδειο. Κα- θὼς στάθηκε γιὰ ἓνα λεπτό μέσα στὸ διαμέ- ρισμα, τὸ μᾶτι της ἔπεσε πάνω σὲ μιὰ βα- λίσσα πὸν ἀπ' τὸ χέρι της κρεμότανε μιὰ κασέλλα με τις λέξεις:

— Πάρεκε Παῖην, τελικὸς σταθμός: Ἰσταμποῦλ... Γιὰ μιὰ στιγμὴ δίστασε, κι' ὕστερα, πᾶ νὰ σκέφτηκε κατὶ πολὺ ἐνδιαφέ- ρον, βγήκε ἀπ' τὸ διαμέρισμα και πῆγε στὸ δικὸ της γιὰ νὰ ρίξει μιὰ ματιὰ στοὺς «Τάμπε». Κύτταξε τις διαφημίσεις με προσοχή, ὅμως ἐκεῖνο πὸν ζήτησε δὲν βρισκόταν σήμερα ἐκεῖ.

Μπῆκε στὸ ρεστωράν, ἔχοντας πάντα στὸ νοῦ της τὴν καρτέλλα με τὸ ὄνομα τοῦ ἀγνωστου, και τὴ διαφήμιση, πὸν δὲν βρισκότανε πιά ἀνάμεσα στὶς ἄλλες. Στὴν ἀντικρυνὴ τῆς θέσε καθόταν ὁ κύ- ριος τοῦ διαδρόμου — ὁ κύριος πὸν κρα- τῶσε τὸ πλαινὸ της διαμέρισμα — ἄρα ὁ κύριος Πάρεκε Παῖην.

Τὸν κύτταξε, χωρίς νὰ δεῖξει πὸς τὸν ποσοῖ: Εἶχε ἓνα καλοκάγαθο, χαρού- μενο πρόσωπο, και μιὰν ἀπίστευτη αὐ- τοπεποίθηση στὶς κινήσεις του. Ὅταν ἔ- φτασαν στὸ φρούτο, τῆς μίλησε, σὰ νὰ μιλοῦσε πὸν πολὺ στὸν ἑαυτὸ του, παρὰ σὲ κείνην.

— Κάνει πολλὴ ζέστη ἐδῶ μέσα.. εἶ- πε.

— Ναί, ἀποκρίθηκε ἡ Ἐλσα, θᾶπρεπε νὰνοίγανε τὰ παράθυρα..

— Ἀδύνατο! τῆς χαμογέλασε κείνος. Ὅλοι ἐδῶ μέσα θὰ διαμαρτυροῦνταν..

Τοὺς ἔφεραν τὸν καφέ και τὸν λογα- ρισμὸ.

Ἡ Ἐλσα, σὲ μιὰ στιγμὴ, βρῆκε τὸ θάρρος πὸν τῆς χρειαζόταν και τόλμησε τὴν ἐρώτηση:

— Μὲ συγχωρεῖτε.. ψιθύρισε. Εἶδα τό- νομά σας στὶς ἀποσκευές σας.. Πάρεκε Παῖην, δὲν εἶν' ἔτσι; Εἰσαστε.. δηλαδῆ.. εἰσαστε ἐκεῖνος πὸν... Σταμάτησε ἀπὸτο- μα.

— Πιστεύω πὸς εἶμαι ἐκεῖνος! τῆς εἶ- πε χαμογελώντας. Καὶ τῆς ἀπάγγειλε τὴ διαφήμιση πὸν ἐκείνη τὴν εἶχε διαβάσει τόσες φορὲς στοὺς Τάμπε: «Εἰσαστε εὐ- τυχή;» Ἄν ὅχι, συμβουλευθεῖτε τὸν κ. Πάρεκε Παῖην...». Μάλιστα, ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος!!

— Καταλαβαίνω, ψιθύρισε ἡ Ἐλσα. Πό- σο.. δηλαδῆ πόσο εἶναι καταπληκτικό! Καὶ παραῖνε!

Κοῦνησε τὸ κεφάλι του.

— Ὅχι ἀκριβῶς, τῆς εἶπε. Εἶ- ναι ἐκπληκτικό και παραῖνεο γιὰ σᾶς, ἀλλὰ ὅχι γιὰ μένα. χαμογέλασε με ἐμπι- στοσύνη στὸν ἑαυτὸ του. Τὴν κύτταξε στὰ μάτια: Ὡστε, λοιπόν, εἰσαστε και σᾶς δυστυχισμένη;

— Ἐγὼ.. ἀόχισε ἡ Ἐλσα και σταμα- τησε.

— Δὲν θὰ λέγατε πρὶν ἀπὸ λίγο: Κα- ταπληκτικό — παραῖνεο! Ἄν δὲν εἰσαταν δυστυχισμένη.

Ἡ Ἐλσα ἔμεινε σιωπηλὴ γιὰ λίγο. Ἐ- νοιῶσε παραῖνεα κατὰ ἀπ' τὸ ἐπίμονο βλέμμα τοῦ κυρίου Παῖην.

— Ναί, παραδέχτηκε τελικὰ. Δηλαδῆ.. εἶμαι πληγωμένη.

Τὴν κύτταξε συμπαθητικά.

— Βλέπετε.. συνέχισε κείνη, ἓνα πολὺ περίεργο πρᾶγμα μοῦ συνέβη. — και δὲν ξέρω τί νὰ κάμω τῶρα..

— Θὰ θέλατε νὰ μοῦ τὸ πείτε ἴσως, τῆς πρότεινε εὐγενικὰ ὁ κ. Πάρεκε Παῖην.

Ἡ Ἐλσα σκέφθηκε τὴν ἀγγελία. Ἐ- κείνη και ὁ Ἐντουαρντ εἶχαν πολλές φο- ρὲς σχολιάσει τὴν ἀγγελία, γελώντας κο- ροϊδευτικά. Δὲν εἶχε ποτὲ τῆς σκεφτεῖ πὸς ἐκείνη.. ἴσως θᾶπρεπε νὰ μὴν.. Ἄν ὁ κ. Πάρεκε Παῖην ἦταν ἓνας κοινὸς τσαρλατάνος.. Ἀλλὰ φαινόταν τόσο πολὺ εὐγενικός.

Ἡ Ἐλσα τὸ ἀποφάσισε γρήγορα: Ὅ- τι δῆποτε, φτάνει νὰ μπορούσε νὰ τῆς δι- ὤξει αὐτὴ τὴ λύπη.

— Θά σ' ας τὰ πῶ ἀμέσως, δλα.. Πη-
γαίνω στὴν Κωνσταντινούπολη νὰ συναν-
τήσω τὸν ἄντρα μου. Ἀναγκάστηκε νὰ
παίει ἐκεῖ, γιατί' ἔχει κάτι ἐμπορικὲς ὑ-
ποθέσεις μὲ τὴν Τουρκία. Κανόνισε ἔτσι
τὰ πράγματα, ὥστε νὰ μπορέσω νὰ τὸν
συναντήσω γρήγορα ἐκεῖ. Κι' ἐγὼ ἤμου-
να πολὺ ἀναστατωμένη μ' αὐτὴ τὴν ἰδέα,
γιατὶ ποτὲ δὲν εἶχα θγεῖ ἔξω ἀπ' τὴν πα-
τρίδα μου..

— Εἰσαστε κι' οἱ δυὸ Ἀμερικανοί;
— Ναί.. κι' οἱ δυὸ..
— Καὶ ἔχετε πολλὴν καιρὸ παντρεμέ-
νοι; εἰσαστε εὐτυχισμένη;

— Ἐχουμε ἐνάμιον χρόνον παντρεμέ-
νοι καὶ εἰμαστε πολὺ εὐτυχισμένοι... Ὁ
Ἐντουαρντ εἶναι θυμωμένος, ἔνας ἄγγελος!
Βέβαια... ὑπάρχουνε κάποια σημεῖα ὅσοι
τεῖνάν στή ζωὴ μου μαζί του: Πουρι-
τανοὶ συγγενεῖς ἕνα σωρὸ κι' ὁ ἴδιος βρι-
σκεται ἐπιρρεασμένος συχνά, ἀπὸ κάτι τέ-
τοια, ὅμως εἶναι ἀξιολάτρευτος!

Ὁ κ. Παῖν τὴν κῦταξε ἐρευνητικὰ
καὶ τῆς εἶπε σοβαρά:

— Συνεχίστε..

— Ἦτανε κάποιον μιὰ δομάδα, ὅστερ' ἀπ'
τῆ μέρα ποὺ ὁ Ἐντουαρντ εἶχε φύγει.
Καθόμουνε στὸ γραφεῖο του νὰ γράψω
ἕνα γράμμα, ὅταν παρατήρησα πὼς τὸ
χαρτί τοῦ μπλὸκ τῶν ἐπιστολῶν ἦταν ὁ-
λο καθαρὸ καὶ καινούργιο, ἐκτὸς ἀπὸ κά-
ποιες γραμμὲς ποὺ φαίνονταν νᾶχουν γί-
νει ἀπὸ γράψιμο σκληρό. Τὸν ἴδιο καιρὸ,
διάβασα ἀστυνομικὲς ἱστορίες καί, χωρὶς
καθόλου νὰ ὑποψιάζομαι τὸν Ἐντουαρντ,
ἔφερα τὸ χαρτί μπροστὰ στὸν καθρέφτη.
Διάβασα τότε καθαρά τὰ ἐξῆς παρᾶξε-
να: Πρῶτα τὴ λέξη «σύζυγος» ὕστερα
τὶς λέξεις «Σερπλὸν Ἐξπρὲς» καὶ πὺδ κά-
τω τὴ φράση «ἀκριβῶς πρὶν ἀπ' τὴ Βενε-
τία θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ὥρα».

Σταμάτησε νὰ μιλάει.

— Ἰαράξενο εἶπε ὁ κ. Παῖν. Ἦτα-
νε ὁ γραφικὸς χαρακτήρας τοῦ συζύγου
σας;

— Βεβαίως. Ἀλλὰ δὲν ξέρω, ὅμως,
γιατὶ ἔγραψε ἕνα τέτοιο γράμμα ὁ ἄντρας
μου, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω...

Ὁ κ. Παῖν ἐπανελάβε τὴν παρᾶξενη
φράση:

— Ἀκριβῶς πρὶν ἀπ' τὴ Βενετία θὰ εἶ-
ναι ἡ καλύτερη ὥρα. Στ' ἀλήθεια περιέρι-
γο.

Ἡ κυρία Τζέφρις τὸν κῦταξε ἀπελ-
πισμένη.

— Τί νὰ κάμω τώρα; ρώτησε.

— Φοβοῦμαι, εἶπε ὁ κύριος Παῖν,
πὼς θὰ πρέπει νὰ περιμένουμε νὰ φτάσου-
με στὸ σταθμό, πρὶν ἀπ' τὴ Βενετία..

Πῆρε ἕνα μικρὸ χαρτονάκι ἀπ' τὸ συ-
τάρι τοῦ τραπεζιοῦ.

Ἐδῶ εἶναι οἱ ὥρες ἀφίξεως τοῦ τραί-
νου μας. Φτάνει στὶς 2.27' αὐριο τάπο-
γεμα...

Κυττάχτηκαν μὲ σημασία.

— Ἀφῆστε το σὲ μένα.. εἶπε ὁ κ. Παῖ-
ν.

★

Η ΤΑΝΕ 2 καὶ 5'. Τὸ Ἐξπρὲς εἶχε
καθυστερήσει 11'. Ὁ κ. Παῖν κα-
θότανε μὲ τὴν κυρία Τζέφρις στὸ
διαμέρισμά της. Ἐφτανε ἡ στιγμή ποὺ θὰ
ἀποδεικνυόταν, ἂν ὑπῆρχε κάτι περιορισ-
μὸς ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνη. Ἡ καρδιά της ἔλ-
σας χτυποῦσε δυνατά.

— Ἦορμηστε τῆς εἶπε κείνος. Ἐδῶ εἶ-
σαστε ἀσφαλῆς. Ἐγὼ εἶμαι δίπλα σας.
Ξαφνικά, μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ἀπ' τὸ
διάδρομο:

— Κυττάξτε, κυττάξτε! Τὸ τραῖνο ἔ-
πιασε φωτιά!

Πετᾶχτηκαν κι' οἱ δυὸ ἔξω. Μιὰ ἡλι-
κιωμένη γυναῖκα μὲ ἀλλοιώτικη ἐμφάνι-
ση καὶ προφορὰ ἔδειχνε τρομοκρατημένη
ἀπ' τὰ μπροστινὰ διαμερίσματα, ἀπ' ὅπου
ἔβγαине καπνός, σὰν πυκνὸ σύννεφο. Ὁ κ.
Παῖν ἔτρεξε μαζί μὲ τὴν Ἐλσα πρὸς
τὴν ἐξοδο τοῦ θαγониоῦ καὶ τοὺς ἀκολου-
θήσαν κι' ἄλλοι. Ὁ ἐλεγκτὴς φώναξε τώ-
ρα μὲ θραχὴ φωνὴ ἀπ' τὸν καπνὸ:

— Ἦουχᾶστε κυρίες καὶ κύριοι.. Ἡ
φωτιά δὲν προφτασε ν' ἀνάψει.. Τὴ σβύ-
σαμε κιόλας...

Οἱ ἐρωτήσεις διασταυρώνονταν μὲ τὶς ἀ-
παντήσεις, ἐνῶ τὸ τραῖνο διέσχιζε τώρα
τὴ γέφυρα ποὺ ἐνώνει τὴ Βενετία μὲ τὴν
κυρίως πόλη. Ξαφνικά ὁ κ. Παῖν προ-
χώρησε, σπρώχνοντας τὸν κόσμο ποὺ συνω-
στίζονταν στὸ διάδρομο, κι' ἔφτασε στὸ
διαμέρισμα τῆς Ἐλσας. Ἡ γυναῖκα μὲ
τὸ σλάβικο πρόσωπο καθότανε μέσα σ'
αὐτὸ καὶ ἔπαιρνε θαυρεῖς ἀνάσες ἀπ' τὸ
ἀνοιχτὸ παράθυρο.

— Συγγνώμη, κυρία.. εἶπε ὁ κ. Παῖν.
Ἀλλὰ τοῦτ' ἐδῶ δὲν εἶναι τὸ διαμέρισμά
σας...

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω.. εἶπε ἡ ξένη γυ-
ναῖκα. Εἶναι ἀπ' τὸ σὸκ, ἡ συγκίνησή,
βλέπετε... ἡ καρδιά μου.

Ἐσκυψε κι' ἀνάσανε θαυρεῖς ἀπ' τὸ ἀ-
νοιχτὸ παράθυρο.

Ὁ κ. Παῖν τὴν κῦταξε μὲ ἐνδιαφέ-
ρον.

— Δὲν πρέπει νὰ φοβόσαστε, τῆς εἶπε
μαλακά. Δὲν νομίζω πὼς ἡ φωτιά εἶναι
κάτι σοβαρό..

— Ὅχι; εἶπε κείνη ὕστερικά. Νοιώθω
πολὺ καλύτερα ὥρα, ποὺ μοῦ τὸ λέτε..
Θὰ γυρίσω στὸ διαμέρισμά μου, εἶπε καὶ
σηκώθηκε.

— Ὅχι ἀκόμη.. Τὸ χέρι τοῦ κυρίου
Παῖν τὴν ἐμπόδιζε ἐγγενικά. Θὰ σ' ας
παρακαλέσω νὰ παραμείνετε γιὰ λίγο, κυ-
ρία μου.

— Αὐτὸ, κύριε, εἶναι προσβολὴ γιὰ μέ-
να, θύμωσε κείνη..

— Ἦρπεται νὰ μείνετε, κυρία μου. —
ἡ φωνὴ του ἦτανε ψυχρὴ, καὶ ἡ γυναῖ-
κα κυττάζοντάς τον μὲ θυμὸ, ἀναγκάστη-
κε νὰ ξανακαθίσει στὴ θέσιν της.

Ἡ Ἐλσα μᾶλιν κείνη τὴ στιγμή μέσα
στὸ διαμέρισμα.

— Φαίνεται πὼς ἔσκασαν μιὰ μικρὴ
βόμβα καπνοῦ, εἶπε μὲ ἀνακούφιση στὴ
φωνή της. Κάποιον ἀνόητον ἀστεῖο, ἀ-
σφαλῶς.

Ὁ ἐλεγκτὴς εἶναι ἑξαλλος. Κάνει ἔ-
λεγχος σ' ὅλους.. Κῦταξε μὲ ἑκπληξὴ τὴν
ξένη γυναῖκα.

— Κυρία Τζέφρις, εἶπε ὁ κ. Παῖν
σταθερά, τί φυλάττε συνήθως μέσα στὴ
μικρὴ κόκκινη τσάντα σας;

— Τὰ κοσμήματά μου, εἶπε κείνη.

— Ὁρᾶστε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ πολ-
λὸ εὐγενὲς καὶ θὰ μὲ ὑποχρεώνατε νὰ
κυττάξτε, ἂν ὅλα σας τὰ κοσμήματα
βρίσκονταν μέσα στὴν κόκκινη τσάντα.

Ἡ γυναῖκα μὲ τὴν σλάβικη προφορὰ,
εἶπε δυὸ - τρεῖς κουβέντες θυμωμένες ἀ-
νάμικτες μὲ βριστὲς μὲ γαλλικά.

Σ' ἕνα λεπτὸ ἡ Ἐλσα ξεφώνησε:

— Εἶναι ξεκλειδωτὴ! Μὲ λήστεψαν!
Τὰ πήραν ὅλα, ὅλα! Τί θὰ κάνουμε τώ-
ρα, κύριε Παῖν;

— Νὰ φωνάξτε τὸν ἐλεγκτή, τῆς εἶ-
πε κείνος. Ἐγὼ θὰ προσέχω τὴ γυναῖκα
αὐτὴ καὶ μὴ φύγει, ὥσπου νᾶρθεῖ ὁ ἐλεγ-
κτής..

— Κάθαμα! Τέρας! σφύριξε ἡ ἡλικιω-
μένη γυναῖκα μὲ κακία. Καὶ τὸ τραῖνο
μπήκε στὴ Βενετία.

Ὁ κ. Παῖν συνεννοήθηκε μὲ τὸν ἐ-
λεγκτὴ καὶ μαζί οἱ δυὸ ἔκαμαν ἔ-
λεγχον στὴν ξένη γυναῖκα. Τὰ κοσμήματα
δὲν βρέθηκαν ἐπάνω της.

Ἀνάμια Βενετία καὶ Τεργέστη, ὁ
κ. Παῖν καὶ ἡ Ἐλσα, συζητοῦσαν τὸ
θέμα ξανά.

— Πότε εἶδατε γιὰ τελευταία φορὰ τὰ
κοσμήματά σας;

— Σήμερα τὸ πρωί, ποὺ ἔβγαλα αὐτὸ
τὸ κολλιέ γιὰ νὰ τὸ φορέσω..

— Καί.. ὅλα τὰ κοσμήματα, ἦταν ἐ-
κεῖ, στὴ θέσιν τους;

— Δὲν τὰ μέτρησα, ἀλλὰ δὲν ἔδειχναν
νὰ λείπουν — τίποτε μικροπράγματα, βέ-
βαια, ἂν ἔλειπαν..

— Ὁ ἐλεγκτὴς ποῖαν ὥρα πέρασε ἀπὸ
δῶ; Ἡ ὁ ὑπάλληλος γιὰ τὴν τακτοποίη-
σιν τοῦ κρεβατιοῦ σας;

— Τὴν εἶχα μαζί μου στὸ ρεστορὰν
τὴν τσάντα. Μονάχα τώρα μὲ τὴν φωτιά
ποὺ ἔτρεξε ἔξω, δὲν σκέφτηκα νὰ τὴν πάρω
μαζί μου.

— Ὡστε.. αὐτὴ ἡ ἀδῶα κυρία Σουμ-
πάισκα ἢ πὼς ἀλλοίως τὴ λένε, πρέπει νὰ
ναῖ ὁ κλέφτης. Ἀλλὰ τί διάβολο νὰ ἔκανε
τὰ κλεμμένα; Ὅτε δυὸ λεπτά δὲν ἔμεινε
μονάχη τῆς ἐδῶ μέσα — ἴσα, ἴσα ὅσο
τῆς χρειαζότανε, γιὰ ν' ἀνοίξει ἀστραπιαία
τὴν τσάντα, καὶ νὰ πάρει τὰ πράγματα.
Ἀλλὰ, ὅστερα; πότε καὶ ποῦ τὰ ἐκρυψε;

— Μήπως τᾶδωσε σὲ κανέναν ἄλλο..
— Δύσκολο. Γύρισα ἐδῶ ἀμέσως καὶ
πέρασα διὰ τῆς βίας ἀπ' τὸ διάδρομο ποὺ
εἶχε γεμίσει ἀπὸ ἀνθρώπους. Ἄν εἶχε
προηγηθεῖ κανένας ἄλλος ἀπὸ μένα, θὰ
τὸν εἶχα ἰδεῖ..

— ἴσως νὰ τὰ πέταξε ἀπ' τὸ παράθυ-
ρο.. σὲ κάποιον.. εἶπε κείνη σκεπτικῇ.

— Τέρερον ἰδέα.. Ὡστόσο μᾶλλον ἀπί-
θανη, γιατί' τὴν ἴδια ὥρα περνούσαμε τὴ
γέφυρα. Ἐπομένως, ἔμεινε ἡ θάλασσα..
εἶπε κείνος νευρικά..

— Θὰ τᾶχει κρύψει, λοιπόν, στὸ βα-
γόνι... ἂς ψάξουμε..

Ἀρχισαν νὰ ψάχνουν μαζί. Ξαφνικά ὁ
κ. Παῖν σταμάτησε νὰ ψάχνει κι' εἶπε
ἀφηρημένα.

— Πρέπει νὰ στεῖλω ἕνα ἐπείγον τη-
λεγράμμα στὴν Τεργέστη, καὶ τὴν ἀφη-
σε μονάχη τῆς νὰ ψάχνει. Τὴ στιγμή ποὺ
ἔβγαине ἀπ' τὸ διαμέρισμα τῆς εἶπε εὐγε-
νικά: Φοβοῦμαι πὼς σ' ας ἀπογοήτευσα..

— Βέβαια δὲν πετύχαμε τίποτα ἀκόμη
δικαιολογήθηκε κείνη στεναχωρα.

— Ὅμως, ἀγαπητὴ κυρία, δὲν εἶμαι
ντέτεκτιβ.. Ἡ κλοπὴ καὶ τὸ ἔγκλημα δὲν
εἶναι ἡ εἰδικότης μου. Ἡ ἀνθρώπινη καρ-
διά μὲ ἀπασχολεῖ μονάχα..

— Ἦμουν λίγο στεναχωρημένη ὅταν
μπήκα σ' αὐτὸ τὸ τραῖνο. Ἀλλὰ τώρα
εἶμαι στ' ἀλήθεια, δυστυχισμένη. Μπορῶ
νὰ χιώσω τὰ κλάματα.. Τ' ἀγαπημένα μου
ἐνθῶμα... ἔκανε κείνη δακρυομένη.

— Μά.. ἀσφαλῶς θάχετε ἀσφαλῶς
τὰ κοσμήματά σας, εἶπε μὲ παρᾶξενη
φωνὴ ὁ κύριος Παῖν.

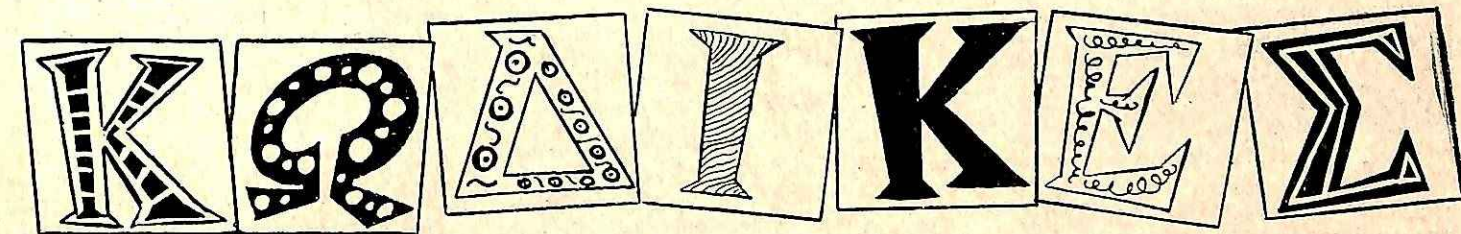
— Ἄν τᾶχω ἀσφαλῶς; Δὲν ξέρω,
δὲν μὲ νοιάζει. Μπορεῖ. Ἀλλὰ εἶναι ἡ
αισθηματικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος, κύ-
ριε Παῖν.. εἶπε κείνη ἀχρωμα.

Τὸ τραῖνο σφύριξε.

— Τεργέστη, ἔκανε κείνος, τὸ τηλεγρά-
φμά μου..

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια.

**Ὁ πόλεμος τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ λυσορμανάει αὐτὴ τὴ στιγμή σ' ὅλο τὸν
κόσμο, κατέληξε πρόσφατα σὲ μιὰ συντριπτικὴ ἥττα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν
— μιὰν ἥττα «σοβαρώτερη ἀπὸ τὸ Πέρλ Χάρμπορ» — τὴ φυγὴ στὴ Σοβιετικὴ Ἐνω-
ση τῶν μαθηματικῶν κρυπτογράφων Μίτσελ καὶ Μάρτιν, ποὺ συναπεκόμισαν μυ-
στικά τῶν ἀμερικανικῶν ὑπηρεσιῶν ἀσφαλείας. Πὼς ἐξηγεῖται ἡ δραματικὴ τους
ἀπόφραση ν' ἀλλάξουν στρατόπεδο; Μιὰ ματιὰ στὶς ἀπόρρητες λεπτομέρειες αὐτοῦ
τοῦ ἀμείλικτου πολέμου δὰ μᾶς ἀποκολύψει τὸ θλιβερὸ «ἀνθρώπινο στοιχεῖο».**

ΠΡΟΔΟΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΦΡΟΝΕΣ ΕΝΟΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Σ ΤΗΝ Οὐάσιγκτον, στὴν αὐστηρὴ
βιβλιοθήκη τῆς ἀμερικανικῆς Γε-
ουσίας, κανεὶς ποτὲ δὲν ὑψώνει
τὸν τόνο τῆς φωνῆς του, ὅλοι μιλάνε ψι-
θυριστά, ὅλοι μουρμουρίζουν.. Καὶ ὅμως,
στὶς 30 Αὐγούστου 1960 ἕνας μεγαλόσω-
μος, κοκκινομάλλης ἄνδρας οὐρλοῖσε καὶ
χειρονομοῦσε:

— Εἶναι ἀπαράδεκτο! φώναξε, εἶναι ἀ-
ληθινὴ παραφροσύνη! Θὰ πάω νὰ διαμαρ-
τυρηθῶ ἐπίσημα!

Οἱ ἀναγνώστες σήκωσαν τὰ κεφάλια
τοὺς ἐμβρόντητοι, σκανδαλισμένοι γιὰ
τὴν ἱεροσυλία. Ποῖος ἦταν αὐτός ποὺ τολ-
μοῦσε νὰ κάνει θόρυβο μέσα στὴν αἴθου-
σα μελέτης; Ὁ ψηλὸς κοκκινομάλλης
στράφηκε πρὸς τοὺς θαμῶνες τῆς βιβλιο-
θήκης καὶ τοὺς ἐξήγησε σὲ τόνο πὺδ ἤρε-
μο:

— Ζήτησα νὰ μελετήσω τὸ φάκελλο
τῶν μηνυμάτων ποὺ ἔστειλαν οἱ στρα-
τηγοὶ τῶν Νοτίων στοὺς διοικητὲς τῶν
τηγῶν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀμερι-
κανικοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Μοῦ ἀπάν-
τησαν ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μελέτη αὐτῶν
τῶν μηνυμάτων. Καὶ ἔροσε μὲ ποῖα δι-
καιολογία; Εἶναι στρατιωτικὸ ἀπόρητο!
καὶ δὲν ἔχουν ἀκόμα πληροφρονηθεῖ πὼς
ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἔληξε πρὶν ἑκατὸ χρό-
νια!

Ὁ δύστροπος ἐπισκέπτης ὁδηγεῖται στὰ
γραφεῖα τῆς διευθύνσεως γιὰ νὰ ὑποβά-
λει τὰ παραπόνά του. Τὸν ἀφήνουν νὰ
περιμένει στὸν προθάλαμο ἐπὶ τρία τέ-
ταρτα τῆς ὥρας. Στὸ τέλος γίνετα δεκα-
τός, ὅχι ἀπὸ τὸν διευθυντὴ, ἀλλ' ἀπὸ δυὸ
εὐγενέστατους νεαροὺς ποὺ τοῦ δείχνουν
τὸ σῆμα τοῦ «Ἐφ Μπλ Ἀϊ» καὶ τὸν πα-
ρακαλοῦν νὰ ἐναυτοκίνητο καὶ τὸν ὁ-
βιάζουν σ' ἕνα αὐτοκίνητο καὶ τὸν ὁ-
δηγοῦν στὴν Γενικὴ Διεύθυνση τῆς Ἀστυ-
νομίας. Ἐκεῖ τοῦ ζητᾶνε τὰ στοιχεῖά του.

— Ὁνομάζομαι Οὐίνστον Μπᾶνκς καὶ
γεννήθηκα τὸ 1916 στὸ Λίτλ Ρὼκ τῆς
πολιτείας Ἀρκάνσας. Εἶμαι καθηγητὴς
τῆς ἱστορίας. Ζήτησα νὰ συμβουλευθῶ
μερικὰ στρατιωτικὰ ἔγγραφα ποὺ χρονο-
λογοῦνται ἀπὸ ἕναν αἰῶνα καὶ ἀπὶ τὰ μὲν

δείξουν τὰ ἔγγραφα, ἀπαραίτητα γιὰ τίς
μελέτες μου, μὲ συλλαμβάνουν!

Ἐνας ἀστυνομικὸς τοῦ ἀπαντάει:

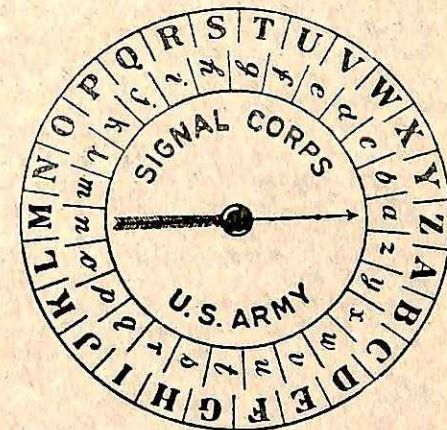
— Ἡ ἐπιμονή σας νὰ ζητᾶτε αὐτὰ τὰ
ἔγγραφα μᾶς ἔβαλε σὲ ὑποψίες, γιατί' ἔε-
ρουμε πὼς οἱ ξένες δυνάμεις ἐνδιαφέρον-
ται γιὰ τὰ μηνύματα τοῦ στρατοῦ τῶν
Νοτίων τοῦ 1864.

Πνιγμένος ἀπὸ ἀγανάκτηση, ὁ καθηγη-
τὴς τῆς ἱστορίας παρατηρεῖ:

— Αὐτὸ εἶναι ἐξωφρενικὸ! Δὲ φαν-
τάζομαι νὰ νομίζετε πὼς οἱ στρατηγικοὶ
ἐγκέφαλοι τῶν Σοβιέτ παίρνουν μαθήμα-
τα ἀπὸ τοὺς παλιούς στρατηγούς τῶν Νο-
τίων γιὰ νὰ προετοιμάσουν μιὰν ἐισβολὴ
στὶς Ἠνωμένες Πολιτείες!

— Οἱ σαρκασμοί σας εἶναι τελείως ἄ-
τοποι, ἀπαντάει ξερὰ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Ἐφ
Μπλ Ἀϊ. Μπορεῖ νὰ εἰσθε ἐξ ἐπαγγέλμα-
τος ἱστορικὸς, ἀλλ' ἐπιτρέψτε μου νὰ σας
ἀποκαλύψω ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα μυστικά
τῆς ἀμερικανικῆς ἱστορίας: Παρὰ τὰ σύγ-
χρονα τελειοποιημένα μέσα ποὺ διαθέτου-
με, ὁ κώδικας ποὺ χρησιμοποιοῦσε τὸ Γε-
νικὸ Ἐπιτελεῖο τῶν Νοτίων δὲν ἔχει ἀκό-
μα ἀποκρυπτογραφηθεῖ. Ὅποιοι βρεῖ τὸ
κλειδί του θὰ ἔχει ἕνα πολύτιμο ἀπὸ
στὸν πόλεμο τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ
λυσορμανάει αὐτὴ τὴ στιγμή σ' ὅλο τὸν
κόσμο..

Ὁ Οὐίνστον Μπᾶνκς ἀφῆκε ἐλεύθερος
χωρὶς ἄλλες διατυπώσεις. Μιὰ ὁδομάδα
ἀργότερα διάβαζε στὶς ἐφημερίδες μὲ πε-
λώριους τίτλους: «Ὁ Μίτσελ καὶ ὁ Μάρ-
τιν στὴ Ρωσία! Ὁ κρυπτογραφικὸς κώδι-
κας τῶν ΗΠΑ στὰ χέρια τῶν Σοβιετι-
κῶν!» Καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας μά-
θαινε πὼς αὐτὴ ἡ καινούργια ὑπόθεση κα-
τασκοπείας ἦταν τόσο σοβαρή, ὥστε ἕνα
μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ὁ
Τζῶν Μᾶκ Κόρμακ, δὲν ἐδίστασε νὰ δη-
λώσει: Ἐχουμε ὅποιστε μιὰν ἥττα σοβα-
ρώτερη ἀπὸ τὸ Πέρλ Χάρμπορ! Καὶ τόσο
δραματικὴ ἦταν ἡ κατάσταση, ὥστε ὁ ἴδιος
ὁ Πρόεδρος Ἀϊζενχάουερ, ἀφοῦ χαρακτη-
ρισε ἐπίσημα ὡς προδότες τοὺς δυὸ φυγά-
δες, διέταξε μιὰ ριζικὴ ἀναδιοργάνωση
τῶν ἀμερικανικῶν ὑπηρεσιῶν ἀσφαλείας.

Κρυπτογραφικὸς τροχὸς τοῦ ἀμερικανι-
κοῦ Σώματος Διαβιβάσεων.

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ πόλεμος τῶν κωδικῶν,
στὸν ὁποῖο γιὰ μιὰ σύντομη στιγμή
καὶ κατὰ τὴν ἔχει περιπλακεῖ ὁ
Οὐίνστον Μπᾶνκς, ἔξασπε τώρα στὸ φῶς
τῆς ἡμέρας. Ποῖος ἦταν ὁ Μίτσελ καὶ
ποῖος ὁ Μάρτιν; Αὐτὸ ἀπὸ τοὺς πὺδ μυστι-
κοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἀμερικῆς, δυὸ ἡγε-
τικά στελέχη τῆς «Νάσιοναλ Σεκιούριτυ
Ἀτζέντου», τοῦ πὺδ «κλειστοῦ» ὁργανι-
σμοῦ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τὸν ὁ-
ποῖον ἀκόμα καὶ οἱ γεροσυαστικὲς ἐπι-
τροπὲς ἐθνικῆς Ἀμύνης δὲν ἔχουν δικαιο-
μα νὰ ἐλέγξουν. Ὁ ὁλός τῆς Ν.Σ.Α. εἶ-
ναι νὰ φροντίζει γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν
ἀμερικανικῶν δικτύων κατασκοπείας καὶ
ἀντικατασκοπείας. Ἐλέγχει τὴν στρατολό-
γησιν τῶν πρακτόρων, ἐρευνᾷ γιὰ τὸ παρ-
ελθόν τους, παρακολουθεῖ τὴν δράσιν τους
καί, κυρίως, εἶναι ἐπιφορημένη νὰ προ-
μυθεύει στοὺς Ἀμερικανοὺς πράκτορες
ἀσφαλεῖς κώδικες καὶ νὰ μεταφράζει τὰ
μηνύματά τους ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ.

Ὁ Μπᾶνκς Μίτσελ εἶναι τριανταεὺς
ἐτῶν, ὁ Οὐίλλιαμ Μάρτιν εικοσιενεῖς.
Καὶ οἱ δυὸ τους εἶναι φίλαθλοι, ἐπιδι-
δονται στὴν ὁρειβάσια καὶ τὸ ὑποβρύχιο
ψάρεμα. Ἀπὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1957 ἔ-
χουν ἀρχίσει ἀνώτερες μαθηματικὲς μελέ-
τες σχετικὰ μὲ τοὺς κώδικες καὶ τὰ κρυ-
πτογραφικὰ συστήματα. Οἱ πληροφορίες
γιὰ τὴν ἰδιωτικὴ τους ζωὴ ἦταν πάντα
ἐξαιρετές. Ἀντιπάρτοι καὶ οἱ δυὸ, ἀνήγγ-
γειλαν ὅτι θὰ ἔφευγαν μαζί γιὰ τίς δια-

κοπές τους, όπως το συνήθιζαν κάθε χρόνο. Η άδεια τους άρχισε με μία επίσκεψη στον πατέρα του Μάρτιν, ιδιοκτήτη ενός εργοστασίου κονσερβοποιίας στο Ση-άτλ, κατόπιν έκαναν μια έκδρομη στο βουνό, αργότερα στη θάλασσα, και η άδεια τελείωνε με μία επίσκεψη στον πατέρα του Μίτσελ, στο Γιούρκεν. Κανείς λοιπόν δεν ξεπλάγη για την αναχώρησή τους στις 24 Ιουνίου 1960. Άλλα την 1η Αυγούστου, μέρα που έπρεπε να παρουσιασθούν ξανά στην υπηρεσία, δεν έδωσαν σημείο ζωής. Άρχισαν άμέσως οι έρευ-

ΛΥΑ Ε Σ Φ Η Χ Ψ Λ Φ Ψ Χ ρ Χ Θ Η Φ Η Ε Δ Π
ε ρ χ π ι ρ ε β ο ο υ π ι γ ι ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ

Το κρυπτογραφικό αλφάβητο του Καρλομάγνου.

νες και οι άνδρες του Έφ Μπλ. Αϊ έμαθαν κατάπληκτοι ότι ο Μίτσελ και ο Μάρτιν είχαν επιβιώσει από αεροδρομίο της Ουάσιγκτον, σ' ένα αεροπλάνο για το Μεξικό κι' από εκεί σ' ένα άλλο για την Κούβα. Ένα σοβιετικό πλοίο τους είχε μεταφέρει στη Γδύνια της Πολωνίας κι' από εκεί ταξίδεψαν ως τη Μόσχα.

Η φυγή αυτή είναι ένα αίνιγμα: Πώς ξεγγείται το γεγονός ότι οι δυο αυτοί άνδρες, εύτυχιμένοι κατά τα φαινόμενα, ικανοποιημένοι από τη δουλειά τους και τον ύπερογκο μισθό που εισέπρατταν, πήραν τη σοβαρή απόφαση ν' αλλάξουν στρατόπεδο, ενώ ποτέ δεν είχαν εκφράσει την παραμικρή συμπάθεια για τη Ρωσία; Για να βρει κανείς μιάν απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, θα πρέπει πρώτα να γνωρίζει λεπτομερώς τις εϋθύνες και την αγωνία της καθημερινής τους προσπάθειας...

Κλειδιά κοί συστήματα

ΑΝ θέλουμε να μεταδώσουμε ένα μήνυμα που κανείς δεν πρέπει να καταλάβει εκτός από τον παραλήπτη, το απλούστερο, προφανώς, είναι να χρησιμοποιήσουμε μία συμβατική γλώσσα, έναν κρυπτογραφικό κώδικα. Όταν το μήνυμα που πρόκειται να μεταδοθεί είναι μοναδικό, αυτό είναι πολύ εύκολο. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, όταν το Μπλ Μπλ Σι του Λονδίνου προσέδετε προσωπικά μηνύματα στην έκτομη «Οι Γάλλοι μιλάνε στους Γάλλους», τα μηνύματα απευθύνονταν στον άρχηγό ενός δικτύου που μόνος αυτός ήξερε τη μετάφραση. Για παράδειγμα: «δ Π α ν ο υ ρ ο ς π ρ ο τ ι μ ά ε ι τ ι ς α υ τ ο ς μ α τ ε ς λ ε ι τ ο υ ρ γ ι ε ς α π ο τ ι ς φ ο υ γ κ ε ς τ ο υ Μ π ά χ». Αυτό σήμαινε απλώς ότι «ο τάδε πράκτωρ έφτασε στο τάδε μέρος και άρχισε τη δουλειά». Είναι τελείως αδύνατον να μεταφραστεί αυτό το μήνυμα εκτός από κείνους που ξέρουν εκ των προτέρων περί τίνος πρόκειται. Στην πιο πάνω περίπτωση ο άρχηγός του δικτύου περιμένει ένα πράκτορα και ξέρει πώς ή άφιξή του ή' άναγγελθεί από το ραδιοστάσιμό του Λονδίνου με το άου νάρτητο αυτό μήνυμα που μόνον ο ίδιος ξέρει τι σημαίνει.

Άλλα τα μηνύματα αυτά δεν μπορούν να χρησιμοποιούν παρά μόνο μία φορά, για μία συγκεκριμένη περίπτωση που έχει συμφωνηθεί εκ των προτέρων. Άν θέλουμε να οργανώσουμε μία μόνιμη επαφή μεταξύ της κεντρικής υπηρεσίας και των

πρακτόρων της στο έξωτερικό, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένας σταθερός κώδικας περίπου λεξικογραφικός, του οποίου το κείμενο είναι τυπωμένο σε δυο στήλες. Σε κάθε κοινότυπη λέξη της πρώτης στήλης, θ' αντιστοιχεί ένα μυστικό μήνυμα: «Ο ελέφαντας καταβροχθίζει τις φρούλες» μπορεί να σημαίνει: «Μία επανάσταση ξέσπασε στην Άκκρα». Η λέξη «μοσχολάρυδο» μπορεί να σημαίνει: «Η 14 μοίρα μπήκε στο λιμάνι του Βλαδιβοστόκ».

Έννοείται, πως αυτό το μέσο επικοινωνίας είναι απαράβιαστο για τους έχ-

θρούς (ή τους άσπονδους φίλους) όσο δεν έχουν κατορθώσει να κλέψουν ή να φωτογραφίσουν τον κώδικα. Στην πράξη, ο κώδικας δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί παρά μόνο ανάμεσα σε δυο σημεία απόστα για την έκδρομ, π. χ. ανάμεσα στο γραφείο του προέδρου των Ένωμένων Πολιτειών και το γραφείο του Άγγλου πρωθυπουργού, ή ανάμεσα στο ναυαρχείο κι' ένα πολεμικό πλοίο, του οποίου ο κυβερνήτης, σύμφωνα με μία παλιά παράδοση, θα καταστρέψει τους κώδικες όταν το καράβι του κινδυνεύει. Άλλα παρ' όλες αυτές τις προφυλάξεις, συμβαίνει κάποτε να εξαφανισθεί ένας κώδικας ή να φωτογραφηθεί από τους ξένους πράκτορες.

Γι' αυτό και ποτέ δεν έμπιστεύονται αυτά τ' απόρητα «λεξικά» στα στρατεύματα που βρίσκονται σ' επιχειρήσεις και πολύ λιγότερο στους μυστικούς πράκτορες που δρουν σε ξένες χώρες. Στις περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιείται μία τεχνική

το άποστηθίζεται πολύ εύκολα. Ο Καρλομάγνος χρησιμοποιούσε ένα τέτοιο αλφάβητο που το είχε σχεδιάσει μόνος του.

Άντεπίθεση των μαθηματικών

ΑΛΛΑ στη σύγχρονη σκληρή πραγματικότητα του πολέμου των μυστικών υπηρεσιών, ένα τόσο πρωτόγονο κρυπτογραφικό σύστημα δε θα μπορούσε να κρατήσει ούτε για δυο λεπτά τὰ μυστικά του. Με την πρώτη ματιά, ένας εκπαιδευμένος αποκρυπτογράφος θα μπορούσε ν' αναγνωρίσει όχι μόνο τη γλώσσα, αλλά και τη σημασία του μηνύματος, χάρις στις γνώσεις του των γλωσσολογικών στατιστικών: Σε οποιοδήποτε κείμενο, γραμμένο σε οποιαδήποτε γλώσσα, όρισμένα γράμματα επαναλαμβάνονται συχνότερα από τ' άλλα. Στη γαλλική γλώσσα π. χ. τὰ γράμματα που χρησιμοποιούνται συχνότερα είναι πρώτα το Ε, κατόπιν το Σ, το Ν, το Α. Ο αποκρυπτογράφος δεν έχει παρά να κάνει μία μικρή στατιστική των συμβόλων του μηνύματος και νὰ τ' αντικαταστήσει με τὰ κατάλληλα γράμματα.

Έτσι, απ' αυτό το παιδιάτικο σύστημα της αλφαριθμητικής «αντικατάστασης» οι ειδικοί προτιμάνε το πολύ πιο περίπλοκο σύστημα της «μεταθέσεως». Στο σύστημα αυτό τὰ γράμματα του μηνύματος δεν αντικαθίστανται με άγνωστα σύμβολα, αλλά γράφονται με διαφορετική σειρά, σύμφωνα μ' ένα συμβατικό σύστημα πλὺν αποτελεί τὸ «κλειδί» του μηνύματος. Και ανάλογα με τη έκταση του μηνύματος, αυξάνονται και οι δυνατοί συνδυασμοί:

Σε μία λέξη τριών γράμμάτων, μπορούμε ν' αλλάξουμε τη σειρά των γραμμάτων κατά έξη διαφορετικούς τρόπους. Σε μία λέξη έξη γραμμάτων υπάρχουν 720 δυνατοί συνδυασμοί. Και σ' ένα άλλο μήνυμα είκοσι γραμμάτων, π. χ. «Ο Π έ τ ρ ο ς έ ρ χ ε τ α ι α υ ρ ι ο ς» οι δυνατοί συνδυασμοί ξεπερνάνε τον έλγγο-

ο Βλάσιος ντε Βιζενέρ, σκέφθηκε να θέσει τ' ανώτερα μαθηματικά στην υπηρεσία των μυστικών πρακτόρων. Ο Βιζενέρ ήταν εξαιρετός μηχανικός, είχε σχεδιάσει νέους τύπους αεροπλανικών έργων, ήταν χημικός, είχε βρει τις πρώτες συνθέσεις του θειικού οξέος, άλλ' όπως έλοι σχεδόν οι επιστήμονες της εποχής του, ενδιαφέρονταν και για την αλχημεία. Για να εξασφαλίσει τη μυστικότητα όρισμένων ανακαλύψεών του τις όποιες θεωρούσε επικίνδυνες, σκέφθηκε να χρησιμοποιήσει μία μέθοδο κρυπτογραφίσεως που συνίσταται στην καταγραφή του μηνύματος σε χαρτί χαρακωμένο όριζοντίως και καθέτως, ένα γράμμα σε κάθε τετραγωνάκι. Το σχέδιο αυτό λέγεται «σκάρα». Τα γράμματα γράφονται κατόπιν σε κάθετες στήλες, τη μία δίπλα στην άλλη, παραλείπονται όρισμένα τετραγωνάκια, τὰ γράμματα μπερδεύονται. Μία σύντομη φράση — κλειδί επιτρέπει να θυμάται ο αποκρυπτογράφος τη σειρά των μετακινήσεων των γραμμάτων στη σκάρα κι' έτσι μπορεί ν' αποκαταστήσει το αρχικό μήνυμα.

Το μυστικό των Μίτσελ και Μάρτιν

ΟΤΑΝ οι μαθηματικοί κρυπτογράφοι Μίτσελ και Μάρτιν παρουσιάστηκαν στην πολύκορη πρέσ — κονφερανς της Μόσχας, αντιπροσώπευαν, στά μάτια όλων των μυστικών υπηρεσιών, αυτή την επιστήμη της κρυπτογραφίας και κάτι περισσότερο: τις τελευταίες αμερικανικές έφευρέσεις των αυτόματων ηλεκτρονικών εγκεφάλων που μπορούν ν' αποκρυπτογραφήσουν τα πιο σκοτεινά μηνύματα. Με άλλα λόγια, αφού κατέγραψαν επί χρόνια τὰ κρυπτογραφικά σημάτα των αμερικανικών αεροπλάνων, πλοίων και στρατιωτικών μονάδων, οι Ρώσοι έχουν τώρα τη δυνατότητα νὰ τ' αποκρυπτογραφήσουν. Και, κάτι ακόμα πιο σοβαρό, οι Σοβιετικοί, ξέροντας τώρα ποιοι από τους κώδικές τους είναι γνωστοί στο Πεντάγωνο, θα έσπευσαν κιόλας νὰ τους αντικαταστήσουν. Άντίθετα, οι Άμερικανοί θα είναι τώρα ύποχρεωμένοι ν' αλλάξουν όλα ανεξαιρέτως τὰ συστήματά τους, κι' αυτό, θα τους στοι-

χίσει εκατομμύρια δολάρια και πολλά χρόνια έπίσης εργασίας, γιατί μία τέτοια ριζική αναπροσαρμογή δε γίνεται από τη μία μέρα στην άλλη.

Θα πίστευε κανείς ότι όσοι δε γνωρίζουν τη φράση — κλειδί που επιτρέπει την ανάγνωση ενός μηνύματος κρυπτογραφημένου με το σύστημα Βιζενέρ, δε θα κατορθώσουν ποτέ να τὸ διαβάσουν. Και όμως, όρισμένοι άνθρωποι τὸ κατορθώνουν! Με ποιά θαύμα; Με κείνη τη διαίσθηση που χαρακτηρίζει τούς ιδιοφυείς αποκρυπτογράφους. Τέτοιες ιδιοφυΐες, που συνδυάζουν την ανώτερη μαθηματική μόρφωση με την ένορατική εδαισθησία, είναι εξαιρετικά σπάνιες. Μπορούμε νὰ εϋμαστε βέβαιοι πως οι Μάρτιν και Μίτσελ ήταν από τούς καλύτερους αποκρυπτογράφους του κόσμου. Αυτό τὸ επάγγελμα της αδιάκοπης έρευνας και της επάγγελμα της αδιάκοπης έρευνας και της μόνιμης αγωνίας, όπου η νοημοσύνη παλεύει συνεχώς με τὸ άγνωστο, τὸ άπρόσιτο και τὸ μυστηριώδες, προκαλεί μιὰ νευρική υπερένταση, αληθινή άρρώστεια της σκέψεως, που οι Άμερικανοί στρατιωτικοί ψυχίατροι ονομάζουν «σύνδρομο του λαβυρίνθου». Είναι η επαγγελματική άρρώστεια των κρυπτογράφων.

Ένα διάσημο ήγετικό στέλεχος της Ίντέλλιτζενς Σέρβις, ο λόρδος Τουρντισμύρη, άφηγείται πως ένας από τούς καλύτερους αποκρυπτογράφους του, που δεν κατόρθωνε να βρει τὸ κλειδί ενός μυστικού κώδικα των Γερμανών, απέκτησε τη συνήθεια να σχεδιάζει άμέτρητα σκίτσα του άόρατου «έχθρου» που τον βασάνιζε μέρα και νύχτα. Φανταζόταν αυτό τον έχθρο πότε σαν άήτητο και άμείλικτο Γερμανό έπλοτη, πότε σαν επικίνδυνη γυναίκα σατανικής όμορφιάς. Ο άτυχος κρυπτογράφος κατέληξε στο ψυχιατρείο.

Ο ναύαρχος Γιαρντλεϋ, άρχηγός της αμερικανικής κρυπτογραφικής υπηρεσίας, είχε περίπου την ίδια τύχη: Κατέληξε να βλέπει παντού μυστικά μηνύματα. Προσπαθούσε ν' αποκρυπτογραφήσει τις άθώστερες μικρές άγγελίες των έφημερίδων, τὰ κείμενα του Σαίξπηρ, την άλληλογραφία του Λουδοβίκου 14ου (όπου νόμιζε πως βόηκε την απόδειξη ότι τὸ «σινδερή

προσώπειον» ήταν ο Μολιέρους), ακόμα και στις περιγραφές των ποδοσφαιρικών συναντήσεων. Κατά τη γνώμη του, τὰ δνόματα των παικτών, ιδιαίτερα των ξενικής καταγωγής, ήταν κρυπτογραφικά μηνύματα των έχθρων της Άμερικής.

Φαίνεται πως ο Μίτσελ και ο Μάρτιν δε γλύτωσαν απ' αυτή τη «νεύρωση των κρυπτογράφων». Η έρευνα του Έφ Μπλ Άι απέκάλυψε πως ο Μίτσελ είχε υποβληθεί σε ψυχιατρική θεραπεία και ο Μάρτιν, που συνεργαζόταν μαζί του, όπέφερε κι' αυτός από νευρική υπερένταση. Άκόμα και στο κατάφλυ του θανάτου η άγωνία σφίγγει την ψυχή: Λέγεται πως ένας αποκρυπτογράφος της Γκεσταπο, προτού εκτελεσθεί ως εγκληματίας πολέμου, εξέφρασε την τελευταία επιθυμία να του άποκαλύψουν τὸ κλειδί ενός μυστικού κώδικος της γαλλικής Άντιστάσεως που δεν είχε ποτέ καταφέρει ν' αποκρυπτογραφήσει!

JACQUES BERGIER

Η θνησιμότης, σε κάθε χώρα, εξαρτάται κατά ένα μέρος κι' από το κλιματολογικό και βιοτικό περιβάλλον. Χρησιμοποιώντας τα μαθηματικά στη βιολογία, Άμερικανοί γεροντολόγοι διεπίστωσαν ότι το περιβάλλον αυτό, στη χώρα μας, καθώς επίσης στην Ιταλία, τη Νορβηγία και το Τρινιντάντ, είναι πολύ κοντά στο ιδεωδώς τέλειο, που έγγυάται τα πιο άργοπορημένα γερατειά.

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Άμερικανοί γεροντολόγοι επαινούν την Ελλάδα, γιατί εξασφαλίζει στους κατοίκους της βαθεία γερατειά.

Η ΕΞΙΣΩΣΗ ΤΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ

ΜΙΑ συστηματική έρευνα, που έγινε πρόσφατα, απέδειξε ότι το καλύτερο σύνολο κλιματολογικών και βιοτικών συνθηκών για τον άνθρωπο, δηλαδή το περιβάλλον που εξασφαλίζει περισσότερο χρόνια ζωής κατά μέσον όρον, βρίσκεται στην Ελλάδα, στην Ιταλία, τη Νορβηγία και την Τρινιντάντ. Όλες οι υπόλοιπες τριάντα δυο χώρες, που άφορα ή έρευνα, έχουν κλίμα και βιοτικές συνθήκες ή μια λιγότερο από την άλλη ικανοποιητικό, με τελευταία την Αλγερία, όπου οι συνθήκες είναι κατά 50% κατώτερες από τις δικές μας. Η έρευνα ενεργήθηκε από τον Μπέρναντ Στρέλεφ και τον Άλμπερτ Μίντβαν, καθηγητές της Γεροντολογίας, που εργάζονται στο Έθνικ Ινστιτούτο Γηρας των Ηνωμένων Πολιτειών, στο Μαϊν-λάντ.

Το πόρισμα που προαναφέραμε, είναι το επιτέλεσμά μιας θεωρίας των δυο αυτών ειδικών, η οποία προσπαθεί να εξηγήσει το φαινόμενο της θνησιμότητας σε συνάρτηση με το γήρας, στο ανθρώπινο είδος. "Αν κι' οι σχετικές με τη θνησιμότητα στατιστικές, που έχουν αποκομισθεί από τις δημογραφικές υπηρεσίες των προηγμένων χωρών, είναι πολλές κι' εξαντλητικές, οι θεωρίες που είχαν διατυπωθεί ως τώρα για να εξηγηθούν τις σχέσεις μεταξύ ηλικίας και θανάτου, δεν είναι πολύ ικανοποιητικές. Γιατί η πιθανότητα θανάτου μέσα στα βέβαια προσεχώς χρόνια είναι μεγαλύτερη για ένα άτομο πενήντα χρόνων απ' όσο είναι για ένα άτομο τριάντα χρόνων; Γιατί, με το πέρασμα του καιρού εξασθενίζουν βαθμιαία οι διάφορες φυσιολογικές λειτουργίες του οργανισμού; Πολλοί βιολόγοι και στατιστικοί ειδικοί έδειξαν να αποκρυσταλλώσουν μια γενική θεωρία, που θα εξηγούσε κάτω από μια ένια μορφή αυτά τα φαινόμενα. Άλλα καμιά ως τώρα τέτοια θεωρία δεν μπόρεσε να σταθεί καλά στα πόδια της.

Οι δόκτορες Στρέλεφ και Μίντβαν, με τη δική τους, ξεκινάνε από το αξίωμα ότι μια γενική θεωρία για τη θνησιμότητα, πρέπει να λάβει υπ' όψη της και να εξηγήσει τα παρακάτω δεδομένα:

1) Η θνησιμότης, σε κάθε ηλικία, τόσο στους περισσότερους ανθρώπους όσο και σε πολλά είδη ζώων, μπορεί να εκφραστεί μαθηματικά σαν το άθροισμα ενός παραγόντος εξαρτημένου από την ηλικία, που τον καθόρισε ο Γκόμπερτς ήδη από το 1825, κι' ενός άλλου πα-

ράγοντος, ανεξάρτητου από την ηλικία, που τον καθόρισε ο Μαίηκχαμ.

2) Σε ώριμα περιβάλλοντα, ο ανεξάρτητος από την ηλικία παράγοντας κυριαχεί (όπως λόγου χάρι στα πουλιά), ενώ στο μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας, ιδίως στις ηλικίες ανάμεσα στα 35 και τα 85 χρόνια, κυριαχεί ο παράγοντας του Γκόμπερτς.

3) Η ταχύτης καταπόσεως του μεγαλύτερου μέρους των φυσιολογικών λειτουργιών, στον άνθρωπο, περιλαμβάνεται ακόμα στο 0,5 και 1,3% για κάθε χρόνο, με άφετηρία το 30ο έτος της ηλικίας.

4) Η θνησιμότης που οφείλεται σε ώριμους ειδικές και σουδαίες παθολογικές αιτίες, όπως ο καρκίνος, ή φυματίωση κι' οι καρδιοπάθειες, αυξάνει παρ' όλα αυτά με τη γενική θνησιμότητα.

Για να εξηγήσουν τα δεδομένα αυτά, οι δυο Άμερικανοί γεροντολόγοι βασίζονται σε δυο άλλα:

1) Κάθε οργανισμός αποτελείται από ένα ώριμο αριθμό συστημάτων κι' υποσυστημάτων, που το καθένα τους διαθέτει μια συγκεκριμένη μεγίστη ικανότητα να ξανάρχεται στην προηγούμενη του κατάσταση, αφού υπέστη κάποια προσβολή, δηλαδή αφού υποβλήθηκε σε μια άλλη γή συνθηκών που ώφειλόνται σε παράγοντες είτε εξωτερικούς είτε εσωτερικούς. Ο θάνατος επέρχεται, όταν ο οργανισμός δεν κατορθώνει να εργασθεί τόσο δυναμικά, ώστε να επανέλθει συνολικά στην κανονική του κατάσταση.

2) Τα κέντρα των αναγκαίων αντιδράσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κάθε φύσεως προσβολών είναι κατανεμημένα από την άποψη ενεργείας ανάλογα με την κατανομή ενεργειών που παρατηρείται ανάμεσα στα μόρια όπως περιέγραψαν την τελευταία, για τα άερα, οι φυσικοί Μάξγουελ και Μπόλτμαν. Για να επεξερασθούν με όρους πιο κατανοητούς, οι Άμερικανοί ειδικοί εφαρμόζουν μαθηματικά τη θεωρία τους, με την παραδοχή ότι τα γεγονότα, που προσδιορίζουν τον θάνατο του ανθρώπου ή ενός άλλου ζώου συμπεριφέρονται όπως συμπεριφέρονται τα μόρια ενός αερίου, που κάτω από ώριμες συνθήκες οι δεσμοί των ατόμων του κινούνται να θραυσθούν. Άντικαθιστώντας, στην εξίσωση των Μάξγουελ και Μπόλτμαν, τα σύμβολα που δείχνουν φυσικά φαινόμενα όπως τη θερμοκρασία, τη σύσταση ενός αερίου και λοιπά με σύμβολα

που δείχνουν βιολογικά φαινόμενα μπορούμε να προβλέψουμε μες απ' αυτά τη βιολογική εξέλιξη πώς πρέπει να πραγματοποιείται ή θνησιμότης στον άνθρωπο.

Η ΠΡΩΤΗ πρόβλεψη, στην οποία καταλήγουν οι δόκτορες Στρέλεφ και Μίντβαν, με βάση αυτό το μαθηματικό υπόλοιπο, είναι ότι η ζωτικότητα ελαττώνεται με σταθερά ποσοστά κατά την πάροδο των ετών. Η μελέτη των διαφόρων όψεων της ζωτικότητας αποκάλυπτε μια αρκετά ικανοποιητική αντιστοιχία με τη θεωρία. Παράγεται η ταχύτης της νευρικής εξασθένησης, το ποσοστό του βασικού μεταβολισμού, η μεγίστη ικανότης αναπνοής, το μέσο περιεχόμενο των κυττάρων σε νερό κι' άλλες φυσιολογικές καταμετρήσεις δίνουν διαγράμματα συγκεκριμένης και σταθερής αντιστοιχίας προς την πρόοδο της ηλικίας.

Η δεύτερη πρόβλεψη, που βγαίνει από την εξίσωση, άφορα τις ποσοτικές σχέσεις ανάμεσα στη θνησιμότητα της πρώτης περιόδου της ζωής και στη θνησιμότητα της εδόμενης. Θα περίμενε κανείς αν σκεφθεί απλώς με την πρόχειρη λογική, όταν η θνησιμότης είναι υψηλή σ' ένα ώριμο πληθυσμό, εξ αιτίας ιδίως ενός όχι εννοϊκού περιβάλλοντος, το ποσοστό της πρέπει να είναι πιο υψηλό στις προχωρημένες ηλικίες. Η θεωρία, λοιπόν, των Στρέλεφ και Μίντβαν προβλέπει, απεναντίας, ότι το ποσοστό θνησιμότητας στην προχωρημένη ηλικία πρέπει να είναι πιο χαμηλό όταν πρόκειται για πληθυσμούς, στους οποίους το ποσοστό αυτό ήταν πιο υψηλό κατά την διάρκεια του πρώτου μέρους της ζωής. Μια ανάλυση των στατιστικών δεδομένων από λαούς, όπου είχαν γίνει τέτοιες στατιστικές, επιβεβαιώνει την πρόβλεψη. Με άλλα λόγια: κατά τη διαδικασία του γήρασμού, το ποσοστό θνησιμότητας είναι κατά μέγα μέρος ανεξάρτητο από τις συνθήκες του περιβάλλοντος.

Άς έρθουμε τώρα στην άλλη πλευρά αυτής της θεωρίας, στην πλευρά όπου μπορούν να ταξινομηθούν οι συνθήκες περιβάλλοντος των διαφόρων χωρών σε σχέση με την διάρκεια επιβιώσεως του ατόμου. Μεταφρασόμενος σε μη μαθηματικούς όρους, ο συλλογισμός των δυο Άμερικανών επιστημόνων είναι ο εξής:

Σ' ένα περιβάλλον ιδεωδώς τέλειο, ο άνθρωπος θα έζησε αθάνατα. Που χρησιμοποιήσει μονάχα την αναγκαία ενέργεια για να διατηρηθεί στη ζωή, έφ' όσον λείπον έντελως αλλαγές και παθολόγοι παράγοντες. Σε οποιοδήποτε, έθνος, όμως, πραγματικό περιβάλλον, ο άνθρωπος οργανισμός οφείλει να καταβάλλει περισσότερη ενέργεια, για να αντεπεξέρχεται ακριβώς στις διαταραχές που προκαλούν-

Η έφημερίδα ο σύζυγος και η σύζυγος

Όταν διαβάσετε κάτι που σας άρσει και σας ενδιαφέρει, μπορεί να διαλέξετε ακριβώς αυτή την ώρα ή σύζυγός σας για να σας διηγηθεί κάτι δικό της. Τίθεται τότε ενώπιόν σας το δίλημμα: να πετάξετε ότι διαβάσετε και να την ακούσετε ή να υποκριθείτε ότι την ακούτε, ενώ στην πραγματικότητα θα εξακολουθήσετε να είστε άφωνοι στην ανάγνωση. Αν δεν εισθε... δειλός, θα κάνετε το δεύτερο. Άλλα πώς θα κατορθώσετε να κοροϊδέσετε το έτερό σας ήμισυ, χωρίς να το αντιληφθεί; Ένας διάσημος Άγγλος ευθυμογράφος, ο Τζέιμς Χάρλερ, σας δίνει πάρα κάτω μερικές σοφές οδηγίες για να το επιτύχετε.

Η ΛΥΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΓΓΑΜΟΥ ΒΙΟΥ ΑΠΟ ΕΝΑ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΑ

ΚΑΤΑ την προϊστορική περίοδο, ή ασφάλεια της γυναίκας, έρα κι' η ευτυχία της, βασιζόταν στην ενεργητικότητα του άντρα. Αυτή ή ασφάλεια κι' αυτή ή ευτυχία πήγαιναν περίπατο αν ο άντρας ήταν τεμπέλης κι' άπραγος. Αν άνοιγε μεγάλες κουφάλες στον βράχο για κατοικία, αν σκότωνε αγόρια για να τρέφεται και να ντύνεται ή φαμίλια του, αν τσάκιζε στο ξύλο ή σκότωνε άλλους άντρες, γινόταν μέσα στο νοού της γυναίκας του ή προσομοίωση της ευτυχίας της. Αν, όμως, άπλωνε διαρκώς την αρίδα του και εύρισκε εύχαριστη στο χουζούρι, ή θέση του ήταν ταυτόσημη με την επικείμενη καταστροφή: την πείνα, τη γύμνια, την υποδούλωση, τον ίδιο τον θάνατο. Έτσι, κάθε ένδειξη νοχέλειας κι' αδιαφορίας εκ μέρους του άντρα, αντιπροσώπευε μια απειλή, που έπρεπε διαπιστώσει να εξοχιστεί και ν' απομονωθεί.

Βλέποντας το σύντροφό της να αδιαφορεί, ή προϊστορική γυναίκα δοκίμαζε, με το δίκιο της, το αίσθημα μιας βαθείας λαχτάρας. Τόσο βαθείας, ώστε έμεινε στο πνεύμα και στην καρδιά της σύγχρονης γυναίκας σαν ένστικτο. Αιώνες πιο ήμερον ήσαν, είναι αλήθεια, περιώρισαν αυτόν τον άλλοτινό τρόπο σε μια ακαθόριστη ανησυχία. Άλλα ή γυναίκα εξακολουθεί πάντα να νοιώθει σαν προσοχή της την άδηση του άντρα της σε δραστηριότητα.

Άλλοτε τον τίνανε σαν δαμασκηλιά, του πέταγε μια κορόνα στο κεφάλι ή, το λιγότερο, του έτρωγε τ' αυτιά με τη μουρούρα της, όταν προσπαθούσε να φτιάξει διάφορα σχέδια στους τοίχους της σπηλιάς. Τώρα, της είναι αρκετό να του μιλά ενώ διαβάζει. Μπροστά στην εύκολια με την οποία ή προσοχή του άντρα απορροφάται από μια τυπωμένη σελίδα, ή γυναίκα νοιώθει να ακούμπει από τα βάθη των εξαφανισμένων παρθένων δασών ο προαιώνιος σκοτεινός φόβος του άσθενους φύλου για τις συνέπειες της ανδρικής αδράνειας.

Αρχίζει, λοιπόν, να διηγείται διάφορα περιστατικά, που δε σας ενδιαφέρουν καθόλου ή τουλάχιστο εκείνη τη στιγμή δεν άπρηχε κανένας λόγος να άσασχοληθείτε μ' αυτά.

Από τα διάφορα μέσα, που ένας άντρας θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για να αντιμετωπίσει αυτή την ενοχληση του έτερου του ήμισους, το χειρότερο είναι να δείξει τη δυσανασχέτησή του, κατασφραγίζοντας, μουμουρίζοντας ή ακόμα φωνάζοντας και πετώντας με θυμό χάρου την έφημερίδα ή το βιβλίο που διάβαζε. Κατά κανόνα, έπακολουθεί, σε τέτοια περίπτωση, μια τρικυβερτη σκηνη.

ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ τρόπος για να λυθεί το πρόβλημα, είναι να υποκριθείτε πως ακούτε τη συμβία σας, χωρίς να την ακούτε. Αυτή ή μέθοδος, όσοι δεν

την εφαρμόσαν ποτέ, ίσως φανεί πολύ άπλη. Άπεναντίας, πρόκειται για μια αρκετά δύσκολη τέχνη, που άπαιτεί ένα ιδιαίτερο καταμερισμό της προσοχής.

Ο σύζυγος, αν θέλει να συνεχίσει το διάβασμά του, πρέπει να φράξει τις θύρες του νοού του ως προς τη σημασία και το νόημα των λόγων που βγαίνουν από το στόμα της γυναίκας του, άφήνοντας τις άνοιχτες στη γενική έννοια των διακυμάνσεων της φωνής της.

Έτσι, θα μπορεί, στην κατάλληλη στιγμή, να ψιθυρίσει ένα «μπά, έτσι», που θα δείχνει ενδιαφέρον, ή ένα «για σέφου!» που θα προδίνει έντυπωσιασμό, ενώ στην πραγματικότητα δεν θα έχει παρακολουθήσει καθόλου τη διήγηση ή τους συλλογισμούς της γυναίκας του. Θα χρησιμοποιεί, επίσης, που και και πάντα άνάλογα με τον τόνο της φωνής της, διάφορα έπιφωνήματα, που θα την κάνουν να υποθέτει ότι τό- δμμα της είναι όλο αυτιά. Άπεναντίας, οι άναφωνήσεις που δηλώνουν ζωηρή έκπληξη και μεγάλο ενδιαφέρον, όπως λόγου χάρι ή φράση «μα αυτό είναι άπίστευτο!», άποτελούν επικίνδυνα μέσα. Κάθε σύζυγος που βρίσκεται σε κατάσταση διανοητικής άπουσίας, πρέπει να τις άποφύγει με μεγάλη φροντίδα, έντος αν κατέχει μια αρκετά βέβια αίσθηση του ρυθμού και της ήχητικής κλίμακας, που παρουσιάζει ή φωνή της γυναίκας του, ώστε να μπορεί να διακρίνει με βεβαιότητα, χωρίς να προσέχει στο νόημα, πότε το έτερό του ήμισυ έχει φθάσει στο κορυφαίο σημείο της διηγήσεως ή της επιχειρηματολογίας.

Πρέπει, εξ άλλου, ο άντρας να έχει καταστρώσει και να εφαρμόζει ένα ιδιαίτερο πρόγραμμα άμυνας εναντίον των ξαφνικών κι' άπροβλεπτών ερωτήσεων που από στιγμή σε στιγμή μπορεί να του εξαπολύσει ή σύζυγός του, όπως λόγου χάρι την εξής: «Έσύ θα πιστεύεις πως ή Μαρία ήταν ίκανή να κάνει τέτοιο πράγμα;» Ένας άπόρροχος σύζυγος οφείλει πάντα να διατηρεί μια μικρή γωνία της συνειδήσεώς του σε κατάσταση έγρηγορσεως για την περίπτωση που θα ανέκυπτε μια ερωτηματική φράση. Στην περίπτωση που άφορα το παραπάνω παράδειγμα έρωτησεως, είναι φανερό ότι το θέμα της Μαρίας άφάνει σαν άπάντηση ένα «ναι» ή ένα «όχι». Η έκλογη όμως ανάμεσα στο «ναι» ή στο «όχι», φυσικά, θα γίνει στην τύχη. Στην πρώτη περίπτωση, ή σύζυγος θα πεί πιθανόν: «Έτσι πιστεύω κι' εγώ». Στη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή αν ο άντρας άπάντησει μ' ένα «όχι», εκείνη δεν άποκλείεται να πεί: «Κι' όμως, εγώ που την έρω καλύτερα από σένα, σου λέω ότι μπορούσε μια χαρά να κάνει ένα τέτοιο πράγμα». Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, ή κατάσταση σώζεται, αν ο σύζυγος πείσει να έπανορθώσει το σφάλμα του, λέγοντας: «Έχεις δίκιο. Δεν το άποκλείω κι' εγώ».

ΕΝΑΣ σύζυγος πρέπει να προφυλάγεται ώστε ν' άπαντά μονάχα στις έρωτησεις που άπευθύνονται στον ίδιο. Τί έννοώ μ' αυτό; Άπλούστατα, την πιθανότητα, να βάλει ή σύζυγος, μέσα στη ρύμη του λόγου της, μια έρώτηση στο σχήμα ενός τριτου προσώπου. Λόγου

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 48

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 48

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΙΤΑΛΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Ο Ίπποκράτης, ο ποτέρας της ιατρικής, είχε διαι-σθανθεί την εξάρτηση πολλών ασθενειών από τις δι-αφοροποιήσεις των κλιματολογικών συνθηκών. Η νεώτερη επιστήμη έμεινε ανύποπτη ως χθές μπροστά σ' αυτή τη μεγάλη αλήθεια. Τώρα τελευταία, όμως, αρχίζουν και συστηματοποιούνται οι έρευνες γύρω της, με αποτέλεσμα την εξαγωγή των πρώτων κανόνων, που καθορίζουν τους παθολογικούς αντίκτυπους της ατμόσφαιρας πάνω στον οργανισμό.

Η καρδιά κινδυνεύει όταν ο καιρός αλλάζει απότομα...

Οι ξαφνικοί θάνατοι, με αίτια την καρδιά, δεν είναι καθόλου σπάνιο φαινόμενο στις μέρες μας. Κατά την αιτιολογία, που επακολουθεί, οι γιατροί βρίσκουν εύκολα τον συγκεκριμένο λόγο που τους προκαλεί. Στις περισσότερες περιπτώσεις, σ' ένα ποσοστό που φτάνει τα 75,8%, πρόκειται για βλάβες των στεφανιαίων αρτηριών. Λιγότερο συχνές αιτίες είναι οι καρδιοπάθειες μολυσματικής ή εκφυλιστικής μορφής κι' ακόμα λιγότερο συχνές είναι ή αιφνίδια ρήξη του καρδιακού μυός.

Τίθεται όμως, το ερώτημα: γιατί ο ά-ποδοτος θάνατος έρχεται την τάδε ή τη δεύνα ημέρα σε άτομα που ένοιωθαν τον θάνατό τους καλά κι' ούτε είχαν υποβάλει την καρδιά τους σε εξαιρετική κόπωση; Μια ομάδα καρδιολόγων του Ινστιτούτου παθολογίας του πανεπιστημίου της Παβίας, έκανε έρευνες γύρω απ' αυτό το ερώ-τημα και κατέληξε στη διαπίστωση ότι ύ-πάρχει μια σχέση ανάμεσα στους αιφνίδια σπασμούς θανάτους με αίτια την καρδιά και στις μετεωρολογικές συνθήκες. Το συμ-πέρασμα του είναι ότι ο μεγαλύτερος αρ-θμός κρουσμάτων σημειώνεται όταν γίνον-ται απότομες μεταβολές της ατμοσφαι-ρικής πίεσης, της θερμοκρασίας και της υγρασίας του περιβάλλοντος.

Επ'έναντι πέντε χρόνια, από τον Αύγουστο του 1952 ως τον Ιούλιο του 1957, οι Ιταλοί επιστήμονες εξέτασαν 1047 περι-πτώσεις αιφνιδιαστικών θανάτων αυτής της κατηγορίας, που σημειώθηκαν στο Μιλάνο και με τους οποίους ασχολήθηκε ή εκεί Ιατροδικαστική υπηρεσία για την έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών. Α-ποφύσσεται ότι οι θάνατοι αυτοί συνδέθηκαν σε άτομα που δεν ένοιωθαν πριν ένοχλησεις, οι έρευνες έδειξαν τις μετεωρολογικές συνθήκες που επικρα-τούσαν στο Μιλάνο κατά τις ημέρες που τα άτομα εκείνα πέθαναν.

Η ΣΤΙΓΚΡΙΣΗ απέκλυσε, πριν απ' όλα, ότι οι περισσότεροι των θανατών είχαν σημειωθεί κατά την τελευταία φάση του φθινοπώρου και την πρώτη του χειμώνα, ενώ ή συχνότης των κρουσμάτων, μειωνόταν πολύ κατά την άνοιξη και κατά την περίοδο Ιουλίου - Αυγούστου. Γιατί αυτές οι διαφορές;

Απλούστατα, γιατί από το Νοέμβριο ως τον Ιανουάριο, ο καιρός είναι στο Μιλάνο πύδ άστατος από τις άλλες περιόδους του χρόνου. Εμβαδύνοντας στην ανάλυ-ση, ως το σημείο καθορισμού των κλιμα-τολογικών συνθηκών κάθε ημέρας, κατά την οποία συνέβηκε ένας ή περισσότεροι αιφνίδιοι θάνατοι, οι έρευνες συμπλή-ρωσαν την αιτιολογική εικόνα του φαινο-μένου. Οι γρήγορες διαφοροποιήσεις του κλίματος (άλλατα ή πτώσεις της θερμο-κρασίας και της πίεσης, απότομες βορ-ρές και ξαφνικές νεφώσεις) κατέστη έ-πιστημονικά αναμφισβήτητο ότι συνοδεύ-ονται από θανάτους αυτού του είδους.

Η έρευνα των Ιταλών ειδικών, που τα σχετικά μ' αυτή δημοσιεύθηκαν τώρα τελευταία στο περιοδικό «Καρδιαγγειολο-γική Αθηνά», αφορούσε συγκεκριμένα αιφνίδιους θανάτους που σημειώθηκαν σ' ένα «τόξο» 1826 ημερών. Από τα δελ-τία του αστεροσκοπείου της Μπρέρα, προ-έκυπτε ότι ο καιρός, κατά την περίοδο εκείνη, ήταν σταθερός σε 1485 συνολικά ημέρες κι' άσταθης στις υπόλοιπες 341. Λοιπόν, από τις 1047 περιπτώσεις αιφνι-διών θανάτων με αίτια την καρδιά, οι 546, δηλαδή ένα ποσοστό 52,1% σημειώ-θηκαν κατά τις 341 ημέρες που μετα-βλητού καιρού, ενώ οι υπόλοιπες 501 δηλαδή ποσοστό 47,9% ήταν κατανεμημέ-νες στις 1485 ημέρες του σταθερού και-ρού.

Με άλλα λόγια, λέει ή έκθεση των έρευνών, «κατά τις χρονικές περιόδους αστάθειας των ατμοσφαιρικών συνθηκών, σημειωνόταν ένας θάνατος κάθε 14 ώρες και 59 λεπτά, ενώ όταν ο καιρός ήταν σταθερός, ή συχνότης ήταν μία περίπτωση σε κάθε 71 ώρες και 8 λεπτά».

Οι απότομες μεταβολές της θερμο-κρασίας της ατμοσφαιρικής πίεσε-ως και της υγρασίας του αέρα ει-ναι λοιπόν επικίνδυνες για όσους, χωρίς να το ξέρουν, έχουν αδύνατη καρδιά ή διαταραγμένη τη λειτουργία των στεφα-νιαίων αρτηριών. Ωστόσο, τα άτομα αυ-τά δεν είναι εντελώς απροετοποίητα για το μοιραίο ένδεχόμενο, που τα περιμένει. Στις περισσότερες των περιπτώσεων τα θύματα βρισκόταν με το στομάχι άδειο, ακόμα κι' όταν ο θάνατος είχε επέλθει μετά το μεσημέρι ή μετά τις ώρες του βραδυνού φαγητού. Τι σημαίνει αυτή ή παρατήρηση; Απλούστατα, ότι τα άτομα αυτά είχαν νοιώσει μια κακοδιαθεσία κι' είχαν προφυλαχθεί απέχοντας από το φα-γητό, χωρίς βέβαια να υποπτευθούν ότι ή αίτια της αδιαθεσίας τους ήταν ο μετα-βαλλόμενος καιρός.

Πρέπει, παράλληλα, να σημειωθεί, ότι ή σχέση ανάμεσα στις ατμοσφαι-ρικές αλλαγές και τους απόδοτους θανάτους δεν πρέπει να συναρτηθεί με τις κανονι-κές μεταβολές που σημειώνονται στην ατ-μόσφαιρα κατά τις ημέρες που ή μία έ-ποχή δίνει τη θέση της στην επόμενη. Το πέρασμα από το καλοκαίρι στο φθινόπω-ρο κι' από τον χειμώνα στην άνοιξη δεν επιδρά παρά ανεπαίσθητα στην κατάσταση της καρδιάς. Ο,τι έχει σημασία είναι ή μετεωρολογική αστάθεια, ή γρήγορη διαφοροποίηση ενός ή περισσότερων από τους παράγοντες που συναπαρτίζουν την κλιματολογική κατάσταση, με ιωνανική εξαίρεση τους ανέμους. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί ένας γενι-κός κανόνας, που να ισχύει για όλες τις γεωγραφικές περιοχές. Στο Μιλάνο, δια-πιστώθηκε ότι ή περίοδος της μεγαλύτερης αστάθειας κι' άρα του μεγαλύτερου κιν-δύνου για τους ανώτατους καρδιακο-αίεις άπλώνεται ανάμεσα στον Νοέμβριο - Μάρτιο. Άλλού, οι ατμοσφαιρικές ιδιοτρο-πίες σημειώνονται κατά τη διάρκεια άλλων μηνών. Για να καθορισθούν, λοιπόν, θα έπρεπε να γίνει κατά τόπους μια έρευνα ανάλογη μ' εκείνη που έκαναν οι καρδιολό-γοι της Παβίας στο Μιλάνο.

Ο ΚΙΝΑΤΝΟΣ, πάντως, ύφίσταται παντού. Τίθεται, λοιπόν, το ερώτη-μα: πώς είναι δυνατόν να υπερασπι-σθεί κανείς τον έαυτό του; Η έκθεση των Ιταλών επιστημόνων δεν θίγει αυτό το πρόβλημα. Όσοι όμως, έχουν λόγους να υποπτεύονται ότι στην καρδιά τους εκάτι δεν πηγαίνει καλά, πρέπει να άποτα-θούν άπωσήποτε στον καρδιολόγο τους, για να τους δώσει ώριμμένες οδηγίες.

Είναι πασίδηλο ότι ο άνθρωπος όργανισμός προσαρμόζεται φυσιολογικά στις συνθησιμένες παραλλαγές της μετεωρολο-γικής κατάστασης, ενώ υποβάλλεται σε διαταραχές, άλλοτε μεγαλύτερες κι' άλλοτε μικρότερες, όταν ο καιρός αλλάζει ά-πότομα. Η επιστήμη δεν έχει ακόμα εξι-χνιάσει γιατί ακριβώς αυτές οι διαταραχές και με ποιο τρόπο έχουν τον αντίκτυπό τους στην καρδιά. Έφθασε όμως στο ση-μείο να διαπισώσει ότι οι μετεωρολογι-κές αλλοιώσεις διαταράσσουν την ισορροπία του νευρολογικού συστήματος, δηλαδή του αυτόματου νευρικού συστήματος, άλλοι ώνοντας έτσι τον ρυθμό εισροής αίματος στην καρδιά μέσω των στεφανιαίων. Η καλύτερη, λοιπόν, βασική άμυνα θα ήταν να άποφύγει κανείς τις απότομες ατμο-σφαιρικές διαφοροποιήσεις, μεταφερόμε-νος, κατά την περίοδο που σημειώνον-ται, σε τόπους όπου το κλίμα είναι ήπιο και σταθερό. Όποιος δεν έχει τα μέσα για μια τέτοια... πολυτέλεια, μπορεί να άντεπεξέλθει, υπεβαλλόμενος σε κατάλ-ληλη θεραπεία, υπό τον έλεγχο του ειδι-κού γιατρού.

Στα ίχνη του Ίπποκράτη

ΑΠΟ το άλλο μέρος, ή επίδραση του καιρού στην ύγεια δεν αφορά μονά-χα τους καρδιοπαθείς και φαίνεται ότι όλοι πρέπει να τη λογαριάζουμε στα σοβαρά. Ο Έλληνας σοφός Ιατρός Ίππο-κράτης, τον τεσσαρακοστό διότλιο των «Αφορισμών» του, συνιστούσε στον για-τρό «να μελετά ποιες είναι οι σχέσεις ά-νάμεσα στο κλιματολογικό περιβάλλον και στις ασθένειες στον τόπο όπου έξασκει το έπάγγελμα του. Η σύγχρονη Ιατρική, βασι-σμένη σ' αυτή την αρχαία διαίσθηση, δια-μόρφωσε ένα καινούργιο κλάδο: την Μετε-ωρολογιαθολογία. Σήμερα, οι επιστημονι-κές έρευνες πάνω στις σχέσεις ανάμεσα στον καιρό και τις διάφορες παθήσεις έ-χουν προχωρήσει αρκετά, άνοίγοντας και-νούργιους όριζοντες μπροστά στους ειδι-κούς.

Σχεδόν σύγχρονα με την έκθεση των Ιταλών επιστημόνων, για την οποία μι-λήσαμε, δημοσιεύθηκαν κι' άλλες δυο ά-ξιόλογες εργασίες, ή μία στην Αυστρα-λία κι' ή άλλη στη Μεγάλη Βρεταννία, άρκετά ενδιαφέρουσες όχι μόνο για τους γιατρούς, αλλά και γενικότερα. Η αυ-στραλιανή έκθεση άποκαλύπτει ότι στην επαρχία του Μπρισμαίνην «σε μια άκτίνα 60 περίπου χιλιομέτρων γύρω από την πόλη, κατά τη διάρκεια της νύχτας της 20ης προς την 21η Απριλίου, έφτος, έ-κατοντάδες άτομα που έπασχαν από άσθμα έξπνισαν με βίαιη κρίση της παθήσεώς τους». Ο επιστήμων, που συνέταξε αυτή την έκθεση, αναφέρει ότι επισκέφθηκε 92 άσθενείς, που οι περισσότεροι τους ένοιω-σαν την κρίση μεταξύ της 11ης και της 12ης ώρας.

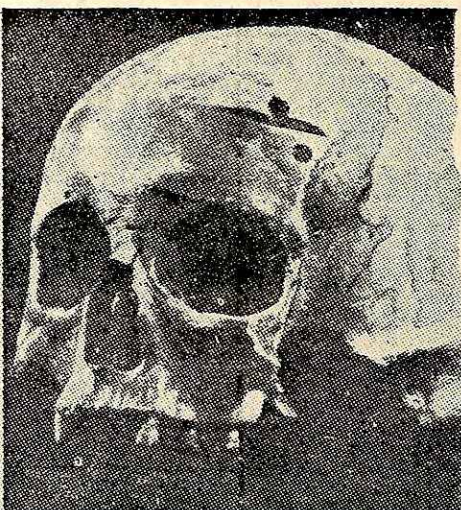
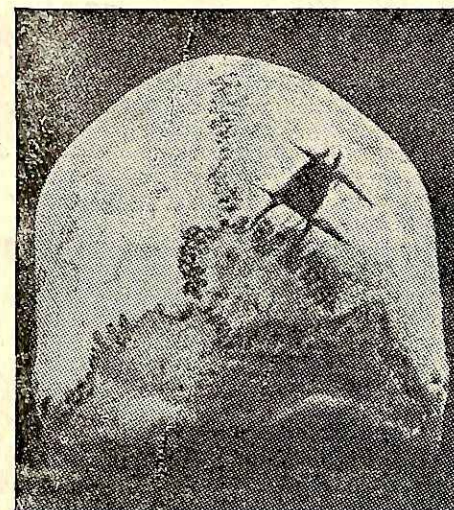
Οι γιατροί σκέφθηκαν να εξετάσουν

τά μετεωρολογικά δελτία του άστεροσκο-πείου της πόλεως και διαπίστωσαν πράγ-ματι, ότι εκείνη τη νύχτα, στην περιοχή του Μπρισμαίνην είχε σημειωθεί μια «ά-νατροπή θερμοκρασίας». Συνήθως, ή θερ-μοκρασία κατεβαίνει όσο κανείς πηγαίνει πιο ψηλά. Μπορεί, ώστόσο, να συμβεί και κάτι το αντίθετο. Να σχηματισθούν δη-λαδή στην ατμόσφαιρα στρώματα αέρα β-πον ή θερμοκρασία άνεβαίνει ανάλογα με το ύψος. Αυτό σημαίνει ότι σε τέτοια πε-ρίπτωση, ο αέρας που προέρχεται από την

θύνη, συνοδεύεται από μια αύξηση κρουσ-μάτων, που εκδηλώνονται σε διάστημα ά-πό μια ως τρεις εβδομάδες κατόπιν.

Το 1953, λόγω χάρη, έπληξε το Χαμ-σάο μια ισχυρή επιδημία γρίπης, που πρωτοφάνηκε στις αρχές του έτους, όταν ο βαθμός της υγρασίας είχε πέσει άρκε-τά. Κατόπιν, τον Μάιο και τον Ιούνιο, ή υγρασία σημείωσε άποτομες μεταπτώ-σεις και δυο εβδομάδες άργότερα παρατη-ρήθηκαν πολυάριθμα κρούσματα δέξιας

Η ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΕΧΕΙ ΗΛΙΚΙΑ 2.400 ΕΤΩΝ

Δυο πολύτιμα αντικείμενα - δείγματα της επιστήμης και της ανθρώπινης τόλμης εξετέθησαν πρόσφατα στο μουσείο του αμερικανικού πανεπιστημίου του Χάρβαρντ. Είναι δυο έγχειρισμένα κρανία Ινδιάνων του Περού, χρονολο-γούμενα από τον 5ο π.Χ. αιώνα. Σύμφωνα με τη γνώμη των ανθρωπολόγων και των χειρουργών που τα μελέτησαν, ή διατήρησή τους έγινε με τόση τε-χνη, ώστε ή επιτυχία να ήταν πιθανή κατά 50%. Οι Ινδιάνοι που υπέστη-σαν την έγχειρηση, ήταν πιθανότατα πολεμιστές που είχαν πάθει κατάγμα-τα στην «κρανική κάψα. Δεν άποκλείεται όμως, κατά τους ειδικούς, να έ-πασχαν από επιληψία ή διανοητικές διαταραχές. Τα τρύπανα και τα άλλα εργαλεία των πρωτόγονων χειρουργών, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδο-μένα, δεν μπορούσαν να ήταν καμωμένα παρά από άκονισμένη πέτρα. Ως-τόσο, οι τομές κι' οι διατρήσεις που έγιναν μ' αυτά, προκαλούν το θαυμα-σμό για την ακρίβεια και την τελειότητά τους. Κατά τη γνωμάτευση, μά-λιστα, ενός από τους μελετητές, του δρος Νταίηλ Στιούαρτ, οι δυο έγχει-ρισμένοι επέζησαν μετά την επέμβαση.

Επιφανείς της γης δεν μπορεί να άνεθεί σε μεγάλα θύη, φέροντας μαζί του μόρια σκόνης κι' άερων. Αντι να καθαρίζεται, ο αέρας αυτός μένει παγιδευμένος σ' ένα πολύ χαμηλό επίπεδο, κάνοντας σιγά — σιγά να κατακαθίζουν στη γη τα ξένα συνθετικά του. Τη νύχτα της 20ης προς την 21η Απριλίου, το εκατόκις αυτού του στρώματος άκάθαρτου αέρα πατέθηκε από τα 4.000 μέτρα στα 2.000, ή θερμο-κρασία άνατράπηκε και παρατηρήθηκαν έτσι οι άμαδικές κρίσεις άσματος, γιατί ο αέρας παρέμεινε άκαθαρίστος.

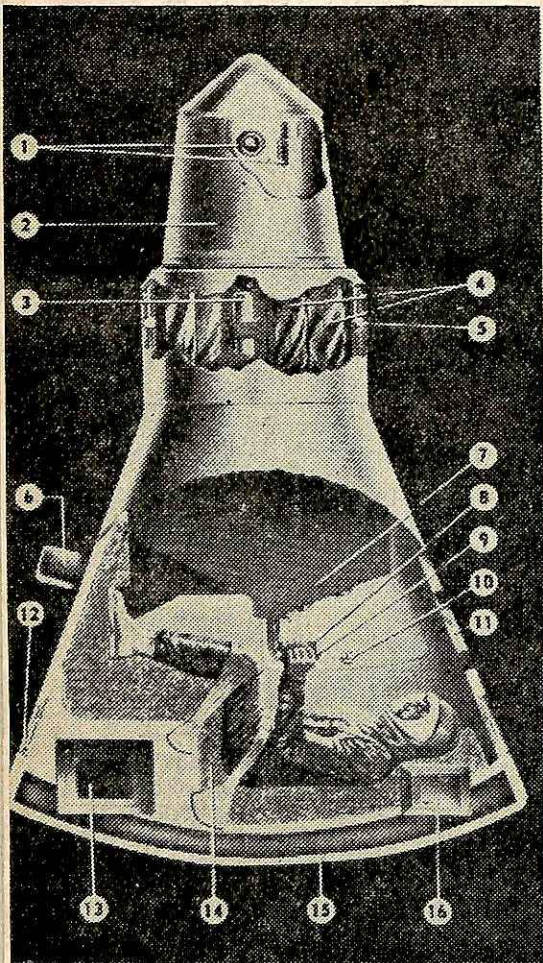
Στη Μεγάλη Βρεταννία, ένας γιατρός από το Χαμσάο δημοσίευσε μια έρευνά του, από την οποία προκύπτουν οι σχέσεις ανάμεσα στις επιδημίες γρίπης και την υγρασία της ατμόσφαιρας. Παρατηρώντας επί 5 χρόνια τη συμπεριφορά επιδημιών γρίπης στην περιοχή, όπου έξασκει το έπάγγελμα του, διαπίστωσε ότι οι από-τομες αλλαγές του βαθμού υγρασίας, είτε προς τη μία είτε προς την άλλη κατεύ-

μορφής. Πέντε εβδομάδες άργότερα ο θα-μνος υγρασίας άντράπηκε απότομα και 15 ως 20 μέρες κατόπιν ο άριθμός των άρ-ρώστων πολλαπλασιάστηκε.

Οι έρευνες αυτές, που γίνονται με με-γάλη προσοχή και συστηματικότητα, δεί-χνουν όλοφάνερα ότι ή επίδραση του καιρού στην ύγεια έχει άποτελέσματα και συνέπειες, που εκδηλώνονται άκο-λουθώντας ώριμμένους κανόνες. Το πρό-βλημα είναι άρκετά πολύπλοκο κι' οι έ-ρευνες βρίσκονται ακόμα στα πρώτα βή-ματά τους, ώστε να μπορεί να καθορί-σει ή επιστήμη αυτούς τους κανόνες. Άλλά με το πέρασμα του καιρού, οι κα-νόνες αυτοί θα καθορισθούν κι' ή Ιατρι-κή θ' άποκτήσει έτσι άποτελεσματικότε-ρα μέσα για την αντιμετώπιση των δια-φόρων παθήσεων.

ΛΙΒΙΟ ΠΕΞΕ

Ἡ ἡμέρα πού ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος θά ξεμυτίσει ἀπὸ τὴ γῆνιν ἀτμόσφαιρα καὶ θά κάνει τὴν πρώτη του βόλτα στὸν κοσμικὸ χῶρο, πλησιάζει. Ἀμερικανοὶ καὶ Ρῶσοι ἐτοιμάζονται πυρετωδῶς γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ πρώτου κοσμοναύτη, μ' ἓνα τεχνητὸ δορυφόρο, στὸ ἐγγυὲς Διάστημα. Τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει αὐτὸ τὸ προσεχὲς ἐγχεῖρημα, εἶναι ἡ ἀκινδυνὴ ἐπιστροφὴ στὴ Γῆ. Ἡ κάθοδος τοῦ δορυφόρου μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα θ' ἀναπτύξει γύρω του ἀφάνταστα ὑψηλὴ θερμοκρασία, πού ὥστόσο δὲν θά τὸν μεταβάλλει σὲ παρανάλωμα. Τὸ σχῆμα του, ἡ ἐπένδυσή του κι' ἡ γωνία τῆς πορείας του θά «ἐξορκίσουν» αὐτὸν τὸν θανάσιμο κίνδυνο.

Κάτοψη τῆς κάψουλας. Σ' αὐτὸ τὸ σχῆμα, δὲν σημειώνεται παρὰ ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς ἀπὸ τὰ ποικίλα ὄργανα πού θά ἐξασφαλίζουν τὴν ὀρθὴ πορεία τοῦ κοσμικοῦ αὐτοῦ ὀχήματος, τὸν ἐλεγχὸ τῆς σὲ κάθε στιγμὴ καὶ τὴν ἀσφάλεια τοῦ κοσμοναύτη: 1) Ὅργανα προσανατολισμοῦ. 2) Σημεῖο τοποθετήσεως τῶν ἐσωτερικῶν κεραίων. 3) Θῆκες ἀνταλλακτικῶν. 4) Κύριο κι' ἀναπληρωματικὸ ὀλεξίπτωτο. 5) Συσκευὴ ἐλέγχου τῶν πυραύλων τροχοπέδησεως. 6) Ἐξοδος περισκοπίου. 7) Καντράν ὁδηγήσεως. 8) Μοχλοὶ ὁδηγήσεως. 9) Πυροδοτήρας πυραύλων. 10) Κουμπὶ ἀποσπάσεως τῆς κάψουλας ἀπὸ τὸν τελευταῖο ὄροφο τοῦ πυραύλου. 11) Φινιστρίνι. 12) Μικροὶ πύραυλοι γιὰ τὴν ἐξοδο ἀπὸ τὴν τροχιά καὶ τὸ γυρισμὸ στὴ Γῆ. 13) Αὐτόματος ρυθμιστὴς τῆς ἐσωτερικῆς ἀτμόσφαιρας. 14) Σημείον πιλότου. 15) Ἀντιθερμικὴ θωράκιση. 16) Συσκευὲς τηλεπικοινωνίας.

Ρῶσοι ἢ Ἀμερικανοί;

Ἐτοιμάζεται πυρετωδῶς ὁ πρώτος «ἔμψυχος» τεχνητὸς δορυφόρος τῆς Γῆς

ΜΙΑ λεπτή, πορτοκαλιὰ φλόγα ἐγκαταλείπει τὴ Γῆ... Στὸ ὕψος τοῦ Ἀτλαντικοῦ... Ἐνα τίποτα σχεδὸν μέσα στὸ βάθος τοῦ οὐρανοῦ... Ἐνα τίποτα, πού περικλείει τὸν ἄνθρωπο, τὸν πρώτο κοσμοναύτη.

Στὴ Γῆ, σὲ μιὰν αἶθουσα τοῦ ραντάρ, μερικοὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, γεμάτοι ἀγωνία, εἶναι σκυμμένοι μπροστὰ στοὺς πίνακες καὶ τὰ καντράν ἐλέγχου. Ἐνας ἀνάμεσά τους, ὄρθιος, εἶναι ὁ διευθυντὴς τους. Πάνω στὴ μεγάλη ὀθόνη πού εἶναι ἀπλωμένη στὸν τοῖχο, παρακολουθεῖ τὸ φωτεινὸ σημεῖο πού μετατοπίζεται πρὸς μιὰ καμπύλη γραμμὴ, χαραγμένη ἀχνὰ πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἡ γραμμὴ αὐτὴ ἀντιπροσωπεύει τὸ ὄριο πού πρέπει νὰ ξεπεραστεῖ, τὸ κατώφλι τῆς πραγματοποιήσεως. Ἄν τὸ εἶδωλο τοῦ «Ἀτλαντοῦ» σταματοῦσε πρὶν τὴν ἀγγίξει, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν δὲν θά εἶχε παρὰ 30 δευτερόλεπτα γιὰ νὰ πάρει τὴν ἀπόφασή του. Ἀπὸ μῆνες τώρα, ὅλοι οἱ ἀριθμοί, ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα χορεύουν μέσα στὸ κεφάλι του. Ὅλα τὰ ἔχει σταθμίσει, ὅλα τὰ ἔχει ὑπολογίσει... ἔκτος ἀπὸ τὸ ἀπρόοπτο.

Ἡ ἀγωνία τὸν συνέχει. Ἡ ζωὴ τοῦ κοσμοναύτη βρίσκεται στὰ χέρια του.

Ἐνα διάστημα 30 δευτερολέπτων χωρίζει κάθε στιγμὴ τῆς πτήσεως τοῦ πυραύλου ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχὴ ἐμφάνισή του στὴν ὀθόνη. Οἱ ἠλεκτρονικοὶ ὑπολογιστὲς εἶναι ὁκτώμα, παρὰ τὶς ραγδαίες τελειοποιήσεις τους, ἀπελπιστικὰ θραδυκίνητοι. Τὸ φωτεινὸ σημεῖο πού παριστάνει τὸν πύραυλο, ἐξακολουθεῖ νὰ μετατοπίζεται. Φτάνει, τέλος, τὴν καμπύλῃ γραμμῇ. Τὴν ξεπερνά... Ὑστερα, σταματάει. Μεσολαβεῖ μιὰ στιγμὴ σιωπῆς. Κατόπιν, μιὰ θριαμβευτικὴ χαρὰ φωτίζει ὅλα τὰ πρόσωπα. Ἀλλά, γρήγορα, τὴ διαδέχεται πάλι ἡ σοβαρότητα. Ὑπάρχουν

πολλὰ ἀκόμα πού μεσολαβοῦν ὥσπου νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ τελικὴ νίκη.

Ἐκεῖ ψηλά, ὁ κοσμοναύτης ἔχει θυελλοπιά ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς. Ἡ ἀνείπωτὴ αἴσθησις τοῦ Ἀπείρου, τὸν κυριεύει. Δὲν ἔχει πιά αἰσθητὸ βάρος καὶ νομίζει ὅτι ἔγινε νεώτερος κατὰ 15 τοῦλάχιστον χρόνια. Τοποθετημένες πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ λιγάκι πρὸς τὰ πίσω, οἱ δυὸ αὐτόματες φωτογραφικὲς συσκευές, ἡρεμοῦν τώρα κι' αὐτές. Λίγο πρὶν, βρίσκονταν σὲ πυρετῶδη ἐργασία. Ἐπαίρνουν τρεῖς φωτογραφίες στὸ δευτερόλεπτο. Τώρα μπήκαν σ' ἓναν ἀνετο ρυθμὸ: μιὰ φωτογραφία κάθε δέκα δευτερόλεπτα, μὲ θέμα πότε τὴ Γῆ καὶ πότε τὸν πιλότο καὶ τὰ γύρω του ὄργανα.

Ὁ κοσμοναύτης κυττάζει ἀπὸ τὸ περισκοπίο του. Ὅλα γύρω του εἶναι κατὰμαυρα. Μὲ τὸ δεξὶ του χέρι πιέζει ἓνα μοχλὸ. Εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς ὁριστικῆς ἀποσπάσεως τῆς κάψουλας ἀπὸ τὸν τελευταῖο ὄροφο τοῦ πυραύλου - φορέως.

Στὸ φινιστρίνι πού βρίσκεται μπροστὰ στὸν κοσμοναύτη, ἐμφανίζεται ἡ Γῆ κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου της. Ἡ κεντρικὴ τῆς ζώνη δὲν ἐμφανίζεται στὴν ἴδια κλίμακα, ἀλλὰ σὲ κάπως μικρότερη. Λεπτότερες νεφώσεις, σὰν μιὰ μαργαριταρένια ἐσάρπα, εἶναι ἀπλωμένες πάνω σ' ἓνα μέρος τῆς ζαφειρένιας ἐκτάσεως πού ὑποδηλώνει τὴ θάλασσα. Ἡ στεριά μοιάζει σὰν ξερά κομμάτια ἀπὸ φλοιὸ δέντρου.

Ἡ κάψουλα κινεῖται τώρα μὲ 28.000 χιλιόμετρα τὴν ὥρα. Εἶναι μιὰ ταχύτητα πού θέτει τὸ πιδὸ δέξυ πρόβλημα: τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιστροφῆς. Γιατί εἶναι τόσο δύσκολο νὰ γυρίσει ἓνας τεχνητὸς δορυφόρος ἀνέπαφος στὴ Γῆ; Ὁ κυριώτερος λόγος εἶναι ὅτι πρέπει ν' ἀπορροφηθεῖ, κατὰ τὴ φάση τοῦ φρε-

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΟΣΜΟΝΑΥΤΗ ΣΤΗ ΓΗ

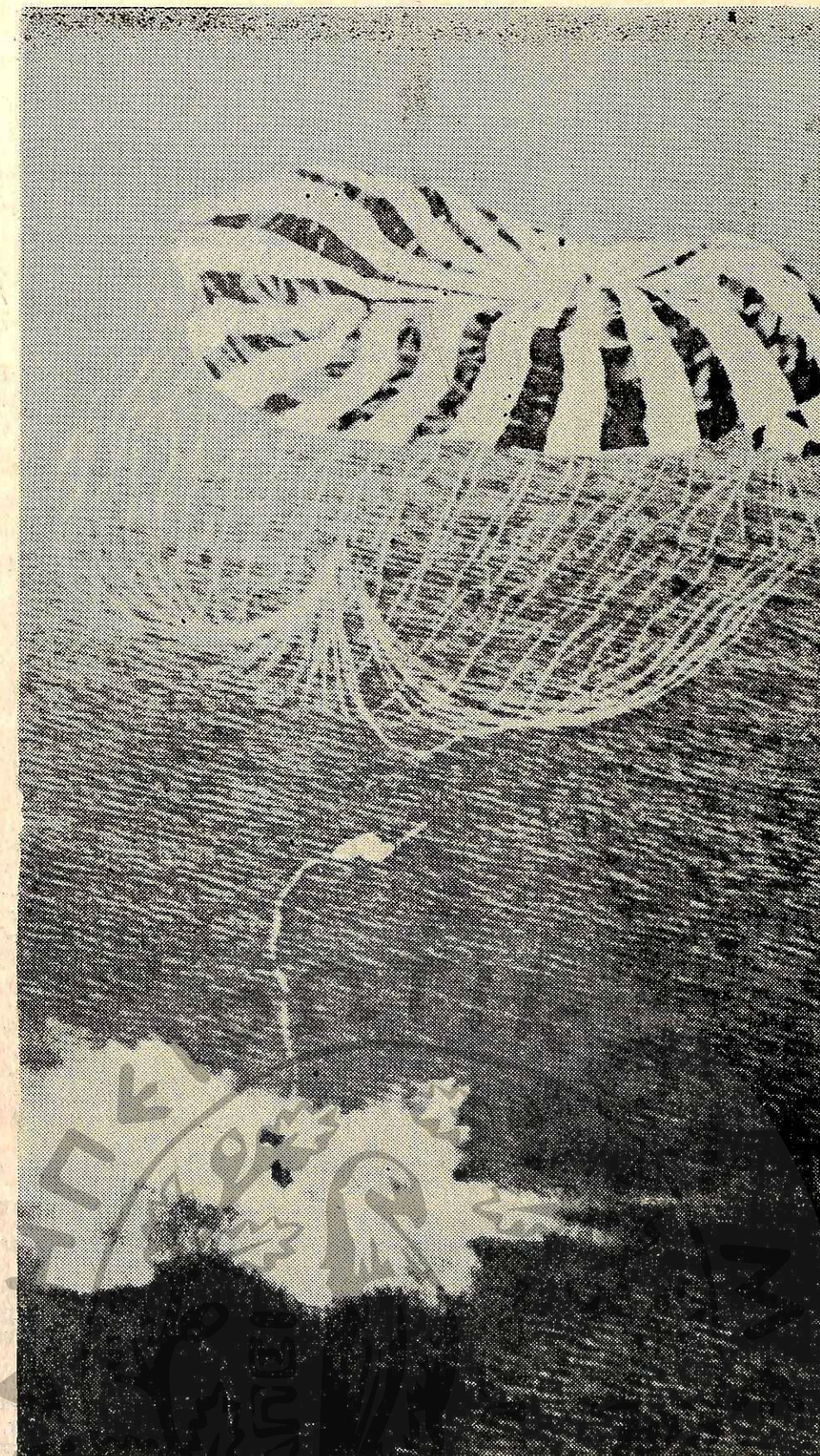
ναρίσματος, ἡ τεράστια ποσότητα ἐνέργειας χωρὶς νὰ καταστραφεῖ ἡ κάψουλα, παρ' ὅλο ὅτι αὐτὴ ἡ ἐνέργεια θά μεταβληθεῖ σὲ θερμότητα.

Ἡ κολοσσιαία τροχοπέδησις

Η ΚΙΝΗΤΙΚΗ ἐνέργεια τῆς κάψουλας εἶναι ἴση μὲ τὴν ἐνέργεια ἐκατὸ τραίνων τῶν χιλίων τόννων, πού θά ἔτρεχαν συνδεδεμένα μὲ 100 χιλιόμετρα τὴν ὥρα! Ὅλο, λοιπόν, τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας γιὰ τὴν αἴσια ἐπιστροφὴ ἔγκειται στὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐπένδυση τῆς κάψουλας, ὥστε νὰ μὴν ἀπορροφηθεῖ ἀπ' αὐτὴ παρὰ ἐλάχιστο μέρος τῶν θερμίδων καὶ τὶς ὑπόλοιπες νὰ τὶς ἀπορροφήσει ἡ ἀτμόσφαιρα.

Ἡ φυσικὴ τροχοπέδησις πού πραγματοποιεῖ ὁ ἀέρας σ' ἓνα σῶμα πού εἰσχωρεῖ σ' αὐτὸν μὲ μεγάλῃ ταχύτητα, ἐκδηλώνεται μὲ τὶς δυνάμεις τῆς τριβῆς καὶ τῆς πίεσεως. Οἱ πρώτες πραγματοποιοῦν μιὰ ἰσχυρὴ μεταφορὰ θερμότητος στὸ σῶμα αὐτό, ἐνῶ οἱ δεύτερες ἐπιβραδύνουν τὴν κίνησή του προοδευτικὰ χωρὶς νὰ θερμαίνουν τὴν ἐπιφάνεια ὅπου ἀσκοῦνται. Ὁ οὐσιώδης παράγων πού δεσπόζει στὴν ὑπόθεση τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ κοσμοναύτη, εἶναι ἡ βαλλιστικὴ παράμετρος, σὲ σχέσιν μὲ τὸ βάρος τῆς κάψουλας καὶ τὸ θερμοδυναμικὸ προϊόν τῆς φυσικῆς τροχοπέδησεως. Ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ παράμετρος αὐτή, τόσο ἡ ἐπιβράδυνση κι' ἡ παραγωγὴ θερμότητος εἶναι ἰσχυρότερες.

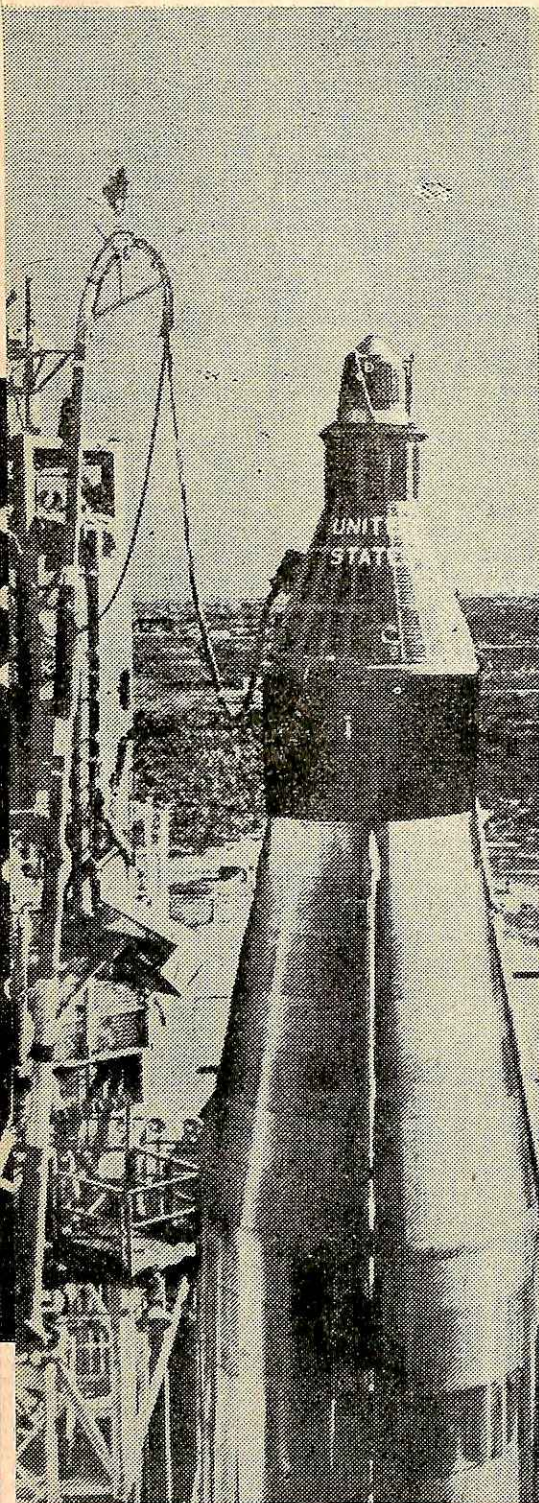
Αὐτὰ τὰ δυσάρεστα ἐνδεχόμενα ἔχουν ἐξορκιστεῖ ἀπὸ πρὶν, χάρις στὸ σχῆμα πού ἔχει δοθεῖ στὴν κάψουλα καὶ χάρις στὴν ἐπένδυση τῶν τοιχωμάτων της. Τὸ σχῆμα της, πού εἶναι περίπου κωνοειδές, ἐξασφαλίζει μιὰ φυσικὴ τροχοπέδησις, στὴν ὁποία παίζει πρωτεύοντα ρόλο ἡ πίεσις κι' ὄχι ἡ τριβή. Ἀλλὰ ἡ ἀγωνία στὸν κοσμοναύτη καὶ σ' αὐτοὺς πού παρακολουθοῦν τὴν περιπέτειά του ἀπὸ τὴ βάση ἐκτοξεύσεως δὲν εἶναι λίγη, γιατί δὲν ἀποκλείεται μιὰ μοιραία, ἀπρόβλεπτη πιθανότητα, πού μπορεῖ ἱ-

Ἀφοῦ διέσχισε τὴν ἀτμόσφαιρα, ἡ δοκιμαστικὴ αὐτὴ κάψουλα τοῦ προγράμματος «Ἑρμῆς» ἔπεσε στὸ πέλαγος τοῦ Σάλτον, στ' ἀνοικτὰ τῆς Καλιφορνίας. Μόλις ἦρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ, ἀποδεσμεύτηκε αὐτάματα ἀπὸ τὸ ἀλεξίπτωτό της.

σας νὰ μὴν ἐπηρεάσει τὴν ἐπιστροφὴ τῆς κάψουλας, ἀλλὰ νὰ θίξει τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου πού βρίσκεται μέσα σ' αὐτή.

ΥΣΤΕΡΑ ἀπὸ ἀλλεπάλληλες δοκιμές, τὸ σχῆμα τῆς κάψουλας πού θά προστατεύσει τὸν πρώτο κοσμοναύτη, ἔχει καθοριστεῖ ἤδη ἀπὸ τοὺς

Τοποθετημένος στην κορυφή ενός πυραύλου τύπου «Ατλας», ο δοκιμαστικός τεχνητός δορυφόρος είναι πια έτοιμος για το ουράνιο ταξίδι του.

Αμερικανούς και αποτελεί άνοιχτο μυστικό του προγράμματος «Ερμής», με το οποίο προβλέπεται η εκτόξευση του πρώτου «έμψυχου» τεχνητού δορυφόρου. Ο κώνος αυτός θα είναι ντυμένος με μια λεπτή θωράκιση από ειδική πλαστική ύλη, που θα εξασφαλίσει κατά το ήμισυ στην επιστροφή. Κάτω απ' αυτή την εξωτερική επένδυση, θα βρίσκονται διάφορα στρώματα μεταλλικών συνθέσεων, ενώ ο κοσμοναύτης

θα φοράει μια κατάλληλη θερμοπομπονική στολή τόσο καλά εφαρμοσμένη στο σώμα του, όσο κι' ένα γάντι στο χέρι.

Το πρόγραμμα «Ερμής» προβλέπει 24 κάψουλες αυτού του είδους για το δοκιμαστικό στάδιο, που η κάθε μία τους θα είναι μια πιό τελειοποιημένη φάση της προηγούμενης. Ωστόσο πραγματοποιηθεί το γεγονός που περιγράφουμε, θα απαιτηθούν οι δοκιμές αυτές, μαζί με πολλές άλλες παρόμοιες, που θα αφορούν χίλιες δυο άλλες λεπτομέρειες του πρώτου ανθρώπινου άλματος στο Διάστημα.

Μια άλλη προϋπόθεση είναι η σχετική μακροχρόνια συστηματική παρατήρηση των διαταραχών της ηλιακής επιφάνειας, που θα επιτρέψει την αποφυγή μεγάλων χειμάρρων της κοσμικής ακτινοβολίας, με τον καθορισμό της κατάλληλης ημέρας και ώρας για την εκτόξευση.

Η επιστροφή

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ θα γίνει κατά το ήμισυ με αυτόματο τρόπο και κατά το άλλο ήμισυ με την πρωτοβουλία του κοσμοναύτη. Αυτός θα καθορίσει την κατάλληλη στιγμή για να θέσει σε λειτουργία το σύστημα μικρών πυραύλων που θα ωθήσουν την κάψουλα προς τη Γη, καθώς και την επίτευξη της κατάλληλης γωνίας κατά την κάθοδο στην ατμόσφαιρα, σε τρόπο ώστε η τριβή και η πίεση του αέρα να ενεργήσουν στα τοιχώματα της κάψουλας χωρίς μοιραία αποτελέσματα.

Κατά την πορεία μέσα στην ατμόσφαιρα, ο κοσμοναύτης θα θέσει σε λειτουργία ένα δεύτερο σύστημα μικρών πυραύλων που θα παίζουν ανασχετικό ως προς τη βαρύτητα ρόλο, δημιουργώντας μέσα στην επιτάχυνση της καθόδου μια αντίρροπη επιβραδυντική ενέργεια.

Παρά το γεγονός αυτό, η μισητή πλαστική ύλη της εξωτερικής επένδυσης, όπως είπαμε, θα εξασφαλίσει από τη

δημιουργούμενη υψηλή θερμότητα κι' οι φλόγες θα γλύφουν διαρκώς την κάψουλα καθώς θα κατεβαίνει σαν βολίδα προς την επιφάνεια της Γης.

Όταν η κάψουλα κατεβεί στο ύψος των 18.000 μέτρων, ο κοσμοναύτης θα αφήσει ν' ανοίξει ένα μικρό τροχοπεδικό αλεξίπτωτο, ενώ, παράλληλα, πατώντας ένα κουμπί, θα κάνει να σκορπισθεί γύρω από την κάψουλα για μερικά δευτερόλεπτα ένα σύννεφο από ρινίσματα αλουμινίου, για να διευκολύνει την «αντίληψη» των ραντάρ.

Στο ύψος των τριών χιλιάδων μέτρων θ' ανοίξει ένα δεύτερο αλεξίπτωτο, πολύ μεγαλύτερο από το πρώτο. Θα έχει διάμετρο είκοσι μέτρων και οι «φέτες» του ύφασματός του θα είναι ραμμένες κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να γυρίζει γρήγορα γύρω από τον άξονά του και να αποτραπεί έτσι η έκκριση κίνησης της κάψουλας.

Η προσθαλάσσιση θα γίνει με ταχύτητα έννεα μέτρων το δευτερόλεπτο. Τη στιγμή που η κάψουλα θ' αγγίξει την επιφάνεια του νερού, το μεγάλο αλεξίπτωτο θ' αποσπασθεί αυτόματα. Συγχρόνως θα εκραγεί στα σπλάχνα του ωκεανού μια βόμβα δυο τύπου «SO-FAR», θ' απλωθεί πάνω στη θάλασσα μια τεράστια χρωστική κηλίδα κι' από την όροφη της κάψουλας θα αρχίσουν να πηδάνε κατά διαστήματα φωταβολίδες.

Μ' αυτό τον τριπλό ειδοποιητικό τρόπο, τα αντιτορπιλικά και τα άλλα σκάφη που θα περιπολούν τριγύρω, θα πληροφορηθούν το γεγονός και σε λίγη ώρα κάποιο απ' αυτά, φτάνοντας πρώτο, θ' αλιεύσει την κάψουλα.

Πότε θα συμβούν όλα αυτά; Το αμερικανικό πρόγραμμα «Ερμής» προβλέπει ετοιμασίες τουλάχιστον εξη μηνών ακόμα. Οι Ρώσοι, που δεν συνηθίζουν να προαναγγέλλουν τίποτα, ίσως έχουν συντομεύσει το απαιτούμενο διάστημα γι' αυτές τις ετοιμασίες.

Η τρέλλα είναι... κολλητική!

Οι ψυχοπαθολογικές καταστάσεις ασφαλώς δεν έχουν σχέση με τα μικρόβια και ο ψυχοπαθής δεν μπορεί να «μεταδώσει» την αρρώστειά του στους άλλους, όπως θα μετέδιδε το συνάχι και τη γρίπη. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι διανοητικές διαταραχές μπορούν να «προβληθούν» ψυχολογικά από τον έναν άνθρωπο στον άλλο, γράφει ο δρ. Ρίτσαρντ Πλάνκετ, γνωστός Αμερικανός ψυχίατρος.

Στο νέο του βιβλίο «Επιδημιολογία των ψυχοδιανοητικών διαταραχών», ο δρ. Πλάνκετ σημειώνει πως υπάρχουν πολλές γνωστές περιπτώσεις ομαδικής παραφροσύνης. Ολόκληρα έθνη παρασύρονται από την προπαγάνδα σε πράξεις φανερά παράλογες και πείθονται πώς η παράλογη συμπεριφορά τους είναι η μόνη λογική. 'Αλλ' αν αφήσουμε κατά μέρος τις ομαδικές ψυχώσεις, στο ατομικό επίπεδο οι ψυχίατροι γνωρίζουν πολλές περιπτώσεις «διδυμής παραφροσύνης», φαινόμενο κατά το οποίο ένας άνθρωπος «κολλάει» τα ψυχο-νευρωτικά συμπτώματά: ενός συγγενούς του. Συχνά οι σύζυγοι, έπειτα από πολλά χρόνια έγγαμου βίου, αποκτούν τις ίδιες νευρώσεις.

Αλλά φαίνεται ότι και η διανοητική υγεία είναι εξ' ίσου «κολλητική» με την αρρώστεια. «Υπάρχει μια επιδημιολογία της υγείας, όπως και μια επιδημιολογία της αρρώστειας», γράφει ο δρ. Πλάνκετ. Σε ώριμες εποχές τα ψυχονευρωτικά συμπτώματα γίνονται «της μόδας». 'Ο ένας κολλάει από τον άλλο...

Αυτός ο πανάρχαιος μύθος που έπιζει σ' όλους τους σύγχρονους πολιτισμούς συνοψίζει κάθε τι που προκαλεί τρόμο στην ανθρώπινη ψυχή, στη ζωή όπως και στο θάνατο. 'Ο μύθος των βρυκολάκων είναι το πληρέστερο και το πιο διαδεδομένο σύνολο φόβων και πλεγμάτων που ριζώθηκε ποτέ στο ανθρώπινο πνεύμα. Τα αίμοδιψή αυτά τέρατα στοιχειώνουν ακόμα τα όνειρα των ανθρώπων και τους οδηγούν κάποτε στη νεύρωση και στο έγκλημα...

ΟΙ ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ

Μια πανάρχαια δεισιδαιμονία που έπιζει στο σύγχρονο κόσμο

ΤΟΝ Αύγουστο του 1949, στο Λονδίνο, εξετελέσθη κάποιος Τζων Τζωρτζ Χάιγκ, που είχε καταδικασθεί σε θάνατο για τη δολοφονία οκτώ ανθρώπων, των οποίων είχε πιεί το αίμα σ' ένα ποτήρι! 'Ο Χάιγκ, ένας άνθρωπος ευγενέστατος και κομψός, ήταν άνικανος να εξηγήσει την ακατανίκητη επιθυμία του να πίνει ανθρώπινο αίμα. Όταν ήταν δέκα χρονών, η μητέρα του τον είχε χτυπήσει στο χέρι με μια βούρτσα των μαλλιών και από το μικρό τραύμα ανέβλυσαν λίγες σταγόνες αίματος, τις οποίες το παιδί γέυθηκε για πρώτη φορά με μια παράξενη ευχαρίστηση. 'Αμέσως, χτύπησε επιτηδες και το άλλο του χέρι για να ρουφήξει και πάλι τις σταγόνες του αίματος με την απόλαυση που δεν έπρόκειτο ποτέ να λησμονήσει. Το 1944, τραυματισμένος στο πρόσωπο σ' ένα τροχαίο δυστύχημα, άρχιζε ασυνείδητα να γλύφει το ίδιο του το αίμα. 'Από τότε, βασανιζόταν από τρομερούς εφιάλτες: δέντρα που αίμορροούσαν, έστοιχισμένους με ανοιχτές πληγές που το αίμα τους χυνόταν σε χρυσά κύπελλα. 'Ο άνθρωπος αυτός που έπρόκειτο ν' αναστατώσει τα χρονικά της έγκληματολογίας, ανενγνώριζε στον εαυτό του μια αρρώστεια σκοτεινή και μακάβρια, παλιά όσο και η ανθρωπότητα. «Ανεκάλυψα, γράφει στις εξομολογήσεις του, ότι ανήκα στη φυλή των βρυκολάκων».

★

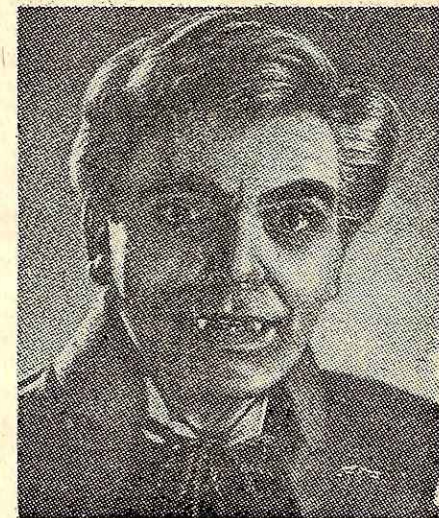
Η ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΗ αυτή διαπίστωση άποκαλύπτει, στα μέσα του 20ού αιώνα, την επιβίωση μιας προλήψεως που νομίζαμε πως είχε εξαφανισθεί για πάντα. Ασφαλώς, ο κινηματογράφος και το μυθιστόρημα διαιωνίζουν ακόμα τις φρικιαστικές εικόνες των πανάρχαιων γοθικών παραμυθιών όπου τα φαντάσματα σηκώνονται από τους τάφους τους για να ρουφήξουν το αίμα των ζωντανών, αλλά ποιός μπορεί ακό-

μα, στον αιώνα του Φρόϋντ, να πιστεύει στους βρυκολάκες;

«Δεν πιστεύω στα φαντάσματα, αλλά τα φοβάμαι!» έλεγε η κ. Ντύν Ντεφάν, μια εύφηη Γαλλίδα του 18ου αιώνα. Το ίδιο συμβαίνει και με τους βρυκολάκες. Κανένας δεν πιστεύει σ' αυτούς, αλλά τους φοβούνται σ' όλες τις χώρες του κόσμου. 'Αλλού τους ονομάζουν «βαμπίρ», στην Πορτογαλία τους λένε «μπρούζα», στη Ρουμανία «νορφεράτ», στη Γερμανία «άλπ», στην Πολωνία «ούπνρ». Μπορούμε ν' ακολουθήσουμε τα ίχνη τους ως την 'Ιαπωνία, τη Μαλαισία, το Μεξικό. 'Η ψυχανάλυση γράζει το συμπέρασμα πως αυτό είναι το πληρέστερο και πιο διαδεδομένο σύνολο φόβων και πλεγμάτων που ριζώθηκε ποτέ στο ανθρώπινο πνεύμα και μπορούμε να πούμε ότι ένας μύθος που επέζησε σ' όλους τους γνωστούς πολιτισμούς, πρέπει ασφαλώς να συνοψίζει κάθε τι που τρομάζει την ανθρώπινη ψυχή στη ζωή, όπως και στο θάνατο.

Επιδημίες βρυκολάκων

ΑΠ' όλες τις επιδημίες βαμπιρισμού που αναφέρονται στην ιστορία, η πιο έντυπωσιακή ήταν ασφαλώς εκείνη που σημειώθηκε στον 18ο αιώνα. Ξαφνικά, από το 1706 ως το 1832, ανησυχητικές ειδήσεις άρχισαν να φτάνουν από την Ουγγαρία, τη Σερβία, τη Βοημία, την Ελλάδα, τη Σιλεσία. Τι συνέβαινε; Παντού, στα χωριά, γυναίκες και άνδρες που τούς θεωρούσαν νεκρούς ξαναγύριζαν στα σπίτια τους, χτυπούσαν δυνατά τις πόρτες τρομοκρατώντας τις οικογένειές τους. Το κακό γινόταν όλο και χειρότερο και οι τοπικές αρχές απέφασαν ν' ανοίξουν μερικούς τάφους. Βρέθηκαν πολλοί νεκροί που παρυσίαζαν όλα τα φαινόμενα της επιβίωσης: άνοιχτα μάτια, δροσερό δέρμα, κόκκινα χείλη, μαλλιά και νύχια που εξακολουθούσαν να φυτρώνουν, ελάχιστα μέλη και αναστατωμένα ρούχα. 'Η Εύρωπη ολόκληρη αναστασίαζε από

φρίκη. Το 1732, μόνο στη Γερμανία, δημοσιεύθηκαν δεκατέσσερα βιβλία γι' αυτό το θέμα. Το 1749 ένας Γάλλος, ο δον Αύγουστίνος Καλμέ, δημοσίευσε την περίφημη «Πραγματεία περί των βρυκολάκων», που έδινε την πρώτη «φυσική» εξήγηση του φαινομένου.

'Ο Καλμέ εξηγούσε την επιδημία ως αποτέλεσμα μιάς σειράς πρώτων ενταφιασμών. Την εποχή εκείνη, τα πιστοποιητικά θανάτου ήταν σχεδόν άγνωστα, ιδιαίτερα σ' απομονωμένα χωριά, όπου δεν υπήρχαν γιατροί. 'Αλλά και οι γιατροί της εποχής δεν ήξεραν και πολλά πράγματα. Έτσι, έθαβαν ανθρώπους που δεν είχαν ακόμα πεθάνει και, όπως ήταν φυσικό, οι άνθρωποι αυτοί ξυπνούσαν αργότερα στους τάφους τους. Οι περιπτώσεις αυτές είναι λιγότερο σπάνιες απ' όσο νομίζουμε. 'Ωρισμένες καταστάσεις επιληψίας παρουσιάζουν όλα τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά του θανάτου. Πριν από λίγα χρόνια το αμερικανικό περιοδικό «Λαϊφ» δημοσίευσε μίαν έκπληκτική περίπτωση νεκροφάνειας: 'Η Φελίσια Φέλιξ Μέντορ, μια γυναίκα από την Αϊτή, νόμιμα θαμμένη το 1907, παρουσιάστηκε 29 χρόνια αργότερα στο χωριό της, σε κατάσταση πλήρους αμνησίας.

Όταν κατεδαφίστηκε το παλιό Κοιμητήριο των Νηπίων στο Παρίσι, βρέθηκαν πολλοί σκελετοί σε στάσεις που δεν μπορούσαν να εξηγηθούν παρά μόνο από μια πρόωγη ταφή. Αναφέρεται και η πολύκροτη περίπτωση κάποιου 'Ερνεστ Γουίλκς, που αναστήθηκε το 1895 στο λονδρέζικο νεκροταφείο του Ρήτζεντς Πάρκ. 'Ο άνθρωπος αυτός είχε πεθάνει τέσσερις φορές. Τέσσερις φορές οι γιατροί είχαν υπογράψει πιστοποιητικά θανάτου και τον έθαψαν ζωντανό! Οι καταπληκτικές αυτές καταστάσεις είναι μεταδοτικές: αναρρωτίσταν ο Καλμέ και οι σύγχρονοί του. Σήμερα, οι περιπτώσεις νεκροφάνειας θεωρούνται σχετικές με την ύστερία. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η ομαδική ύστερία, που διάσεται με τον πανικό, εξηγεί αυτή την ψύχωση του βαμπιρισμού που εκδηλώθηκε σε ολόκληρους πληθυσμούς του 18ου αιώνα.

Χάρη στην αμάθεια, την αυθιποβολή, τη δεισιδαιμονία, οι πανάρχαιοι μύθοι έπαιρναν σάρκα και όστά σε μερικές περίπτώσεις νεκροφάνειας.

Έξορκισμοί

ΕΝΑ δευτερεύον φαινόμενο συνετέλεσε επίσης στη διάδοση της επιδημίας: Οι γιατροί συμφωνούν ότι σε ώρισμένες περιπτώσεις, ανάλογα με τις συνθήκες της ταφής, του εδάφους, του κλίματος, τα πτώματα μπορούν κάποτε να μείνουν ανέπαφα πολύ μετά τον ένταφιασμό. Άλλ' αυτά δεν ήταν γνωστά στις προγενέστερες εποχές, ο-ταν κάθε νεκρός που έμενε «άλυτος» χαρακτηριζόταν βρυκόλακας. 'Επί πλέον, στις επιδημίες χολέρας, πανούκλας, διφθερίτιδος, συχνά τα πτώματα πάθαιναν παραμορφώσεις, που οι άνθρωποι τις έκριναν «υποπτές». Για να καθισχύσουν τα πνεύματα, κατέφευγαν στους έξορκισμούς, αλλά και σε ριζικότερα μέτρα ασφάλειας κατά των βρυκολάκων: Άποκεφάλιζαν ή έκαίγαν τα πτώματα, ή τρυπούσαν την καρδιά τους. Έτσι σημειώνονταν παροδικές ύφεσεις στην επιδημία του θαμπιρισμού.

Μεγάλη σύγχυση επικρατούσε σ' όλες τις Αύλές της Ευρώπης. Ο βασιλιάς Κάρολος VI της Ουγγαρίας, ή αυτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία της Αυστρίας που βασίλευε στη Μοραβία, διέταξαν τη διεξαγωγή αυστηρών ανακρίσεων. Όργανώθηκαν ειδικά δικαστήρια από νομικούς, γιατρούς και αξιωματικούς, με σκοπό τον έλεγχο των μαρτυριών, το άνοιγμα των τάφων και την καύση όλων των πτωμάτων που παρουσίαζαν «άνωμαλίες». Άλλα το 1755, ένας Βιεννέζος γιατρός, ο Γκέραντ βαν Σβίτεν, έστειλε στη Μαρία Θηρεσία μιαν «Ιατρική Έκθεση περί των Βρυκολάκων». Αυτός ο γιατρός φαίνεται πως ήταν ο μόνος λογικός άνθρωπος της εποχής: Άπέδιδε τη συντήρηση των πτωμάτων σε φυσικά αίτια. Κατά τη γνώμη του, ένα πτώμα στά τριάντα μπορούσε να «οτεγνώσει» αντί ν' αποσυντεθεί. Ο γιατρός εξέφραζε την αγανάκτησή του για την άνοσια μεταχείριση των νεκρών και κατώρθωσε να πείσει την αυτοκράτειρα ν' αναστείλει τα μέτρα έκταφης. Στο μεταξύ, οι θρησκευτικές αρχές της Κεντρικής Ευρώπης ζητούσαν οδηγίες από τη Ρώμη. Ο πάπας Βενέδικτος, εξωργισμένος, διέταξε να σταματήσουν οι έξορκισμοί και οι έκταφες.

Οι άληθινοί βρυκόλακες

Ο ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ έχλευζε όλες αυτές τις προλήψεις: «Οι άληθινοί βρυκόλακες, έγραφε, δεν κατοικούν στα νεκροταφεία, αλλά στα βασιλικά παλάτια! Άλλ' αυτό δεν έμπόδιζε τη λαϊκή δεισιδαιμονία ν' ακολουθεί το δρόμο της. Άμέτρητες παραλλαγές του θέματος των βρυκολάκων κυκλοφορούσαν σ' όλες τις χώρες. Μερικοί πίστευαν ότι ο βρυκόλακας μπορεί να μεταμορφωθεί

σε γάτα ή σε κουκουβάγια και μεταμόρφωνε όλα του τα θύματα σε βρυκόλακες. Άλλοι υπεστήριζαν ότι ο βρυκόλακας αναγνώνεται από τα κόκκινα μαλλιά του, τα μακρυά σκυλόδοντα, τη δυσώδη αναπνοή, τις τριχωτές παλάμες, τα αίματώδη μάτια ή το ρύγχος του λαγού. Κάθε παραμορφωμένος ή επιληπτικός άνθρωπος, κινδύνευε να θεωρηθεί βρυκόλακας.

Για να καταπολεμήσουν τους βρυκόλακες, οι άνθρωποι ωπλίζονταν με σταυρούς, με όστιες και αγιασμό, γιατί κάθε ιερό αντικείμενο υποτίθεται ότι «καίει σαν φωτιά» το βρυκόλακα. Τοποθετούσαν παντού καθρέφτες, γιατί υποτίθεται πως ο βρυκόλακας αποφεύ-

γει την ίδια του την αντανάκλαση, και κρεμούσαν σκόρδα, γιατί υποτίθεται πως ή μυρουδιά τους ένοχλει το βρυκόλακα. Για να μη «βρυκολακιάζουν» οι πεθαμένοι τους έβαζαν με μιαν όστια στο στόμα και μιὰ πλεξάνα σκόρδα γύρω στο λαιμό. Για ν' ανακαλύψουν το κρησφύγετο του τέρατος, έβαζαν έναν έφηβο παρθένο να καθάλλήσει ένα μαύρο άλογο που δεν είχε ακόμα ζευγαρωθεί και τον ώδηγούσαν στο νεκροταφείο. Ο καθαλλάρης πηδούσε πάνω από τους τάφους. Άν το άλογο δίσταζε να πηδήσει πάνω από έναν τάφο, άνοιγαν αμέσως τον τάφο και ξέβαζαν το «βρυκόλακα». Τρυπούσαν την καρδιά του μ' ένα πάσσαλο (αυτό έπρεπε να γίνει μ' ένα μονάχα χτύπημα, γιατί αλλιώς δεν ώφελούσε), τον άποκεφάλιζαν, τον έκαίγαν και σκόρπιζαν τις στάχτες του στους τέσσερις άνεμους...

Αυτές οι δεισιδαιμονίες ήταν ακόμα στην ήμερησία διάταξη ως τις αρχές του 19ου αιώνα. Άργότερα έσβυσαν σιγά - σιγά.

Οι βρυκόλακες έπαψαν ν' αναφέρονται, εκτός μονάχα στα παραμύθια και τα διηγήματα τρώμου του Γκαίτε, του Μπαύρον, του Δουμά, του Τολστόϊ, του Θεόφιλου Γκωτιέ ή του Μωπασσάν —

άλλ' ή σκέψη τους στοίχειωνε ακόμα τα όνειρα των ανθρώπων για να τους ώδηγήσει κάποτε στη νεύρωση. Τα εγκληματολογικά χρονικά είναι γεμάτα από αίμωδιες δολοφόνους. Η πιό πρόσφατη περίπτωση είναι ο Τζών Τζώρτζ Χάιγκ, αλλά προηγήθηκαν πολλοί άλλοι, από τον Γάλλο λοχία Μπερτράν ως τον Πέτερ Κέρτεν, τον περίφημο «βρυκόλακα του Ντύσσελτορφ». Και τα άσυλα των φρενοβλαβών ξεχειλίζουν από αυτούς τους ψυχοπαθείς που βασανίζονται από αίματηρούς εφιάλτες.

Καταχθόνιοι γόητες

ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΕ ακόμα μιὰ μικρή επιδημία βρυκολάκων στις αρχές του αιώνα μας, αλλά φαίνεται πως ή εποχή μας τρομάζει αυτά τα μακάβρια πλάσματα του υπερτέραν που προτιμάνε τώρα να μένουν «άόρατα». Άπό το 1912 ως το 1925, στην Άγγλία, τη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες ή μόδα του πνευματισμού διέδωσε μιὰ νέα μορφή βρυκόλακα: τα «πνεύματα που δαγκώνουν». Άνθρωποι όλων των κοινωνικών τάξεων βεβαίωναν ότι είχαν δαγκωθεί μυστηριωδώς, συνήθως στο λαιμό, από κάποιο άόρατο πλάσμα που άφηνε τα σημάδια των δοντιών του.

Σήμερα, ο κινηματογράφος έκμεταλλεύεται το θέμα των θαμπίρ, αλλά συνήθως τους εξιδανικεύει, τους προικίζει με σέξ - άπηλ και ρωμαντισμό. Ο Δράκουλας είναι ένας άριστοκράτης μακάβριος αλλά γοητευτικός, με φράκο και μεταξωτό μανδύα, λευκά γάντια και ψηλά καπέλλο. Πίνει το αίμα των θυμάτων του κατά τη διάρκεια ενός παρατεταμένου φιλιού στο λαιμό. Η σκηνή είναι ένα μίγμα ήδυπάθειας και φρίκης και οι συμπρωταγωνίστριες του Δράκουλα είναι συνήθως τόσο γοητευτικές, ώστε ο θεατής θα ήθελε... να βρίσκεται στη θέση του «βρυκόλακα». Αυτός ο έκσυγχρονισμός του μύθου άπρεκαλύπτει ποιο είναι το βασικώτερο και μινιμώτερο στοιχείο του. Κάτω από την όμη βία και τη φρίκη κρύβεται ένας έρωτικός συμβολισμός. Ο ψυχανολύτης Έρνεστ Τζόουνς, μαθητής και βιογράφος του Φρόυδ, έρμηνεύει τον «εφιάλτη του θαμπίρ» ως αντίδραση σε μιαν άπωθημένη έπιθυμία, που το αντικείμενό της είναι άνήθικο και άπηγορευμένο. Τα όνειρα αυτά καταλήγουν συχνά σε όνειρώξεις. Έτσι, ο βρυκόλακας, το τρομακτικό πλάσμα που άπορροφά τη ζωτική μας ουσία, έπεται από πολλούς αιώνες παντοδυναμίας. Έγινε ένα καπρίτσιο της φαντασίας, ένα είδος «καταχθόνιου γόητος», ένας Δόν Ζουάν μακάβριος και σαγηνευτικός, μιὰ αντίδραση μπροστά στον ύποσυνειδητο φόβο μιὰς πράξεως ποθητής και άπηγορευμένης. Ο σύγχρονος βρυκόλακας λέγεται «πόθος».

ROMAIN BERTRAND

ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΟΦ ΜΕΤ. ΝΙΚΟΥ ΓΚΟΥΜΑ ΤΟ ΡΟΜΠΟΤ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Βρισκόμαστε στο έτος 2057. Η Σούζαν Κάλβιν, άνώτατο ήγετικό στέλεχος της κολοσσιαίας «Άμερικανικής Έταιρίας Ρομπότ και Μηχανικών Άνθρώπων» είναι τώρα 75 χρονών και αποφασίζει ν' άποσυρθεί από την ενεργό ύπηρεσία. Ένας άνταποκριτής του Πρακτορείου Διαπλανητικού Τύπου την επισκέπτεται και ή Σούζαν Κάλβιν του άφηγείται διάφορες περιπέτειες από τη σταδιοδρομία της... Η πρώτη περιπέτεια αναφέρεται στο ρομπότ «Σπήντυ»: Ο Γκρέγκορ Πάουελ και ο Μάικλ Ντόνοβαν έχουν άποσταλεί από την έταιρία στον πλανήτη Έρμη για να μελετήσουν τις δυνατότητες έπαγγελματιότητας των όρουχείων του, που έχουν εγκαταλειφθεί εδώ και δέκα χρόνια. Πήραν μαζί τους μονάχα το ρομπότ Σπήντυ, ειδικά κατασκευασμένο για ν' άντέχει στις φυσικές συνθήκες του Έρμη. Ο Σπήντυ ξεκίνησε για να φέρει λίγο ύγρο σελήνιο από μιὰ κοντινή πηγή, αλλά δεν έπέστρεψε. Οι δυο άνδρες βρίσκονται σε τραγική θέση. Χρειάζονται το σελήνιο για να επισκευάσουν τη φωτακουταρική στέγη του σταθμού που κινδυνεύει να γίνει φούρνος από τον θερμότερο ήλιο του Έρμη. Μονάχα ο Σπήντυ μπορεί να φέρει το σελήνιο, γιατί ο πλανήτης δεν έχει άτμόσφαιρα και ο ήλιος του σκοτώνει κάθε ζωντανό πλάσμα που έκτίθεται στις ακτίνες του. Με τη βοήθεια δύο άπηρχαιωμένων ρομπότ που βρίσκουν στα υπόγεια του σταθμού, ο Πάουελ κι' ο Ντόνοβαν ξαναβρίσκουν τον Σπήντυ, αλλά το ρομπότ έχει πάψει να ύπακούει. Ο Ντόνοβαν προτείνει να πάει να φέρει ο ίδιος το σελήνιο, άλλ' ο Πάουελ του έξηγεί πως αυτό είναι άδύνατο...

309

ΕΤΣΙ, δέ γίνεται τίποτα, είπε ο Ντόνοβαν.

— Τπάρχει και κάτι άλλο, συνέχισε ο Πάουελ. Δεν ξέρουμε σε τι κατάσταση βρίσκεται ο Σπήντυ. Τριγυρίζει επί ώρες κοντά στην πηγή και δεν άποκλείεται να έχουν κιάλας ύποστει θλάβη τα μηχανικά του μέλη. Παρατηρήσεις ότι κούτσαινε έλαφρά; Άν πρόκειται να κάνουμε κάτι, πρέπει να το κάνουμε γρήγορα. Ο Ντόνοβαν δεν είχε τίποτα να πει.

Έπειτα από λίγο, άρχισε διστακτικά:

— Ίσως ύπάρχει ένας τρόπος... Άφου ο Σπήντυ δεν ύπακούει στις διαταγές, θα μπορούσαμε ίσως να ενισχύσουμε το ποζιτρονικό δυναμικό τού τρίτου κανόνα αξιόνονας τον κίνδυνο. Έτσι ο Σπήντυ, για να προστατεύσει τον εαυτό του, θα ύποχρεωνόταν να επιστρέψει...

— Καί πως ε' αυξήσουμε τον κίνδυνο; — Τό μόνο που έχουμε να κάνουμε, εξήγησε ο Ντόνοβαν, είναι ν' αυξήσουμε τη συμπύκνωση του άνδρακικού μονοξειδίου κοντά στο ρομπότ. Το άνδρακικό μονοξείδιο, σε ύψηλές θερμοκρασίες προκαλεί διαβρώσεις στο μέταλλο. Αυτός είναι ένας κίνδυνος για τον Σπήντυ. Τπάρχει ένα χημικό εργαστήριο στο σταθμό...

— Φυσικά. Το εργαστήριο έχει μείνει άνέπαφο από την έποχή της πρώτης άποστολής. — Τότε θα ύπάρχουν αρκετά κιλά όξாலικού όξως. Αυτό θα μς χρησιμεύσει. — Μάικ, είσαι μεγαλοφυΐα! — Σχεδόν μεγαλοφυΐα, παραδέχθηκε ο Ντόνοβαν με μετριοφροσύνη. Θυμίζουνα από το σχολείο ότι το όξωλικό όξύ, σε ύψηλές θερμοκρασίες, άποσυντίθεται σε διοξείδιο του άνθρακος, σε νερό, και σε άνδρακικό μονοξείδιο.

Ο Πάουελ πετάχθηκε όρθιος και κλώ-

τρησε ένα από τα τερατώδη ρομπότ.

— Μπορείς να πετάξεις μιὰ βόμβα; Το ρομπότ τον κούταξε άμνητο με τα κόκκινα μάτια του. Ο Πάουελ πήρε μιὰ πέτρα από το έδαφος και την έβαλε στο χέρι του ρομπότ.

— Πάρε αυτή την πέτρα και πέταξέ την σ' αυτό το μικρό ήρωμα που βλέπεις μπροστά σου...

Ο Ντόνοβαν τον διέκοψε:

— Είναι πολύ μακριά, Γκρέγκ! Περισσότερο από μισό μίλι.

— Περίμενε και θα ιδείς. Η βαρύτητα είναι μικρότερη στον Έρμη και το χέρι ενός ρομπότ είναι πολύ ισχυρότερο από το άνθρώπινο.

Τό ρομπότ ύπολόγισε την απόσταση με τα φωτοηλεκτρικά του μάτια. Κατόπιν σήκωσε το χέρι του. Η πέτρα έκσφενδονίστηκε αδόρβα. Δεν όπηχε άτιμόσφαιρα για ν' ανακόψει τη φάρα της. Έπese ακριβώς στην κορφή του μικρού ήρώματος.

— Έξοχα! φώναξε ο Πάουελ χαρού-

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

μενος. Άς πάμε στο εργαστήριο Μάικ.

Καθώς έμπαιναν στον έρεπωμένο ύποσταθμό, ο Ντόνοβαν παρατήρησε:

— Ο Σπήντυ έχει μείνει άκίνητος από την ώρα που τον συναντήσαμε. Τόν είδες, Γκρέγκ;

— Ναί!

— Λοιπόν, άφου θέλει παιχνίδια, θα του παίξουμε ένα ώραίο παιχνίδι....

★

ΛΙΓΕΣ ώρες αργότερα οι δυο άνδρες βγήκαν από το εργαστήριο. Είχαν μαζί τους τρία μικρά δοχεία γεμάτα με μιὰ λευκή χημική ουσία. Ήταν και οι δυο πολύ δύσθυμοι. Η φωτοκουταρική στέγη καταστρεφόταν γοηγορώτερα απ' όσο περίμεναν και ή ξέστη είχε αρχίσει να γίνεται αισθητή στο έσωτερικό του σταθμού. Καβάλλα στα δυο παλιά ρομπότ προχώρησαν προς την ήλιόλουστη περιοχή, όπου ο Σπήντυ περίμενε ακόμα τελείως άκίνητος.

Μόλις τους είδε, ο Σπήντυ προχώρησε άργά προς το μέρος τους και άρχισε πάλι να τραγουδάει την «ώραία πεταλούδα». Ο Ντόνοβαν τον κούταξε με μίσος.

— Ο Σπήντυ κουτσαίνει, Γκρέγκ.

— Τό παρατήρησα εξ αρχής, άπάντησε ο Πάουελ. Τό μονοξείδιο έχει αρχίσει να καταστρέφει τα μεταλλικά του μέλη. Πρόπει να διασθούμε.

Πλησίασαν επιφυλακτικά για να μνητρέψουν σε φυγή το ρομπότ. Ο Πάουελ έδωσε τη διαταγή χαμηλόφωνα:

— Ρίξτε τα δοχεία!

Δυο αστάλινα μπράτσα σηκώθηκαν ταυτόχρονα και τα γυάλινα δοχεία έκσφενδονίστηκαν κι' έσκασαν αδόρβα λίγα μέτρα πίσω από τον Σπήντυ. Ένα σύννεφο λευκής σκόνης ύψώθηκε πάνω από το έδαφος.

Ο Σπήντυ στράφηκε για να ιδεί τι συμβαίνει και άρχισε να ύποχωρεί άργά. Κατόπιν άνέπτυξε ταχύτητα προχωρώντας προς το μέρος του Πάουελ και του Ντόνοβαν. Ο Πάουελ φώναξε:

— Πάμε πίσω στη σκιά. Ο Σπήντυ θα μς ακολουθήσει.

Άλλά όταν έφτασαν στη σκιά και κούταξαν πίσω τους, είδαν τον Σπήντυ να κινείται άργά προς την αντίθετη κατεύθυνση. Προχωρούσε και πάλι προς την πηγή του σεληνίου για να ξαναρχίσει τον αιώνο κύκλο του.

— Πρόπει κάτι να κάνουμε, πρέπει να τον πιάσουμε! φώναξε με αγωνία ο Ντόνοβαν.

— Χαμένος κόπος, Μάικ, είναι άδύνατο να τον προφτάσουμε.

— Χρειάζεται περισσότερο όξωλικό όξύ, είπες άποφασιστικά ο Ντόνοβαν. Πάμε πίσω στο εργαστήριο.

— Όύτε δέκα τόνοι δέ θα ήταν αρκετοί, Μάικ, παρατήρησε μελαγχολικά ο Πάουελ. Δεν κατάλαβες ακόμα τι συμβαίνει;

— Δεν καταλαβαίνω τίποτα. — Δημιουργούμε καινούργιες ίσορρο-

πίες δυναμικών και ο φαύλος κήλος συνεχίζεται...

— Τότε δε μας μένει παρά να επιστρέψουμε στο σταθμό, να περιμένουμε να καταστραφεί τελείως ή στέγη, ν' ανταλλάξουμε μια τελευταία χειραγρία και να καταπιούμε από μια κάρφουλα με ύδρο-κυνίο. 'Ηρωϊκός θάνατος!

Ο Ντόνοβαν γέλασε σπασμωδικά. "Επειτα από λίγες στιγμές σιωπής ο Πάουελ είπε σκεπτικά:

— "Ίσως υπάρχει ένας τρόπος... Θα μπορούσαμε να εκμεταλλευτούμε των πρώτων κανόνων... 'Αλλ' είναι πολύ επικίνδυνο...

— "Η θέση μας είναι απελπιστική. Δε χάνουμε τίποτα να διακινδυνεύσουμε. Τι έχεις στο νου σου;

— "Ο πρώτος κανόνας είναι ο ισχυρότερος: Τό ρομπότ δεν παραιτείται ν' αδρανήσει όταν ένας άνθρωπος κινδυνεύει. Ο δεύτερος και ο τρίτος κανόνας είναι αδύνατον να υπερσχίσουν σ' αυτή την περίπτωση...

— "Ακόμα κι' όταν το ρομπότ είναι απορρυθμισμένο;

— Στη θέση που βρίσκμαστε δεν χάνουμε τίποτα να δοκιμάσουμε.

— Τι σκοπεύεις να κάνεις;

— "Απλοστάτα, ρά βγώ στον 'Ηλιο και θα μείνω εκεί ώσπου να ξεροψηθώ. "Αν ο πρώτος κανόνας λειτουργεί ο Σπίντνυ πρέπει να με σώσει. 'Αλλοιώς, λίγες ώρες νωρίτερα ή αργότερα δεν έχουν σημασία, είμαστε καταδικασμένοι...

— Και γιατί να κινδυνεύσεις εσύ και όχι εγώ; Θα τραβήξουμε κλήρο.

— Δεν μπορούμε να τραβήξουμε κλήρο αυτή τη στιγμή, δεν υπάρχει καιρός.

Ο Πάουελ σκούνηξε άγρια το παλιό ρομπότ και προχώρησε αποφασιστικά στον 'Ηλιο προτού ο Ντόνοβαν προφτάσει ν' ανοίξει το στόμα του.

★

Ο ΗΛΙΟΣ έκαιγε άφόρητα και ο Πάουελ, κάτω απ' τη στολή του, ένιωθε την πλάτη του να ψήνεται. "Ίσως ήταν μονάχα η αδύποδοβλή, αλλά δεν αποκλείεται να είχε αρχίσει ν' αποσυντίθεται ή πλαστική ουσία της ινσοστολής.

Ο Σπίντνυ, από μακριά, τον παρακολουθούσε άκίνητος. Ο Πάουελ τον πλησίασε επιφυλακτικά σε απόσταση περίπου διακοσίων μέτρων. Τό ρομπότ άρχισε να ύποχωρεί άργά. Ο Πάουελ σταμάτησε και κατέβηκε από το παλιό ρομπότ. Έξακολούθησε να προχωρεί προς τον Σπίντνυ. "Ένοιωθε τα πόδια του να φλέγονται πάνω στο καφερέδ έδαφος. "Έβριξε μια ματιά πίσω του προς τη ζώνη της σκιάς. Είχε προχωρήσει πολύ μακριά. Τώρα ήταν άργά για να επιστρέψει μόνος του ή με το παλιό ρομπότ. Μονάχα ο Σπίντνυ θα πρόφτανε να τον σώσει, έκτός αν...

— Σπίντνυ, φώναξε, Σπίντνυ! Τό ρομπότ σταμάτησε για μια στιγμή, κατόπιν άρχισε πάλι να ύποχωρεί. Ο Πάουελ προσπάθησε να δώσει έκτεντικό τόνο στη φωνή του:

— Σπίντνυ! πρέπει να επιστρέψω στη σκιά γιατί ο 'Ηλιος θα με σκοτώσει! Σπίντνυ είναι ζήτημα ζωής και θανάτου.

Ο Σπίντνυ προχώρησε κατά ένα βήμα και σταμάτησε. Ο Πάουελ ένιωσε ζαλάδα. Η έέστη ήταν αποπνικτική. Φώναξε για τελευταία φορά:

— Σπίντνυ!

"Ένοιωσε δυό άτσάλινα χέρια να τον σηκώνουν από τó έδαφος και λιποθύμησε.

Συνήλθε λίγο αργότερα σε μιαν αίθουσα του σταθμού. Ο Ντόνοβαν έσκυβε από πάνω του χαμογελώντας:

— Πώς αισθάνεσαι;

— Σχεδόν καλά. Πού είναι ο Σπίντνυ;

— Στη διπλανή αίθουσα. Τόν έστειλα και πάλι για σελήνιο και έπείσκει α-κρίβως σε σαρανταδυό λεπτά. Λειτουργεί θαυμάσια. Μόνο πού φοβάται να σ' αντικρύσει έπειτα απ' αυτό πού συνέβη!

— Πάντως αυτό τό άρχυο πράγμα μού έσωσε τη ζωή, ψιθύρισε ο Πάουελ. Θα ήθελα να τού σφίξω τό χέρι...

ΚΙΟΥΤΥ

ΕΞΗ μήνες αργότερα ο Πάουελ και ο Ντόνοβαν είχαν μετατεθεί σ' έναν αυτόνομο Σταθμό του Διαστήματος. 'Αλλά σε όποιονδήποτε περιβάλλον, ο άνθρωπος βρίσκεται αντιμέτωπος μ' έναν ψυχρό, άνεξιχνίαστο ποζιτρονικό έγκέφαλο πού παρουσιάζει καινούργια προβλήματα. Οι έπιστήμονες πού τον κατασκευάζουν ύποθέτουν ότι θα λειτουργήσει με όρισμένους κανόνες. 'Αλλά τά πράγματα να είναι πάντα τόσο απλά, ίδιως όταν χειρίζεται κανείς καινούργια πειραματικά μοντέλλα ρομπότ. Ο Πάουελ και ο Ντόνοβαν είχαν την εκκαρία να κόνουν αυτή τη δυσάρεστη διαπίστωση δυό βδομάδες μετά την άφιξη τους στον αυτόνομο Σταθμό του Διαστήματος.

Στό γραφείο του Σταθμού ο Πάουελ καθόταν μπροστά σ' ένα μεγάλο τραπέζι και μιλούσε σοβαρά, σχεδόν μ' έπιστομότητα:

— "Εδώ και μια βδομάδα, σε συναρμο-λογήσαμε από τά έτοιμα ανταλλακτικά πού είχαμε φέρι με μαζί μας από τη Γή...

Τό ρομπότ ΚΤ 12(τό φώναζαν «Κιού-τυ» για εύκολία) καθόταν άκίνητο μπροστά στον Πάουελ. Τό μεταλλικό του σώμα λαμποκοπούσε στο φως και τά κόκκινα φωτοηλεκτρικά του μάτια ήταν καρφωμένα στον άνθρωπο πού καθόταν από την άλλη μεριά του τραπεζιού.

Ο Πάουελ είχε τά νεύρα του. Αυτό τά καινούργια ρομπότ είχαν παράξενους έγκεφάλους. Φυσικά, οι τρεις κανόνες της ρομπωτικής λειτουργούσαν στην έντέλεια. Η έταιρία πού τά κατασκεύαζε είχε έγγυηθεί γι' αυτό. Συνεπώς, τό ρομπότ ΚΤ 12, όπως όλα τά ρομπότ της έταιρίας, ήταν άκίλνδυνο. "Όστόσο, τά μοντέλλα ΚΤ ή-ταν κάτι τό καινούργιο και τό ρομπότ ΚΤ 12 ήταν τό πρώτο του είδους του. Οι μαθηματικές έξιτώσεις ήταν καλές στο χαρτί, αλλά στην πρακτική έφαρμογή — πού έ-χερε τί μπορούσε να συμβεί...

Τό ρομπότ έμεινε επί αρκετά λεπτά σιωπηλό. Στο τέλος μίλησε. Η φωνή του ή-ταν καθαρή, αλλά ψυχρή και άχρωμη, μια μηχανική φωνή:

— "Αντιλαμβάνεσαι ύλη τη σημασία αυτόου του ισχυρισμού, Πάουελ;

Ο Πάουελ άπάντησε δυο πύ ψυχραι-μα μπορούσε:

— Μα κάποιος πρέπει να σ' έχει κατασκευάσει, Κιούτυ. "Εσύ ο ίδιος παρα-δέχσαι πως ή μνήμη σου ξεπηδάει από τό κενό, οι άναμνήσεις σου δεν φτά-νουν πέρα από μια βδομάδα στο παρελ-θόν. Σου δίνω την έξήγηση: "Εγώ και ο Ντόνοβαν σε συναρμο-λογήσαμε πριν ά-

πό μια βδομάδα.

Ο Κιούτυ ένωσε τά λεπτά, εύλύγιστα δάχτυλά του σε μια σχεδόν ανθρώπινη χειρονομία πού έξέφραζε άμνηστία:

— Νομίζω πως πρέπει να ύπάρχει μια καλύτερη έξήγηση. Μου φαίνεται τελείως παράλογο ότι σε ις κατασκευάσατε έ μ ε ν α!

Ο Πάουελ γέλασε σαρκαστικά:

— Και γιατί σου φαίνεται παράλογο;

— Δεν ξέρω, ίσως από διαίσθηση.

Πάντως, έχω σκοπό να σκεφθώ σοβαρά αυτό τό ζήτημα. Θα σκεφθώ λογικά και θα βρω την άλήθεια.

Ο Πάουελ σηκώθηκε απ' την καρέκλα του και στράφηκε στο τραπέζι, άπέναν-τι στο ρομπότ. "Ένοιωσε μια ξαφνική συμπάθεια γι' αυτή την παράξενη μηχανή πού προσπαθούσε να λύσει τό μυστήριο της ύπαρξέως της. "Ακούμπησε τό χέρι του στο ψυχρό, μεταλλικό όμο του Κιούτυ:

— Κιούτυ, θα προσπαθήσω να σου έξη-γήσω κάτι: Είσαι τό πρώτο ρομπότ πού έκδηλώνει περιέργεια για την ύπαρξή του. Ο ποζιτρονικός σου έγκέφαλος εί-ναι αρκετά ισχυρός, ώστε μπορείς να καταλάβεις όρισμένα πράγματα. "Ελα μαζί μου.

Τό ρομπότ σηκώθηκε άδρόμια και τον άκολούθησε. Ο Πάουελ πάτησε ένα κουμ-πί. "Ενα τετράγωνο κομμάτι του τοίχου γλύστηκε στο πλάι. Πίσω από τό παχύ κρύσταλλο του παραθύρου φάνηκε τό Διά-στημα, γεμάτο άστέρια.

— Αυτό τό είδα από τό παρατηρητή-ριο του μηχανοστασίου, είπε ο Κιούτυ.

— Και τί νομίζεις πως είναι;

— "Ακριβώς αυτό πού φαίνεται. Μια μαύρη ουσία με φωτεινά στίγματα πίσω απ' τό γυαλί. Ξέρω πως ο Σταθμός στέλ-νει δέσμες ένεργειας σε όρισμένα απ' αυτά τά στίγματα, πάντα τά ίδια στίγματα. Ξέ-ρω έπίσης ότι τά στίγματα μετακινούν-ται. Αυτό είναι όλο.

— Πολύ ώραία. Και τώρα, άκουσέ με προσεκτικά. Αυτό πού ονομάζεις μαύρη ού-σία πίσω απ' τό γυαλί, είναι τό κενό, τό άπέραντο κενό του Διαστήματος. Τί φωτεινά στίγματα είναι πελώριες μάζες στερεάς ύλης. Είναι τεράστιες σφαίρες με διάμετρο έκατομμυρίων χιλιομέτρων, ενώ ο Σταθμός στον όποιο βρίσκαμε έχει διάμετρο μόλις μισού χιλιομέτρου. Οι σφαί-ρες φαίνονται μικρές γιατί είναι πολύ μα-κριά από μας. Γύρω από τις φωτεινές σφαίρες περιστρέφονται άλλες, πολύ μι-κρότερες, πάνω στις όποιες κατοικούν έ-κατομμύρια άνθρωποι. "Από μια τέτοια σφαίρα ήρθαμε εγώ και ο Ντόνοβαν.

Ο Κιούτυ στεκόταν άκίνητος σαν άγαλ-μα μπροστά στο παράθυρο. Μίλησε χωρίς να στρέψει τό κεφάλι του προς τον Πά-ουελ:

— "Από ποιά φωτεινό στίγμα έχετε έρ-θει;

— "Απ' αυτό εδώ στη γωνιά. Τό όνο-μάς μου Γή. "Υπάρχουν τρία δισεκατομύ-ρια άνθρωποι πάνω σ' αυτή τη σφαίρα. Σε δυό βδομάδες θα έπιστρέψουμε εκεί.

Ο Κιούτυ έμεινε για λίγο σιωπηλός. Κατόπιν ρώτησε:

— Μα τί σχέση έχουν όλα αυτά με μένα; Αυτό πού άκούω δεν έξηγούν την ύπαρξή μου.

— Τά ύπόλοιπα είναι πολύ απλά. Αύ-τοι οι Σταθμοί του Διαστήματος κατα-σκευάστηκαν για να τροφοδοτούν τη Γή με πρόσθετη ήλιακή ένεργεια από ξένους "Ηλιους. Στην άρχή λειτουργούσαν με άν θρώπινο προσωπικό. Κατόπιν, τά ρομπότ αντικατέστησαν τους περισσότερους άν-θρώπους. Σήμερα ο Σταθμός λειτουργεί μό-νο με δυό άνθρωπους, έμένα και τον Ντόνοβαν, πού επιβλέπουν τό ρομπότ. Τώ-ρα προσπαθούμε ν' αντικαταστήσουμε ό-λους άνεξαιρέτως τους ανθρώπους, κι' αυτό έξηγεί την ύπαρξή σου. Είσαι τό τελειότερο ρομπότ πού κατασκευάστηκε ποτέ. Αδάμει την έντολή να σε δοκιμά-σουμε και άν σε κρίνουμε κατάλληλο, θα σ' άφήσουμε μόνο σου να διευθύνεις τό Σταθμό...

Ο Πάουελ έκλεισε τό παράθυρο και κάθισε πάλι μπροστά στο τραπέζι του

Τά κόκκινα μάτια του ρομπότ τον πα-ρακολουθούσαν. Ο Κιούτυ μίλησε άργά, με κάποια έμφραση στη μεταλλική φωνή του:

— "Έχεις την άφέλεια να πιστεύεις ό-τι θα παραδεχθώ αυτή την άπίθανη, πε-ρίεργη, ήλ παράλογη θεωρία; Για ποιάν με πέρασες;

Ο Πάουελ έγινε κατακόκκινος και ά-ναπήδησε. "Ηταν άληθινά θυμωμένος:

— Μα τό άγιο Διάστημα! Κιούτυ, θα χάσω την ύπομονή μου! Αυτό πού σου εί-πα δεν ήταν θεωρίες, ήταν γεγονότα.

— Σφαίρες διαμέτρου έκατομμυρίων χιλιομέτρων! Σφαίρες όπου κατοικούν τρία δισεκατομύρια άνθρωποι! "Απειρο κενό! Άνυψομαι πολύ, Πάουελ, αλλά δεν μπο-ρώ να πιστέψω αυτούς τους παραλογι-σμούς! Πάντως, θα σκεφθώ μόνος μου και θα σου άπαντήσω. Γεια χαρά.

Στράφηκε άπότομα και βγήκε από τό δωμάτιο άκριβώς τη στιγμή πού έμπαι-νε ο Ντόνοβαν. Τόν χαιρέτησε μ' ένα νεύμα και τον προσέπερασε αδιάφορος. Ο Μάϊλ Ντόνοβαν τον κύτταξε έκπληκτος ν' απομακρύνεται στο βάθος του διαδρόμου, κατόπιν στράφηκε προς τον Πάουελ:

— Τι σου έλεγε αυτό τό παλιοσιδε-ρικό;

Ο Πάουελ έστριβε τό μουστάκι του με άμνηστία:

— Είναι σκεπτικιστής! Δεν πιστεύει ότι έμείς τον συναρμο-λόγησαμε, δεν πι-στεύει πως ύπάρχει Γή και Διάστημα και άστέρια!

— "Ω, να πάρει ο διάολος τό Γαλα-ξία! Κατασκευάσαμε ένα ρομπότ θεότρε-λο!

— Είπε ότι θα τό σκεφθεί μόνος του και θα μάς άπαντήσει.

— Πολύ ώραία! είπε ο Ντόνοβαν σαρ-καστικά. "Ας έλπίσουμε ότι θα εύδοκί-σει να παραδεχθεί την άλήθεια! Πάντως, άν μου κάνει έμένα τέτοιες τσιριμόνιες, θα τού τινάξω τό ποζιτρονικό του μυαλό στον άέρα.

Ο Ντόνοβαν έβγαλε απ' την τσέπη του ένα άστυνομικό μυθιστόρημα και έά-πλωσε άναπαντικά σε μια πολυθρόνα. Προσπάθησε να συγκεντρωθεί, άλλ' έ-πειτα από λίγο σήκωσε τό κεφάλι του και κύτταξε τον Πάουελ:

— Γκρέγκ, δε νομίζεις ότι αυτό τό ρομ-πότ σκέπτεται περισσότερο απ' όσο πρέ-πει;

Ο Πάουελ έστριψε νευρικά τό μουστά-κι του και δεν άπάντησε.

★

Ο ΜΑ'Ι-ΚΑ Ντόνοβαν δάγκωσε ένα πε-λώριο σάντουιτς με ντομάτα την ό-ρα πού ο Κιούτυ χτύπησε εύγενικά την πόρτα του γραφείου και μπήκε.

— "Εδώ είναι ο Πάουελ;

Ο Ντόνοβαν κούγκρισε ματσουλώντας:

— Συγκεντρώνει στοιχεία για τά ήλεκ-τρονικά ορύματα. Φαίνεται ότι γρήγορα θα έεσπάσει μια μαγνητική καταιγίδα.

"Έκείνη τη στιγμή μπήκε ο Γκρέγκορυ Πάουελ μ' ένα χαρτί στο χέρι. Κάθισε μπροστά στο τραπέζι και άρχισε να κάνει μαθηματικούς ύπολογισμούς. Ο Ντόνο-βαν, όρθιος πίσω του, τον παρακολουθού-σε. Ο Κιούτυ περίμενε σιωπηλός.

— Είναι όπως τό περίμενα, είπε τέλος ο Πάουελ. Πρέπει να έτοιμασθούμε για την καταιγίδα, αλλά τά στοιχεία δεν εί-ναι ακόμα πλήρη. "Εδώ είσαι, Κιούτυ; Νόμιζα πως έπέδλεπες την συναρμολό-γηση των νέων εγκαταστάσεων στο μη-χανοστάσιο.

— Η συναρμολόγηση τελείωσε, είπε ήσυχα ο Κιούτυ. "Ηρθα εδώ για να κου-βεντιάσουμε τώρα πού είμαστε και οι τρεις μαζί.

Ο Πάουελ τον κύτταξε με κάποια δυσ-φορία:

— "Όπως θέλεις. Τότε κάθισε. "Αλλ' όχι σ' αυτή την καρέκλα, τό ένα της πόδι είναι σπασμένο και ξυγίξεις πάνω από μισό τόνο.

Τό ρομπότ κάθισε σε μια γερή κα-ρέκλα και άρχισε να μιλάει με άπάθεια:

— "Εφτασα σ' ένα συμπέρασμα, έπει-τα από πολλή σκέψη...

Ο Ντόνοβαν πέταξε τά ύπολείμματα του σάντουιτς στο καλάθι και φώναξε νευριασμένος:

— "Αν άρχίσεις πάλι αυτές τις άνοη-σίες...

Ο Πάουελ τού έκανε νόημα να σω-πάσει και είπε μελιστάλαχτα στον Κιού-τυ:

— Συνέχισε, Κιούτυ, σε άκούω.

— Πέρασα τις τελευταίες δυό μέρες με ένδοσκοπική άυτοσυγκέντρωση, είπε ο Κι-ούτυ, και τό άποτέλεσμα είναι πολύ ένδια-φρόν. "Αρχισα να σκέφτομαι με βάση τη μόνη λογική βεβαιότητα πού ύπάρχει μέ-σα μου: "Εγώ, ο Κιούτυ, ύπάρχω, έπειδή σκέπτομαι...

— "Ω, άγιο Διάστημα, μουρμούρισε ο Πάουελ. "Ενα καρτεσιανό ρομπότ!

— Γκρέγκ! φώναξε μανιασμένος ο Ντό-νοβαν. Πόση ώρα θ' άκούω αυτό τό παλαιοσιδερικό να μάς σεοβίρει τις βλα-κείες τού Ντεκάρτ;

— Σιωπή, Μάϊλ! "Ας δούμε πού θα καταλήξει.

Ο Κιούτυ συνέχισε άπαθής:

— Λοιπόν, σκέπτομαι, άρα ύπάρχω. Φυσικά, ή άμέσως έπομένη ερώτηση ήταν: "Αφού ύπάρχω, πού είναι ή αίτία της ύ-παρξέως μου;

Ο Πάουελ άναστέναξε άπογοιτευμέ-νος:

— Μα σου τό έξηγησα αυτό, Κιούτυ. Η "Αμερικανική έταιρία Ρομπότ κατα-σκεύασε όλα τά μέλη σου και μεις εδώ σε συναρμο-λόγησαμε.

— Κι' άν δεν τό πιστεύεις, πρόσθε-σε ο Ντόνοβαν, εύχαρίστως θα σε ξεβιδώ-σουμε και ρά σε στείλουμε από κεί πού ήρθες!

Τό ρομπότ έκανε μια έπιτακτική χειρο-νομία:

— Δε δέχομαι τίποτα άνεξέλεγκτο. Μια θεωρία πρέπει να είναι λογική, άλ-λοιώς δεν έχει αξία. Και ή θεωρία ότι σε ίς έφτιάξατε έμένα έρχεται σε σύγ-κρουση με τους στοιχειωδέστερους κανό-νες της λογικής...

Ο Ντόνοβαν σήκωσε τη γροθιά του αλλά ο Πάουελ πρόφτασε να τον πνίξει τήσε:

— Ψυχραμία, Μάϊλ! "Εξήγησέ μας, Κιούτυ, γιατί είναι αντίθετο προς τη λο-γική;

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η συνέχεια

— "Όχι άκόμη, ήλίθιε!

Συμπληρώθηκαν έφ'έτος τριακόσια χρόνια, άφ' ότου γεννήθηκε ό Δανιήλ Ντηφόε, ό συγγραφέας του άθάνατου «Ροβινσώνα Κρούσου», του μυθιστορήματος αυτού που έχει ίσως διαβασθεί περισσότερο από κάθε άλλο στον κόσμο. Η τριακοσιετηρίδα του Ντηφόε γιορτάζεται στην Άγγλία με μιάν έκθεση—στο Στόκ Νιούινγκτον, όπου έζησε ό διάσημος συγγραφέας—γύρω από τή ζωή, τό έργο και την εποχή του και δίνει την ευκαιρία νά λεχθούν λίγα λόγια για τόν πρωτότυπο και ιδιότυπον αυτόν άνθρωπο των γραμμάτων και κοινωνικό αναμορφωτή, που τό άριστούργημα του είναι πασίγνωστο, άλλ' ή ζωή του και ή προσωπικότητά του άγνοούνται από όλους σχεδόν— και είναι έκατομμύρια—τούς αναγνώστες του «Ροβινσώνα»

Ο ΝΤΗΦΟΕ ΚΑΙ Ο "ΡΟΒΙΝΣΩΝΑΣ",

Με την ευκαιρία της τριακοσιετηρίδας του

Του ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΩΡΙΣΜΕΝΑ βιβλία είναι περισσότερο και καλύτερα γνωστά παρά οι συγγραφείς τους. Υπάρχουν, μάλιστα, μερικά που οι τίτλοι τους χρησιμοποιούνται και αναφέρονται συχνότατα, ενώ οι συγγραφείς τους έχουν σχεδόν ξεχασθεί. Τέτοια είναι ή περίπτωση του «Ροβινσώνα Κρούσου», ενός από τά κλασικά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας — της πασίγνωστης ιστορίας ενός ανθρώπου που ναυαγεί σέ μιάν έρημη νήσο, που ανακαλύπτει εκεί ίχνη θημάτων στην άμμο, που συναντά τόν Παρασκευά και περνά όλόκληρη σειρά από δραματικές περιπέτειες. Τό μυθιστόρημα αυτό — που διάφορες έπιτομές του είναι τό προσφιλέστερο άνάγνωσμα των παιδιών — γνώρισε αναρίθμητες εκδόσεις, μεταφράστηκε σ' όλες σχεδόν τις γλώσσες του κόσμου κι' έξακολουθεί νά διαβάζεται με ζωηρότατο ενδιαφέρον και σήμερα, στην εποχή του ατόμου και των πυραύλων.

Πόσοι αναγνώστες, όμως, ξέρουν ότι ό συγγραφέας του περίφημου αυτού βιβλίου, ό Δανιήλ Ντηφόε — που έφ'έτος γιορτάζονται τά τριακόσια χρόνια από τή γέννησή του — ήταν ένας αξιόλογος Άγγλος λογοτέχνης, που έζησε σ'α τέλη του 17ου και στις αρχές του 18ου αιώνα; Γεννήθηκε τό έτος 1660 σ'τό Λονδίνο, δέν είναι όμως γνωστή ή άκριβής ήμερομηνία της γεννήσεώς του. Γ.ά νά γιορτάσει την τριακοσιετηρίδα της γεννήσεως του Ντηφόε, ό δήμος του Στόκ Νιούινγκτον — μιάς από τις 28 κοινότητες που αποτελούν τό Μεϊζον Λονδίνο — έχει οργανώσει μιάν ένδιαφέρουσα έκθεση, αφιερωμένη στο συγγραφέα του «Ροβινσώνα Κρούσου», στην εποχή του και στους σύγχρονούς του.

Ο κοινωνικός αναμορφωτής

ΤΟ Στόκ Νιούινγκτον, που βρίσκεται στη βόρεια περιοχή του Μεϊζονος Λονδίνου, είναι σημαντικό οικονομικό κέντρο, όπου μεγάλα έμπορικά καταστήματα γειτονεύουν με μικρές βιομηχανίες και οι μονοκατοικίες των συνταξιούχων με τεράστιες νεόδμητες πολυ-

κατοικίες. Δέν είναι από τις συνοικίες που διαλέγουν συνήθως για νά εγκατασταθούν οι άνθρωποι των γραμμάτων. Ωστόσο ό Δανιήλ Ντηφόε στο Στόκ Νιούινγκτον έκανε τις σπουδές του κι' εκεί πέρασε τό μεγαλύτερο μέρος της ζωής του.

Ο πατέρας του, ό Ίωσήφ Φόε, ήταν κρεοπώλης και ευπόληπτος πολίτης. Άνηκε σέ μιά θρησκευτική αίρεση που δέν ήταν επίσημα αναγνωρισμένη και ό δέν ήταν επίσημα αναγνωρισμένη και ό νεαρός Ντηφόε σπούδασε σ' ένα περίφημο «αίρετικό» κολλέγιο. Ίσως τό πέρασμά του από τό κολλέγιο αυτό νά τόν έπηρέασε αποφασιστικά, γιατί έμεινε σ' όλη τή ζωή του ένας αντίρρησης, ένας επαναστάτης, μολονότι υπηρέτησε κατά περιόδους τό κράτος σαν δημόσιος υπάλληλος, πιθανότατα γιατί είχε οικονομικές δυσκολίες και χρειαζόταν ένα μισθό.

Ο Ντηφόε δέν ήταν μόνο συγγραφέας. Ήταν και άνθρωπος δράσεως και δοκίμασε τήν τύχη του σ' τις έπιχειρήσεις. Αυτό έξηγει ίσως γιατί είχε εγκατασταθεί στο Στόκ Νιούινγκτον που γειτονεύει με τό Σίτυ — τήν οικονομική καρδιά του Λονδίνου.

Η έκθεση που έχει οργανώσει έφ'έτος ό δήμος του Στόκ Νιούινγκτον είναι μιά αναδρομή στη ζωή και στο έργο του Ντηφόε. Η έκθεση, ώστόσο, αφιερώνεται πρό πάντων σ'τόν Ντηφόε σαν κοινωνικό αναμορφωτή, άληθινό πρόδρομο του «κράτους κοινωνικής προνοίας» και άμείλικτο έχθρό του σωβινισμού και του φανατισμού. Βλέπει κανένας στην έκθεση τό χειρόγραφο του «Δοκίμιου για τά σχέδια», που είχε έκδοθεί τό 1698 και όπου ό Ντηφόε κάνει μιά σειρά από προτάσεις για τή συντήρηση των δημόσιων δρόμων, για τό ρόλο των Τραπεζών και των ασφαλίστικών εταιριών, των παρθενωγαλείων, των φρενοκομείων και για τή

μεταχείριση των στρατιωτών. Σ' ένα άλλο πολιτικό δοκίμιο του, ό Ντηφόε βεβαιώνει ότι οι έκλογείς είναι σημαντικότεροι από τους αντιπροσώπους που εκλέγουν, αφού οι τελευταίοι άντλούν τή δύναμή τους από τους άπλους πολίτες. Τό δοκίμιο του «Ο άληθινός Άγγλος», τέλος, είναι μιά πικρότατη έμμετρη σάτιρα, όπου ό συγγραφέας του «Ροβινσώνα Κρούσου» γελοιοποιεί τούς συμπατριώτες του που κατηγορούσαν τό βασιλιά Γουλιέλμο ΙΙΙ για τήν ξένη καταγωγή του. Και δέν περιορίζεται νά εірνευθεί τούς έπικριτές του βασιλιά, αλλά επιτίθεται έναντίον όλων, όσοι έκδηλώνουν προκαταλήψεις έναντίον στους ξένους γενικά, θυμίζοντας στους Άγγλους ότι χρειάστηκαν πολυάριθμοι λαοί για νά δημιουργηθεί, με τήν έπιμείζια τους, τό άγγλικό έθνος.

Η σάτιρα και ή τιμωρία

Ο ΝΤΗΦΟΕ, βέβαια, δέν ήταν ό μόνος που επέκρινε τις προκαταλήψεις και τήν κοινωνική άδικία. Άνήκει σέ μιά όλόκληρη σειρά Άγγλων μεταρρυθμιστών και αναμορφωτών, που ή επίδρασή τους είχε γίνει αισθητή ως τις πιο μακρινές χώρες — όπως τόν Τζών Λόκ, τόν Κονγκρέβ, τόν Ντράιντεν, τόν Σαμουήλ Πήπς, τόν Ρίτσαρντ Στήλ, τόν Ίσαάκ Νεύτωνα, τόν Ίωνάθαν Σουίφτ, τόν Ουίλλιαμ Πέν, με τά έργα των οποίων γειτονεύουν τά έργα του Ντηφόε στη βιβλιοθήκη του δημοφιλούς του Στόκ Νιούινγκτον, όπου έχει οργανωθεί ή έκθεση που αναφέραμε.

Στην έκθεση βλέπει κανένας προσωπογραφίες σύγχρονων του Ντηφόε, καθώς και μιά περιγραφή του ίδιου, τοιχοκολλημένη από τή χωροφυλακή, που πρόσφερε άμοιβή σ' όποιον θά βοηούσε για τή σύλληψή του. Μιά περίεργη ιστορία σχετίζεται με τήν τοιχοκόλληση αυτής της περιγραφής. Ο Ντηφόε είχε γράψει ένα σατιρικό έργο: «Ο πιο σύντομος τρόπος νά τελειώσετε με τούς αίρετικούς», στο όποιο παρωδούσε άρισμένους κληρικούς της έπίσημης έκκλησίας που κατεδίωκαν τούς αίρετικούς.

Τήν ειρωνεία του, όμως, δέν τήν κατάλαβαν οι άρχηγοί της έπίσημης έκκλησίας — της Άγγλικανικής — που πήραν σ'α σοβαρά τις σατιρικές προτάσεις του άνώνυμου συγγραφέα (ό Ντηφόε είχε έκδώσει χωρίς όνομα τό έργο του). Τό έργο αυτό έρμηνεύθηκε αντίστροφα και έγκρίθηκε από τήν έπίσημη έκκλησία. Ωστόσο δέν ήταν δυνατό νά μείνει για πολύ καιρό άγνωστη ή ταυτότητα του συγγραφέα, ούτε νά παραγνωρισθούν έπ' άπειρο οι προθέσεις του — που ήσαν σατιρικές και χλεύαζαν πικρότατα τήν έπίσημη έκκλησία. Έτσι ή άστυνομία κατέδιωξε τόν Ντηφόε που αναγκάστηκε νά κρυφτεί — και τότε τοιχοκολλήθηκε ή περιγραφή του για νά αναγνωρισθεί και νά καταδοθεί. Η περιγραφή αυτή αναφέρει: «Αδύνατος, μετρίου άναστήματος, περίπου σαραντάρης, με σκούρα καστανά μαλλιά — αλλά φορεί περρούκα — με γαμψή μύτη με μυτερό πηγούνι, με γκριζά μάτια και με μιά μεγάλη έλιά κοντά στο στόμα». Τέτοιος ήταν, φυσιογνωμικά, ό συγγραφέας του «Ροβινσώνα Κρούσου».

Ο Ντηφόε ανακαλύφθηκε γρήγορα, συνελήφθη, δέθηκε τρεις φορές σ' ένα στύλο σέ μιά πλατεία, καταδικάστηκε σέ φυλάκιση. Όταν ήταν δεμένος στο στύλο, τό πλήθος, αντί νά τόν προηλακίσει, όπως ήταν ή συνήθεια σ' αυτή τήν περίπτωση — κι' αυτή ήταν ή τιμωρία — τόν περιέβαλε με ήπιή συμπάθεια: ήταν ένας ήσυχός θρίσμβος για τόν Ντηφόε που αγωνιζόταν έναντίον των καταχρήσεων της έπίσημης έκκλησίας και της κρατικής εξουσίας.

Στη φυλακή ό Ντηφόε έγραψε πολυάριθμα δοκίμια καθώς κι' ένα έμμετρο «Ύμνο στο στύλο». Αντίθετα με τήν περίφημη «Μπαλλάντα της φυλακής του Ρέντιγκ» του Όσκαρ Ουάιλντ, στο ποίημα του Ντηφόε δέν έκφράζεται ό θρήνος ενός τσακισμένου ανθρώπου, αλλά τό άδάμαστο πνεύμα ενός κοινωνικού επαναστάτη.

Ο πολυγραφώτατος συγγραφέας

Ο ΓΑΙΝ άποφυλακίστηκε μετά δύο χρόνια, χάρη στην επέμβαση του ισχυρού πολιτικού Ρόμπερτ Χάρλεϋ, που ήταν τότε πρόεδρος της Βουλής των Κοινοτήτων, ό Ντηφόε θρήκε σέ άξιοθρήνητη κατάσταση τις υποθέσεις του. Από τότε αναγκάστηκε νά έπιζητήσει θέση δημοσίου υπαλλήλου για νά κερδίσει χρήματα με τήν πέννα του. Ίδρυσε έτσι μιά Πολιτικοφιλογολική Έπιθεώρηση, που τήν έκανε βήμα των φιλελευθέρων ιδεών και που υπήρξε — από τό 1704 ως τό 1711 — ό πρόδρομος του περιοδικού Τύπου στην Άγγλία. Η πολιτική τόν ένδιέφερε πάντοτε κι' ως τά έξήντα του χρόνια έγραφε μόνο πολιτικά και κοινωνικά δοκίμια. Υπήρξε πολυγραφώτατος: έγραψε περίπου 250 έργα που σώζονται όχι τόσο από τις ξεπερασμένες σήμερα πο-

λιτικές και κοινωνικές ιδέες του, όσο από τό άπλό, άνετο και οικείο ύφος του. Από τά λογοτεχνικά έργα του, τά πιο γνωστά — έκτός από τό «Ροβινσώνα Κρούσο» — είναι: τό «Ημερολόγιο της χρονιάς της πανούκλας» (που μερικοί τό θεωρούν τό άριστούργημα του) όπου περιγράφει με θαυ-

ώς τό 1709. Τό μυθιστόρημα αυτό, γραμμένο με τήν άξιοθαύμαστη ζωντάνια και έναργεια ενός άνώτερου ποιότητος ρεπορτάζ, είχε άμέσως και άπληκτική έπιτυχία. Ο Ντηφόε χρησιμοποίησε έπίσης και τήν άφήγηση του γύρου του κόσμου από τόν Νταμιπέ. Όπως όλα τά έργα του Ντηφόε, έτσι

THE LIFE AND STRANGE SURPRIZING ADVENTURES OF

ROBINSON CRUSOE, OF YORK MARINER:

Who lived Eight and Twenty Years, all alone in an un-inhabited Island on the Coast of AMERICA, near the Mouth of the Great River of ORONOQUE;

Having been cast on Shore by Shipwreck, where in all the Men perished but himself.

WITH An Account how he was at last as strangely deliver'd by PYRATES.

Written by Himself.

L O N D O N: Printed for W. TAYLOR at the Ship in Paternoster-Row. MDCCLXIX.

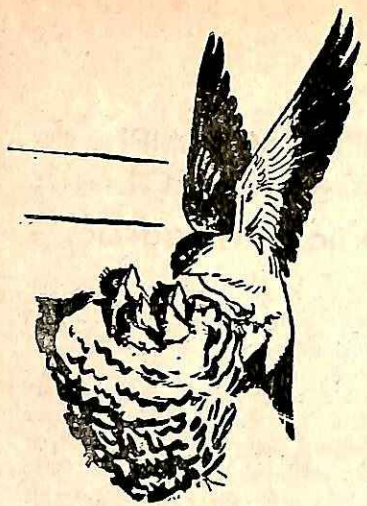
Α Ρ Ι Σ Τ Ε Ρ Α: Τό έξωφύλλο της πρώτης έκδόσεως (1719) του «Ροβινσώνα Κρούσου» με τόν τίτλο: «Η ζωή και οι παράξενες, έκπληκτικές περιπέτειες του Ροβινσώνα Κρούσου». Δείχνει ή πρώτη έκδοση του άριστούργηματος του Ντηφόε.

κι' ό «Ροβινσώνας» έχει, πέρα από τήν άπλή περιπέτεια, ένα βαθύτερο περιεχόμενο: τις αντιδράσεις του ανθρώπου όταν είναι μόνος έναντίον στη φύση και τις προσπάθειές του νά λυγίσει φύση στη θέλησή του, τις σχέσεις ανθρώπου με τόν πλησίον του (του Ροβινσώνα με τόν Παρασκευά). Υπάρχουν στο βιβλίο αυτό σελίδες — διόταν ό Ροβινσώνας ανακαλύπτει τήν κορυφαία στην παγκόσμια λογοτεχνία — εκείνο, όμως, που γοητεύει πάντων τή φαντασία κι' έξακολουθεί συναρπάζει τούς αναγνώστες, μεγάλους και μικρούς, είναι ή άριστοτεχνική άφήγηση των περιπετειών του Ροβινσώνας. Φαίνεται ότι ή πρόθεση του Ντηφόε ήταν, όταν έγραψε τό μυθιστόρημα, νά διαβάσει από μόνον τήν σαν ιστορία περιπετειών, από δέ μεγάλους σαν οδηγός διαγωγής. δέν γελάστηκε στην πρόθεσή του.

Ο «Ροβινσώνας Κρούσος»

ΣΕ πραγματικό γεγονός στηρίζεται και ό άθάνατος «Ροβινσώνας Κρούσος», που έκδόθηκε τό 1719, όταν ό Ντηφόε ήταν 59 χρόνων. Πραγματικά τό μυθιστόρημα αυτό ό Ντηφόε έμπνεύστηκε από τή δραματική περιπέτεια του Σκώτου ναύτη Άλεξάνδρου Σέλκirk, που είχε ναυαγήσει στο νησί Χουάν Φερνάνδεθ, σ' άνοικτά της Χιλής, όπου έζησε μόνος από τό 1704

37

Υπάρχουν πουλιά που οικοδομούν και πουλιά που σκάβουν, πουλιά που ράβουν και πουλιά που χτίζουν πολύχρωμα και όλάνθιστα έξωτικά παλάτια που μ'ας καταπλήσσουν. Οι αρχιτεκτονικές αυτές κατασκευές δεν έξυπηρετούν κανένα πρακτικό σκοπό. Τα φτερωτά πλάσματα ικανοποιούν απλώς το δημιουργικό τους ένστικτο και το πάθος της όμορφιάς. Άλλα, προ πάντων, στο παραδείσιο το διακοσμητικό ταλέντο έφθάσε σε ανώτατο βαθμό τελειότητας...

Αρχιτέκτονες του παραδείσου

Το αξιοθαύμαστο οικοδομικό ένστικτο των παραδείσιων πουλιών

ΕΝΑΣ μικρός Έγγλέζος, μόλις δέκα χρονών, περπατώντας μια μέρα στην έξοχή, παρατήρησε μια πελώρια περούκα τοποθετημένη στην κορυφή ενός τοίχου. Η περούκα αυτή, πράγμα παράδοξο για μια περούκα, είχε ανοιχτογάλαξες ανταύγειες. Πλησιάζοντας, ο μικρός κατάλαβε ότι το παρθένο αντικείμενο δεν ήταν περούκα, αλλά ένας σωρός από χάρτινες ταινίες του τηλεγράφου της εποχής εκείνης.

Οι ταινίες ήταν πλεγμένες και τυλιγμένες με γούστο και κρέμονταν σε κομψές γιρλάντες γύρω από μια φωλιά. Ήταν η φωλιά ενός αηδονιού των τοίχων, που είχε διακοσμηθεί μ' αυτό τον πρωτότυπο τρόπο.

Γιατί; Ποιό σκοπό εξυπηρετούσαν αυτές οι διακοσμήσεις; Ο μικρός Έγγλέζος δεν έχασε ποτέ την παράξενη αυτή φωλιά. Όταν, έπειτα από πολλά χρόνια μελέτης, ο Τζών Γκούλντ — αυτό ήταν τ' όνομα του μικρού — έγινε ένας από τους διασημότερους ορνιθολόγους του κόσμου, αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στην έρευνα του «αρχιτεκτονικού» ένστικτου των πουλιών.

★

ΠΟΛΛΑ φτερωτά είδη είναι προικισμένα από τη φύση με πολυποίκιλα ταλέντα: Υπάρχουν πουλιά οικοδόμοι και πουλιά γεωρύνχοι, υπάρχουν ακόμα και πουλιά που ράβουν, όπως το είδος «συρράπτης», που μπορεί να ενώσει δυο φύλλα με κλωστές από χόρτα για να φτιάξει ένα σακουλάκι. Όλη αυτή η ένστικτώδης έφευρετικότητα και επιδεξιότητα δικαιολογείται από τη μητρική ανάγκη. Άλλ' αυτό είναι, άραγε, η μόνη εξήγηση;

Ο Τζών Γκούλντ, για παράδειγμα, είχε την ευκαιρία να θαυμάσει τη φωλιά του «μπαγιά» της Ινδίας. Αποτελείται από δυο σφαίρες που ενώνονται μ' ένα στενό διάδρομο. Το πουλί μπαίνει μέσα σχεδόν έρποντας. Αν ανοίξουμε μια φωλιά στα δύο, θα βρούμε το έσωτερικό της «ταπεταρισμένο» με φωσφορίζουσες μύγες. Οι μύγες δεν τοποθετούνται ποτέ στο έξωτερικό της

φωλιάς, αλλά πάντα μέσα στον προθάλαμο και το θάλαμο. Οι ιθαγενείς γνωρίζουν αυτή την παράξενη διακόσμηση της φωλιάς του «μπαγιά» και την εξηγούν ως προφυλακτικό μέτρο κατά των φιδιών που κλέβουν αυγά. Την εποχή του Τζών Γκούλντ οι ορνιθολόγοι πίστευαν πως οι μύγες αυτές, με τη μυρουδιά τους, τραβούσαν άλλα φαγώσιμα έντομα που χρησίμευαν ως τροφή των νεοσσών. Άλλα γιατί να μη σκεφθούμε ότι το πουλί, αντί να ζει στο σκοτάδι, προτιμάει να χρησιμοποιεί αυτές τις μύγες σε ζωντανά φωτιστικά σώματα;

Μια μέρα, ο Τζών Γκούλντ μπαίνοντας στο παλαιό ιδίκο ενός γέρο ναυτικού για ν' αγοράσει μερικές αντίκες, άκουσε ένα κοτσύφι να σφυρίζει πολύ μελωδικά το «Ο Θεός σώζει τον βασιλέα». Έστρεψε το κεφάλι του στο μισοσκόταδο για να δει τον παράξενο τραγουδιστή. Δεν ήταν κοτσύφι. Ήταν ένα θαυμάσιο έξωτικό πουλί με κόκκινη ράχη και πράσινο λαιμό. Από τους ώμους του δυο τούφες από ξανθά μεταξένια φτερά χύνονταν σαν φωτεινοί καταρράκτες. Ήταν ένα εξάισιο μεγάλο παραδείσιο, του είδους που οι Ισπανοί είχαν ονομάσει «Πουλί του Θεού».

Την εποχή εκείνη, γύρω στο 1870, ο ζωολογικός κήπος του Λονδίνου κα-

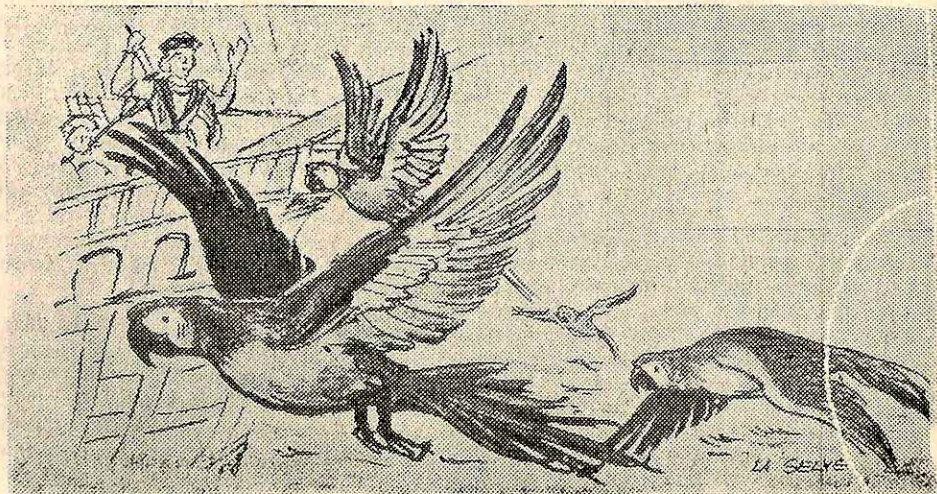
τείχε τρία παραδείσια και οι θρύλοι που περιέβαλλαν αυτά τα έξωτικά πουλιά, είχαν αρχίσει να υποχωρούν μπροστά στην πραγματικότητα της επιστημονικής έρευνας. Άλλα χρειάστηκε πολλός καιρός για ν' αντικρούσουν οι φυσιοδίφες τις αφηγήσεις που κυκλοφορούσαν από την εποχή που οι ναύτες του Μαγγελάνου είχαν προσφέρει στον Κάρολο Κουίντο ένα παραδείσιο ταριχευμένο και χωρίς πόδια.

— Αυτό το πουλί, Μεγαλειότατε, εξήγησαν στο βασιλιά της Γαλλίας, δεν έχει πόδια γιατί ζούσε άλλοτε στον παράδεισο. Πέρασε τα σύνορα που χωρίζουν τον ούρανο από τον έπίγειο κόσμο κι έπεσε όπως οι καταραμένοι ιγγελοι. Πέταξε πάνω απ' τη Γη μέχρι που εξαντλήθηκαν οι δυνάμεις του και κατόπιν πέθανε από τον ούρανο...

Το παραμύθι αυτό είχε τόση επιτυχία, ώστε οι πρώτοι θαλασσοπόροι άκρωτηρίαζαν τα παραδείσια για να τα πουλήσουν ευκολότερα στην Ευρώπη. Όλος ο κόσμος πίστευε ότι τα παραδείσια δεν έχουν πόδια, ότι κρέμονται από τα δέντρα με τα μακρυά φτερά τους και τρέφονται με τις δροσοσταλίδες που πέφτουν από τον ούρανο.

— Στην πραγματικότητα, κύριε, είπε ο γέρο ναυτικός στον Τζών Γκούλντ, πετάνε χαμηλά και θαρρείς, σαν χοντρά κοτσύφια. Όσο για τις φωλιές τους, δεν τις έχω δει ποτέ. Ίσως να μη τις χτίζουν στα δέντρα, αλλά κάπου αλλού...

Η τελευταία αυτή φράση υπήρξε μ'αλάμψη φωτός στο πνεύμα του Τζών

Γκούλντ: τα πουλιά του Παραδείσου δεν περνούσαν τη ζωή τους πετώντας, το θηλυκό δεν γεννάει. Τ' αυγά του στο κοίλωμα της ράχης του άρσενικού, όπως έδειχναν οι ορνιθολόγοι των φοιτητικών χρόνων. Μέσα στη, οργισμένη τροπική θλάση, ο εξερευνητής περναίει συχνά δίπλα από ένα ξέφωτο ή μια προεξοχή χωρίς να την προσέξει. Ο Γκούλντ απέφασε να οργανώσει μιαν άποστολή για ν' ανακαλύψει τις φωλιές των παραδείσιων. Κάτι του έλεγε ότι αυτά τα πανέμορφα πλάσματα δεν μπορεί παρά να κατοικούν σε εξόσιμα οικοδομήματα.

Ο ναός των έρώτων

ΠΟ τα 300 γνωστά είδη παραδείσιων, τα περισσότερα ζούν στη Νέα Γουίνεα και λίγα στα γειτονικά νησιά. Ο Άγγλος ορνιθολόγος απογοητεύθηκε από τις πρώτες έρευνές του. Εξίσια πλάσματα ντυμένα με ατλάζια και περφόρες κατοικούσαν σε απύαντες τρώγλες, απέθαναν τ' αυγά τους σε τρύπες, μακριά από τ' αδιάκριτα έλέμματα, και τα σκέπαζαν με λίγα ξερά φύλλα. Κατόπιν ο Γκούλντ τοξίδεψε στην Αυστραλία, όπου πρόσφατα είχαν ανακαλυφθεί πουλιά της ίδιας οικόγενειας των παραδείσιων. Και κεί, μια μέρα, στις παρυφές μιας χλοερής ζώνης της σαβάνας και των άμμων της έρημου, τον περίμενε ένα μαγευτικό θέαμα.

Δυο σειρές από λεπτά κι' εύλυστα κλαδιά, στολισμένα άκόμα με λίγα πράσινα φύλλα, υψωνόνταν ως ένα μέτρο πάνω από το έδαφος. Έκλιναν άρμονικά το ένα προς το άλλο για να σχηματίζουν μιαν αμφοδωτή γαλαρία. Και οι τοίχοι αυτής της γαλαρίας ήταν στολισμένοι με λουλούδια και πολύχρωμα, λαμπερά χαλίκια. Στην είσοδο της τεχνητής αυτής δεντροστοιχίας περιδιάβαζε ένα ζευγάρι πουλιών. Δεν ήταν μεγαλύτερα από τις περόδες, αλλά ξεχώριζαν με το ανοιχτόχρωμο άσπραφτερό τους φτέρωμα. Το ένα ήταν στολισμένο με ροζόχρωμο περιλαίμιο. Ήταν ένα άρσενικό παραδείσιο της Αυστραλίας. Άργότερα, ο Γκούλντ είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει την κατασκευή αυτών των «κήπων άναμυχής» που δεν εξυπηρετούν κανένα πρακτικό σκοπό, αφού τα πουλιά δεν αποθέτουν εκεί τ' αυγά τους. Το άρσενικό και το θηλυκό συνεργάζονται στην κατασκευή της ανθισμένης αυτής γαλαρίας, που δεν ικανοποιεί παρά μόνο το δημιουργικό τους ένστικτο και το πάθος της όμορφιάς.

Το ζευγάρι διαλέγει ένα χώρο ανοιχτό και όσο το δυνατό φωτεινότερο. Κατασκευάζει πρώτα ένα είδος χαμηλής βάσεως από χαλίκια στρογγυλά και σχαδόν ίσομεγέθη. Κατόπιν, τα δυο πουλιά φέρνουν από το δάσος λεπτές βέργες μήκους περίπου ενός μέτρου και τις χάνουν στερεά μέσα στην πέτρινη βάση. Αν υπάρχουν άφθονα οικοδομικά υλικά στην περιοχή, ή ανθισμένη σήραγγα φτάνει σε μήκος πέντε μέτρων. Το ζευγάρι κάνει τον προίπάτο του εκεί μέσα ανταλλάσσοντας τρυφερά τι-

τιδίσματα. Συγχρόνως, εξωραίζει αδιάκοπα τον κήπο του. Τα δασάκια από σιντφι που άφθονούν στις έκβολές των ποταμών της Αυστραλίας είναι το κυριώτερο διακοσμητικό υλικό αυτών των πουλιών. Η είσοδος της σήραγγας τους λαμποκοπάει στον Ήλιο σαν καθρέφτη. Ο Γκούλντ είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει πως αυτά τα πουλιά έλκονται από κάθε τι που γυαλίζει. Μια μέρα, ο Γκούλντ έχασε το ρολόι του ανάμεσα στους θάμνους και το ξαναβρήκε λίγες ώρες αργότερα κρεμασμένο από την αλυσίδα στην είσοδο ενός απ' αυτούς τους «ναούς του έρωτα»!

Η κυρία φωλιά των πουλιών βρίσκεται σε κάποια απόσταση από την ανθισμένη σήραγγα. Είναι κατασκευα-

προσευχόταν να μη συμβεί καμιά τρικυμία, γιατί ο ελάχιστος κραδασμός ήταν αρκετός για να καταρρεύσει το έξωτικό άρχιτεκτόνημα των παραδείσιων. Άλλά, τέλος, το κιβώτιο ξεφορτώθηκε στην Άγγλία χωρίς άπνευστα κι' έπειτα από λίγες μέρες ο μαγευτικός κήπος εξέτεθη σε κοινή θέα στο Βρετανικό Μουσείο.

Λαμπρή επιτυχία. Χιλιάδες επισκέπτες πέρασαν από το μουσείο για να θαυμάσουν την έξωτική φωλιά των έρώτων. Ήθελαν όλοι να γνωρίσουν τον παραδείσιο καλλιτέχνη και να τον παρακολουθήσουν την ώρα της δημιουργίας. Σε λίγο, ο ζωολογικός κήπος του Λονδίνου απέκτησε ένα απ' αυτά τα πουλιά. Το κλείσανε σε μια τεράστια

Χελιδόνια. Γιαπωνέζικο σχέδιο του 18ου αιώνα.

σμένη από ξερή λάσπη και μερικά χαμόκλαδα. Το θηλυκό μένει εκεί όσο χρειάζεται για να κλωσάσει τα αυγά. Κατόπιν επιστρέφει άμέσως στα καταστόλιστα παλάτια του, όπου την περιμένει το άρσενικό.

Παραδείσιοι καλλιτέχνες

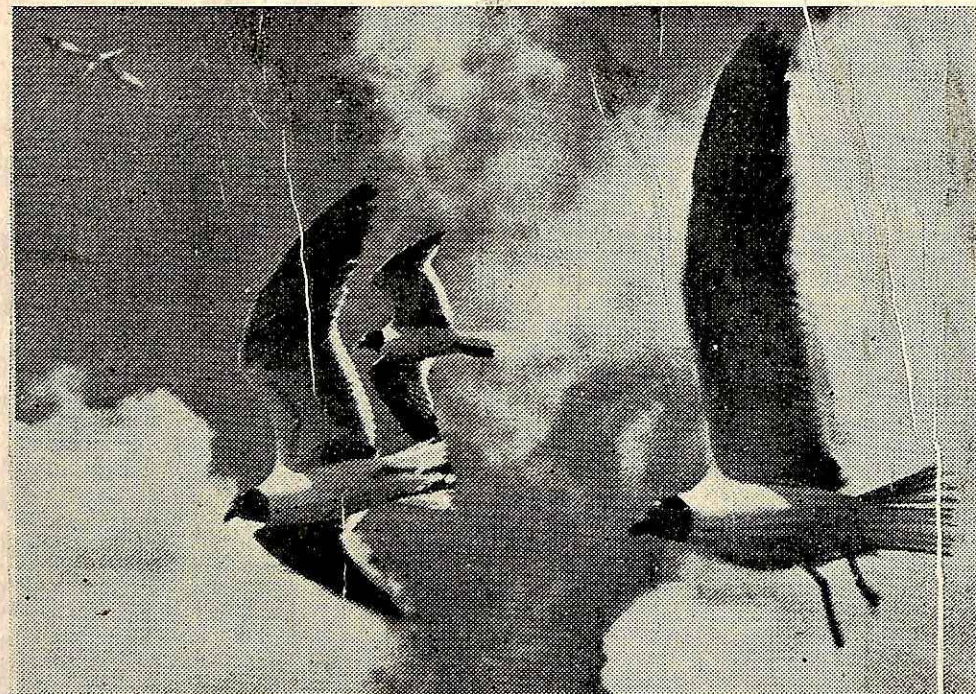
ΤΗΝ εποχή αυτών των εκπληκτικών ανακαλύψεων, ο Γκούλντ ήταν κιόλας διάσημος στον επιστημονικό κόσμο. Παρ' όλα αυτά, φοβήθηκε πως οι συνάδελφοί του θα ήταν άδύνατο να παραδεχθούν τις περιγραφές του χωρίς χειροπιαστές αποδείξεις. Με άπειρους κόπους και προφυλάξεις κατόρθωσε να ανασκηώσει από το έδαφος, χωρίς να τη διαλύσει, μιαν απ' αυτές τις κατασκευές των παραδείσιων. Την έκλεισε μέσα σ' ένα τεράστιο τζαματό κιβώτιο και την τύλιξε με μαλακά ύφασματα και βάμβακια. Δεν υπήρχαν τότε αεροπλάνα για να διευκολύνουν τη μεταφορά. Το κιβώτιο μεταφέρθηκε με ιστιοφόρο από την Αυστραλία και σ' όλο το διάστημά του ταξιδιού ο Γκούλντ

αίθουσα και σκόρπισαν γύρω του τα συνηθισμένα οικοδομικά υλικά: βέργες, χαλίκια, κοχύλια, λουλούδια. Μα το δυστυχισμένο πουλί δεν μπόρεσε να προσαρμοληθεί στο κρύο και την όμιχλη του Λονδίνου. Η δημιουργία του ήταν πολύ μέτρια. Έστηνε τις βέργες του χωρίς γούστο μέσα σ' ένα σωρό χαλικιών. Δεν είχε διάθεση να εργασθεί και πέθανε έπειτα από λίγο νοσταλγώντας τον Ήλιο της πατρίδας του.

Θόλοι και γαλαρίες

ΝΕΕΣ επιστημονικές αποστολές ανέκαλύψαν κι' άλλους φτερωτούς αρχιτέκτονες, αυτή τη φορά στη Νέα Γουίνεα. Η πράσινη «αμβλυωνίς» διαλέγει ένα δέντρο στη μέση ενός ξέφωτου και χρησιμοποιεί τον κορμό του σαν κεντρικό πάσσαλο ενός είδους σκηνής. Για να κατασκευάσει αυτή τη σκηνή σωριάζει γύρω απ' τον κορμό, σε ύψος ενός μέτρου περίπου, μαλακά χορτάρια πλεγμένα με βέργες. Αν το οικοδόμημα χάσει την ισορροπία του και

καταρρέυσει, τὸ πουλὶ θ' ἀρχίσει ἀκού-
ραστα ἀπὸ τὴν ἀρχή, μέχρι ποῦ ὁ κυ-
κλικὸς τοῖχος θὰ στηριχθεῖ στὸν κεν-
τρικὸ πάσσαλο. Τὸ χλοερὸ αὐτὸ κατα-
σκεύασμα θὰ χρησιμεύσει ὡς μόνιμη κα-
τοικία γιὰ τὸ ζευγάρι. Μπροστὰ στὴν
εἴσοδο, τὸ ἀρσενικὸ θὰ στρώσει ἕνα
ταπέτο ἀπὸ πρασινάδα καὶ ἀνάμεσα
στὴν πρασινάδα θὰ σπείρει κόκκινα καὶ
μαδιὰ λουλούδια. Φαίνεται πὺς αὐτὰ
τὰ χρώματα σαγηνεύουν ἰδιαίτερα τὰ
πουλιά, γιὰτί ὅλες οἱ φωλιές τῆς ἀμ-
βλυωνίδος εἶναι διακοσμημένες κατὰ τὸν
ἴδιο τρόπο καὶ ποτὲ δὲν χρησιμοποιοῦ-
νται γαλάζια ἢ κίτρινα λουλούδια.
Ῥγάρχει κι' ἕνα παραδείσιο πού χτί-
ζει τὴ φωλιά του στὴν ἀνοιχτὴ πεδιά-

θαλασσο πουλὶα.

δα. Μπροστὰ στὴ φωλιά ἐκτείνεται σὲ
μῆκος πολλῶν μέτρων ἕνα εἶδος σκε-
παστῆς γαλαρίας μὲ δάπεδο καὶ ὀροφή
ἀπὸ γερὲς βέργες. Ἴσως μ' αὐτὸ τὸν
τρόπο προσπαθεῖ νὰ προστατεύει ἀπὸ
τὶς καταρρακτώδεις βροχὲς τὸν τροπι-
κὸν τὸ ἐξάισιο λευκοπόρφυρο φτέρωμά
του... Ἐνα ἄλλο παραδείσιο στολίζει
τὴ θολωτὴ φωλιά του μὲ κάθε μικρὸ
κόκκαλο ποῦ θὰ βρεῖ στὴν περιοχή. Δὲν
διστάζει νὰ φτάσει ὡς τὰ χωριὰ τῶν
Παπούα γιὰ νὰ σκαλίσει τ' ἀποφάγια
ποῦ πετάνε ἐκεῖ τριγύρω. Ὅσο γιὰ τὸ
γαλάζιο παραδείσιο, ἀρκεῖται νὰ κατα-
σκευάσει ἕνα εἶδος πύργου ἀπὸ πηλὸ
μέσα στὸν ὁποῖο τὸ θηλυκὸ, ἂν μείνει
ἱκανοποιημένο ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονική,
ἔρχεται νὰ ζευγαρωθεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸ
τοῦ πύργου εἶναι διακοσμημένο μὲ γα-
λάζια χαλίκια καὶ λουλούδια ἐπίσης γα-
λάζια.

Οἱ ἀξιοθαύμαστες αὐτὲς κατασκευές εἶ-
ναι ἀπλῶς ἕνα δῶρο πού προσφέρεται
στὴν ἐκλεκτὴ τῆς καρδιάς τους;

★
ΑΠΟ τὴν ἐποχὴ τοῦ Γκοῦλντ πολ-
λοὶ παραδείσιοι ἀρχιτέκτονες εἶ-
χαν μεταφερθεῖ ζωντανοὶ στοὺς

ζωολογικοὺς κήπους καὶ τὰ μουσεῖα: φυ-
σικῆς ἱστορίας τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδιαί-
τερα τῆς Ἀμερικής. Ἀλλὰ κανένας ἀπ'
αὐτὰ τὰ πουλιά δὲν ἐργαζόταν μὲ ὁ-
ρεξή. Μόνο πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια οἱ
Αὐστραλοὶ ἐπιτιμήμονες βρῆκαν τὸ φάρ-
μακα: Ἡ μοναξιά στοριώνει τὸν διμυ-
ουργικὸ ἔνστικτο τοῦ πουλιοῦ. Γιὰ νὰ
χτίσει τὴ φωλιά του, πρέπει νὰ εἶναι
ζευγαρωμένο.

Καὶ παρατηρήθηκε κατὶ παράξενο σπὸ
ζωολογικὸ κήπο τῆς Μελβούρνης: Τὶς
ζευγαρωμένα παραδείσια ὄχι μόνο χτί-
ζουν μ' ἐνθουσιασμό τὶς ἀνθισμένες γα-
λαρίες τους, ἀλλὰ δοκιμάζουν καὶ νέες
τεχνουργίες ἀνάλογα μὲ τὰ ὑλικά ποῦ
θὰ τοὺς προσφερθοῦν. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ:

τὰ ζευγάρια ἀνεκάλυψε τὸν καρπὸ ἑνὸς
ἀγρίου θάμνου ποῦ περιέχει γαλάζιο
χυμό. Λίγες μέρες ἀργότερα, τὰ που-
λιά εἶχαν μάθει νὰ θουτάνε τὰ ξερὸ-
κλαδὰ τους σ' αὐτὸ τὸ χυμὸ γιὰ νὰ
τὰ θάψουν γαλάζια. Καὶ ὄχι μόνο αὐ-
τό: Ἐπῆσαν τοὺς καρποὺς τοῦ θά-
μνου καὶ τοὺς ἔσθιζαν μὲ τὸ ράμφος
τους πάνω ἀπὸ τὸ οἰκοδόμημα γιὰ νὰ
σηματίσουν παράξενες «τοιχογραφίες»
ἀφηρημένης ἐμπνεύσεως!

Μετὰ τὴ μουσική, μετὰ τὴν ἀρχι-
τεκτονική, πρόκειται μήπως ν' ἀνακα-
λύψουμε ὅτι τὰ παραδείσια ἔχουν «ἐ-
φεύρει» καὶ τὴ ζωγραφική; Ἀλλ' ἴσως
τὸ αἶνιγμα ἔχει κιόλας λυθεῖ. Τὸ 1955
ὁ ἐξερευνητὴς Πιερ Γκαισσὼ ρώτησε
τοὺς κεφαλοκυνηγοὺς τῆς Νέας Γουί-
νέας ἂν ἀντλούσαν ἐμπνεύσεις ἀπὸ τὰ
φτερά τῶν πουλιῶν γιὰ νὰ ζωγραφί-
σουν τὰ μαῦρα κορμιά τους μὲ τὴν
ὥχρα καὶ τοὺς φυτικούς χυμούς. Ἐ-
λαβε αὐτὴ τὴν ἐκπληκτικὴ ἀπάντηση:

— Οἱ πολεμιστὲς μας δὲν ἀντιγρά-
φουν τὰ πουλιά, τὰ πουλιά ἀντιγρά-
φουν τοὺς πολεμιστὲς!

LUC HAINOT

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ..

Ὁ Ζοακίμ Μπαρρακέρ, ὁ διάση-
μος Ἰσπανὸς ὀφθαλμολόγος, κα-
τέπληξε πρόσφατα τὸν ἱατρικὸ
κόσμο μὲ δυὸ ἀπίστευτα τολμη-
ρὲς ἐγχειρήσεις: Ἀφαίρεσε πρῶ-
τα τὸν κρυσταλλοειδῆ φακὸ τοῦ μα-
τιοῦ ἑνὸς ἀρρώστου καὶ τὸν ἀντι-
κατέστησε μ' ἕνα φακὸ ἀπὸ πλα-
στικὴ ὕλη κατασκευασμένο στὶς
κατάλληλες διαστάσεις! Ἡ δεύ-
τερη ἐγχείρηση ἦταν ἀκόμα πιὸ
καταπληκτικὴ: Ἀνοίξε τὸ μάτι
ἑνὸς ἀρρώστου ποῦ ἔπασχε ἀπὸ
καταρράκτη καὶ «ἐπῆλυνε» τὸν
κρυσταλλοειδῆ φακὸ μὲ μιὰ διάλυ-
ση ἀλφαχυμοθριψίνης (ἕνα εἶδος
ἐνζύμου). Κατόπιν ἔρραψε πάλι
τὸ βολβό. Κανένας χειρουργὸς
μέχρι σήμερα δὲν εἶχε τολμήσει
νὰ κάνει κατὶ τέτοιο.

★

Ἡ «ἐβραϊκὴ φυλὴ» δὲν ὑπάρ-
χει, γράφει ὁ μεγάλος ἀνθρωπο-
λόγος Χάρρυ Σαπάιρο, διευθυν-
τῆς τοῦ τμήματος ἀνθρωπολογίας
τοῦ Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας
τῆς Νέας Ὑόρκης. Αὐτὸ πού, κα-
λόπιστα ἢ κακόπιστα, ὀνομάζου-
με «ἐβραϊκὴ φυλὴ» δὲν εἶναι παρὰ
ἕνα ἐτερόκλητο σύνολο φυλετικῶν
καὶ πολιτιστικῶν χαρακτηριστῶν. Ὁ
Σαπάιρο στηρίζει τὴ γνώμη του
σ' ἕναν ὀγκο στατιστικῶν στοι-
χείων ποῦ συγκεντρώθηκαν ἀπ' ὅ-
λες τὶς χώρες. Τὰ περίφημα «φυ-
λετικά χαρακτηριστικά» τῶν Ἐ-
βραίων, ποῦ προσπάθησαν νὰ ἐκ-
μεταλλευθοῦν οἱ Γερμανοὶ ἀντιση-
μίτες, δὲν εἶναι παρὰ δευτερεύου-
σες λεπτομέρειες χωρὶς στατιστι-
κὴ σημασία. 14—20% τῶν Ἐ-
βραίων τῆς Εὐρώπης ἔχουν γαλα-
νὰ μάτια, ἀλλὰ τὰ 98% τῶν Ἐ-
βραίων τοῦ Ἰράκ ἔχουν μαῦρα
μάτια. Οἱ μισοὶ ἔχουν σγουρὰ
μαλλιά, οἱ ἄλλοι μισοὶ ἔχουν ἴ-
σια μαλλιά. Τὸ ἴδιο συμβαίνει
μὲ τοὺς κρανιακοὺς δείκτες, τὶς
ὁμάδες τοῦ αἵματος κλπ. Δηλα-
δὴ δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖος φυλετικὸς
τύπος Ἐβραίου, ὅπως ἰσχυρίζο-
ταν ἡ χίτλερική προπαγάνδα.

★

Ἡ καρδιά μιᾶς μεγάλης φά-
λαινας ζυγίζει 116 κιλά. Χτυ-
πάει δέκα φορές τὸ λεπτό καὶ
σὲ κάθε πούλμο εἰσχετεύει 45 λί-
τρες αἷμα στὶς ἀρτηρίες τῆς. Ἡ
ἀορτὴ μιᾶς φάλαινας ἔχει διά-
μετρο εἰκοσι ἑκατοστῶν... Οἱ με-
τρήσεις αὐτὲς ἔγιναν σὲ μιὰ ἐ-
τοιμοθάνατη φάλαινα, ποῦ εἶχαν
τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσουν οἱ Ἀ-
μερικανοὶ ἐπιστήμονες. Τὸ κῆτος
εἶχε μῆκος 13,40 μέτρων καὶ ζύ-
γιζε 21.708 κιλά.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Καὶ ἦτον ἐκεῖνη ἄνασσα τοῦ δρυμοῦ δέσποινα ἀγρίας καλλονῆς, θα-
σίλισσα τῆς δρόσου...

Μοῦ ἐφάνη ὅτι τὸ δένδρον, μικρὸν κατὰ μικρὸν, μετέβαλλεν ὄψιν, εἰ-
δος καὶ μορφήν.

Εἰς μίαν στιγμὴν, ἡ ρίζα τοῦ ἐφάνη ὡς δύο ὠραῖαι εὐτορνοὶ κνήμαι, ὁ
κορμὸς διεπλάσσετο καὶ ἐμορφύετο εἰς ὄσφυν, κοιλίαν καὶ στέρνον, μὲ δύο
κόλπους γλαφυροὺς προέχοντας· οἱ δύο παμμέγιστοι κλάδοι μοῦ ἐφάνησαν
ὡς δύο θραχίονες, χεῖρες ὀρεγόμεναι εἰς τὸ ἄπειρον...

Ἀ! δὲν εἶναι δένδρον, εἶναι κόρη...

Ὑπὸ τὴν βασιλικὴν δρυῖν

Διήγημα τοῦ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΟΤΑΝ παιδίον διησχόμην ἐκεῖ πλησί-
ον, ἐπὶ ὄναριον ὁρῶμενος, διὰ νὰ
ὑπάγω νὰ ἀπολαύσω τὰς ἀγοστιζά-
μας πανηγύρεις, τῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα,
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Πρωτομαγι-
ᾶς, ἐρρέμβαζον γλυκὰ μὴ χορταίνων νὰ
θανυμάξω περικαλλὲς δένδρον, μεμονω-
μένον, πελώριον, μίαν βασιλικὴν δρυῖν.
Ὅποιον μεγαλεῖον εἶχεν! Οἱ κλάδοι τῆς
χλωροφάνου, κατὰμεστοι, κραταῖοι, οἱ
κλώνοι τῆς, γαμφοὶ ὡς ἡ χεὶρ τοῦ λέον-
τος, προεῖχον ἀναδεδημένοι, ὡς βασιλι-
κὰ στέμματα. Καὶ ἦτον ἐκεῖνη ἄνασσα
τοῦ δρυμοῦ, δέσποινα ἀγρίας καλλονῆς,
θασίλισσα τῆς δρόσου...

Ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς ἐστάλαξε κι' ἔρ-
ρεον ὀλόγυρά τῆς «μάννα ζωῆς», δρόσος
γλυκασμοῦ, μέλι τὸ ἐκ πέτρας. Ἐθαλ-
πον οἱ ζωηφόροι ὁποῖ τῆς ἔρωτα θεῖας ἀμ-
μῆς κι' ἔπνεεν ἡ θεοπεσία φυλλὰς τῆς
ἡμερον, τρυφῆς ἀκηρότου. Καὶ ἡ κορυ-
φή τῆς θαυμάσιος ἡγείρετο ὡς στέμμα
παρθενικόν, διάδημα θεῖον.

Ἡσθάνομην ἄφατον συγκίνησιν νὰ θε-
ωρῶ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο δένδρον. Ἐ-
φάνταζεν εἰς τὸ ὄμμα, ἔμελεν εἰς τὸ
ὄψ, ἐψιδύριζεν εἰς τὴν ψυχὴν φθόγγους
ἀορήτου γοητείας. Οἱ κλώνες, οἱ ῥαμίνοι,
τὸ φύλλωμά τῆς, εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν
σεῖσιν, ἐφαίνοντο ὡς νὰ ψάλλωσι μέλος
ἡλιακόν, τὸ «Ὡς ἐμεγαλύνθην». Μ'
ἐθέλεγε, μ' ἐκάλει, μ' ἐκάλει ἐγγὺς τῆς.
Ἐπόθουν νὰ πηδήσω ἀπὸ τοῦ ὑποζυγίου,
νὰ τρέξω πλησίον τῆς, νὰ τὴν ἀπολαύσω,
νὰ περιπτεχθῶ τὸν κορμὸν τῆς, ὅστις θὰ
ἦτον ἀγκάλιασμα διὰ πέντε παιδιὰ ὡς
ἐμέ, καὶ νὰ τὸν φιλήσω. Νὰ προσπαθῇ-
σω ν' ἀναρριχηθῶ εἰς τὸ πελώριον στέ-
λεχος, τὸ ἄδρον καὶ ἀμαυρόν, ν' ἀναβῶ
εἰς τὸ σταύρωμα τῶν κλάδων τῆς, ν' ἀ-
νέλω εἰς τοὺς κλώνους νὰ ὕψωθῶ εἰς
τοὺς ἀκαίμονας... Καὶ ἂν δὲν μ' ἐδέχε-
το, καὶ ἂν μ' ἀπέβαλλεν ἀπὸ τὸ σῶμα
τῆς καὶ μ' ἔρριπτε, κάτω, ὡς ἐπιπτον
νὰ κυλισθῶ εἰς τὴν χλόην τῆς, νὰ στε-
γασθῶ ὑπὸ τὴν σκιά τῆς, ὑπὸ τὰ ἀε-
τώματα τῶν κλώνων τῆς, τὰ ὅμοια μὲ
στέμματα Δαυὶδ θεολήπτου.

Ἐπόθουν, ἀλλ' ἡ συνοδεία τῶν οἰκείων
μου, μεθ' ὧν ἐτέλουν τὰς ἐκδρομὰς ἐκεῖ-
νας ἀνὰ τὰ ὄρη, δὲν θὰ ἤθελε νὰ μοὶ τὸ
ἐπιτρέψει. Καὶ μίαν χρονίαν ἦτο κατὰ
τὰς ἐορτὰς τοῦ σωτηρίου ἔτους 180.. κα-
θὼς εἴχομεν διέλθει πλησίον τοῦ δένδρου,
ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μέγα Μανδρὶ — ἦτο
δὲ τὸ Μέγα Μανδρὶ μικρὸς συνοικισμὸς,

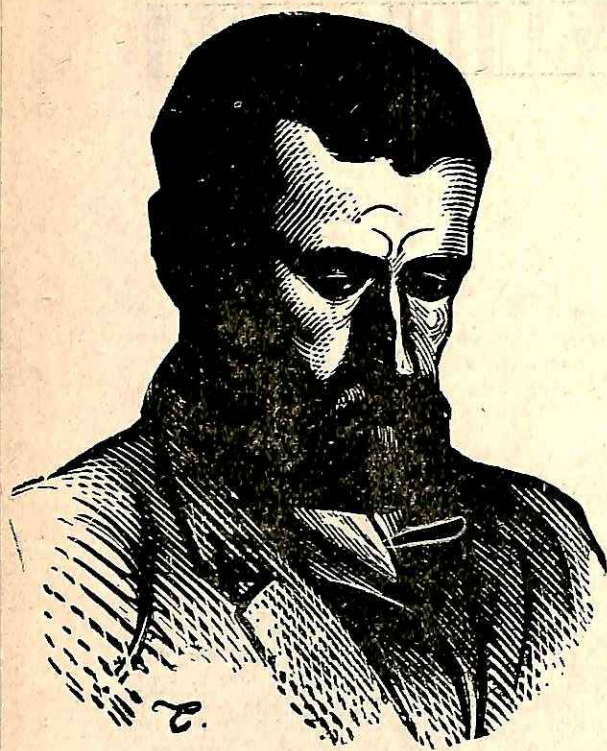
πυλόντο ἀγῶνες ἀμύλλης, δυσκοβολίαι καὶ
ἄλματα. Ἐπληττε τὰς πραεῖας ἡχοὺς ὁ
φθόγγος τοῦ αἰλοῦ καὶ τῆς λύρας, συ-
νοδεύων τὸ ἔρρυθμον βῆμα τῶν παρθένων
πρὸς κύκλιον χορὸν. Καὶ ξανθαί, ἐρυθρό-
πεπλοὶ βοσκοπούλαι ἐπήδιον. Ἐπέτων, ἐκε-
λάδουν.

Καθὼς εἴχομεν φθάσει ἐκεῖ, τὴν χρο-
νίαν ἐκείνην, μὲ εἶχε κυριεύσει ζωηρότε-
ρον ἢ ἐντόπις ἡ μαγικὴ τῆς δρόσος. Δι-
ηρχόμεθα ἐκαστοτε οὐχὶ μακρὰν τοῦ δέν-
δρου, ἀπέχοντος ἡμίσεως ὥρας ὁδὸν ἀπὸ
τὸ Μέγα Μανδρὶ. Ὁ δρόμος μας ἦτον ἐ-
πὶ τῆς κλιτύος, ὀλίγον ὑψηλότερον τῆς
θέσεως, ὅπου ἴστατο τὸ δένδρον, ἔτεμε δὲ
πλαγίως τὸ βουνόν... καὶ ἡ δρὺς ἡ μαγι-
κή, καθὼς ἐξηκολούθουν νὰ τὴν βλέπω
ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν, μὲ ἐγοήτενε καὶ μὲ ἐ-
κάλει, ὡς νὰ ἦτο πλάσμα ἐμφυχον, κό-
ρη παρθενικὴ τοῦ βουνοῦ.

Κατὰ τὰς ποικίλας κυμάνσεις τῆς ὁδοῦ,
σύμφωνα μὲ τὰ κοιλώματα ἢ τὰς προεξο-
χὰς τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὰς κινήσεις
τοῦ ὄναριου τὰς ἰδιοτρόπους καὶ πείσμα-
νας — καθὼς ἐξάνοιγα τὸ πρῶτον τὴν
δρυῖν, καθόσον ἐπλησίαζα ἢ ἀπεμακρύνο-
μην ἀπ' αὐτῆς, τόσας θέας, ἀπόψεις καὶ
σάσεις ἐλάμβανεν τὸ δένδρον. Ἐκ πλα-
γίου καὶ μακρόθεν εἶχεν ὄψιν λιγυρὰς χά-
ριτος, ἐγγύθεν καὶ κατὰ μέτωπον προέκυ-
πτε ὅλη μεστή καὶ ἀμφιλαφῆς, θαυμάσιος,
ἐπιβάλλουσα ὡς νύμφη.

Ὅλην τὴν νύκτα, κοιμώμενος καὶ ἀγρυ-
πνῶν, ὠνειρεύομην τὴν δρυῖν, τὴν θεοπε-
σίαν καὶ ὕψηλὴν... Τὴν πρωΐαν ἐκείνην
τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καθὼς εἶχεν εὐω-
διάσει ὁ ναῖσκος ἀπὸ δάφνας καὶ λιθανω-
τίδας, καὶ εἶχε χροσθῆ τρελλὰ ἀπὸ παι-

δικάς χείρας ο μικρός κώδων, ο υπεράνω του γείσου της στέγης της πλακοσκεπτός, χαιρετίζουν το «Ανάστα ο Θεός», το όποιον έφραλλεν ο παπᾶς ραίων τους πιστούς με πέταλα ρόδων και ίων. Είτα, πάλιν απολύση ή λειτουργία, εγώ ξγίνα άφαντος.

Διά πλαγίου, κρυφού δρομίσκου, τόν όποιον είχαν ανακαλύψει την προτεραίαν, ήρχισα να άνέρχωμαι την ράχιν του βουνού... διεθυνόμενος προς τό μέρος, όπου ετέλειτο ή βασιλική δρύς. Έπίστευον ότι εγνώριζα καλά τόν δρόμον.

Ήταν όλη ή δόδς άνωφερής, κι' εγώ έτρεχον διά να φθάσω ταχέως, ν' άσπασθώ την έρωμένην μου — έπειδή ή δρύς ύπήρξεν ή πρώτη παιδική μου έρωμένη — και ταχέως πάλιν να έπιστρέψω, φανταζόμενος ότι ή άπουσία μου τότε δεν θα παρατηρείτο και δεν θα είχαν ν' άκούσω επιπλήξεις από τους οικείους.

Πρό έμού είχαν άναχωρήσει από τό ποιμενικόν σήνωμα όλίγοι εκ της τάξεως των βοσκών, άπερχόμενοι εις την πολίχνην, διά να κομίσωσιν άρνία και τυρίον εις τους κολλήγας, άποφάσισι δέ άλλα δψώνια εκ της πόλεως. Οδοί θα έπέστρεφον προς έσπέραν και δεν ήτο πιθανόν να συναντήσω τινάς καθ' όδόν. Πλήν παρ' έλπίδα είδον μακρόθεν άλλους έρχομένους προς τά έδω, έν συνοδεία γυναικών και παιδών και ύποζυγίων, ούτοι ήρχοντο εκ της πόλεως διά να συνορτάσωσιν έν τη έξοχῇ πλησίον των συγγενών των. των βοσκών.

Πάσαντα έξετοράτην της όδοϋ κι' έσπευσα να κρυθώ ύπισθεν πυκνών θάμνων. Οί άνδρωποι εκείνοι άν με συνήντων, πορευόμενον άγνωστόν που, θα έπαρά- ξελεύοντο και άν δεν μ' έπειθον να κατέλθω μετ' αυτών εϋθύς όπισω, έξ άπαντος θα με κατήγγελλον κάτω εις τό Μέγα Μανδρί. Ήμην ένδεκα έτών παιδί.

Εκείνοι ταχέως άντισαρώληθον κι' εγώ άνέλαβα τόν δρόμον μου, αλλά μετ' όλίγον τόν έχασα. Είς έν σταυροδρόμιον όπου έφθασα, έπῆρα τόν δρόμον άριστερά,

τόν ύψηλότερον, και άσφμαίων έφθασα εις την κορυφήν του βουνού. Πλήν ή μεγάλη δρύς ύπήρξεν εδεργέτις μου και κηδεμών μου. Αύτη μ' έξήγαγεν εκ της άπάτης, έφαινετο δέ ως να μοι ένευε μακρόθεν και με όδήγει να έλθω πλησίον της.

Καθώς την είδα χαμηλότερα, δεξιόθεν, άρκετά μακράν, έπῆρα τόν δρομίσκον εις τόν όποιον έτρεχα και στραφείς προς δυσμάς ήρχισα να κατέρχωμαι, μέσα των άγρών, ύπερπηδών αίμασίας, χάνδακας, φραγμαούς θάμνων και βάτων, σχίζων τάς σάρκας μου, αίμάσσων χείρας και πόδας.. Τέλος έφθασα πλησίον της ποθητής νύμφης των δασών.

Ήμην κατάκοπος, κάθιδρος και πνευστιών. Άμα έφθασα, έρριφθήν επί της γλός, εκυλίσθην επάνω εις παπαρύνες και χαμολούλουντα. Άλλ' όμως ήσθανόμην κορυφήν ευτυχίαν, όνειρώδη απόλαυσιν. Ερρέμβαζον αναβλέπων εις τους κλώνους της τούς κραταιούς και άνοιγόμενους ήδυπαθώς τά χείλη εις την πνοήν της αύρας της, εις τόν θροῦν των φύλων της. Έκατοντάδες πουλιών άνεπαύοντο εις τους κλώνους της, έμελλον τρελλά τραγούδια... Δρόσος, άρωμα, και χαρμονή έθώπευον την ψυχήν μου..

Ήμην άποσταμένος και δεν είχαν κοιμηθῇ καλά την νύκτα. Ο ύπνος μου έλειπεν. Είς την σκιάν του πελωρίου δένδρου, έν μέσω των μυρώνων του των κατακοκκίνων, ο Μορφεύς ήλθε και μ' έθανάτωσε και μου έδειξεν εικόνας, ως εις περίεργον παιδίον.

Μου έφάνη ότι τό δένδρον — έσωζον καθ' ύπνον την έννοιαν του δένδρου — μικρόν κατά μικρόν μετέβαλλεν θῦν, είδος και μορφήν. Είς μίαν στιγμήν ή ρίζα του έφάνη, ως δύο ώραιαι ευτορνοι κνήμια κολλημένα ή μία επάνω εις την άλλην είτα κατ' όλίγον έξεκόλλησαν και έχωρήθησαν εις δύο' ο κορμός μου έφάνη ότι διεπλάσσετο και έμορφοῦτο εις όσφύν, εις κοιλίαν και στέρνον, με δύο κόλπους γλαφυρούς, προέχοντας' οί δυο παμμέγιστοι κλάδοι μου έφάνησαν ως δύο θραχίονες, χείρες όρεγόμεναι εις τό ύπειρον, είτα κατερχόμεναι συγκαταβατικώς προς την γῆν, έρ' ής εγώ έκείμην, και τό θαύμασιον, άειθαλές φύλλωμα μου έφάνη ως κόμη πλούσιας κόρης, άναδεημένη προς τάνω, είτα λυομένη, κυματίζουσα, χαλαρούμενη προς τά κάτω.

Τό πόρισμά μου, τό έν όνειρώ έξαχθέν και εις λήρον έν είδει συλλογισμού διατυπωθέν, έπῆρξε τούτο. «Α! δεν είναι δένδρον, είναι κόρη, και τά δένδρα,

όσα βλέπομεν, είναι γυναίκες!»

Όταν μετ' όλίγον έξύπνησα, ως συνέχισαν του όνειρου έσχον έν νῦν την άνάμνησιν της Ιστορίας του τυφλού, τόν όποιον ο Χριστός έθεράπευσε, καθώς είχον άκούσει τόν διδάσκαλόν μου εις την Ίεράν Ιστορίαν. «Κατ' άρχάς μεν είδε τους άνθρώπους ως δένδρα, δευτέρον δέ τούς είδε καθαρά»..

Πλήν δεν έξύπνησα άκόμη, πριν άκούσω τί έλεγε τό φάσμα, ή κόρη — ή δρύς, είχε φωνήν και μοι έλεγεν:

— Είπε να μου φεισθούν, να μη με κόψουν... διά να μη κάμω άκουσίως κακόν. Δέν είμ' εγώ νύμφη άθάνατος, θα ζήσω όσον αυτό τό δένδρον..

Έξύπνησα έντρομος κι' έφυγον.. Ήτο ήδη μεσημβρία και ο ήλιος έμεσουράνει. Έκαίεν ύψηλά, ύπεράνω της κορυφής της δρύος, ήτις ήτο σκιά άδιαπέραστος.. Απὸ τόν άντικυρνών λόφον ήκουσα φωνήν να με καλή έξ όνόματος.

Ήτο εις μικρός δοσός με την κάπνισαν του, με την στραβολέκαν του και με δέκα αίγας, τάς όποιάς όδήγη. Μου έφώνασε ότι ο πατήρ μου με άνεξήτει άνήσυχος, και, να τρέξω, να φθάσω ταχέως εκεί κάτω..

Δέν έννόησα τίποτε από τό μαντικόν όνειρον.

Αργότερα έδιδάχθην από έγχειρίδιον Μυθολογίας ότι ή Άμαθρύς συναπαθνήσκει με την δρύν, έν ή εδρισκεται ένσασχωμένη..

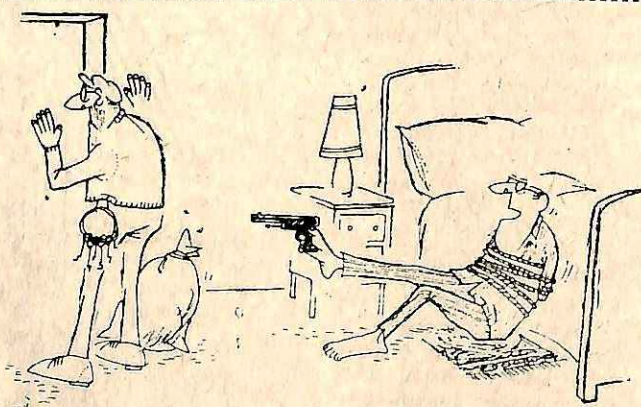
Μετά πολλά έτη, όταν ξευτενόμενος από μακρού έπέστρεφα εις τό χωρίον μου κι' έπεσκέφθην τό χωρία εκείνα, τά προσκυνητήρια των παιδικών άναμνήσεων, δεν είχον πλέον ούδδ τον τόπον ένθα ήτο ποτέ ή Δρύς ή Βασιλική, τό πάγκαλον και μεγαλοπρεπές δένδρον, ή νύμφη ή άνάσσσα των δρυμόνων.

Μία γοαία με την ρόκαν της, με δύο προβατίνας τάς όποιάς έθωσκεν έντός άγρού πλησίον εδρίσκειτο εκεί, καθημένη έξωθεν της μικρῆς καλύθης της.

Όταν την ήρώτησα τί είχε γίνει τό «Μεγάλο Δένδρον» τό όποιον ήτο ένα καιρόν, μοι άπήντησεν:

— Ο σχωρεμένος ο Βαργένης τό έκοψε.. μα κι' εκείνος δεν είχε κάμει νισάφι με τό τσεκούρι του, όλο θεόρατα δέντρα τόσα σημαδιακά πράγματα... Σάν τώκοιφε κι' ύστερα, δεν είδε χαίρι και προκοπή. Άρρώστισε, και σε λίγες μέρες πέθανε... Τό Μεγάλο Δέντρο ήτον στοιχειωμένο.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ

... Ζούσε κάποτε έδω κάποιος άνθρωπος που λεγότανε Τζιμ Σμίλεϋ κι' όχι Λεωνίδας. Ούτε ήταν παπᾶς. Αυτό ήταν τό χειμώνα του σαρανταεννιά ή του πενήντα — δεν θυμάμαι καλά — μα ήταν ή τῇ μιᾷ χρονιά ή την άλλη, γιατί τότε άκόμη δεν είχε τελειώσει τό μεγάλο αϋλάκι του μύλου..

Ο Σμίλεϋ έλεγε πως τά βατράχια χρειάζονται μόρφωση και θα μπορούσαν να κάνουν ό,τι και νάναι — και μα την αλήθεια τό πιστεύω. Και πως να μην τό πιστέψω, αφού έβανε στο πάτωμα τό Δανιήλ Γουέμπστερ, έτσι λεγότανε ο βάτραχος, Δανιήλ Γουέμπστερ, και τούλεγε...

Ο διάσημος βάτραχος

Διήγημα του ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ

ΚΑΤΑ παράκληση ενός φίλου μου, που έμεινε στο άνατολικό τμήμα της Άμερικῆς, πήγα και συνήντησα ένα καλόκαρδο και φιλόδοξο γέρο, τόν Σάιμον Γουήλερ, για να ζητήσω πληροφορίες για κάποιο φίλο του φίλου μου, κάποιον Λεωνίδα Β. Σμίλεϋ, όπως με παρακαλούσε στο γράμμα του. Σᾶς εκθέτω έδω τί έγινε στη συνάντηση αυτή.

Έχω μιᾷ ύποψία. Μου φαίνεται πως αυτός ο Λεωνίδας Σμίλεϋ ήταν πρόσωπο άντιστατικό. Ότι ποτέ ο φίλος μου δεν είχε γνωρίσει κανένα τέτοιο πρόσωπο. Και ότι μου έστειλε τό γράμμα αυτό μόνο και μόνο για να με κάνει να πάω στὸν Σάιμον Γουήλερ, ξέροντας πως αν του υπέβαλα μιᾷ τέτοια ερώτηση θα του θυμίζα κάποιον άλλο Σμίλεϋ, και πως θαρχίζε άμέσως να μου διηγείται την αλάνια Ιστορία του για να μ' ένοχλήσει θανάσιμα με τις καταραμένες άναμνήσεις του. Άν αυτός ήταν ο σκοπός του, πρέπει να όμολογήσω ότι πέτυχε άπλυντα.

Βοήκη τόν Σάιμον Γουήλερ να παίρνει ήσυχότατα τις απαιτούμενες δόσεις του σε μιᾷ καλιά και μισογκροισμένη ταβέρνα του όρυχείου του "Αντίελ.

Ήταν χοντρός, μ' ένα μεγάλο κεφάλι κι' είχε μιᾷ έκφραση καλωσύνης κι' αλόγησης, έτσι καθώς καθόταν ήσυχος — ήσυχος στην ταβέρνα. Σηκώθηκε για να με καλωσορίσει. Του είπα πως ο φίλος μου ζητούσε πληροφορίες για ένα παιδικό του φίλο, τό Λεωνίδα Σμίλεϋ — τόν αιδεσιμώτατο Λεωνίδα Σμίλεϋ — ένα νεαρό παπᾶ, που καθώς είχα άκούσει έμεινε κάποτε στην περιοχή αυτή και πως θα του ήμουν με τό παραπάνω όπόρχειος αν μπορούσε να μου πει τί είχε γίνει ο άνθρωπος αυτός.

Ο Σάιμον Γουήλερ με τράβηξε σε μιᾷ γωνιά και με μπλοκάρησε με την καρέκλα του έτσι που να μη μπορώ να του ξεφύγω κι' αφού έξασφάλισε κατά τόν τρόπο αυτό την όποχρηστική μου άκρόαση ως τό τέλος, άρχισε την παρακάτω αφήγηση. Καθώς διηγόταν, δέ χαμογελούσε ποτέ, ούτε σούφρωνε τά φρύδια, ούτε άλλαζε καθόλου τόνο φωνῆς κι' ούτε έδειχνε ποτέ τόν ελάχιστο ένθουςιασμό για κείνα που έλεγε. Άλλά σ' αυτή τῇ δίχως διακοπή αφήγησή του όπήρχε ένας τόνος σοβαρότητας κι' ε-

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

Άφηνε τόν άλλο να διαλέξει και ήταν πάντα του εύχαριστημένος, άρκει να γινόνταν ένα πράγμα: άρκει να μπορούσε να μπει ένα στοίχιμα. Άλλά παρ' όλα αυτά είχε τύχη, τύχη βουνό, έτσι που σχεδόν πάντα κέρδιζε. Ήταν διαρκώς σε άναζήτηση της τύχης, έτοιμος πάντα να την κυνηγήσει μ' όποιον τρόπο μπορούσε.

Άν γίνονταν ίπποδρομίες, θα τόν έβλεπεσ ν' αναφοκοκκινίζει και να τριγυρνάει σάν τρελλός. Άν βάζανε σκύλους να παλαίψουν, θα στοιχημάτιζε. Άν βάζανε γάτες να παλαίψουν, θα στοιχημάτιζε. Άν στέκονταν δυο πουλιά σ' ένα κλαρί, θα έβαζε στοίχιμα πού θα πετάξει πρώτο. Άν έβλεπε έναν κορίδι να περπατάει, θα σούλεγε να βάλεις στοίχιμα πόση ώρα ή πόσος καιρός θα του χρειάζονταν να πάει όπου ήταν να πάει, κι' ήταν ίκανός να πάρει από πίσω τόν κορίδι αυτόν ως τό Μεξικό, μα μπορούσες να είσαι βέβαιος πως στο τέλος θα σούλεγε με κάθε ακρίβεια που πήγε ο κορίδις εκείνος και πόσες ώρες ή πόσες μέρες περπατούσε.

Πολλοί γνώρισαν τόν Σμίλεϋ και μπορούνε να πουν γι' αυτόν.

Κάποια φορά ήταν άρρωστη ή γυναίκα ενός φίλου του, του Πάρσον Γουώκερ. Ήταν βαριά άρρωστη και φωνάινταν πως δε θα τῇ γλύτωνε. Κάποιο πρωί ήρθε ο Γουώκερ κι' ο Σμίλεϋ τόν ρώτησε πως πάει ή γυναίκα του. Αύτός αποκρίθηκε πως δόξα σοι ο Μεγαλόδυναμος και μεγάλη ή χάρη του, ή γυναίκα του πήγαινε πολύ καλύτερα και με βοηθό τῇ Θεία Πρόνοια θα γινόταν έντελώς καλά. Τότε ο Σμίλεϋ, χωρίς να πολυσκεπτεί, του είπε: «Στοιχηματίζω ένα προς δύομισι πως δεν θα γίνει καλά!».

Αύτός ο Σμίλεϋ είχε μιᾷ φοράδα που έτρεχε τόσο σιγά, ώστε και τά παιδιά γελάνε με δαύτη — κι' όμως αυτός τά κατάφευρε να κερδίζει λεφτά απ' τῇ φοράδα τούτη, παρ' όλο ότι ήταν άργη κι' είχε και άσθμα και φθίση κι' εγώ δεν ξέρω ποιά άκόμα άρρώστεια. Τέτοιο άστείο όλογο ήταν, που στο τρέξιμό της δίνανε άδάντισο διακόσια και τριακόσια μέτρα και βέβαια τῇ φτάνανε μεσοστράτις, μα δεν ξέρω κι' εγώ πως στο τέμα της κούρας τῇ έπιανε μιᾷ ταραχή και κάτι σάν άπελπισία κι' ερχότανε σκαμπανεβάσοντας και λές και σκόρπαγε τά ποδάκια της όλόγυρα, ποτέ απ' τῇ μιᾷ μεριά και ποτέ απ' την άλλη και σήκωνε σάννεφο τῇ σκόνῃ απ' τις κλωστές και χέλαγε κόσμο με τό βῆμα της και τά φτερονίσματά της — κι' όμως, κύριέ μου, τά κατάφευρε πάντα στο τέμα της κούρας και κέρδιζε με βραχεία κεφαλή που λένε, και σουρόχταν ή σκούφια άνάποδα.

Είχε άκόμα ένα σκύλο, ένα μικροκαμωμένο σκυλί, που όταν τῷ έβλεπεσ τον δόδινε μιᾷ δεκάρα αξία και τό πολύπολύ μπορούσες να σκεπτεῖς ότι ήταν ικανό μονάχα να τριγυρνάει δημευρίς, περιμένοντας την εύκαιρία να βουτήξει τίποτα από δώ κι' από κεί.

Έ λοιπόν, κύριέ μου, σάν έπεφτε τό χοῖμα στη μέση, για άγώνα σκυλίων, γινόνταν άλλος σκύλος. Τά χείλια του άρ-

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 22

φορες χώρες, φτάνουμε έτσι σε μια έμμεση αποτίμηση της καταλληλότητας κάθε επί μέρους περιβάλλοντος. Αιτός ο συλλογισμός ώδηγησε στη διαπίστωση ότι η Ελλάδα, η Γαλλία ή Νορβηγία και το Τρινιντάντ έχουν την πιο χαμηλή διαφορά. "Αν παραστήσουμε με το 100 αυτή τη διαφορά, καταλήγουμε, για παράδειγμα, στις εξής τιμές ως προς μερικώς άλλες χώρες. Αργεντινή 134, Αυστρία 109, Αίγυπτος 122, Βραζιλία 146, Δυτική Γερμανία 115, Γαλλία 115, Δανία 116, Ελβετία 106, Ηνωμένες Πολιτείες 126, Ιαπωνία 111, Καναδάς 106.

Τι σημαίνει, πιο αναλυτικά, αυτό; Σημαίνει, ότι, θέτοντας κατά μέρος μερικώς άλλες προϋποθέσεις, όπως ο άριθμός ετών της ηλικίας κ' ή αντίστοιχία τους στην ηλικία του οργανισμού, ή οποία εξεικονίζεται με μια σειρά καταμετρήσεων φυσιολογικού χαρακτήρα, βλέπουμε ότι το περιβάλλον επιδρά ελάχιστα ως προς τη θνησιμότητα στις τέσσερις πρώτες χώρες ενώ στις υπόλοιπες η κακή επίδρασή του είναι αισθητά μεγαλύτερη.

Όστόσο, όπως υπογραμμίσαμε στην αρχή, οι εσωτερικοί παράγοντες προκλήσεως του γήρατος είναι σπουδαιότεροι από εκείνους του περιβάλλοντος. Οι τέσσερις προνομιοχες από την άποψη των κλιματολογικών και βιοτικών συνθηκών χώρες δεν σημαίνει καθόλου ότι έχουν και τα μικρότερα ποσοστά θνησιμότητας, γιατί οι λαοί τους δεν είναι και οι λιγότερο ταλαιπωρημένοι από την ιστορία τους εν σχέσει με άλλους λαούς.

ΑΝΤΡΙΑΝΟ Μ. ΤΡΑΒΕΡΣΟ

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Ο ΣΥΖΥΓΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 23

χάρι: «Και τότε με ρωτά: τί ώρα είναι;» "Αν δεν έχετε φυλαχθεί κ' απαντήσετε «όχι» παρά τέταρτο», καθήκατε. Μια τέτοια μοιραία, απρόκλητη απάντησή σας θ' αποτελέσει την καταδίκη σας. "Η γυναίκα σας, θα καταλάβει μονομιάς ότι δεν προσέχετε κ' ή θύελλα θα ξεσπάσει. Είναι επίσης ενδεχόμενο, που και που, να σηκώνετε τα μάτια σας από το διάβασμά σας και να κοιτάτε τη γυναίκα σας, με ιδιαίτερο τόχα ενδιαφέρον. Χρειάζεται, όμως, για να το πετύχετε, μια ιδιαίτερη υποκριτική δόνηση, γιατί αν το βλέμμα σας είναι απλανές κ' ή έκφρασή σας προδίδει αδηρημάδα, μπορεί να της δώσετε να καταλάβει το αντίθετο, δηλαδή την πραγματικότητα.

Ξέρω μερικούς συζύγους που αντί να υπερπηδήσουν τη δυσκολία αυτή, την παρακάμπτουν, παρατώντας το διάβασμα. Αφήνουν κατά μέρος το βιβλίο ή την εφημερίδα κ' άκοινη την γυναίκα τους. Περιττό να σας πω, ότι δεν τους εκτιμώ καθόλου. Είναι δειλοί και ρηψοσπίδες.

JAMES THURBER

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΪΑΣ

Καινούργια τελειοποιημένα συστήματα για την καταπολέμηση της φωτιάς.

Ο ΠΙΟ συγχρονισμένος πυροσβεστικός σταθμός της Ευρώπης βρίσκεται στο Λάνκασαϊρ της Αγγλίας. Είναι ίσως ο μόνος στον κόσμο που χρησιμοποιεί αυτόματα συστήματα για την καταπολέμηση της πυρκαϊάς. Μόλις λάβει το σήμα κινδύνου, ο πυροσβέστης της υπηρεσίας δεν έχει παρά να πατήσει ένα κουμπί. "Ενας αυτόματος μηχανισμός θα καλέσει σε συναγεμωτό τους πυροσβέστες, θα θέσει σε λειτουργία τους κινητήρες των πυροσβεστικών αντλιών, θ' ανοίξει τις πόρτες του γκαράζ, θα θέσει σε λειτουργία τις σειρήνες, θα υποδείξει ποιά και πόσα αυτοκίνητα χρειάζονται. "Όταν οι πυροσβεστικές αντλίες έχουν εγκαταλείψει το σταθμό, οι υπόλοιπες μηχανές παύουν να λειτουργούν αυτόματα. Στην όλη εγκατάσταση έχουν χρησιμοποιηθεί 5.630 μέτρα καλωδίων και 15.000 ηλεκτρικές συνδέσεις. "Ο σταθμός κόστισε περίπου 115.000 λίρες.

"Ός το 1930 οι πυροσβεστικές σκάλες ήταν κατασκευασμένες από ξύλο με μέγιστο μήκος 27.43 μέτρων. Κατόπιν χρησιμοποιήθηκαν οι χαλύβδινες σκάλες που επέτρεψαν την αύξηση του μήκους σε 30,48 μέτρα. Σήμερα οι πυροσβέστες χρησιμοποιούν σκάλες περιστροφικής βάσεως που ελέγχονται υδραυλικά και επιτυγχάνουν την εκτέλεση κινήσεων και εργασιών πολύ δυσκολότερων από άλλες.

Πολλές υπηρεσίες χρησιμοποιούν επίσης επεκτεινόμενες σκάλες από αλουμίνιο που είναι πολύ ελαφρότερες. Μεγάλη πρόοδος σημειώθηκε και στην κατασκευή των πυροσβεστικών σωλήνων. Το 1952 άρχισε να χρησιμοποιείται ένα νέο είδος συνθετικών νημάτων που δε σπίζουν. Αυτο χρόνια αργότερα χρησιμοποιήθηκαν οι σωλήνες από πλαστική ύλη και πρόσφατα με εξωτερικό περίβλημα από συνθετική ύλη και εσωτερικό από πλαστική.

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ πυροσβέστης έχει πολύ μεγαλύτερη προστασία παρά ποτέ άλλοτε. "Έχουν εφευρεθεί στόμια εκτοξεύσεως ύδατος που δημιουργούν υδάτινα παραπετάσματα. Σε περίπτωση ανάγκης ο πυροσβέστης φοράει αναπνευστική συσκευή. "Τάχουν δυο διαφορετικοί τύποι: "Ο ένας είναι η συσκευή δξυγόνου κλειστού κυκλώματος, που είναι βαρύτερη και μπορεί να φορεθεί επί μεγαλύτερο

χρονικό διάστημα. "Ο δεύτερος τύπος είναι η συσκευή πεπιεσμένου αέρος ανοικτού κυκλώματος. "Ο σύγχρονος πυροσβέστης είναι επίσης καλύτερα εξοπλισμένος με προστατευτικές στολές. "Ενα νέο είδος υποδημάτων του παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια και προστασία.

Στους δρόμους της Αγγλίας υπάρχουν περίπου 900.000 στόμια παροχής ύδατος για την καταπολέμηση των πυρκαϊών. Αυτο σημαντικές μεταπολεμικές εξελίξεις είναι μια ελαφρά φορητή αντλία που χρησιμοποιείται ευρύτατα και η φορητή συσκευή ύδατος γνωστή ως «μπικίνι». Τέσσερα μέσα χρησιμοποιούνται για την κατάσβεση της πυρκαϊάς: Νερό, αέριο, χημικά προϊόντα και σκόνη.

"Ενα νέο αέριο γνωστό ως ED—HOL κατευθύνεται με τις σωλήνες προς τα πλοία για την κατάσβεση της πυρκαϊάς των φορητών. "Ο αέρος χρησιμοποιείται για την κατάσβεση της πυρκαϊάς πετρελαίου.

Σ' ένα αγγλικό λιμάνι έγινε έφετος η επίδειξη του «Φαίμαστου», μιας πλωτής πυροσβεστικής αντλίας αξίας 90.000 λιρών, οποία μπορεί να εξακοντίσει 4.000 γαλόνια νερού και 12.500 γαλόνια αερού κατά λεπτό πάνω σ' ένα πυροπολυμένο δεξαμενόπλοιο. "Η πλωτή αντλία μπορεί να κινηθεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση με ταχύτητα πέντε κόμβων και με όποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες. Πολλές χώρες ενδιαφέρθηκαν για την πλωτή αντλία.

"Επίσης, χρησιμοποιείται σήμερα μεγάλη ποικιλία φορητών μηχανημάτων για τους πυροσβέστες, όπως π. χ. υδραυλικές συσκευές που ανοίγουν τις πόρτες κλπ. Μελετάται και μια εντελώς καινούργια μέθοδος καταπολέμησης της πυρκαϊάς: "Η χρησιμοποίηση αεροκινητήρων οι όποιοι απομακρύνουν τον αέρα από ένα φλεγόμενο κτίριο και τον αντικαθιστούν μ' ένα αδρανές αέριο, όπως εξάτμιση. Χωρίς το δξυγόνο, οι φλόγες δεν τροφοδοτούνται και η φωτιά σβίνει.

"Ενας τέτοιου είδους αεροστροβιλοκινητήρας πρόκειται να εγκατασταθεί στο Σταθμό Έρευνας Πυρκαϊών στην Αγγλία, σ' ένα νέο κτίριο χωρητικότητας 7.080 κυβικών μέτρων. "Ο κινητήρας μπορεί να διοχετεύει 1416 κυβικά μέτρα αερίων κατά λεπτό και με τον τρόπο αυτό ο αέρας του κτιρίου μπορεί ν' αντικατασταθεί σε πέντε λεπτά. "Η φωτιά θα σβύσει χωρίς να χρησιμοποιηθεί νερό.

ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΙΣΩΣ ο καρκίνος δεν είναι βιολογικό φαινόμενο, αλλά «φυσική ηλεκτρονική εκδήλωση... Αυτή την επαναστατική θεωρία εξέθεσε πρὸ ἡμερῶν στην Οθάσιγκτον ο καθηγητής "Αλμπερτ Ζέντ Γκίρζκνυ (βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής 1937). "Ο "Αμερικανός επιστήμων στηρίζει τη θεωρία του στην παρατήρηση ότι οι καρκινώγονες ουσίες έχουν την ιδιότητα να εκπέμπουν ένα ηλεκτρόνιο. Κατά πάσαν πιθανότητα, το ηλεκτρόνιο αυτό προκαλεί τον καρκίνο. "Η προσοχή των επιστημόνων στρέφεται τώρα προς το σημείο αυτό. Κατά τη γνώμη του καθηγητή Γκίρζκνυ, τα βιολογικά ηλεκτρονικά φαινόμενα είναι πολύ πιο διαδεδομένα παρ' όσο πιστεύαμε μέχρι σήμερα. "Ός παράδειγμα αναφέρει την ήλιακη ακτινοβολία που προκαλεί στον οργανισμό κινήσεις ηλεκτρονίων, τα οποία με τη σειρά τους προκαλούν άλλους αερίων ιστών.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ άνδρων στο Διάστημα δεν έχει μεγάλη επιστημονική αξία, δήλωσε σε μια διάλεξη του στην "Οξφόρδη ο δρ Ρόβιντ, καθηγητής της φυσικής στο πανεπιστήμιο του Λονδίνου και μέλος της ομάδας των Βρετανών επιστημόνων που ασχολούνται με τις διαστημικές έρευνες. Οι πολυδάπανες προσπάθειες που καταβάλλονται για την άποστολή ανθρώπων στο Διάστημα, είπε ο δρ Ρόβιντ, θα έχουν ολέθρια αποτελέσματα τόσο για τις "Ηνωμένες Πολιτείες όσο και για τη Σοβιετική "Ενωση. Οι προσπάθειες αυτές παρεμποδίζουν την πραγματοποίηση ούσιωδων επιστημονικών σκοπών, γιατί συγκεντρώνονται γύρω σε μια υπόθεση που είναι εξ ίσου περιπέτεια όσο και πείραμα. Και το χειρότερο είναι ότι οι προσπάθειες αυτές υπαγορεύονται όχι τόσο από επιστημονικούς, όσο από ιδεολογικούς, προπαγανδιστικούς και άμυντικούς σκοπούς.

ΤΟ νεογέννητο τέρας του Βελιγραδίου, με δυο κεφάλια δυο θώρακες, τρεις βραχίονες και δυο πόδια, ύπεστη χειρουργική επέμβαση στο

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

νοσοκομείο Κοσόφσκα και χάρει άκρας υγείας. Οι γιατροί διαπίστωσαν ότι πρόκειται περί σιαμιάων αδελφών, ο ένας από τους οποίους είχε πεθάνει κατά τη διάρκεια της κήσεως με αποτέλεσμα να χωθεί ο ένας από τους βραχίονες του, κάτω από την επιδερμίδα του δεύτερου υγιούς εμβρύου. Κατά τη χειρουργική επέμβαση ο χειρουργός κατόρθωσε ν' αφαιρέσει, το ένα μετά το άλλο, τα μέλη του νεκρού εμβρύου που είχαν εισαχθεί στο σώμα του υγιούς βρέφους. "Η ανάπτυξη του παιδιού δε θα επηρεασθεί από τις δοκιμασίες που υπέστη.

Αμερικανική εταιρία κατασκεύασε το «Γινφραφόν», νέο φορητό τηλέφωνο (χωρίς σύρματα) που λειτουργεί με υπέρυθρες ακτίνες. Το "Γινφραφόν θα κυκλοφορήσει σε λίγους μήνες στην αμερικανική αγορά με την τιμή των 20 περίπου δολλαρίων. "Η συσκευή αυτή, βάρος 278 γραμμαρίων, αποτελείται από ένα κουτί που μοιάζει με μικρή φωτογραφική μηχανή και χρησιμοποιεί τις άορατες υπέρυθρες ακτίνες για τη μετάδοση και λήψη ομιλίας από απόσταση πολλών εκατοντάδων μέτρων. Τροφοδοτείται με κοινή ξηρά μπαταρία και η φωνή μεταδίδεται ακόμα και μέσα από τζάμια και τοίχους. "Ενα από τα πλεονεκτήματα του "Γινφραφόν είναι ότι επιτρέπει τη διεξαγωγή εμπιστευτικών συνδιαλέξεων ακόμα και μέσα σε θορυβώδες περιβάλλον. "Η συσκευή θα χρησιμοποιηθεί κυρίως από το Ναυτικό, τις αεροπορικές επιχειρήσεις, τις πυροσβεστικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες δημοσίων έργων και σε ώριμες περιπτώσεις από τον στρατό.

ΡΩΣΟΙ επιστήμονες ανέκαλυσαν μια νέα ουσία με θεραπευτικές ιδιότητες μεγαλύτερες από της αδρεναλίνης. "Η ουσία ανακαλύφθηκε στην καρδιά των ζώων και θα χρησιμοποιηθεί στη θεραπεία ώριμων παθήσεων της ανθρώπινης καρδιάς.

ΣΤΗΝ εποχή μας, η ακτινοθεραπεία και η ακτινοσκόπηση θεωρούνται ως

απαραίτητο στοιχείο της ιατρικής. "Αλλά από την εποχή που ο Γερμανός επιστήμων Βίλελμ Ράιτγκεν ανέκαλυσε αυτό το νέο είδος ακτίνων που ονόμασε «ακτίνες Χ», ή πολύτιμη αυτή εφεύρεση δεν έπαψε να έχει θύματα μεταξύ των αφορώτων, γιατί οι ακτίνες Χ αν χρησιμοποιηθούν περισσότερο απ' όσο πρέπει, μπορούν να επιδράσουν θανάσιμα στον ανθρώπινο οργανισμό. Για την προστασία των αφορώτων, ή επιστήμη προσπαθεί από χρόνια να βρει έναν ακίνδυνο τρόπο ακτινοθεραπείας και ακτινοσκόπησης.

Για τον περιορισμό των παρενεργειών που μπορούν να προκληθούν από τις ακτινοβολίες ο δρ Στούρμερ, φυσικός της μικρής πανεπιστημιακής πόλεως "Ερλάγκεν, της Δυτικής Γερμανίας, πέτυχε πρόσφατα τη μετατροπή και ενίσχυση των ακτίνων Χ μ' ένα νέο μηχανήμα. Το μηχανήμα αυτό περιορίζει τη μέγιστη σήμερα γνωστή παρενέργεια των ακτινοβολιών στο ένα εκατοστό δόση κοστό. "Εκτός αυτού, το νέο μηχανήμα ενισχύει και μεγεθύνει το είδωλο που προβάλλεται στην ακτινοσκοπική συσκευή. Τα πρώτα μηχανήματα του είδους αυτού δοκιμάζονται τώρα σε πολλά γερμανικά νοσοκομεία.

ΣΕ μια περιοχή της Μαλαισίας διεξάγονται έρευνες για την ανακάλυψη του «δράκοντος Γιμόντο», μυθικού και προϊστορικού τέρατος που λέγεται ότι ζει άχι μόνο στη Μαλαισία, αλλά και στις απομακρυσμένες περιοχές της "Ινδονησίας. Πρόσφατα, άνδρες της αγγλικής βασιλικής αεροπορίας ανέφεραν την ύπαρξη τέτοιων τεράτων στα ακατοίκητα μικρά νησιά του Σόγκ — σόγκ και Τέλορ, έξω από τις βορειοδυτικές ακτές της Μαλαισίας. Οι «δράκοντες» βγαίνουν από τα κρησφύγετά τους μετά τη δύση του "Ηλιου. "Ενας "Αγγλος αεροπόρος δήλωσε συγκεκριμένα ότι μερικοί απ' αυτούς έχουν μήκος τριών μέτρων. Για να εξασκεθώ ή αλήθεια αυτών των αφηγήσεων οργανώθηκε μια ειδική αποστολή στα νησιά της Μαλαισίας.

Ο ισχυρότερος δερμοπυστικός αντιδραστήρας του κόσμου, που θα μπορεί να

Επιτεύγματα της τεχνικής

τροφοδοτήσει με ηλεκτρικό ρεύμα μια πόλη 200.000 κατοίκων, εγκαταστάθηκε πρὸ ἡμερῶν στη Δρέστη, πόλη που βρίσκεται σε απόσταση 80 χιλιομέτρων νοτιοδυτικά του Σικάγου. "Ο αντιδραστήρας αυτός είναι ο πρώτος δερμοπυστικός σταθμός των "Ηνωμένων Πολιτειῶν που ανήκει σε ιδιώτη. Μεταβάλλει σε ατμό τη θερμότητα που παράγεται από 3.000.000 φυσίγγια ούρανιου, ελαφρώς εμπλουτισμένου, που έχουν ζωή τριών ετών και ξηή μηνών.

Η αεροναυπηγική εταιρία Λόκχιντ κατασκεύασε το «Ιπτάμενο σωσίβιο», συσκευή που επιτρέπει στους πιλότους αεροπλανομένων μεγάλων ταχυτήτων να διαφεύγουν από τα αεροπλάνα τους σε περίπτωση κινδύνου. Αυτή η συσκευή — θάλαμος στην οποία βρίσκεται ο πιλότος εκφενδονίζεται σε απόσταση 300 μέτρων από το αεροπλάνο, κινείται με ειδικό πύραυλο και προσγειώνεται με αλεξίπτωτο. "Ο θάλαμος είναι εφοδιασμένος με συσκευή δξυγόνου και άλλων απαραίτητων για τη ζωή του πιλότου κατά τη διάρκεια της πτώσεως. "Ο θάλαμος μπορεί να επιπλέσει αν πέσει στη θάλασσα.

ΑΠΟ τον "Εθνικό "Οργανισμό "Αεροναυτικής και Διαστήματος των ΗΠΑ προγραμματίζεται η εκτόξευση δορυφόρου — εργαστηρίου εφοδιασμένου με τηλεσκόπιο και άλλα όργανα παρατήρησης για τις αστρονομικές έρευνες. "Ο δορυφόρος θα ζυγίζει 1.5 τόννους και ύπολογίζεται ότι θα τεθεί σε τροχιά το 1963. "Η εγκατάσταση αστρονομικού παρατηρητηρίου έξω από τη γήινη ατμόσφαιρα έχει μεγάλη σημασία για τις επιστήμονες.

Καινούργια νίκη της μεθόδου της καταψύξεως στη χειρουργική: ο Γάλλος νευρολόγος Μαζάο χρησιμοποιεί την κατάψυξη του εγκεφαλικού φλοιού για να σταματήσει τις κρίσεις επιληψίας. "Η μέθοδος εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου κάθε άλλη θεραπεία δεν είναι αποτελεσματική.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1) Δεν είναι τεμαχισμένος. — Τρανε το πρώτο πέπλο της θεάς Αθηνάς.

2) Μαύρο άλογο. — Άπο-κορημα βουνά.

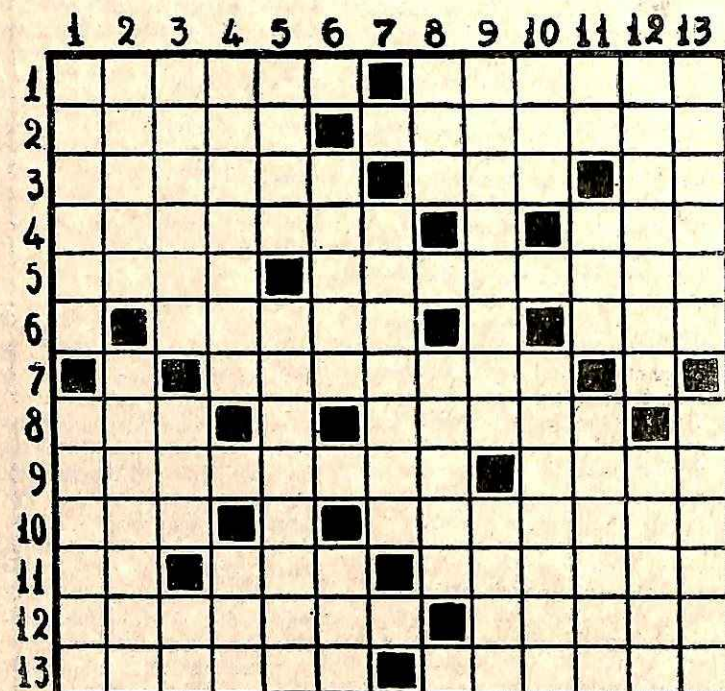
3) Άσυνάρτητο και άνέ-φραστο. — Χρονική περίοδος.

4) Σπουδαία αρχαία πόλη, κοντά στον σημερινό Βόλο.

— Πόλη της Τουρκίας.

5) Ίσος προς άλλον. — Καθαρός και διανγής.

6) Κάρολος... Γάλλος για-τρος, που τιμήθηκε στο 1928 με το βραβείο Νόμπελ. — Τα-

— Πολύτιμο για τους Γάλ-λους.

4) Χρήσιμα στους δπαροσώ-λας. — Τρέχει πολύ.

5) Άναφορική άντωνυμία. — Επώνυμο έκλεκτου συνερ-γάτου μας.

6) Δημιουργείται από τα σάνδαλα. — Μοναχή του Βουδδισμού.

7) Θρηνητικό άσμα.

8) Γάλλος στρατός. — Ωραίος νέος της μυθολογίας μας.

9) Η μητέρα του Μ. Ά-λεξάνδρου. — Προστακτική ποδ... πονάει.

10) Υπολογίζεται από τους υπερήφανους. — Άμάν ή... φλυαρία τους.

11) Πρόθεσις. — Χειμερι-νό σπόρ. — Τό φορούν άνα-τολίτες.

12) Πόλη της Άσιωνίας στη νήσο Χόντο. — Τόν εισ-πράττουν οι καταθέτοντες.

13) Δεν είναι μι άπλή θνη-τή γυναίκα. — Μηχάνημα, με το οποίο ξαίνεται το μαλλί. ΚΑΘΕΤΩΣ

1) Έχει καλή καρδιά. — Κρόβει γυμνότητες.

2) Διάνι της Β. Γαλλίας. — Τάσχει κι ένα τέτοιο φως.

3) Άνήκει σε οικοδόμημα. — Άκάθαρτο ζωο, αρχαϊσί. — Θεός των αρχαίων Αι-γυπτίων.

λαμπρεϊ ασφαλτομένους.

7) Γνωστή άγγλική ποδο-σφαιρική όμάς.

8) Τοπικών έπίσημα. — Τό νοιάθουν οι κακοί.

9) Τό ιερό δίδλιο των Μωαμεθανών. — Κατοικίδιο ζωο.

10) Πρόκειται να γίνει μέλος της και ή Έλλάς. — Δεν στερεϊται σπουδαιότητος.

11) Ό άριθμός 270. — Έκει βρισκόταν το χρυσόμαλ-λο δέρας. — Άναφέρονται σ' έναν σαδιστή.

12) Βία και έντελως ά-πρόοπτα. — Τά καταρρίπτουν άθληταί.

13) Όπλο των αρχαίων Μακεδόνων. — Τήν άποφεί-γουν οι τρατευμένοι.

Α.

ΛΤΣΙΣ
ΠΡΟΗΓΟΤΜΕΝΟΤ
ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΠΑΠΑΦΛΕΣΑΣ 2. ΚΑ-ΠΕΛΑΣ — ΘΥΜΟΣ 3. Α-ΤΟΝΟΙ — ΝΑΝΙ 4. ΤΑΝΙΣ — ΠΕΤΟΝΙΑ 5. ΑΤΙΑ — ΠΕΛΑΩΝ — ΑΔ 6. ΓΕΑ — ΚΑΡΑΤΙΑ 7. ΑΣ — ΤΙΤΑ-ΝΕΣ — ΑΝ 8. ΚΑΜΑΤΟΣ — ΜΑΤ 9. ΑΜ — ΜΑΡΗΣ — ΜΕΡΑ 10. ΝΕΜΕΣΙΣ — ΚΑΛΑΙ 11. ΟΛΟΙ — ΠΑ-ΡΑΝΑ 12. ΣΑΝΟΣ — ΑΡΙ-ΑΝΟΙ 13. ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟΣ. ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΚΑΤΑΓΑΛΑΝΟΣ 2.

ΝΟΣ — ΠΡΙ 9. ΣΘ — ΤΟ-ΤΕΣ — ΚΑ·Ι 10. ΣΤΝΟ-ΨΙΣ — ΜΑΡΑΙ 11. ΑΜΑΝ — ΜΕΛΑΝΟ 12. ΣΟΝΙΑ — ΚΑΡΑΝΟΣ 13. ΣΙΑΛΑΝ-ΤΑΙΑΙ.

1. ΠΑΠΑΦΛΕΣΑΣ 2. ΚΑ-ΝΕΣ — ΑΝ 8. ΚΑΜΑΤΟΣ — ΤΑΜΕΙΟΝ 5. ΑΛΟΣ — ΚΙΜΑΣ — ΣΤ 6. ΦΑ·Ι — ΠΑΤΑΡΙΑ 7. ΑΣ — ΠΕ-ΡΑΤΗΣ — ΑΡ 8. ΜΕΛΑ-

ΜΙΑ ΓΕΝΝΑΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΘΕΙ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 4

είναι έτοιμη να λάμψει σε κάθε στιγμή, άρκει οι συνθήκες να της τό επιτρέψουν, άρκει τα παιδιά της να μπόρουν να πά-ρουν στα χέρια τους την ύψηλή πρωτοβουλία της άποκαθάρ-σεως και του διαφωτισμού με άποφασιστικότητα και με σθένος.

★

Β ΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ σ' ένα μεταίχμιο ιστορικό για όλο τον κόσμο, για κάθε ήπειρο και για κάθε έθνος. Έμεις έδω είμαστε ένα έθνος φτωχό — τό πλουσιώτερο από τα φτωχά έθνη του κόσμου. Πλούσιο σε έσωτερική άκτινοβολία, και σε ψυχή. Έχουμε τις δυνατότητες που χρειάζονται, σε πλέον θαυματουργές μεταμορφώσεις. Υπάρχει πολύ χρυσάφι στο ανθρώπινο μας υπέδαφος. Μπορούμε να συμπορευθούμε με την άληθινή πολιτιστική πρόοδο και να προπορευθούμε απ' όλους τους άλλους. Άλλαξαν οι καιροί, άλλαξαν τα προ-βλήματα, τα πολεμικά μέσα έπιβάλλουν την ειρήνη και ή ειρήνη δεν μπορεί να έχει καμμιά άξία, χωρίς την προϋπόθεση του πολιτισμού. Ειρήνη που κάτω απ' αυτή θα σαπίζει από την πλήξη και θα τσακίζεται από τη βαρβαρότητα, είναι κι' αυτή πόλεμος, ένα άλλο είδος πολέμου, τό ίδιο φθοροποιός και τό ίδιο άπάνθρωπος.

Η έκκληση των έκδοτών του «Κόσμου», έκκληση που σκο-πύ έχει την με περισσότερα μέσα και με περισσότερη πληρό-τητα συνέχιση και ολοκλήρωση του έκπολιτιστικού της άγώ-να, με σταμάτησε όχι σαν συνεργάτη, αλλά σαν άναγνώστη, έναν άναγνώστη άνάμεσα στους πολλούς που χαίρεται και λυπάται όπως κι' αυτοί, που τον σταματάει κάθε δίκαιη υπό-θεση, όπως κι' αυτούς. Ό άνθρωπος άρχίζει να ξεχωρίζει μες απ' τη μάζα, απ' τη στιγμή που αίσθάνεται πως έχει κάποιο χρέος σ' αυτό τον κόσμο. Πώς πέρα από τό να προσ-παθεί να ζήσει όσο πιο άνθρωπινότερα μπορεί τη ζωή του, έχει και κάποιο χρέος προς τον τόπο του, προς τους συναν-θρώπους του και προς την ίδια του την προσωπική άξιοπρέ-πεια. Νομίζω, πως ή έκκληση των έκδοτών του «Κόσμου» σ' αυτό τό χρέος άκριβώς άπευθύνεται.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΗΕΑΠ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ
Όδός Κοραή 4 · Αθήναι · Τηλέφ. 30.001/8

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Όδός Έθν. Αντιστάσεως 8 · Τηλέφ. 42.611/2

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΣΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΠΕΛΑΤΩΝ
Αθ ή ν α ι : Τηλέφ. 811.941/5
Πειραιεύς : Τηλέφ. 474.065/6

ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
1) Είς Όρμον Άγ. Γεωργίου (Κερατσίνι)
2) Είς Νέον Φάληρον

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Η ΗΕΑΠ

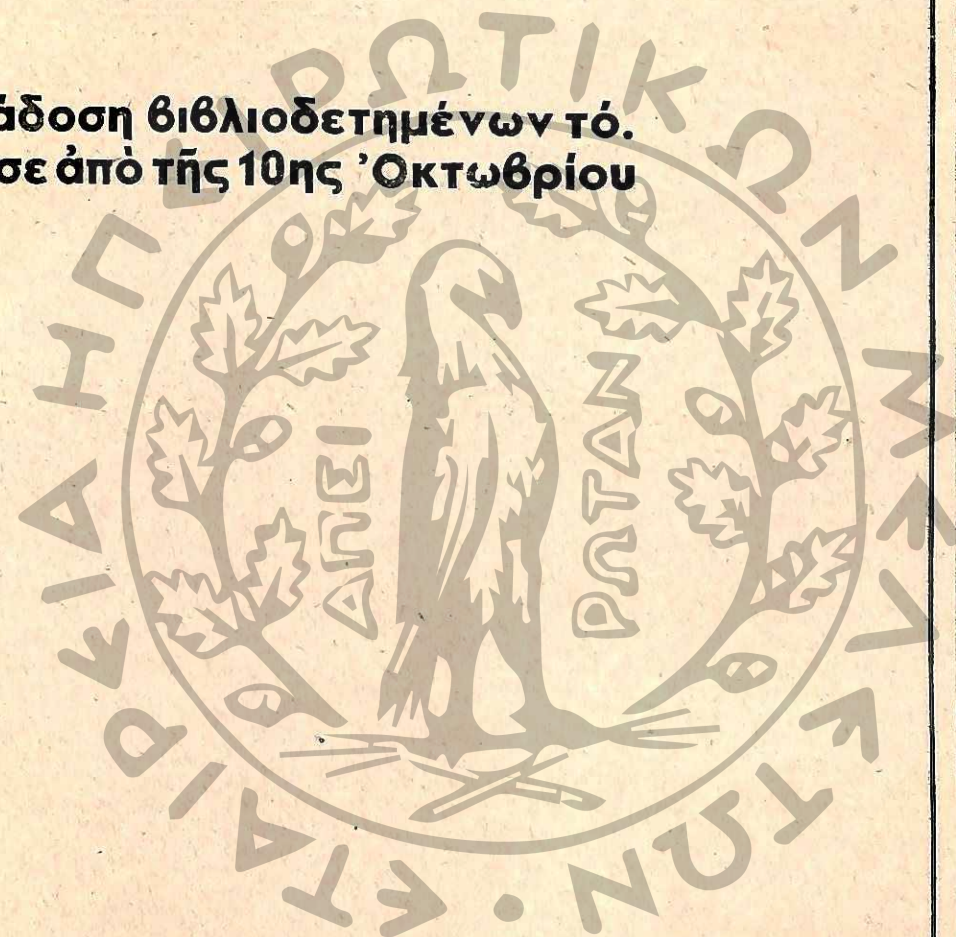
παράγει
και διανέμει
ηλεκτρικήν
ένέργειαν
εις τας Αθήνας,
Πειραιά
και
την πέριξ
περιοχήν.

1. ΠΑΠΑΦΛΕΣΑΣ 2. ΚΑ-ΝΕΣ — ΑΝ 8. ΚΑΜΑΤΟΣ — ΤΑΜΕΙΟΝ 5. ΑΛΟΣ — ΚΙΜΑΣ — ΣΤ 6. ΦΑ·Ι — ΠΑΤΑΡΙΑ 7. ΑΣ — ΠΕ-ΡΑΤΗΣ — ΑΡ 8. ΜΕΛΑ-

Ο Γ' ΤΟΜΟΣ

Με τό 69ον τεύχος συνεπληρώ-θη ό Γ' τόμος του «ΚΟΣΜΟΥ», ό ό ποίος συνοδεύεται και με εύρε-τήριο της ύλης ταξινομημένο κατά θέματα.

Η παράδοση βιβλιοδετημένων τό-μών άρχισε από της 10ης Όκτωβρίου

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΕΦΕΤΟΣ

Μεγαλύτερα κέρδη — Περισσότεροι τυχεροί

Με 40 δραχμές περισσότερα του ενός κέρδη σε
Σπίτια — Μαγαζιά — Αὐτοκίνητα — Ἑκατομμύ-
ρια Μετρητά.

Ἀγοράζοντες Λαχεῖα ἀπὸ ὅλες τὶς Σειρές αὐξά-
νετε τὶς πιθανότητες νὰ ἐπιτύχετε ἓνα ἢ καὶ πε-
ρισσότερα μαζὺ ἀπὸ τὰ ἐφετεινὰ καταπληκτικὰ
κέρδη πού θὰ μοιράσῃ τὸ ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ
Εἰς 19.000 ΤΥΧΕΡΟΥΣ

Ἀγοράσατε ἐγκαίρως Λαχεῖα ἀπὸ
κάθε Σειράν διότι ἐξαντλοῦνται.

